

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า

๑. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องกรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ประกอบด้วย

๑.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุน เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะรวม ๓ คัน

๑.๒ ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุน เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง

รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา

๑.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุน เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๑.๔ หนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

๒. ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

๒.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๘๘ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒.๒ ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๘๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๒.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. สรุปได้ว่า

๓.๑ บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ ผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน บัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว ทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขยะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเงินฝากเท่าที่จำได้จริง และเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๓.๒ บัญชีเงินฝากของคู่สมรส คู่สมรสผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะคู่สมรสมีธุรกิจเป็นของตน มีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓.๓ บัญชีเงินฝากของบุตร คู่สมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้ และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๓.๔ กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จำไม่ได้ว่า มีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป

๓.๕ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตร มิได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๖ กรณีรถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกลูกเท่านั้น จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๗ กรณีบ้านพักของกลุ่มสมรส บ้านพักของกลุ่มสมรสในบัญชี ฯ ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัท ที่ทำงานของกลุ่มสมรส ไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องมิได้พักอาศัยอยู่ในบ้านนั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔. ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ บ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ มีเหตุผลรับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ เงินฝากของกลุ่มสมรส ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๔.๑ กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องในบัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ บัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจจะต้องส่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบได้ว่า ผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินโดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้นนี้

๔.๒ กรณีเงินของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงไว้อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า กลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น เป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง ไม่ทราบบัญชีเงินฝากและจำนวนเงินของกลุ่มสมรส ซึ่งมีจำนวนเกือบสิบล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

๕.๓ กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ ในการยื่นบัญชี ฯ ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไมยาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้ แสดงรายการที่ดินของตน ทั้ง ๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๕.๔ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบ พบเพิ่มมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินมาก ดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ที่อ้างว่า กลุ่มสมรสเก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่า กลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมา แสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ไม่ดำเนินการ

๕. ดังนั้น ในการประชุมของผู้ร้อง ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วม ประชุม) ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้อง ส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชี ฯ ในภายหลัง ไม่เป็นผลลดล้างการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ที่ได้กระทำมาแล้วได้ และมีมติ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๕.๑ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๕.๒ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำ ดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๖. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และส่งสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจง แก่ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไข เพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ สรุปได้ว่า

๖.๑ คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมา กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกไป วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่า เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ โดยมีมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชี ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้ จึงมีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ว่า ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจาก ศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ถือได้ว่า เป็นวันเริ่มต้น ในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และจะใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายก้านรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดส่งแบบบัญชี ฯ ตามกฎหมายป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต ฯ ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สิน และหนี้สินภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ นั้น ถือได้ว่า การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๖.๒ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากบทบัญญัตินี้ ใช้เป็นบทลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะนั้นเท่านั้น โดยโทษที่กำหนดไว้ คือ การให้พ้นจากตำแหน่ง แม้จะมีบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้อง ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว มิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณา เมื่อโทษประการแรกไม่เกิดขึ้นโทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่... ฯลฯ...” แสดงว่า เป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๖ กล่าวคือ หากพบว่า ผู้ถูกร้อง ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๖.๓ องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

คุณหญิงปรียา ๑ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ๑ ในวันที่ได้รับเลือก และวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. โดยลงลายมือชื่อในบัญชีบุคคล เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ๑ การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรียา ๑ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น คุณหญิงปรียา ๑ จึงต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่า คุณหญิงปรียา ๑ ทราบ และมีโอกาสที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัท แต่มิได้กระทำ

เมื่อคุณหญิงปรียา ๑ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไป มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วย เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใดๆ อันแสดงว่า จงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่า เจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ เพราะมาตรา ๔ (๒) มิให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๖.๔ การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ มีผลให้มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้โดยเข้าใจว่า การยื่นบัญชี ฯ นี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ หากมีการขาดตกบกพร่องอย่างไรคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก เป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ (ระยะเวลาห่างจากการยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๒ ปี ๓ เดือนเศษ) ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงไปพบ เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ จึงยื่นหนังสือขอชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ต่อมาผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าว ต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นให้รวมเรื่องไว้ ไม่ควรวินิจฉัยทันทีตามข้อ ๒๐ ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวก่อน และก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติ ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง

นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กล่าวคือ ผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๖.๕ ปัญหาของ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ ว่า อย่างไรเป็นการจงใจ และอย่างไรเป็นการปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้อง เห็นว่า การจงใจในทางทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิดเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำโดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือ การกระทำโดยเจตนา เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า

“กระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ดังนั้น การจงใจจึงมิใช่เพียงการกระทำ โดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมาย ดังกล่าวนั้นอีกด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๗ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายเพียงแค่เจตนาไม่ยื่นบัญชี ๗ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมาย ทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๗ นอกจากจะมีเจตนา ธรรมดาโดยรู้สึกสำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี ๗ จะต้องเป็นกรณีที่มีความ มุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึง ผลนั่นเอง กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้น ต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน และประโยชน์จากทรัพย์สิน ที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วรอยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

การปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๗ ต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นเหตุอื่นแล้ว ย่อมไม่เข้า องค์ประกอบของบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ พิจารณาจากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราช บัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับ มาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มาของการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ร้อง ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมี หรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่ง จึงไม่ต้อง ด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๖ กฎหมายบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความ ครอบครองของคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจ นำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจงใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่า ผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๖.๗ ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ตำแหน่งขณะนั้น) ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ในกรณีข้างต้นผู้ร้องวินิจฉัยว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่า จงใจปกปิดตามกฎหมาย เมื่อเทียบเคียงกรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน เพราะการบกพร่องในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ใดๆ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต จากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

๖.๘ ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ที่ผู้ร้องวินิจฉัยในประเด็นกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส กล่าวคือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี ที่ตรวจพบนั้น ถือว่า เป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝาก มิใช่เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ว วินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจและปกปิดหรือไม่นั้น จะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ไม่มียอดเงินเคลื่อนไหว ทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย คงมีเพียง ๑ บัญชี ที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สีนเอเซีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๓๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๐ มีเงินจำนวนไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา และอยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภริยาว่า สามีย่อมรับรู้ การกระทำของภริยา ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดง เจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือเจตนากรกระทำ ธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิ การดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้อง พิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามี ภริยากันก็ตาม ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่พ้นวิสัยหากกลุ่มสมรส ไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุเพื่อลงโทษผู้ถูกร้อง เป็นการ ไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ และเป็นของบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตร เงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) กลุ่มสมรสมิได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่ง ความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีก หลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารถดำเนินการได้โดยไมยาก ทั้งที่ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว... ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ กลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการ จดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทน โดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์โดยขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ซึ่งผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงรายการที่ดินแปลงนี้ เห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินคู่สมรส และการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ เพราะผู้ถูกร้องและคู่สมรส มีบ้านอยู่ ๒ หลัง และมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของคู่สมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบ หรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้ในส่วนที่ทราบ และที่คู่สมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ เท่านั้น (๑๔ แปลง) การที่ผู้ร้องไม่เชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า คู่สมรสมีที่ดินจำนวนมาก เมื่อพิเคราะห์ จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสแล้ว เห็นได้ว่า ต่างมีรายได้แยกต่างหาก ออกจากกัน ตามกฎหมายที่ดินคู่สมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้อง ไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้ ที่ดิน ๒๑ แปลง ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและได้มา โดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้อง อีกทั้งที่ดินทั้งหมดไม่มี การทำนิติกรรมใดๆ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับกรณีเช่นนี้ผู้ร้อง เคยวินิจฉัยว่า ไม่จงใจแจ้งเท็จ หรือปกปิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๕ การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ด้วยข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง มิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าว ส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่ง การจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๑๐ ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้ แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่อง ในการกรอกแบบบัญชี ฯ

๖.๑๑ เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้อง หลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่า ทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชี ฯ บ้าง และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมาย จะต้องเป็น กรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สิน หรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์ สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะมีอยู่ ทุกจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ

ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง มิได้บิดเบือน แต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง อีกทั้งได้เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ว่า ต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่แจ้งว่า กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการไม่จงใจยื่นบัญชี ฯ

๓. ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบและแจ้งให้ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ทราบ เพื่อชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องในเรื่องกรณีดำรงตำแหน่ง กรรมการบริษัทขณะดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช.

๔. พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๕ และ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ตามลำดับ ชี้แจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่า มีลักษณะต้องห้าม การเป็นกรรมการ ป.ป.ช. สรุปได้ว่า

๔.๑ พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ได้แสดงเจตนา ลาออกเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุลจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถือว่า การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีผลตามกฎหมาย แม้ต่อมา ปรากฏหลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า ผู้ชี้แจงยังเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น เนื่องจากบริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากทะเบียน ต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กรณีดังกล่าวไม่มีผลทำให้ผู้ชี้แจงขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยวินิจฉัยว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจ อาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทเป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโดยชอบด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ชี้แจง จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ผู้ชี้แจงอ้างพยานหลักฐานที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องพิจารณาที่ ๘/๒๕๕๔ กรณีประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

๔.๒ คุณหญิงปรีญา ฯ ชี้แจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยขอให้ถือเอาคำชี้แจง

แก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงปรียา ฯ ในเรื่องที่ประธานรัฐสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้แล้ว เป็นคำชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

เมื่อวุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้ชี้แจงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียน แก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นกรรมการบริษัทในงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุน และเป็นผู้ทำบัญชี ในแบบนำส่งงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในปี ๒๕๕๒ ถือว่า ตนมี ลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ชี้แจงว่า เป็นการรับรองงบดุลและบัญชี กำไรขาดทุนในรอบปี ตามแบบซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีบริษัทนำงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยชี้แจงว่า เป็นช่วง เวลาคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ใน งบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ ผู้ชี้แจงกลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็น กรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ทั้งนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะ กรรมการบริษัท ฯ คู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ในงบดุลปี ๒๕๕๒ มิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาในฐานะ เป็นกรรมการของบริษัทอีก เพราะนายทะเบียนจดทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัทอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๒

ส่วนที่ปรากฏว่า ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไร สะสมของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ชี้แจงยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ อยู่ หลังวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ผู้ชี้แจง

เห็นว่า การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะผู้ชี้แจงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเกษตรศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี ไม่สามารถจัดทำบัญชี รับรองบัญชีของบริษัทได้ ไม่เคยได้รับค่าจ้าง และไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เป็นการรับรองบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้ว ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

สำหรับบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ชี้แจงยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท วงศ์อมร ฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา ฯ แต่เพียงผู้เดียว จึงไม่ได้ติดตามว่า คุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๔๓ ว่า ยังมีชื่อผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงสอบถามคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งได้รับการยืนยันว่า หลังจากได้รับแจ้งด้วยหนังสือและวาจาเรื่องการลาออกตั้งแต่วันที่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ ให้คนไปถอนชื่อ แต่ไม่ได้ติดตามเรื่อง และรับว่าจะไปติดตามเรื่องให้ ผู้ชี้แจงเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖ ประกอบมาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท สามารถกระทำได้ โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ และกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ชี้แจงบอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท ด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ชี้แจงสิ้นไปทันที โดยผู้ชี้แจงไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

ผู้ชี้แจงอ้างหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นพยานประกอบคำชี้แจง โดยคุณหญิงวนิดา ฯ รับรองว่า ผู้ชี้แจงลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๔๒ แต่หลังเดิม ไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขทางทะเบียนในเวลานั้น ปัจจุบันจดทะเบียนแก้ไขแล้ว ปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๔ ในส่วนของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ นั้น คุณหญิงวนิดา ฯ เป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการบริษัทผู้หนึ่ง ยืนยันว่า ผู้ชี้แจงไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ การที่ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อในแบบนำเสนอบุคคล ฯ

และในงบดุล ๑ ปี ๒๕๔๒ ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการบริษัท นั้น เป็นการกระทำตามที่ผู้ทำบัญชีนำมาให้ลงลายมือชื่อเช่นที่เคยปฏิบัติมาในปีก่อนๆ และผู้ชี้แจงเข้าใจว่า สามารถลงลายมือชื่อได้ เพราะเป็นกรรมการบริษัทอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง คือ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนเมษายน ๒๕๔๒

ส่วนประเด็นว่า ผู้ชี้แจงฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย นั้น ผู้ชี้แจงเห็นว่า ผู้ชี้แจงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามที่กล่าวมาแล้ว

๕. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแถลง นำพยานมาเบิกความ และยื่นเอกสารและพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานนำพยานเข้าเบิกความ ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน และให้ฝ่ายที่อ้างพยานถามตงได้ ผู้ถูกร้องอ้างตนเองเป็นพยาน และขอ นำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ปาก แต่นำพยานมาเบิกความเพียง ๑ ปาก คือ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง และศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือเรียกพยานมาเบิกความ ๑ ปาก คือ นางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ หลังจากเบิกความเสร็จ ผู้ถูกร้องแถลงว่า ไม่ประสงค์จะสืบพยาน ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ด้วยวาจาปิดคดี และเป็นหนังสือด้วย สรุปคำแถลง คำเบิกความ การซักค้าน และถามตงได้ดังนี้

๕.๑ ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

๕.๑.๑ การยื่นบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี ๑

๕.๑.๒ กรณีของผู้ถูกร้อง ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๕.๑.๓ กรณีการมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องยืนยันคำชี้แจงของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๘.๑ และ ๘.๒ และชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเป็นกรรมการและลูกจ้างของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ โดยนำการรับรองบุคคลและใบนำส่งบุคคลของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ เป็นหลักฐาน สรุปได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว เพราะเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวของบุคคลปี ๒๕๕๒ (ดำรงตำแหน่งกรรมการ ฯ เดือนมกราคม ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒) ทั้งนี้ การพิจารณาว่า เป็นลูกจ้าง หรือไม่ ต้องพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายว่าด้วยลูกจ้าง ซึ่งคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่เคยเป็นลูกจ้าง ไม่เคยได้รับค่าจ้างจากบริษัท ฯ อีกทั้งการกลับมาเป็นกรรมการบริษัท ภายหลังจากที่กรมทะเบียนการค้ารับรองการถอนชื่อไปแล้วประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ บัญญัติให้การเป็นกรรมการนั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ตั้ง และนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มมีมติ คุณหญิงปรีญา ฯ จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีผลย้อนหลังว่า การกระทำของผู้ร้องที่ได้ดำเนินการโมฆะตั้งแต่ต้นก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่า องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

ผู้ร้องตอบการซักค้านของทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องว่า (๑) ความเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ที่เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินเป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีชื่อผู้ร้อง (๒) การชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายนั้นถือว่า ชี้แจงต่อผู้ร้อง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ (๓) กรณีการปฏิบัติของผู้ร้องในการวินิจฉัยว่า ผู้ใดจงใจหรือไม่ นั้น จะวินิจฉัยแต่ละเรื่องเฉพาะราย เพราะเหตุแต่ละคนแต่ละสภาพไม่เหมือนกัน โดยที่ผู้ร้องจะพิจารณาทรัพย์สินประกอบเหตุผลที่ไม่ยื่นว่า เป็นการจงใจหรือไม่

๕.๒ ผู้ถูกร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และชี้แจงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม ดำเนินธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทย รวมทั้งมีเงินลงทุนทั้งหมดในธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและผู้อำนวยการใหญ่ นอกจากนี้ มีโอกาสบำเพ็ญกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ประเทศหลายเรื่องในด้านการศึกษา สาธารณสุข และอื่น ๆ

ภายหลังที่ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว ก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับแต่อย่างใด จนกระทั่งทราบข่าวจากสื่อมวลชนว่า ผู้ร้องมีคำวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ โดยจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาต่อผู้ร้องเพื่อนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ไปชี้แจง ดังเช่นกรณีบุคคลอื่นที่ผู้ร้องเปิดโอกาสให้มาชี้แจง ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าเป็น

สิ่งสำคัญในการพิจารณากรณีของผู้ถูกร้อง กล่าวคือ สัดส่วนของจำนวนทรัพย์สิน (บัญชีเงินฝาก) ที่ไม่ได้แจ้ง กับยอดรวมทรัพย์สินมีจำนวนน้อย อีกทั้งไม่มีการเคลื่อนไหวในทรัพย์สินนั้น ถึงแม้ผู้ถูกร้องไม่ยื่น ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นได้ เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะจงใจปกปิด เพราะทรัพย์สินเหล่านั้นผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีใครได้หรือเสียประโยชน์ ส่วนสาเหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่า มีทรัพย์สินนั้นอยู่บางส่วนเพราะคู่สมรสผู้ถูกร้องไม่บอกทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องอ้างว่า เป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถเปิดเผยความจริงจากคู่สมรสมาแสดงได้ เมื่อคู่สมรสบอกว่า มีทรัพย์สินเท่าไร ก็ต้องยื่นตามที่บอก เพราะคู่สมรสเก็บเอกสารหลักฐานทั้งหมด ซึ่งผู้ถูกร้องได้แจ้งตั้งแต่ต้นแล้วว่า การยื่นบัญชี ฯ อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องถูกตัดสิทธิทางการเมือง ภรรยาก็ไม่ห่วง เพราะไม่สนใจการเมือง สนใจแต่ความมั่นคงของครอบครัวและบุตรมากกว่า นอกจากนี้ บางส่วนก็รวบรวมไม่ทันในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากระยะเวลา กระชั้นชิด

๕.๓ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง พยาน ตอบข้อซักถามทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องและผู้ร้อง สรุปได้ว่า ตนมีอาชีพหลักเป็นแม่บ้าน ช่วยงานผู้ถูกร้องเป็นบางครั้ง ในการรับรองแขกเป็นกรรมการบริษัทแต่ก็ไม่ค่อยได้ทำงาน เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลบุตร ในช่วงการแสดงบัญชี ฯ พยานพยายามหาหลักฐานให้ครบ แต่ก็ไม่พบ บางส่วนพยานไม่บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินดังกล่าว เนื่องจากมารดาสอนพยานว่า ความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสมีมาก ดังนั้น ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ ไม่ต้องบอกให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของลูก ๆ หากผู้ถูกร้องทราบว่า พยานมีทรัพย์สินก็จะมายืมไปลงทุน ซึ่งมีความเสี่ยง อีกทั้งบัญชีเงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชีที่ไม่ได้แจ้งนั้น พยานก็ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับ ลืมไปบ้าง อีกทั้งมีหลายบัญชีที่ไม่เคยไปปรับยอดดอกเบี้ยเป็นเวลาสิบปีแล้ว

พยานตอบข้อซักค้านของผู้ร้อง สรุปได้ว่า พยานเป็นผู้เก็บหลักฐานของผู้ถูกร้อง ในส่วนโฉนดที่ดินพยานเก็บไว้ทั้งหมด ส่วนบัญชีเงินฝากที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องเก็บเอง แต่อาจจะหลงมาอยู่ที่พยานบ้าง

๕.๔ นางน้ำทิพย์ พันไพศาล พยาน ตอบทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องและผู้ร้อง สรุปได้ว่า หลังจากที่คุณหญิงปรีญา ฯ ยื่นงบดุลบัญชี และแบบนำส่งงบดุลของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้ตรวจสอบพบว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แล้ว ดังนั้น การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ปี ๒๕๕๒ จึงหมายถึงลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือ

ผู้ให้บริการทำบัญชี แต่ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท นอกจากนี้ การที่คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ซึ่งนายทะเบียนรับรองไว้ก่อนวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ แม้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในงบดุลบัญชีว่า เป็น “กรรมการ” นั้น ก็ได้ลงลายมือชื่อในฐานะ กรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการจะเป็นกรรมการบริษัทกฎหมายให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้ง และ กรรมการผู้มีอำนาจต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วัน

๕.๕ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา สรุปได้ ๕ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการ ยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ฯ

ประเด็นที่ ๒ กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจาก มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ แต่กรณีของผู้ถูกร้อง พ้นจากตำแหน่งแล้ว

ประเด็นที่ ๓ กรรมการ ป.ป.ช. บางคน (คุณหญิงปรีญา ฯ) มีลักษณะต้องห้าม ทำให้ มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่ ๔ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ไม่อาจนำพระราช บัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติ รองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ซึ่งมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติมิให้นำพระราชบัญญัตินี้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

ประเด็นที่ ๕ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ

ประเด็นที่ ๖ ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ กล่าวคือ ไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อ ผู้ร้องด้วยตนเอง เพื่อนำพยานหลักฐานมาแสดง เช่น กรณีของอดีตนายกรัฐมนตรี และอดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประเด็นที่ ๗ ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยภายในสามสิบวัน แต่กลับยื่นคำร้องซึ่งพ้นกำหนดไปแล้วสามวัน จึงต้องถือว่า ยื่นฟ้องคดีเมื่อ ขาดอายุความ

ประเด็นที่ ๘ การงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริง ในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ ข้อเท็จจริงจากการสืบพยานปรากฏชัดแจ้งว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และของคู่สมรสที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรสทราบ ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่า ยังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้ง ผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นต้องปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ประเด็นที่ ๙ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องวางหลักการมาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่การงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาหลายคนยื่นบัญชี ฯ ขาดตกบกพร่อง เช่นเดียวกับกรณีของผู้ถูกร้อง แต่ได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

๘.๖ ผู้ร้องฟังคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำเบิกความของผู้ถูกร้อง และแถลงการณ์ปิดคดี เป็นหนังสือแล้ว สรุปได้ว่า

(๑) ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจมีธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศที่จะต้องดูแลหลายบริษัท การดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้องย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจ ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีเงินฝากไว้หลายบัญชี ซึ่งเป็นปกติ แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องได้แสดงจำนวนเงินและบัญชีเงินฝากที่ใช้ประจำและเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ไม่ได้ยื่นจะมีอัตราส่วนน้อยมาก ส่วนที่ดินที่ไม่ได้ยื่น ๕ แปลง นั้น ผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ คู่สมรสผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการมาแต่ต้น จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของ ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สิน ผู้ถูกร้องไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๕ แปลง อีกทั้งคู่สมรสผู้ถูกร้องก็มีได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ยื่นขาดไป

(๒) สำหรับในส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นแสดงนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อได้บอกให้คู่สมรสรวบรวมรายการทรัพย์สินเพื่อยื่นแสดง คู่สมรสบอกว่ามีทรัพย์สินเท่าใด ผู้ถูกร้องก็จำเป็นต้องเชื่อตามนั้น ผู้ถูกร้องไม่กล้าจะสอบถามว่า ที่คู่สมรสรวบรวมให้ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

(๓) ส่วนคู่สมรสผู้ถูกร้องเบิกความ สรุปได้ว่า พยานสำเร็จการศึกษาอนุปริญญา ด้านธุรกิจจากวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา มารดาสั่งสอนไม่ควรเชื่อผู้ชายเต็มที่ และควรเก็บทรัพย์สินสมบัติไว้ส่วนหนึ่งไม่ต้องบอกให้สามีรู้ ดังนั้น ตนจึงต้องเก็บรวบรวมทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัว ไม่ได้แจ้งให้สามีทราบ เพราะเกรงว่าถ้าสามีทราบ จะขอยึดทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ หรือทำธุรกิจจนหมด ซึ่งอาจประสบปัญหาทางธุรกิจเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้ ดังนั้น ตนจึงได้ปิดบังเรื่องดังกล่าว ไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบทั้งหมด

ผู้ร้องพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือควรจะรู้ว่า ตนและคู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่แจ้งไว้ในบัญชี ฯ อีก คือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ในการเปิดบัญชีผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อ เพื่อประโยชน์ในการเบิกถอนให้ไว้กับธนาคาร ผู้ถูกร้องต้องทราบว่า ตนมีเงินฝากธนาคารมากกว่า ๑ บัญชี นอกจากนี้ สมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสเบิกความว่า มิได้เป็นผู้เก็บรักษา ผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บรักษาเอง รวมทั้งบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้มีรายการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ธนาคารจะแจ้งรายการเคลื่อนไหวสรุปยอดเงินคงเหลือให้แก่เจ้าของบัญชีทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในบัญชี ฯ เพียง ๑ บัญชี ทั้งๆ ที่ทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่า ๑ บัญชี ทั้งจำนวนบัญชีและจำนวนเงินก็มีมาก เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะเงินฝากคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของเงินฝาก หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว คงจะไม่พบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมมากเช่นนี้

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ปราบภูหลักฐานที่ดินทุกแปลงของผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ในการไปทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินดังกล่าว ผู้ถูกร้องต้องไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัด ต้องชำระเงินค่าซื้อ แม้ปรากฏว่า ที่ดินบางแปลง ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเอง แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการ ซึ่งต้องลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจ รวมทั้งชำระราคาซื้อที่ดินด้วย ในทางกฎหมายผู้มีที่ดินต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำปีทุกปี ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การที่ผู้ถูกร้องแสดงในบัญชี ฯ ว่า ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยอ้างว่า มิได้เป็นผู้ดำเนินการ และคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดิน จึงไม่มีเหตุผลและไม่อาจรับฟังได้

กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส ผู้ถูกร้องควรจะรู้ว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นอยู่นอกเหนือจากที่ตนแจ้งไว้ในบัญชี ฯ กล่าวคือ ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักท์

จำกัด บริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด และจากคำเบิกความของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ ซึ่งถือหุ้น รายใหญ่ในทุกบริษัท และได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ ว่า กลุ่มสมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี ฯ และบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล ฯ ดังนั้น โดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนิน ธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมต้องคำนวณได้ว่า กลุ่มสมรสได้รับผลประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ ไปจากบริษัท เท่าใด จึงเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไป จะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกันกับผู้ถูกร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท รวมทั้งที่ดิน จำนวนมหาศาลดังกล่าวด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ นั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยหยิบยก ขึ้นมากล่าวอ้างในการชี้แจงต่อผู้ร้อง และคำเบิกความดังกล่าวก็ไม่มีเหตุผล เพราะถ้าผู้ถูกร้องเป็น คนกลัวภรรยาจริงแล้ว แม้ผู้ถูกร้องจะรู้ว่า กลุ่มสมรสมีทรัพย์สินแท้จริงเท่าใด ผู้ถูกร้องก็ไม่อาจนำทรัพย์สิน ของกลุ่มสมรสมาใช้ได้ ถ้ากลุ่มสมรสไม่ยินยอม นอกจากนั้น หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างความไม่รู้ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับทรัพย์สินของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสไม่บอกและยอมรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้แล้ว ย่อมจะทำให้ การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดง บัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทั้งปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ถูกร้อง แดงการณปิดคดีด้วยวาจาแล้วนั้น ผู้ร้องชี้แจงดังนี้

ประเด็นที่ ๑ จากพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ของตน กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้อง ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในรอบปีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชี ฯ และสำเนา หลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่น ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ในกรณีการยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จะถือกำหนดเป็นวันใดนั้น มาตรา ๓๑๕ บัญญัติให้

สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมหมายความว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนย่อมสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติในบทเฉพาะกาลให้ยังคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และผู้ถูกร้องเป็นผู้หนึ่ง ที่ร่วมพิจารณาและให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมทราบดี และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญแล้ว หากเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ มาตรา ๓ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชี ๑ ภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ หรือภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาขยายให้ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวัน มาตรา ๕ บัญญัติให้ทรัพย์สินและหนี้สินที่สมาชิกวุฒิสภาต้องแสดงหมายถึงทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของตน และมาตรา ๖ บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาซึ่งรับซองบัญชี ๑ แล้ว ลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่หน้าซองและเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา แต่กรณีของผู้ถูกร้องมิได้เป็นการยื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ๑ มาตรา ๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ กล่าวคือ การยื่นบัญชี ๑ ดังกล่าว มิได้ยื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ และไม่ปรากฏว่า เป็นการยื่นภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาขยายให้ แต่ผู้ถูกร้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นวันเข้ารับตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ใหม่ อีกทั้งผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ นอกจากนั้น แบบบัญชี รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชีก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แบบบัญชีมีช่องลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึงประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย เพื่อให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อกำกับตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ด้วย และประเด็นนี้เป็นประเด็นเดียวกับที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ข้อต่อสู้จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่ ๒ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ เป็น ๓ ระยะ คือ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี โดยมาตรา ๒๕๓ บัญญัติให้ผู้ร้อง

มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้ง ๓ ครั้ง ซึ่งหากผลการตรวจสอบปรากฏว่า เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีผลทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ถ้าเป็นกรณีพ้นจากตำแหน่งไปแล้วคงมีผลบังคับเฉพาะห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี

ประเด็นที่ ๓ ผู้ร้องยืนยันคำชี้แจงของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรียา ฯ และชี้แจงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

(๓.๑) ประเด็นนี้เป็นการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น ๆ หรือประธานรัฐสภาเท่านั้น ที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

(๓.๒) ผู้ร้องให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่อง การสรรหา และการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหา และการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งมีบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๗ วรรคสี่ ว่า ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อบุคคลใดเป็นผู้ได้รับเลือก ให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตาม มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่า ตนได้เลิกประกอบอาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกด้วย ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า เป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ผู้ได้รับเลือกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจาก มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่า ไม่มีลักษณะต้องห้าม

หรือประกอบวิชาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการ ป.ป.ช. ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่า ผู้ได้รับเลือกไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ในกรณีของผู้ร้องซึ่งผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการ และกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสี่ แล้ว ดังนั้น บุคคลทั้งเก้าจึงเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยชอบด้วยกฎหมาย หากต่อมาปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งมาตรา ๒๖๐ (๕) บัญญัติให้พ้นจากตำแหน่ง เมื่อกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามนัยมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง

สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนั้น คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ตราบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไป จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากเหตุอื่นตามมาตรา ๒๖๐ เช่น ดาย อายุครบ เจ็ดสิบปีบริบูรณ์ หรือลาออก เป็นต้น

(๓.๓) สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใด และประเด็นที่ ๔ ที่ว่าไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ๗ มาตรา ๑๕ มาใช้กับผู้ร้องได้ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ซึ่งมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติมิให้นำพระราชบัญญัตินี้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะ ผู้ร้องเห็นว่า ในหลักของกฎหมายมหาชนยืนยันว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านกระบวนการแต่งตั้งมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งที่ตนได้รับการแต่งตั้งโดยกฎหมาย ถือว่ามีผลโดยสมบูรณ์ จนกว่าองค์กรที่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและปัจเจกชน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติรับรองว่า การดำเนินการใดๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำไปก่อนที่องค์กรที่มีหน้าที่

วินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินการก่อนหน้านั้น ย่อมสมบูรณ์ตามกฎหมาย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่วินิจฉัยชี้ขาด หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการทางกฎหมายมหาชน มีเหตุผลอธิบายได้จากหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งต้องแตกต่างไปจากกฎหมายเอกชน เรื่องหลักความสามารถของคู่กรณีที่มีความบกพร่อง จนเป็นเหตุให้นำไปสู่โมฆะหรือโมฆียกรรม เพราะกฎหมายมหาชนถือว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดโดยไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในเรื่องที่ดำเนินการ และการแต่งตั้งหรือการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ต้องกระทำโดยองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น

สำหรับหลักการไม่มีผลย้อนหลังนั้น ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ เรื่อง การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กรณีที่ได้รับเลือกมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น หาได้กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปแล้วไม่ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ขยายหลักการดังกล่าว รวมถึงองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ดังเช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๕๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย เห็นได้ว่า หลักการไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้เป็นหลักการทั่วไป โดยกำหนดให้ใช้หลักการนี้กับองค์กรอิสระอื่นๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นการพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ฯลฯ ผู้ร้องเป็นองค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ให้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะองค์กรตรวจสอบในภาคมหาชน จึงอยู่ภายใต้หลักการไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ หลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะ และหลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ อันเป็นหลักการพื้นฐานขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในภาคมหาชนทุกองค์กร ดังนั้น จึงนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ มาใช้โดยอนุโลม ซึ่งหมายความว่า แม้ผู้ร้องมีองค์ประกอบไม่สมบูรณ์ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่การกระทำของผู้ร้องก่อนหน้านั้นรัฐธรรมนูญได้รับรองว่าเป็นการกระทำโดยชอบ

ประเด็นที่ ๕ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ จึงใช้บังคับได้จนถึงวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ เริ่มมีผลใช้บังคับ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ จึงมีผลใช้บังคับถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ออกใช้บังคับ” นั้น คำว่า บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ นั้น ผู้ร้อง เห็นว่า หมายความว่า ความถึงระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งต่างๆ ไป ที่ให้ใช้บังคับโดยไม่กำหนดระยะเวลาว่า จะให้ใช้บังคับถึงเมื่อใด แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ให้ใช้ระเบียบอันจำเป็นนั้น ได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ดังนั้น จึงเป็นความเข้าใจข้อกฎหมายที่คลาดเคลื่อนของผู้ถูกร้องเอง

ประเด็นที่ ๖ เมื่อระเบียบ ฯ ไม่มีผลใช้บังคับ ดังได้อธิบายในประเด็นที่ ๕ ผู้ร้อง จึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ เพื่อความเป็นธรรม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สรุปรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องเสนอผู้ร้องพิจารณา ในการประชุมครั้งที่ ๓๔/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมมีมติให้ทำหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีผลการตรวจสอบพบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ผู้ถูกร้องแจ้งไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว และผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ร้องแล้ว และการที่ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือหรือเข้าพบเพื่อชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยวาจา ก็ไม่มีผลให้การพิจารณาของผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๗ ผู้ร้องเห็นว่า ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่กำหนดให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ นั้น มีขอบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ แต่เป็นขอบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ให้กระทำด้วยความรวดเร็วเท่านั้น ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหรือเป็นอันตกไป อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้องในเรื่องนี้ เนื่องจาก ระเบียบดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับ ดังที่ได้อธิบายไว้ในประเด็นที่ ๕ แล้ว

ประเด็นที่ ๘ ผู้ร้องเห็นว่า ประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องไม่เคยกล่าวแก้ในชั้นชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ร้อง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่แสดง ซึ่งได้แก่ เงินฝากในธนาคารพาณิชย์มีถึง ๕ บัญชี ซึ่งคู่สมรสเบิกความยอมรับว่า ไม่ได้เก็บสมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ข้อเท็จจริง จึงขัดแย้งกับที่ผู้ถูกร้องกล่าวแก้ เมื่อพิจารณาประกอบกับการเปิดบัญชีเงินฝากซึ่งผู้ถูกร้องเป็นผู้เปิด บัญชีเองทุกบัญชี และหลายบัญชีมีรายการเคลื่อนไหว ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝาก เท่าใด ผู้ถูกร้องไม่แสดงว่ามีที่ดิน แต่ตรวจพบว่ามี ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๕/_{๑๐} ตารางวา เป็นที่ดินที่มีราคาแพง ได้มาโดยการซื้อทุกแปลง ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แม้คู่สมรส จะเป็นผู้เก็บหลักฐานไว้ หากผู้ถูกร้องตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ผู้ถูกร้องย่อมบอกหรือขอ จากคู่สมรสได้ ส่วนเงินฝากของคู่สมรสที่ไม่ได้แสดงมีมากถึงเก้าเท่าของจำนวนเงินฝากที่แสดง ที่ดิน ของคู่สมรสที่ไม่แสดงมีมากกว่าที่แสดงเป็นจำนวนมาก ทั้งจำนวนแปลงและเนื้อที่ เมื่อพิเคราะห์แล้ว ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบบัญชี เงินฝากและที่ดินของคู่สมรสดังกล่าว ผู้ร้องจึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่า กรณีของผู้ถูกร้องเป็น การกระทำโดยจงใจ

ประเด็นที่ ๙ ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์ ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และให้ ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการหนึ่งในหลายๆ มาตรการของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลดังกล่าว แสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชี ฯ อีก เพื่อให้เห็นความบริสุทธิ์อีกครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่า ขณะอยู่ในตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติให้ผู้ร้อง มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญก็บัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาและเบิกความว่า เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมให้ความเห็นชอบ รัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้และเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่กลับไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตาม รัฐธรรมนูญและอ้างว่า กลุ่มสมรสไม่บอกรายการทรัพย์สินในส่วนที่เป็นของกลุ่มสมรสให้ตนทราบ เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินไม่ถูกต้อง และไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือ เพราะกลุ่มสมรสเป็นผู้มีการศึกษา ร่วมบริหาร ธุรกิจ และช่วยเหลือผู้ถูกร้องในการดำเนินธุรกิจย่อมต้องทราบและเข้าใจภาระและหน้าที่ของผู้ถูกร้อง ในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภา และหากยอมรับฟังข้อแก้ตัวดังกล่าวว่า เป็นเรื่องที่ได้รับฟังได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ย่อมเป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง นอกจากนี้ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องยังเป็น ตัวอย่างของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญด้วย

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดดังกล่าว

๕.๖ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือ มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ ด้วยวาจา และเพิ่มเติมบางประเด็น สรุปได้ว่า ประเด็นการพิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้อง เห็นว่า รัฐธรรมนูญมิได้นิยามคำว่า “จงใจ” ไว้ แต่เมื่อ พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและ พานิชย์ ลักษณะละเมิด แล้ว การจงใจจะมีความหมายซ่อนอยู่ในหรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึก หรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วย ความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนั้นอีกด้วย จึงเรียกว่า ประสงค์ต่อผล คือ อาจเป็นผล อันเป็นการกระทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ต้องเป็นกรณีที่มีความ มุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และจะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือ เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จาก ทรัพย์สิน จากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ร้ายวญผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

จากการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ความว่า ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่ว่าจะยื่นบัญชีเงินฝาก โฉนดที่ดิน

ตลอดจนตัวสัญญาใช้เงินต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิ้น บัญชีส่วนใหญ่ไม่มีการเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังจากที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องได้ปกปิดหรือสร้างพยานหลักฐานเพื่อให้เห็นว่ามีทรัพย์สินอยู่จริง เพราะทรัพย์สินทุกรายการสามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งแตกต่างจากกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้ในคดีของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่า เป็น “การจงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำเบิกความ และคำแถลงการณ์เป็นหนังสือ ตลอดจนเอกสารประกอบของผู้ร้องและผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่า มีประเด็นเบื้องต้นสมควรวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นโต้แย้งตามข้อ ๕.๕ และ ๕.๗ ก่อนดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มิใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๑ และมีได้อยู่ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ โดยมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ดังที่มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงผลการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ... (๔) สมาชิกวุฒิสภา ...” โดยบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ...” ประกอบกับมาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ... (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ ...” ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เจริญชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงผลการทรัพย์สินและหนี้สิน ไว้แล้วว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ และเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้ โดยถือเอาวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถือว่า เป็นสมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไป และข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งอยู่ในระยะเวลาภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว มิใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติ ฯ มาตรา ๓ ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชี ฯ ต่อประธานวุฒิสภาภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ หากเป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ต้องกระทำภายในวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๐ แต่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเกินเวลาที่กำหนด ประกอบกับแบบบัญชี ฯ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อผู้ร้องนั้น มีช่องลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายลงลายมือชื่อ กำกับไว้ในบัญชีทุกหน้าตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ ยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๕๑ เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ ตามมาตรา ๓๐๑ (๔) คือ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ไม่อยู่ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแล้ว เป็นประเด็นข้อกฎหมายของการตีความถ้อยคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ของมาตรา ๒๕๕ ว่า มีความหมายครอบคลุมถึงผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตั้งแต่ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ต้องแปลความเป็นอย่างเดียวกัน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการให้ผู้ร้องทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งผู้ร้องต้องอาศัยข้อมูลเบื้องต้นใช้เป็นหลักฐานของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ คือ บัญชี ฯ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ การตรวจสอบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ฯ ต้องด้วยมาตรา ๒๕๕ หรือไม่ และการตรวจสอบถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญา

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง การให้ความหมายของถ้อยคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ เห็นได้ชัดว่า บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง เมื่อพ้นจากตำแหน่ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี แม้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง หรือตายก่อนยื่นบัญชี ฯ หลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชี ฯ ที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ดังนั้น ความหมายคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ย่อมหมายความรวมถึง ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองด้วย เพื่อให้มาตรา ๒๕๕ มีผลใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งโดยมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๔) ซึ่งผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ (๑) ต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และผู้ร้องตรวจสอบแล้วพบว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง ซึ่งมาตรการบังคับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำการตามมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง นั้น เป็นเรื่องการจำกัดสิทธิทางการเมือง ได้แก่ ให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ขณะที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำผิด และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความรวมถึง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งแล้วด้วย แม้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ซึ่งเป็นตำแหน่งขณะกระทำการตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว จึงไม่สามารถให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองได้อีก แต่ยังคงบังคับห้ามผู้ถูกร้องมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองได้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงยังอยู่ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ประเด็นที่ ๒ ผู้ถูกร้องอ้างว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ขาดคุณสมบัติเนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้อง กรณีพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เนื่องจากพลโท สวัสดิ์ ฯ เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการ บริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น

เป็นประเด็นเดียวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ วินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว จึงมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

สำหรับกรณีบริษัท เกษมนารมย์ ฯ พิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จากคำชี้แจงและเอกสารประกอบของผู้ชี้แจง คำเบิกความ คำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ร้อง แล้วเห็นว่า การแสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือของคุณหญิงปรีญา ฯ จากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมนารมย์ ฯ ที่ยื่นต่อกรรมการผู้มีอำนาจคือ คุณหญิงวนิดา ฯ และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจดทะเบียนแก้ไขเปลี่ยนแปลงและออกหนังสือรับรองให้ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ นั้น ถือว่า การลาออกมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว แม้ภายหลังการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมนารมย์ ฯ แล้ว คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในช่องกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของใบงบดุลของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ มิได้ทำให้คุณหญิงปรีญา ฯ มีฐานะกลับมาเป็นกรรมการบริษัทใหม่อีกครั้ง เนื่องจากการตั้งกรรมการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น และนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทภายในสิบสี่วัน ดังนั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวจึงเป็นเพียงการรับรองงบดุลในช่วงที่คุณหญิงปรีญา ฯ เป็นกรรมการของบริษัท ฯ เท่านั้น คือ ช่วงเดือนมกราคมถึงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๒ คุณหญิงปรีญา ฯ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ดังนั้น พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

เมื่อวินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า คำวินิจฉัยของผู้ร้องชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังมีผลใช้บังคับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ และผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๒ เรื่อง การไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง และเรื่องการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเกินเวลาที่ระเบียบกำหนดไว้ จึงไม่ชอบและขาดอายุความ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” บทบัญญัติดังกล่าวแปลความได้ว่า ระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ ที่ได้รับการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ คือ ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จนถึงก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ใช้บังคับ คือวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ แม้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๐ จะบัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ ...” คำว่า ระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญนี้ มิได้หมายรวมถึง ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจาก ระเบียบดังกล่าวรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ได้กำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดของการใช้บังคับไว้ในรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะแล้ว ระเบียบดังกล่าวจึงใช้บังคับมิได้ โดยผู้ร้องใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ แทน จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๒ หรือไม่ ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างอีก

ประเด็นที่ ๔ ผู้ถูกร้องอ้างว่า การจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริง ในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ สำหรับกรณีผู้ถูกร้องไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

มีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า คำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีความหมายเพียงใด เป็นเพียงเจตนาธรรมดา หรือมีมูลเหตุจูงใจที่เรียกว่า เจตนาพิเศษ หรือไม่ ซึ่งความหมายของเจตนาพิเศษ คือ ผู้ถูกร้องปกปิดเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการที่ปกปิด หรือได้ประโยชน์อะไรจากการที่ปกปิด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง (๔) บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง ... (๔) สมาชิกวุฒิสภา” โดยวรรคสอง บัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย” และมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มืออยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่ง” ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง โดยต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มืออยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๑ วรรคหนึ่ง (๔) บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ... (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมืออยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเพียงเจตนาธรรมดาที่พิจารณาเพียงว่า ผู้ถูกร้องรู้หรือไม่ว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวอยู่หรือไม่ เพียงผู้ถูกร้องรู้สำนึกในการกระทำก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ อย่างถูกต้องเท่านั้น ส่วนเรื่องการทุจริตเป็นเรื่องของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ วรรคสองที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มืออยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้น ตกเป็นของแผ่นดินต่อไป” เป็นเรื่องที่ผู้ร้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของ

ทรัพย์สินแล้วพบว่า มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งได้มาจากการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น ในการพิจารณาคำร้องนี้คงพิจารณาเพียงว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ เท่านั้น

ประเด็นที่ ๕ ผู้ถูกร้องอ้างว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บังคับใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ วัั้นั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง และไม่ทำให้บุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ จึงมิใช่การจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเรื่องกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๑ มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ให้ถูกต้องตรงความเป็นจริง ในวันที่ยื่นบัญชี ฯ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๒ กล่าวคือ พิจารณาเพียงว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยื่นบัญชี ฯ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือไม่ และบัญชี ฯ ที่ยื่นไว้ มีความถูกต้องตรงความเป็นจริงในวันที่ยื่นบัญชี ฯ หรือไม่ เท่านั้น โดยไม่ต้องพิจารณาในประเด็นการได้มาของทรัพย์สินว่า ได้มาก่อนหรือหลังจากที่เข้ารับตำแหน่งทางการเมือง เรื่องของการทุจริต หรือการที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ทำให้บุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดตามคำร้อง มี ๒ ประเด็น ดังนี้

๑. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ และ

๒. เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด

ประเด็นข้อ ๑ ที่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ได้แก่ บัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี และที่ดิน ๕ แปลง ผู้ถูกร้องอ้างว่า คู่สมรสเป็นผู้จัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งหมด จึงจำไม่ได้ว่ามีทรัพย์สินดังกล่าว และเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง แต่จากคำเบิกความของคู่สมรสที่ว่า บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง อาจมีบางบัญชีที่คู่สมรสเก็บไว้ อีกทั้งพิจารณาจากการเปิดบัญชีเงินฝาก และการทำธุรกรรมกับธนาคารพาณิชย์ ผู้เปิดบัญชีจะต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ประกอบกับผู้ถูกร้องเบิกความว่า ธนาคารพาณิชย์ได้ส่งรายงานการแจ้งยอดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันให้ทราบทุกเดือน จึงไม่เชื่อว่า ผู้ถูกร้องจะไม่รู้ว่า

มีบัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีอยู่ ส่วนที่ดินทั้ง ๕ แปลง นั้น แม้ว่าคู่สมรสเป็นผู้จัดเก็บเอกสารสิทธิ แต่ที่ดินส่วนใหญ่ได้มาโดยการซื้อซึ่งผู้ถูกร้องจะต้องรู้ว่า ตนมีที่ดินแปลงดังกล่าว ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง จึงไม่มีน้ำหนัก รับฟังไม่ได้

กรณีทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๑ คือ เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ที่ดิน ๒๑ แปลง ผู้ถูกร้องอ้างว่า คู่สมรสไม่ได้บอกให้รู้เกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว และจาก คำเบิกความของคู่สมรสที่ว่า ไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบ เพื่อความมั่นคงในชีวิต เนื่องจากเกรงว่า ผู้ถูกร้องจะนำทรัพย์สินดังกล่าวไปลงทุนในธุรกิจหมคนั้น อีกทั้งผู้ถูกร้องอ้างว่า เกรงใจคู่สมรส ไม่กล้า ทถามถึงทรัพย์สินของคู่สมรสว่า มีอยู่อย่างไร เท่าใดนั้น ทำให้ไม่ทราบว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินอยู่หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ยื่นบัญชี ๑ ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของ คู่สมรสอย่างถูกต้องตรงความเป็นจริง จึงเป็นหน้าที่ของคู่สมรสต้องแจ้งให้ผู้ยื่นบัญชี ๑ ทราบว่า คู่สมรส มีทรัพย์สินและหนี้สินอะไรบ้าง เพราะบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทสันนิษฐาน ความรับผิดชอบของผู้ถูกร้องในการกระทำของคู่สมรสด้วย เนื่องจากผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นสามีภริยาต้อง อุปการะเลี้ยงดูกัน ย่อมต้องทราบถึงสถานะทางการเงินหรือทรัพย์สินและหนี้สินของกันและกัน อีกทั้ง ทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้ยื่นบัญชี ๑ ใวนั้นมีจำนวนมาก จึงไม่เชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่รู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง จึงไม่มีน้ำหนัก รับฟังไม่ได้

ในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากมีมติ ๑๒ ต่อ ๑ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจ ยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก ๑๒ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ พลโท จุล อติเรก นายประเสริฐ นาสกุล นายมงคล สระภูกัน นายพันธ์ จันทรปาน นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักชาติยศ นายอิสสระ นิตินัทธ์ประภาส และนายอุระ หวังอ้อมกลาง ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ๑ คน คือ นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ประเด็นข้อ ๒ ที่ว่า เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ห้าปี นับแต่เมื่อใด

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย คือ “ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ พ้นจากตำแหน่ง” ของมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง นั้น คำว่า “วันที่พ้นจากตำแหน่ง” หมายถึงวันใด

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ มี ๒ กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำรงตำแหน่งอยู่ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว

กรณีที่สอง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งนอกจากการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง การแปลความเช่นนี้ทำให้มาตรา ๒๕๕ ใช้บังคับได้กับทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีไม่ยื่นบัญชี ๑ เมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ หรือยื่นบัญชี ๑ เมื่อเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) แต่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หรือกรณียื่นบัญชี ๑ เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือกรณียื่นบัญชี ๑ เมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีตามมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกร้อง ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องการนับเวลาการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้งเป็นการกำหนดกรอบเวลาแก่ผู้ร้องในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นตำแหน่งอันเป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามมาตรา ๒๕๕ เป็นการพ้นจากตำแหน่งก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่า ยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การนับระยะเวลาที่ห้ามผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนั้น จึงต้องนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง อันเป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามมาตรา ๒๕๕ นี้ คือ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

ในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมาก ๑๐ ต่อ ๒ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมาก ๑๐ คน คือ นายกระมล ทองธรรมชาติ พลโท จุล อติเรก นายประเสริฐ นาสกุล นายผัน

จันทรปาน นายสุจิต บุญบงการ นายสุจินดา ยงสุนทร นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ นายอนันต์ เกตุวงศ์ นายอมร รักษาสัตย์ และนายอุระ หวังอ้อมกลาง ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ๒ คน คือ นายมงคล สระภู่น และนายอิสสระ นิตินันท์ประกาศ วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยชี้ขาดโดยเสียงข้างมาก ว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายกระมล ทองธรรมชาติ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายผัน จันทรปาน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระภู่น	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ชีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอิสสระ นิตินันท์ประภาส

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การง้อยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ (กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ อดีตสมาชิกวุฒิสภา/ผู้ถูกร้อง)

ประธานกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือ ที่ ปช ๐๐๐๑/๑๘๘ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช./ผู้ร้อง พิจารณาผลการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ/ผู้ถูกร้อง สมาชิกวุฒิสภา ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่ง พบทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ เป็นจำนวนมาก คำชี้แจงเหตุผลของผู้ถูกร้องเกี่ยวกับ รายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวไม่อาจรับฟังได้ ผู้ร้องจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้อง ยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต่อไป

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาเป็นอย่างเดียวกันกับที่ปรากฏตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่พยานหลักฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับมีเพียงพอที่จะวินิจฉัยคำร้องนี้ได้แล้ว ไม่จำเป็นต้อง แสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดอีก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๓ มาตรา ๑๐๕ (๑๓) มาตรา ๑๑๘ (๕) มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๓๑๕ มาตรา ๓๒๑ มาตรา ๓๒๓ และมาตรา ๓๓๑

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๖๘ มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ มาตรา ๑๑๕๑ มาตรา ๑๑๕๓ มาตรา ๑๑๖๓ มาตรา ๑๓๕๓ มาตรา ๑๔๖๑ มาตรา ๑๔๖๕ ถึง มาตรา ๑๔๕๓

๓. ประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ตรี

๔. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๑๕

๕. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๔ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๒๐ และมาตรา ๑๓๐

๖. ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒

ปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องนี้ หรือไม่

๒. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

คำวินิจฉัย

ปัญหาแรก

เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอคำร้องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดได้

ปัญหาที่สอง

(๑) การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คำร้องที่ผู้ร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่อาจนำมาใช้บังคับผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย นั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ วินิจฉัยว่า นายสุขุม เติชชื่น สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสมัยเดียวกันกับนายสุขุม เติชชื่น สมาชิกวุฒิสภา จึงต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามเหตุผลที่กล่าวไว้ในคำวินิจฉัยดังกล่าวด้วย

(๒) การที่พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ เป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และเป็นทั้งกรรมการและลูกจ้างบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และทั้งสองคนเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย ถูกผู้ถูกร้องคัดค้านว่า กระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามที่ผู้ร้องชี้แจงว่า บุคคลทั้งสองลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔ และคุณหญิงปรีญา ฯ ก็มีได้เป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ตามกฎหมายต่างๆ แล้วด้วย บุคคลดังกล่าวทั้งสองคนมิได้กระทำการอันต้องห้าม

ตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) จึงไม่พ้นจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มติของผู้ร้องย่อมไม่เสียไป นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิยกปัญหาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยด้วย

(๓) การที่ผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง นั้น ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒ ที่กำหนดให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด คือ ภายในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๓ แต่ผู้ร้องยื่นต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ เกินเวลาที่ระเบียบดังกล่าวกำหนด จึงเป็นการไม่ชอบนั้น เห็นว่า ระเบียบ ๑ ข้อ ๒๒ เป็นการเร่งรัดให้ผู้ร้องรีบดำเนินการ มิใช่เป็นอายุความที่ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะมาตรา ๒๕๕ กำหนดโทษไว้สองอย่างควบคู่กัน คือ “ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง ... และให้ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี...” เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่ง จึงเป็นไปไม่ได้ นั้น เห็นว่า มาตรา ๒๕๕ มีความหมายว่า (ก) ถ้าผู้ถูกร้องอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองและไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) ถ้าผู้ร้องตรวจสอบพบ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่ง และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (ข) ถ้าผู้ถูกร้องไม่อยู่ในตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และไม่ยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) หรือมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง และผู้ร้องตรวจสอบพบ ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

(๕) การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องที่กล่าวหาผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น เห็นว่า ผู้ร้องเพียงแต่นำสืบว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่า ตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ และตนหรือคู่สมรสมีทรัพย์สิน แต่จงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ ก็ถือว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดรายการทรัพย์สินที่ควรต้องแจ้ง โดยผู้ร้องไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ เพราะถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ และไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

หมวด ๕ เพราะมิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง หรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือรั่วรัยผิดปกติตามพระราชบัญญัติดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ผู้ร้อง ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจง ดังปรากฏในหนังสือชี้แจงของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็น เวลา ก่อนที่ผู้ร้องจะลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัย “การจงใจ” ไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๓๑/๒๕๕๓ ว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่แต่เพียงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจ ... เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้อง วินิจฉัยถึงมูลเหตุจงใจ ...” ด้วย

(๖) เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องรับรองบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะว่า ถูกต้อง และเป็นความจริง แต่ผู้ร้องตรวจสอบภายหลังพบว่า มีทรัพย์สินอีกหลาย รายการที่ผู้ถูกร้องยังไม่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้ถูกร้องชี้แจงว่า โดยเฉพาะเรื่องทรัพย์สิน บางครั้งกริยา อาจไม่ต้องการให้สามีทราบถึงทรัพย์สินทั้งหมดที่ภริยามีอยู่ อาจจะเป็นเพื่อความสบายใจของผู้หญิงเอง และด้วยความห่วงใยลูก เพราะต้องการเก็บรักษาทรัพย์สินเพื่อเลี้ยงตนเองในยามยากก็อาจจะเป็นไปได้ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและเหตุผลส่วนตัวของผู้ถูกร้องมิใช่เหตุผลตามกฎหมาย

ผู้ถูกร้องแจ้งคู่สมรสทราบแล้วว่า การเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ แต่คู่สมรสผู้ถูกร้องให้การว่า ไม่ใส่ใจฟัง เพราะไม่ได้สนใจนักการเมือง ไม่ได้ใส่ใจฟังผลว่า จะเป็นอย่างไร และให้การต่อไปว่า ทรัพย์สินบางส่วนตนคิดจะสะสมเป็นสมบัติให้แก่ลูกเพื่อเป็นหลักประกัน ลูกและตนเอง ไม่อยากบอกผู้ถูกร้องหมด ที่ดินส่วนที่เป็นชื่อของผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้องเก็บหลักฐานหมด ถ้าเป็น บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้องเชื่อแน่ว่า ต้องอยู่กับผู้ถูกร้อง “บัญชีเงินฝากผู้ถูกร้องทราบ เพราะเป็นชื่อของผู้ถูกร้องเอง” รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ... มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้ง ที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง ... บัญชี .. ให้ยื่นพร้อม เอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้ง สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อ รับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย” และ “มาตรา ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริง ในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวและต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ ...” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าสามีภริยามิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษ ก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้” มาตรา ๑๔๗๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สินสมรสได้แก่ทรัพย์สิน (๑) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส

(๒) ...” และประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๗ ตรี “...ให้สามีมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษี ...” คำแก้ตัวของผู้ถูกร้องจึงไม่อาจรับฟังได้

(๓) ผู้ถูกร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีเจตนาต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตนั้น เห็นว่า ในมาตรานี้ประสงค์เพียงแต่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ๑ ให้ถูกต้องครบถ้วน ไม่ประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ส่วนกรณีที่ผู้ร้องตรวจพบว่า ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกตินั้น ผู้ร้องจะต้องส่งเอกสารทั้งหมดพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ตามมาตรา ๒๕๕

(๔) ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ผู้ร้องไม่ถือปฏิบัติเท่าเทียมกัน โดยยกกรณีนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นตัวอย่าง ผู้ร้องชี้แจงว่า กรณีของนายชวน ๑ และนายบัญญัติ ๑ มีข้อเท็จจริงแตกต่างกับกรณีของผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องไม่เป็นการแก้ข้อกล่าวหาของผู้ร้องที่กล่าวหาผู้ถูกร้องว่า จงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หากผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องปฏิบัติไม่ถูกต้อง ควรดำเนินการเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ระยะเวลาต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป และเมื่อผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔ (ยังอยู่ภายในระยะเวลาต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี) ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๕) ประกอบกับมาตรา ๑๐๕ (๑๓) และมาตรา ๕๗

ด้วยเหตุและผลดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ อดีตสมาชิกวุฒิสภา จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

นายประเสริฐ นาสกุล

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕ /๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า

๑. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ประกอบด้วย

๑.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๕,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุน เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะรวม ๓ คัน

๑.๒ ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุน เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา

๑.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุน เป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๑.๔ หนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

๒. ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

๒.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๓๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒.๒ ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๒.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓. สำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือที่ ปช ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยัง สำนักงาน ป.ป.ช. สรุปได้ดังนี้

๓.๑ บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ เนื่องจากผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียน ในธุรกิจ และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดคงเหลือ ในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้อง ใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๓.๒ บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตน มีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓.๓ บัญชีเงินฝากของบุตร เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีและไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๓.๔ กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวจึงทำให้ยื่นขาดไป

๓.๕ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเอง ทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่า ทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและ บุตรมีได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๖ กรณีรถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๗ กรณีบ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสในบัญชี ๑ ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัท ที่ทำงานของกลุ่มสมรสไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔. ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ รับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากของกลุ่มสมรสใน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รายการที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๔.๑ กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่า ผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มียู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๔.๒ กรณีเงินกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า กลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๔.๓ กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบว่า ตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชี ๑ ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่มียาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน ทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔.๔ กรณีที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่ม มีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสมีที่ดินดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ที่อ้างว่า คู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่า คู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

๕. ดังนั้น ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุมในครั้งดังกล่าว) ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ พร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชี ฯ ในภายหลัง ไม่เป็นผลลบถึงการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้ และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๕.๑ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๕.๒ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ดินตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๖. ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ร้องแถลงเพิ่มเติมและผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด ผู้ร้องไม่ตั้งใจแถลงเพิ่มเติม สำหรับผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ และแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ สรุปได้ว่า

๖.๑ คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ขณะเข้ารับตำแหน่ง ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยยื่นต่อเลขาธิการสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมา กฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สิน

ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่า เป็นการยื่นตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นบัญชี ๑ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้ จึงได้มีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่า ให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถือได้ว่า เป็นวันเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และจะใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. จัดส่งแบบบัญชี ๑ ตามกฎหมาย ป.ป.ป. ไปให้สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ๑ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่า การยื่นบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๖.๒ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากบทบัญญัตินี้ ใช้เป็นบทลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะนั้นเท่านั้น โดยโทษที่กำหนดไว้ คือ การให้พ้นจากตำแหน่ง แม้จะมีบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว มิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณา เมื่อโทษ ประการแรกไม่เกิดขึ้นโทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ...” แสดงว่าเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๓๖ เท่านั้น กล่าวคือ หากพบว่า ผู้ถูกร้อง ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๘. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำเบิกความของกลุ่มกรณี การสืบพยาน และยื่นเอกสารประกอบการพิจารณา ในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ โดยให้มีการซักถามพยานให้กลุ่มกรณีอีกฝ่ายซักค้าน และให้มีการซักถามพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่มีการซักค้านด้วย ผู้ถูกร้องขอนำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ปาก แต่นำพยานเบิกความเพียง ๑ ปาก คือ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง และศาลรัฐธรรมนูญหมายเรียกนำพยานศาลมาเบิกความ ๑ ปาก คือ นางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ หลังจากเบิกความพยานเสร็จ ผู้ถูกร้องแถลงว่า ไม่ประสงค์จะสืบพยาน ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้กลุ่มกรณีแถลงการณ์ด้วยวาจา และเป็นหนังสือด้วย

๘.๑ ผู้ร้องเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

๘.๑.๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี ฯ

๘.๑.๒ กรณีของผู้ถูกร้อง ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

นอกจากผู้ถูกร้องจะยกประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เป็นข้อต่อสู้เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องแล้ว ผู้ถูกร้องยังได้ยกประเด็นข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงอีกหลายประการเป็นข้อต่อสู้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องอีก ๗ ประการ สรุปได้ดังนี้

๑. กรรมการ ป.ป.ช. บางคน (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์) มีลักษณะต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) เนื่องจากบุคคลทั้งสองมิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทเอกชนหลังจากได้เลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๑๕ วัน ทำให้มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติรับรองการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ที่มีใช้องค์กร

ตามรัฐธรรมนูญในกรณีที่กรรมการคนใดคนหนึ่งขององค์กรนั้นขาดคุณสมบัติ เนื่องจากมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๒. ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติ ๑

๓. ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ๑ ข้อ ๒๐ กล่าวคือ ไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยตนเอง เพื่อนำพยานหลักฐานมาแสดง เช่น กรณีของอดีตนายกรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย) และอดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายบัญญัติ บรรทัดฐาน)

๔. ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ๑ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดภายในสามสิบวัน แต่กลับยื่นคำร้องซึ่งพ้นกำหนดไปแล้วสามวัน จึงต้องถือว่ายื่นฟ้องคดีเมื่อขาดอายุความ

๕. การจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริง ในขณะที่ยื่นบัญชี ๑ แต่ข้อเท็จจริงจากการสืบพยานปรากฏชัดแจ้งว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และของคู่สมรสที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรสให้ทราบ ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการตรวจสอบผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่า ยังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้งไว้ ผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นต้องปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินไม่ได้ทำให้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่การจงใจยื่นบัญชี ๑ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาหลายท่านยื่นบัญชี ๑ ขาดตกบกพร่องเช่นเดียวกับกรณีของผู้ถูกร้อง แต่ได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

๕. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำร้อง มีดังนี้

๕.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มืออยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ถูกถอดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

มาตรา ๒๕๓ เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า

บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

มาตรา ๒๕๔ ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภาตามมาตรา ๓๐๕

(๒) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๐๘

(๓) ใ้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้

(๕) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี และนำรายงานนั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย โดยอนุโลม

๕.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(๗) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(๘) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(๕) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๔๗๑

มาตรา ๓๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว

เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยกข้อต่อสู้ทั้งประเด็นข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงหลายประการด้วยกัน จึงต้องแยกการพิจารณาวินิจฉัยข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องและข้อโต้แย้งของผู้ร้องเป็นประเด็น ๆ ไป

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ต่อเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีกฎหมายโครงการถ่ายโอนอำนาจจากประธานวุฒิสภามาให้กับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ลงโทษผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ได้ ในประเด็นนี้ผู้ร้องได้โต้แย้งว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๓ กรณี นายสุขุม เชิดชื่น ซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องในกรณีนี้ว่า แม้ผู้ถูกร้องจะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่เมื่อผู้ถูกร้องได้รับการรับรองตามมาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งประกาศไว้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาต่อไป ผู้ถูกร้องในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ที่จะต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศใช้ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าวต่อผู้ร้องในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องรับฟังได้มากกว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ เท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องกรรมการยื่นบัญชี ฯ เท็จ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกร้องต้องถูกตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อต่อสู้ทางกฎหมายในประเด็นนี้ของผู้ถูกร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากข้อความอันเป็นเท็จที่ปรากฏอยู่ในบัญชี ฯ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ในขณะที่ผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อมาอีก ๒ ปี ๔ เดือนเศษจนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องรับผิดชอบต่อผลของการกระทำผิดที่เข้าองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือ

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งภายใน ๓๐ วัน หรือ

(๒) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งภายใน ๓๐ วัน พร้อมเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบโดยในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ ผู้นั้นยังอยู่ในตำแหน่ง

(๓) ทั้งนี้ แม้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจทำการตรวจสอบบัญชี ฯ ถ้าข้างจนกระทั่งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยื่นบัญชี ฯ เท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบก็ยังคงต้องรับโทษส่วนที่สอง คือ ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

ดังนั้น แม้ผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้วก่อนที่จะถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบว่าบัญชี ฯ ที่ยื่นไว้มีข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องก็ต้องรับโทษในส่วนที่สองคือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งจริง

ประเด็นที่สาม ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องมีองค์ประกอบไม่ครบ จึงทำให้มติของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ คุณหญิงปรีญา ฯ และ พลโท สวัสดิ์ ฯ ยังดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทต่างๆ อยู่ อันเป็นลักษณะต้องห้ามของการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ทางกฎหมายในประเด็นนี้ของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๔๔ ซึ่งวินิจฉัยว่า คุณหญิงปรีญา ฯ และ พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่างๆ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ภายในกำหนดเวลา

ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ บัญญัติไว้ จึงไม่มีลักษณะต้องห้ามในการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘

ประเด็นที่สี่ ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ได้ให้โอกาสแก่ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติในกรณีของผู้ถูกร้อง จึงเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ร้องได้โต้แย้งว่าระเบียบดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้วตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตประกาศใช้เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งโต้แย้งด้วยว่าผู้ร้องได้ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเท่าเทียมกับผู้ถูกร้องอื่นๆ แล้ว พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องมีน้ำหนักมากกว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่ห้า ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องในกรณีของผู้ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดได้เพราะผู้ร้องยื่นคำร้องช้ากว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ถึง ๓ วัน ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ กล่าวคือ ผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องโต้แย้งว่า ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ดังกล่าวเป็นการเร่งรัดให้ผู้ร้องทำหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในเวลา ๓๐ วันเท่านั้น มิใช่เป็นการกำหนดอายุความในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องมีน้ำหนักและเหตุผลมากกว่าผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่หก ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องที่ว่า การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องเป็นกรณีของการได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วไหลผิดปกติโดยการใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น แต่ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ผู้ร้องตรวจพบว่า ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยสุจริตทั้งสิ้น มิได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตแต่อย่างใด ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่น่าจะเข้าข่ายองค์ประกอบความผิดตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ในประเด็นนี้ผู้ร้องโต้แย้งว่าคำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น เป็นเพียงเจตนาธรรมดาเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษ หากผู้ถูกร้องรู้หรือควรจะได้รู้ว่ามีทรัพย์สินของตนและคู่สมรส รวมทั้งของบุตรผู้ยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่ไม่แจ้งไว้ในบัญชี ฯ ก็ถือว่าเข้าข่ายของการ “จงใจ” แล้ว เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งของการเมืองแสดงความโปร่งใสเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ฯ ตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชี ฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงของผู้ถูกร้องในวันที่ยื่นบัญชี ฯ

ต่อผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ตามรายการที่ผู้ร้องได้ตรวจพบ เช่น เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๕๕๘,๒๕๐.๕๕ บาท และที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ ตารางวาเศษ และรถยนต์ ๓ คันนั้น เป็นรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่มีมูลค่าหลายสิบล้านบาท หรือกว่า ๓๐% ของจำนวนทรัพย์สินที่ผู้ร้องได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ เป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสที่กลุ่มสมรสไม่ยอมบอกกับผู้ร้องอีกเป็นจำนวนหลายร้อยล้านบาท และที่ดินอีก ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และเงินฝากอีก ๒๓ บัญชี เป็นจำนวนเงินรวมเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท สูงกว่าที่แสดงไว้ในบัญชี ฯ หลายเท่า รวมทั้งทรัพย์สินของบุตร ฯ อีกกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา ซึ่งทรัพย์สินของกลุ่มสมรส และบุตร ฯ เหล่านี้ ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ เช่นกัน

เนื่องจากผู้ร้องได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นเวลาต่อมาอีก ๒ ปี ๔ เดือนเศษนับแต่วันที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง และได้ใช้เงินจากบัญชีเงินฝากต่างๆ หลายบัญชี ซึ่งผู้ถูกร้องน่าจะรู้ว่ามียาการทรัพย์สินในบัญชีเงินฝากต่างๆ ที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้อง และน่าจะใช้เวลาดังกล่าวแจ้งรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมต่อผู้ร้องได้ตลอดเวลาก่อนถูกตรวจพบ ซึ่งหากผู้ถูกร้องตั้งใจจะทำ ก็น่าจะทำได้แต่ไม่ได้ทำ ประกอบกับการที่ผู้ถูกร้องในฐานะสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้มีส่วนในการให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ น่าจะรู้ดีว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงความโปร่งใสเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น

ประเด็นที่เจ็ด ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ร้องใช้มาตรฐานในการพิจารณากรณีตนแตกต่างจากกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ซึ่งผู้ร้องยอมให้นายชวน ฯ และนายบัญญัติ ฯ แจ้งทรัพย์สินที่ทั้งสองคนอ้างว่าลี้มเพิ่มเติมเข้าไปในบัญชี ฯ ที่ยื่นไว้แล้วได้โดยอ้างว่าเป็นเงินจำนวนเล็กน้อย และทั้งสองคนไม่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการลี้มแจ้งแต่อย่างใด ส่วนกรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องกลับไม่ยอมให้แจ้งรายการทรัพย์สินที่ลี้มแจ้งเพิ่มเติมเข้าไปในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ร้องได้โต้แย้งว่า ผู้ร้องได้ใช้มาตรฐานในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องอย่างเดียวกันกับผู้ถูกตรวจสอบบัญชี ฯ รายอื่น โดยได้ยอมให้ผู้ถูกร้องแจ้งเพิ่มรายการทรัพย์สินที่ลี้มแจ้งเช่น บ้าน ๑ หลัง และรถยนต์ ๓ คัน เข้าไปในบัญชี ฯ ได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าเพียงเล็กน้อย และผู้ถูกร้องไม่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ในการลี้มแจ้งทรัพย์สินรายการดังกล่าว แต่ไม่อาจอนุญาตให้ผู้ถูกร้องแจ้งรายการทรัพย์สินที่ตรวจพบเพิ่มเติมเข้าไปในบัญชี ฯ อีกได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่ารวมหลายร้อยล้านบาท หากยอมให้ทำได้

จะทำให้เจตนาของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไร้ผลโดยสิ้นเชิง พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อโต้แย้งของผู้ร้องมีน้ำหนักรับฟังได้มากกว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่แปด ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการรอกทรายการทรัพย์สินและหนี้สินลงบัญชี ฯ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้ถูกร้องไม่เคยชิน จึงทำให้ผู้ถูกร้องแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินไม่ครบก็รับฟังไม่ได้เช่นกัน เพราะสมาชิกวุฒิสภาอื่นอีกเกือบทั้งหมดไม่มีปัญหาในการรอกทรายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องแต่อย่างใด และหากผู้ถูกร้องไม่เข้าใจ ก็น่าจะถามจากเจ้าหน้าที่ของผู้ร้องได้เสมอ

พิจารณาแล้ว ข้อต่อสู้ทั้งในประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องทุกประเด็น ฟังไม่ขึ้นดังได้วินิจฉัยไว้แล้ว

อาศัยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ส่วนคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิด และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันตรวจพบการกระทำความผิด พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไปตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ก่อนที่จะถูกตรวจพบว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือว่าวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นวันเริ่มต้นของการต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี

ศาสตราจารย์ ดร. กระทบ ทงธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ได้เสนอคำร้อง กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องได้ความว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ได้ยื่นบัญชี ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ดังนี้

๑. เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุน เป็นหุ้น รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะ ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของคู่สมรส มีเงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุน เป็นหุ้น รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มีเงินลงทุน เป็นหุ้น รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๔. หนี้สินของผู้ถูกร้อง เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ผู้ร้องทำการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว พบว่ามีทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

๑. เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง และรถยนต์ ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของคู่สมรส มีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มีเงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง

ผู้ร้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจง ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ นั้น ผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจและไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน ไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่า มียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริง และใช้เฉพาะบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติเท่านั้น ส่วนบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสไม่ได้ แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตน มีบัญชีเงินฝากไว้ สำหรับใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว สำหรับบัญชีเงินฝากของบุตรนั้น เป็นบัญชี ที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ที่ดิน ๕ แปลง ซึ่งเป็นของผู้ถูกร้องนั้น เป็นที่ดิน ที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร นั้น กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่า ทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมีได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ สำหรับรถยนต์ ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำ ธุรกิจปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึก จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี ฯ ที่กล่าวถึงบ้านพักของกลุ่มสมรส นั้น ความจริงเป็นบ้านที่ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัทที่ทำงานของกลุ่มสมรสไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้อง ก็มีได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องพักอยู่ บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ร้องมีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ พร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิก วุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องของผู้ร้องไว้และได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจง โดยผู้ถูกร้องชี้แจงคัดค้านว่า

๑. ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่ที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ นั้น เป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งต่อมาได้ถูกยกเลิกไปและรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ก็มีได้ กำหนดรายละเอียดในการยื่นบัญชี ฯ ไว้ เพียงแต่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง

ให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นขึ้นใช้ ระเบียบดังกล่าว ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ นี้เอง สำหรับการยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จึงเป็นการยื่นก่อนระเบียบอันจำเป็นดังกล่าวมีผลใช้บังคับ

๒. คำว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ใช้กับผู้กำลังดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ไม่ใช้กับผู้ถูกร้อง เพราะผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจตรวจสอบผู้ถูกร้องโดยเฉพาะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ บัญญัติให้ใช้เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น ผู้ถูกร้องคงอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๖ ในส่วนที่เกี่ยวกับร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ โดยจะนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มาใช้กับผู้ถูกร้องไม่ได้

๓. องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ เพราะกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีลักษณะต้องห้ามเนื่องจากมีตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัท จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไป มติในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วย เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใดๆ อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. ผู้ร้องมิได้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ โดยเข้าใจผิด น่าจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ร้องก่อน แต่ปรากฏว่า ไม่มีการทักท้วง ผู้ถูกร้องจึงยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก เป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้องแล้ว โดยผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าว ต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องก่อนที่จะมีมติ นอกจากนี้ ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดมิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๕. คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๕ มิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้ อีกด้วย คำว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายเพียงแค่ว่าเจตนาไม่ยื่นบัญชี ฯ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ นอกจากนี้จะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ จะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

ทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

๖. กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๗. ผู้ร้องควรนำหลักการการวินิจฉัยกรณีของนายชวณ หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้อง หมายถึง ต้องเป็นการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าวไม่ถือว่า จงใจปกปิดตามกฎหมาย มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

๘. กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชี ที่ตรวจพบนั้น ถือว่า เป็นจำนวนไม่มาก และบัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ การจะวินิจฉัยว่าเป็นการจงใจและปกปิดหรือไม่นั้น จะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่น ๆ บัญชี

กระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อน และหลังที่ผู้ถูกร้อง เข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย ส่วนอีก ๑ บัญชี ที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีเงินจำนวนไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่า มีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา อยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส การเป็นสามีภรรยานั้นก็ไม้อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่เหนือวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็นบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส ทั้ง ๒๓ บัญชี ไม่มีส่วนในการฝาก - ถอน เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรสซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ถึง ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้างเพียง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี เท่านั้นจะฟังว่า ผู้ถูกร้องปกปิดไม่ได้

ตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงเทพธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ และเป็นของบริษัทเงินทุน คาเซย์ ทรัสต์ จำกัด (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝาก ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) กลุ่มสมรสมีได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้มาก่อน

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้องทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้ บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สินที่ดิน โฉนดแปลงนี้ ผู้ถูกร้องมีได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินกลุ่มสมรสนั้น กลุ่มสมรสดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้อง รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ด้วย กลุ่มสมรสมีบ้านอยู่ ๒ หลัง และมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บ เอกสารของกลุ่มสมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยตรวจสอบ ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้ในส่วนที่ทราบ และที่กลุ่มสมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเท่านั้น (๑๔ แปลง) ที่ดิน ๒๑ แปลงได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรง ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นที่ดินที่ได้มาโดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้อง ปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้องทราบ

๕. ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการ ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือ ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรง ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้อง ได้ประโยชน์ ถือว่าเป็นการไม่จงใจ

๑๐. ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เกิดจากความบกพร่องเท่านั้น

๑๑. เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากหลงลืมและไม่ทราบว่ามีทรัพย์สินอยู่อีก และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบ ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมด ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำขอของผู้ร้อง และเพิกถอนมติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งผู้ถูกร้องอ้างว่าขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการเพราะยังเป็นกรรมการบริษัทอยู่นั้น พลโท สวัสดิ์ ฯ ยื่นคำชี้แจงว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด เป็นหนังสือ และด้วยวาจาต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ หลังจากนั้น ผู้ชี้แจงไม่เคยเข้าไปบริหารหรือจัดการในกิจการของบริษัท ฯ ไม่มีผลทำให้ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ตามนัยคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ว่าผู้ชี้แจงไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

คุณหญิงปรียา ฯ ชี้แจงว่า ได้ยื่นหนังสือลาออกจากบริษัท วงศ์อมร จำกัด เมื่อต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ และศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ว่าผู้ชี้แจงไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบ ฯ เช่นเดียวกับกรณีของพลโท สวัสดิ์ ฯ สำหรับบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด นั้น ได้ลาออกแล้วตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ และไม่ได้เป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ด้วย จึงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะได้ลาออกภายในกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำเบิกความของผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และสืบพยานของผู้ร้องและผู้ถูกร้องรวมทั้งผู้แทนกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ แล้ว

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยประการแรกว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเรื่องนี้ หรือไม่

ตามคำร้องของผู้ร้องและผู้รับมอบอำนาจจากผู้ร้องเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ความว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ (๑) ประกอบด้วยมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง จากการตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้ถูกร้อง มีบัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ และที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ดิน ๗๑ ไร่ ๑ ตารางวา และส่วนที่เป็นของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง มีบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕ บาท และที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ วา ผู้ร้องเห็นว่า เป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จและปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ จึงเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี...” ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ ตั้งแต่วันรัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐

ปัญหาว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ.....”

มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องเมื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้จึงต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๔) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของตนเอง ของคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยเฉพาะมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในระยะเวลาที่บัญญัติไว้ คือ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งและภายในสามสิบวันเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ตามที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ ประเด็นนี้ ตามคำร้อง และคำชี้แจงและคำเบิกความของผู้รับมอบจากผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ โดยผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเสมือนว่าเป็นวันเข้ารับตำแหน่งใหม่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ (๑) สำหรับการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓ ว่า ให้ยื่นบัญชี ๑ ภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ถ้าพิจารณาตามข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องแล้ว ผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชี ๑ ภายในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๐ แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเกินกำหนดตามกฎหมายที่ผู้ถูกร้องอ้าง แม้จะได้รับการขยายเวลาก็ถือว่า เกินกำหนดเวลาการขยายอีก

พิจารณาแล้วเชื่อว่าผู้ถูกร้องรู้ว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ซึ่งจะสิ้นสุดวันยื่นบัญชี ๑ เมื่อเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันคือ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จึงได้ยื่นบัญชี ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ทั้งนี้ เทียบเคียงได้กับ คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ เรื่องคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาในวาระเดียวกันกับผู้ถูกร้องว่า ผู้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภาเข้าดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญเป็นต้นมา ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า กรณีของผู้ถูกร้อง ไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ เนื่องจากผู้ถูกร้องเห็นว่า มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ แต่กรณีของผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกระทำความดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พิจารณาความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติคำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นั้น เป็นคำรวม ย่อมหมายถึง ผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่ และรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ พ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วยเพราะบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบอำนาจรัฐ และส่วนที่ ๑ ของหมวดที่ ๑๐ ว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มีข้อความดังกล่าวบัญญัติไว้ใน

มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ กระบวนการตรวจสอบก็เพื่อเปรียบเทียบว่าก่อนเข้ารับตำแหน่ง กับเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วสามสิบวัน และเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น หรือลดลงอย่างไร เพื่อดำเนินการกรณีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือรั่วหายผิดปกติ เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้ และต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ก็หมายความว่า แม้ผู้ถูกร้องจะพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ อีก ๒ ครั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ กล่าวคือ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และภายในสามสิบวันนับแต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี และถ้าไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นแต่แสดงรายการด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบก็ต้องถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้ มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ พ้นจากตำแหน่งโดยการลาออก พ้นจากตำแหน่งโดยการถูกถอดถอน หรือพ้นโดยกรณีอื่นก็ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มิได้บังคับใช้เฉพาะผู้กำลังดำรงตำแหน่งอยู่เท่านั้น แม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ จะบัญญัติไว้ว่าถ้าฝ่าฝืนกรณีหนึ่งกรณีใดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แล้ว ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ก็ตาม แต่ก็มีได้หมายความว่า จะหมายถึงผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด มีศักดิ์สูงกว่ากฎหมายอื่น เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติอย่างไรย่อมมีผลใช้บังคับได้ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า กรรมการ ป.ป.ช. บางคนมีลักษณะต้องห้าม ทำให้หมดสิทธิของกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น พิจารณาจากข้อเท็จจริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างได้ความว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ ซึ่งขณะนั้นมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ครั้นในวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๔ จึงมีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าว ซึ่งกรณีนี้ พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ยื่นคำให้การต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นกรรมการต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการบริษัท ฯ ผู้มีอำนาจแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ โดยมีหนังสือรับรองของ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ว่า ได้มีการยื่นใบลาออกจริง กรณีทำนองเดียวกันนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ เรื่องประธานรัฐสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน และบริษัท หรือไม่ ว่าหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนหรือกรรมการบริษัท ลาออกมีผล

ตั้งแต่วันที่ตัวแทนบอกเลิกการเป็นตัวแทนต่อตัวการจะด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ /๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยวินิจฉัยว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ก่อนได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องในกรณีของ พลโท สวัสดิ์ ฯ จึงฟังไม่ขึ้น

สำหรับกรณีที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มีบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ตามเอกสารหมายเลข ๑ และบริษัท วงศ์อมร จำกัด ตามเอกสารหมายเลข ๒ คุณหญิงปรีญา ฯ ยังลงชื่อในบัญชีบุคคลของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ ตามเอกสารหมายเลข ๖ อีกด้วย นอกจากนี้ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๓ และ ๔ ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ เพิ่งจะมีการไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงรายชื่อกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ นี้เอง

คุณหญิงปรีญา ฯ ซึ่งแจ้งว่า ได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด แล้ว โดยได้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียน ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียน หุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า พิจารณาแล้วเห็นว่า หนังสือรับรองดังกล่าวเป็นหลักฐานของทางราชการ จึงมีน้ำหนักและเชื่อได้ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลาออกจากบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ จริง สำหรับเหตุที่ลงชื่อในบัญชีบุคคลปี ๒๕๕๒ นั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ซึ่งแจ้งว่า ไม่ได้กระทำในฐานะลูกจ้าง โดยที่ผู้ทำบัญชีของบริษัทซึ่งแจ้งว่าเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่าง เดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึง เดือนเมษายน ๒๕๕๒ จึงลงชื่อให้ไปโดยไม่ทำให้อีกกลับมาเป็นกรรมการอีก นางน้ำทิพย์ พันไพศาล ผู้แทนกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าการเป็นกรรมการบริษัทจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น และนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทภายในสิบห้าวันเรียบร้อยแล้ว จากข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นให้กลับไปเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อีก ดังนั้น การที่คุณหญิงปรีญา ฯ ลงชื่อในบัญชีบุคคลปี ๒๕๕๒ แม้จะลงชื่อว่าเป็นกรรมการก็ไม่ได้หมายความว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ได้กลับมาเป็นกรรมการโดยชอบด้วยกฎหมายได้ น่าจะเป็นการลงชื่อไปโดยไม่มีอำนาจและจะทำให้งบดุลสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักปฏิบัติ หรือไม่ นั้น

เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่ไม่มีหลักฐานว่าคุณหญิงปรีญา ฯ กระทำในฐานะลูกจ้างซึ่งมีคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ เบิกความสนับสนุนว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่เป็นลูกจ้างบริษัทด้วย จึงเห็นว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลาออก และไม่มีตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและไม่เป็นลูกจ้างบริษัท ฯ ด้วย จึงไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ในเรื่องนี้จึงสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ผู้ถูกร้องเห็นว่าผู้ร้องไม่ให้ความเป็นธรรม ควรให้ผู้ถูกร้องชี้แจงก่อนการวินิจฉัย นั้น ปรากฏว่า ข้อเท็จจริงผู้ร้องได้ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือแล้ว ถือว่าได้ให้โอกาสแก่ผู้ถูกร้องและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แล้ว สำหรับกรณีที่ไม่ได้ให้ชี้แจงเพิ่มเติม นั้น อาจเป็นเพราะผู้ร้องเห็นว่าเพียงพอแก่การวินิจฉัยแล้ว ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้ร้องเห็นสมควรได้

ผู้ถูกร้องยกขึ้นต่อสู้ว่า ผู้ร้องมีมติแล้ว ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นเวลา ๓๓ วัน นับแต่วันลงมติ จึงเกินกำหนดที่ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ ข้อ ๒๒ ที่กำหนดให้ดำเนินการ ภายใน ๓๐ วัน เป็นการฝ่าฝืนระเบียบ และขาดอายุความ นั้น เห็นว่ากำหนดระยะเวลาตามระเบียบ ดังกล่าวเป็นการกำหนดเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องกระทำอย่างรวดเร็ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่องนับแต่วันลงมติโดยมิได้ปล่อยปละละเลยให้ล่วงเลย หรือล่าช้าเกินสมควร จึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนระเบียบ และไม่ขาดอายุความ

ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ ๘ เสียง ซึ่งมากกว่าสองในสามของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งหมด (๕ คน) ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง แล้ว โดยเห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ และปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบนั้น จึงเป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ครบถ้วนแล้ว

ตามที่ได้พิจารณาข้างต้นแล้วว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ และเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๔) จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับ ตำแหน่งตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ และต้องยื่นบัญชี ฯ ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป จะต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในสามสิบวันนับแต่วัน พ้นจากตำแหน่ง และภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ

กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ร้องได้ทำการตรวจสอบ และได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแล้ว ไม่มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. คนใดขาดคุณสมบัติและฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เมื่อกรณีของผู้ถูกร้องอยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ตามที่ได้วินิจฉัยแล้ว นอกจากนี้ยังได้ความว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เข้าประชุมมีมติเอกฉันท์ ๘ เสียง ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง และให้เสนอเรื่องเป็นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับพิจารณาวินิจฉัยคำร้องเรื่องนี้ได้

ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยในประการที่สอง ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบไม่ครบถ้วนจริงหรือไม่ ประเด็นนี้ผู้ถูกร้องชี้แจงยอมรับว่า ได้แสดงรายการทรัพย์สินไม่ครบถ้วนตามที่ผู้ร้องตรวจพบทั้งที่เป็นของผู้ถูกร้องเอง ของคู่สมรส และของบุตร ตามคำร้องจริง เว้นแต่บ้านพัก ๑ หลัง นั้น ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่าไม่ใช่บ้านพักแต่เป็นสำนักงานประกอบธุรกิจของคู่สมรส

ตามผู้ถูกร้องชี้แจงคัดค้านว่า เป็นการเข้าใจผิดในการกรอกแบบบัญชี ฯ นั้น รัฐธรรมนูญระบุไว้ชัดแจ้งว่าทรัพย์สินของตน ของคู่สมรส และของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พิจารณาแล้วเชื่อว่าผู้ถูกร้องเข้าใจความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ดี เพราะผู้ถูกร้องก็ได้แสดงรายการทรัพย์สินของตนบางส่วน ของคู่สมรส และของบุตรบางส่วนแล้ว จึงเป็นการยืนยันว่าไม่ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ถูกร้อง

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในประการที่สาม ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามคำร้อง หรือไม่ ปัญหาว่าทรัพย์สินทั้งของผู้ถูกร้อง ของคู่สมรส และของบุตรดังกล่าวที่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินนั้น ผู้ถูกร้องรู้ว่ามียังทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ หรือไม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ใช้คำว่าไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง หมายถึงการแสดงเจตนาอยู่ในตัวแล้ว แต่เมื่อบัญญัติคำว่า “จงใจ” ไว้ด้วยก็ย่อมหมายถึงว่ารู้ข้อเท็จจริงอยู่แล้วแต่ไม่กระทำ เช่น รู้ว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ แต่ไม่ยื่น รู้ว่าทรัพย์สินมีอยู่เท่าไร แต่แสดงรายการ แสดงยอด หรือจำนวนให้แตกต่างจากความเป็นจริง เช่นมีอยู่ ๕๐๐ บาท แต่บอกว่า ๘๐๐ บาท ซึ่งเป็นการแสดงรายการเท็จ หรือรู้ว่ามียังทรัพย์สินแต่ไม่แสดงรายการเลย หรือแสดงไม่ครบถ้วนโดยไม่มีเหตุสมควรเช่นนี้ จึงถือได้ว่ามีเจตนาปกปิด หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง คำว่าจงใจ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังกล่าวก็คือ มีเจตนาธรรมดาไม่ต้องการเจตนาพิเศษเพื่อกระทำการ

อันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือปกปิดเพื่อการกระทำที่ไม่ถูกต้องแต่อย่างใด รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์แต่เพียงว่า ผู้ยื่นบัญชี ๑ ต้องรู้ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สิน หรือสิทธิในทรัพย์สินเท่านั้น ถ้าน่าจะรู้หรือควรต้องรู้นั้น ยังไม่พอเพราะการไม่ยื่นบัญชี ๑ จะเป็นการผิดต่อเมื่อผู้กระทำรู้ว่ามิหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ถ้าต้องการจะ แสดงรายการอันเป็นเท็จก็ต้องรู้ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินว่าเท่าใด แล้วแสดงรายการให้แตกต่างจากความ เป็นจริง หรือถ้าจะปกปิดก็ต้องรู้ว่ามีความอยู่จริงเท่าใด จึงจะดำเนินการปกปิดได้ เป็นต้น

ปัญหาการจะรับฟังได้อย่างไรว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ โดยรู้ถึงการมีอยู่จริงของทรัพย์สินของตน ของคู่สมรส หรือของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นั้น จำต้องพิจารณาพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัดและ รอบคอบ เพราะโทษทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นโทษค่อนข้างร้ายแรง กล่าวคือ ถ้าไม่ยื่นบัญชี ๑ ภายในกำหนดเวลาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ หรือยื่นบัญชี ๑ แต่เป็นการแสดง รายการด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ถ้ากำลังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่จะต้อง พ้นจากตำแหน่งทันที และจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจาก ตำแหน่ง แต่ถ้าพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ก็จะถูกต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเช่นเดียวกัน จะพ้นจากตำแหน่งเพราะลาออก ครบวาระ ถูกถอดถอน ยุบสภา หรือเหตุอื่นใดก็ตาม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินของตน ของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้แสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชี ๑ ตามข้อเท็จจริงของเรื่องนี้ได้ความว่า ผู้ร้องได้ตรวจ บัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องแล้วพบว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของผู้ถูกร้อง เป็นเงินฝาก ๕ บัญชีและตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ดิน ๗๑ ไร่ ๑ งาน และรถยนต์ ๓ คัน ผู้ถูกร้องชี้แจงยอมรับว่าไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สิน ที่เป็นเงินฝากจริงแต่เป็นบัญชีฝากเงินที่ไม่มีการเคลื่อนไหว บัญชีก็ไม่ได้เก็บไว้กับผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้อง กรอกรายการลงในบัญชีเท่าที่จำได้ และเฉพาะที่ใช้หมุนเวียนในธุรกิจ โดยเฉพาะผู้ถูกร้องมีความสับสน ในการกรอกแบบบัญชี สำหรับทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้นผู้ถูกร้องแสดงเฉพาะที่รู้ เท่านั้น ตามที่ได้วินิจฉัยข้างต้นแล้วว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ และต้องแสดงรายการทรัพย์สิน ที่มีอยู่ในวันยื่นบัญชี ๑ ทั้งหมดไม่ว่าจะได้มาด้วยเหตุใด ถ้าเป็นเงินฝากก็ต้องแสดงทุกบัญชีจะมีกระแสเงิน เคลื่อนไหวหรือไม่ และทรัพย์สินจะมีมาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่ โดยเฉพาะที่ดิน และบัญชีฝากเงินบางบัญชีนั้น ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่าไม่ได้เป็นผู้เก็บหลักฐาน

พิจารณาคำชี้แจงและข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องแล้วแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องรู้ว่ามียทรัพย์สินแต่หาหลักฐานไม่ได้จึงไม่แสดงรายการในส่วนของผู้ถูกร้องเป็นเงินฝาก ๕ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ เป็นเงินถึง ๒๖ ล้านบาทเศษ ก็นับว่ามีจำนวนมาก สำหรับที่ดินเมื่อรวมเนื้อที่แล้วถึง ๗๑ ไร่เศษ นั้น เป็นที่ดินที่ผู้ถูกร้องซื้อมา หากคิดราคาเป็นเงินน่าจะอีกหลายสิบล้านบาท แสดงว่าผู้ถูกร้องรู้ว่ามียที่ดินแต่หาหลักฐานไม่พบ จึงแสดงเท่าที่มีหลักฐาน กรณีรถยนต์ นั้น แม้จะเป็นรถยนต์เก่าก็ต้องแสดงจะอ้างว่าลืมนั้นไม่น่าเชื่อเพราะมีจำนวนถึง ๓ คัน จึงเชื่อได้โดยไม่มีเหตุระแวงสงสัยว่าผู้ถูกร้องรู้ว่าตนมียทรัพย์สินซึ่งมีเงินฝาก ๕ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ และที่ดิน ๕ แปลงตามคำร้องแต่ไม่แสดงรายการในบัญชี ฯ จริง

ในส่วนทรัพย์สินของกลุ่มสมรส ผู้ร้องได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่า เป็นบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐ ล้านบาทเศษ กับที่ดิน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่เศษ ต้องถือว่าจำนวนมาก ถ้าคิดราคาเป็นเงินน่าจะเป็นสิบล้านบาท ซึ่งเมื่อรวมกับบัญชีเงินฝากก็ถือว่ามียมูลค่ามากสำหรับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นางสุวิมล มหากิจศิริ กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเบิกความเป็นพยานผู้ถูกร้องว่า ทรัพย์สินซึ่งเป็นของพยานนั้น มีหลายรายการ พยานปกปิดไม่บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเพราะผู้ถูกร้องเป็นนักลงทุน มีความเสี่ยง จึงเก็บไว้เพื่ออนาคตของลูก ๆ

ปัญหาว่าผู้ถูกร้องรู้หรือไม่ว่ากลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากที่ยังไม่ได้แสดงรายการ รวมทั้งตัวสัญญาใช้เงินและที่ดินอีก ๒๓ แปลง พิจารณาแล้วนางสุวิมล ฯ เป็นแม่บ้านและช่วยเหลืองานธุรกิจของผู้ถูกร้องบ้าง ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องและนางสุวิมลหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ทั้งไม่มีสาเหตุโกรธเคืองการอยู่ร่วมกันเป็นเวลานับสิบปีจะไม่ทราบบ้างเลยหรือว่ากลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากในชื่อของกลุ่มสมรสอีกซึ่งมีจำนวนถึง ๒๓ บัญชี นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้แล้ว เพียง ๒ บัญชี นำพิจารณาว่า กลุ่มสมรสจะมีเงินฝากและเอามาจากที่ใด นอกจากได้มาจากการประกอบกิจการของสามี ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่ผู้ถูกร้องมีในบัญชีเงินฝากเสียอีก

สำหรับที่ดิน ปรากฏว่าบางแปลงเป็นที่ดินที่กลุ่มสมรสมีมานานแล้ว และอีกหลายแปลงได้ซื้อมาก่อนการขึ้นบัญชี ฯ เป็นเวลาหลายปีมีจำนวนรวมกันถึง ๑๗๒ ไร่ ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนมากซึ่งคนทั่วไปจะมีเช่นนี้ไม่กี่ราย และส่วนใหญ่เป็นที่ดินอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานคร มีหลายแปลงเป็นที่ดินที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องซื้อมาและตั้งอยู่ไม่ห่างจากบ้านพักอาศัยและสำนักงานของผู้ถูกร้องที่ประกอบธุรกิจ จะเชื่อได้อย่างไรว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินโดยที่ดินเป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพเช่นทรัพย์สินอื่น ต้องมีหลักฐานจดทะเบียนกรรมสิทธิ์ การมีที่ดินก็ต้องหาประโยชน์จากที่ดิน เช่น

ทำประโยชน์เอง ให้เช่า และยังคงดูแลขอบเขต ทั้งต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่เป็นประจำทุกปี เชื่อว่าผู้ถูกร้องจะต้องทราบพฤติกรรมการที่ดินของกลุ่มสมรสบ้าง โดยเฉพาะการมีที่ดินเป็นเครื่องหมายของการแสดงฐานะ หากเป็นสามีภรรยาแล้วย่อมต้องให้ทราบเพื่อชื่นชมและเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อถือยกย่องด้วยกัน เห็นว่าไม่มีเหตุที่จะต้องปกปิดไม่ให้ผู้ถูกร้องทราบ เพราะปรากฏว่ากิจการของผู้ถูกร้องมีความก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ไม่มีความเสี่ยงมากถึงกับต้องซ่อนเร้นทรัพย์สินไว้ในยามเกิดความล้มเหลวในธุรกิจ คำเบิกความของนางสุวิมล ฯ ขัดต่อเหตุผล จึงไม่มีน้ำหนักแก่การรับฟัง

พิจารณาถึงจำนวนบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสมีจำนวนถึง ๒๓ บัญชี มียอดเงินรวมเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท ที่ดินจำนวน ๒๑ แปลง มีเนื้อที่ถึง ๑๗๒ ไร่ เชื่อได้โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าผู้ถูกร้องรู้ว่า กลุ่มสมรสโดยมีบัญชีเงินฝากและที่ดินดังกล่าว สำหรับในส่วนของบุตรนั้น ได้ความว่า นางสุวิมล ฯ เป็นคนจัดการฝากให้ นั้น มีจำนวนเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาทเศษ หากไม่มีผู้ใดแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ก็ไม่มีโอกาสจะรู้ได้เอง จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่รู้ว่าบุตรมีทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งในขณะยื่นบัญชี ฯ

การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า เป็นคนกลัวเมียจึงไม่กล้าสอบถาม นั้น น่าจะไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้อีกเช่นกัน เพราะผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่ามีกิจการและธุรกิจเป็นหมื่นล้าน แสดงว่าผู้ถูกร้องมีความสามารถในการประกอบอาชีพ มิใช่อาศัยภรรยา ย่อมทำให้ภรรยาเกิดความเกรงใจ จึงไม่มีเหตุที่จะต้องกลัวหรือเกรงใจภรรยา และภรรยาหรือกลุ่มสมรสก็ไม่มีเหตุผลเพียงพอจะปิดบังทรัพย์สินไม่ให้ผู้ถูกร้องรู้

ส่วนข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องในประเด็นอื่นอีกนั้น เห็นว่าไม่เป็นสาระจึงไม่พิจารณาวินิจฉัยให้

ตามทางพิจารณาเมื่อได้ความว่า ผู้ถูกร้องรู้ว่า มีทรัพย์สินในส่วนของตน ของกลุ่มสมรสที่ยังไม่ได้แสดงรายการในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง พิเคราะห์แล้ว แม้จะไม่ได้ความว่าผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนและของกลุ่มสมรสดังกล่าว จะไม่มีเจตนาปกปิดเพื่อกระทำการอย่างใด หรือเพื่อกระทำการอันมิชอบก็ตาม แต่กรณีของผู้ถูกร้องที่รู้ว่า มีทรัพย์สินแล้วไม่แจ้งก็เป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แล้ว สำหรับคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดด้วยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จด้วย นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่มีข้อเท็จจริงทำให้เชื่อได้ว่า มีทรัพย์สินรายการใดบ้างที่ผู้ถูกร้องแสดงให้เห็นผิดแผกไปจากความเป็นจริง จึงยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามคำขอของผู้ร้องในประการที่สามว่า การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นั้น นับอย่างไร ความตอนหนึ่งในวรรคหนึ่งของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง หมายความว่าผู้นั้น

พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อใดก็นับต่อจากวันพ้นจากตำแหน่งที่เนื่องมาจากการต้องยื่นบัญชี ๙ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองครั้งนั้น คราวนั้น จะพ้นด้วยเหตุครบวาระ ลาออก ขาดคุณสมบัติ กระทำการต้องห้าม ยุบสภา ถูกถอดถอน ไม่ยื่นบัญชี ๙ หรือมีการตรวจพบว่าจงใจยื่นบัญชี ๙ ด้วยข้อความเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ก็ตามให้นับต่อจากวันพ้นจากตำแหน่งเป็นต้นไป ครบห้าปีเมื่อใดก็ถือว่าพ้นระยะเวลา ต้องห้ามแล้ว แม้ภายหลังห้าปีแล้วจะตรวจพบว่ากระทำการฝ่าฝืนอย่างหนึ่งอย่างใด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ก็จะนำข้อห้ามการดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไปใช้กับ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นไม่ได้ จึงเป็นเพียงการตรวจสอบบัญชี ๙ เพื่อผลในการเมืองและสังคมเท่านั้น หากจะ เพื่อดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะอายุความในการตรวจสอบ เพียงสองปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

ตามข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๙ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ขณะดำรง ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบวาระวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงต้องนับเวลา ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ โดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

คำขออื่นให้ยก

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายปรีชา เถลิงวิชัย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้อง ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ สรุปสาระสำคัญได้ว่า

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังนี้

ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

- เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๓๑ บาท
- เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท
- ยานพาหนะรวม ๓ คัน

ทรัพย์สินของคู่สมรส

- เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท
- ที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗^๖/_{๑๐} ตารางวา

ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑. เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่าง ๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

หนี้สินของผู้ถูกร้อง

เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวที่ยื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่ามีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี คือ

ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

๑. เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท

๒. ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา

๓. รถยนต์ ๓ คัน

ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส

๑. เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท

๒. ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑. เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

๒. ที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ แจ้งผู้ถูกร้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อสำนักงาน ป.ป.ช. สรุปได้ว่า

๑. บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ ผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจและไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหวจึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชีผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเงินฝากเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๒. บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตนเองมีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓. บัญชีเงินฝากของบุตร เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๔. ที่ดิน ๕ แปลง ของผู้ถูกร้องเป็นที่ดินได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่งจึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวจึงทำให้ยื่นขาดไป

๕. ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมิใช่ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี

๖. รถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี

๗. บ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสที่ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัทที่ทำงานของกลุ่มสมรส ไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาดความจริงกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ รับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากของกลุ่มสมรส ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รายการที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งไว้ในบัญชีผู้ร้องมีความเห็น ดังนี้

เงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมแตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อยหากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของ

นักธุรกิจย่อมจะต้องส่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

เงินฝากของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่าบัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยละล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า กลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัวโดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๘ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบว่าตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า กลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้นรับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มืออยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

ในการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม) ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีในภายหลังไม่เป็นผลลบถึงการจงใจยื่นบัญชีด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ประชุมปรึกษาแล้ว

๑. มีมติให้รับคำร้องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ จำนวน ๑๔ คน และงดออกเสียง ๑ คน คือนายโกเมน ภัทรภิรมย์

๒. มีคำสั่งแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และให้ส่งเอกสารรายละเอียดประกอบคำร้องบางประการ หากประสงค์จะชี้แจงเพิ่มเติมเป็นหนังสือให้กระทำได้อ่อนการวินิจฉัย

๓. มีคำสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ความว่า

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีขณะเข้ารับตำแหน่งในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อเลขานุการวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๕๕

๒. ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ต่อมาได้ประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๕ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งรวมทั้งสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้จึงได้มีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่าให้

คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ได้รับความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถือได้ว่าเป็นวันเริ่มต้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้ใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายกล้าณรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. จัดส่งแบบบัญชีตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าการยื่นบัญชีของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญเพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๓. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรานี้ใช้บังคับเฉพาะ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะนั้นเท่านั้น โดยกำหนดบทบังคับไว้คือการให้พ้นจากตำแหน่งและผลต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีควบคู่กันมิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณา เมื่อบทบังคับประการแรกไม่เกิดขึ้นผลต่อเนื่องจึงมีขึ้นไม่ได้

๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ...” แสดงว่าเป็นบทบังคับที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๖ กล่าวคือ หากพบว่า ผู้ถูกร้องร้ายวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๕. องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากกรรมการสองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ

คุณหญิงปรียา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ในวันที่ได้รับเลือกและวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่า คุณหญิงปรียาทราบ และมีโอกาสที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัท แต่มิได้กระทำ

เมื่อคุณหญิงปรียา พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไป มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วย เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใดๆ อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่า เจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ เพราะมาตรา ๔ (๒) มิให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๖. การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ มีผลให้มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้โดยเข้าใจว่า การยื่นบัญชีนี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ หากมีการขาดตกบกพร่องอย่างไรคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้นในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชีครั้งแรกเป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ (ระยะเวลาห่างจากการยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๒ ปี ๓ เดือนเศษ) ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีผู้ถูกร้องจึงไปพบและชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง เจ้าหน้าที่ของผู้ร้องแจ้งให้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ผู้ถูกร้องปฏิบัติตาม ต่อมาผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าวต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่มีความเห็นให้รวมเรื่องไว้ ไม่ควรที่จะวินิจฉัยทันทีตามข้อ ๒๐ ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวก่อน และก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติ ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง

นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กล่าวคือ ผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๓. ปัญหาข้อกฎหมาย คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ว่า อย่างไรเป็นการจงใจ และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือการกระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ดังนั้น การจงใจมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายแค่เจตนาไม่ยื่นบัญชี ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ นอกจากนี้จะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี จะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้น ต้องเป็นเรื่องที่ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วรัวผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีและผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

การปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นอื่นแล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบของบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ พิจารณาจากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับมาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มาของการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ร้อง ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมี หรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

๘. กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้คู่สมรสจะเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๙. ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ตำแหน่งในขณะนั้น) ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่า จงใจปกปิดตามกฎหมาย เมื่อเทียบเคียง กรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน เพราะการบกพร่อง ในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ใดๆ เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต จากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในปัญหาข้อเท็จจริง ที่ผู้ร้องวินิจฉัยในกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้อง และคู่สมรส กล่าวคือ

เงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่ไม่ใช่ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบนั้น ถือว่าเป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝาก มิใช่เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จิตใจหลักเลียงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการปลั่งผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ววินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจปกปิดหรือไม่นั้น จะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย คงมีเพียง ๑ บัญชีที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๓๒๘๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีจำนวนเงินไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่า มีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา และอยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของคู่สมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยาว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของคู่สมรส ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือเจตนาการกระทำธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ตาม ผู้ถูกร้อง

จึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่พันวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุให้เกิดผลแก่ ผู้ถูกร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด กลุ่มสมรสมิได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารสดำเนินการได้โดยไม่ยาก ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว... ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ กลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สิน ที่ดิน โฉนดแปลงนี้ เห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินกลุ่มสมรส การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ เพราะผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสมีบ้านอยู่ ๒ หลังและมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของกลุ่มสมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้เฉพาะในส่วนที่ทราบ และที่กลุ่มสมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเท่านั้น (๑๔ แปลง) ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง การที่ผู้ร้องไม่เชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเมื่อพิเคราะห์จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสแล้ว เห็นได้ว่า ต่างมีรายได้แยกต่างหากออกจากกันตามกฎหมายที่ดินกลุ่มสมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๒๑ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นที่ดินที่ได้มาโดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้อง อีกทั้งที่ดินทั้งหมดไม่มีการทำนิติกรรมใดๆ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือปกปิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่าการไม่ยื่นบัญชีของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่องในการกรอกแบบบัญชี

เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่า ทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชีบ้าง และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สิน หรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่มีอยู่ ทุจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีหรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง มิได้บิดเบือน แต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบและแจ้งให้พลโท สวัสดิ์ และคุณหญิงปริยา ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปริยา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ และวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕ ตามลำดับ ชี้แจงกรณีที่ถูกผู้ถูกร้องกล่าวหาว่า มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ความว่า

๑. พลโท สวัสดิ์ ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถือว่าการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีผลตามกฎหมาย แม้ต่อมาปรากฏว่าหลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ว่า พลโท สวัสดิ์ ยังเป็นกรรมการบริษัทนั้น เนื่องจากบริษัทไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออกและถอนชื่อพลโท สวัสดิ์ ออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กรณีดังกล่าวไม่มีผลทำให้พลโท สวัสดิ์ ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง และการได้รับเลือกให้เป็นการ ป.ป.ช. ของผู้ชี้แจง จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๒. คุณหญิงปรีญา ชีแจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยขอถือเอาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของคุณหญิงปรีญา ในเรื่องที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่ยื่นต่อศาลไว้แล้ว เป็นคำชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลในเรื่องนี้ ได้ความว่า

เมื่อวุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้ชี้แจงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญาเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด บริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อคุณหญิงปรีญาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญาได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนและผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ในปี ๒๕๕๒ ถือว่ามีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีญา ชีแจงว่า เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไร

ขาดทุนในรอบปีตามแบบซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีบริษัทจึงได้นำงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิมโดยชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกันเพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงได้ลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้กลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ทั้งนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทคู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ในงบดุลปี ๒๕๕๒ มิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาในฐานะเป็นกรรมการของบริษัทอีก เพราะนายทะเบียนจดทะเบียนถอนชื่อคุณหญิงปรียาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งคุณหญิงปรียาเป็นกรรมการบริษัทอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ส่วนที่ปรากฏว่า คุณหญิงปรียาลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัทในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล งบกำไรขาดทุน และกำไรสะสมของบริษัทในปี ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่า คุณหญิงปรียายังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัทอยู่หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียาได้ชี้แจงว่า การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัทนั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท เพราะคุณหญิงปรียาสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท ด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชีและไม่สามารถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของบริษัทได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัทเป็นการรับรองงบดุล และบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้ว ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

ส่วนประเด็นว่า คุณหญิงปรียาฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๓ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายนั้น คุณหญิง ปรีชา เห็นว่า คุณหญิงปรีชาไม่ได้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบ มาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามที่กล่าวแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว วินิจฉัยลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ โดยคะแนนเสียง ๑๔ ต่อ ๑ ผู้ทำคำวินิจฉัยได้ออกเสียงเป็น ฝ่ายข้างน้อย จึงทำคำวินิจฉัย ดังต่อไปนี้

ได้พิจารณาแล้ว ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ ซึ่งเป็น ปัญหาข้อกฎหมายว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ ยกเลิกไปตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้ประกาศใช้บังคับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีบทเฉพาะกาลในมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิก วุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕.....”

ปรากฏว่าผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ตามบทเฉพาะกาลดังกล่าว จึงต้องถือว่าผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันด้วย จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ยกเลิกไป

ปรากฏว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ ยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้ว และกรณี เช่นนี้มีคำวินิจฉัยหลายฉบับของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือว่าผู้ถูกร้องได้เข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๓

พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จึงเป็นการยื่นตามกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๕๒ (๑) คือในกรณีที่เป็นกรณียื่นเป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบบัญชีที่ผู้ถูกร้องยื่นในกำหนดเวลาดังกล่าวได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๓๐๑ (๔) ปัญหาข้อกฎหมายตามคำโต้แย้งของผู้ถูกร้อง ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ อาจพิจารณาเทียบเคียงกับคำวินิจฉัยส่วนตัวของผู้ทำคำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ ในส่วนที่เป็นการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายข้อ ๑ และข้อ ๒ (รายละเอียดโปรดดูคำวินิจฉัยส่วนตัวของนายปรีชา เถลิมาวิชย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔) ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ในทำนองเดียวกัน

ส่วนข้อโต้แย้งตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องข้อ ๕ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า องค์ประกอบของผู้ร้องไม่ครบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ คำร้องของผู้ร้อง ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะกรรมการ ป.ป.ช. สองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่าตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องจึงมีเพียงว่า

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. ๒ คนขาดคุณสมบัติ เพราะปฏิบัติการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง และประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง จึงต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) มาตรา ๒๖๐ (๕) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ (๓) มาตรา ๑๓ (๕) ทำให้พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. บุคคลทั้งสองจึงไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าร่วมประชุมเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อมีมติเกี่ยวกับกรณีของผู้ถูกร้อง มติของที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐ /๒๕๔๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยปัญหาในเรื่องเดียวกันนี้ประธานวุฒิสภาได้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยโดยศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖ จึงรับไว้วินิจฉัย แต่ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องที่กล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช.

กระทำการจงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำของกรรมการ ป.ป.ช. ที่วุฒิสภามีอำนาจลงมติให้พ้นจากตำแหน่งได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อยู่แล้ว จึงไม่รับวินิจฉัยเรื่อง ที่ประธานวุฒิสภาเสนอมา เรื่องดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘ /๒๕๔๔ วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๔ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

ปัญหาตามคำร้องของประธานวุฒิสภาอาจส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าจะต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้นหรือไม่ หากไม่ถูกต้องการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายหรือไม่ ถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๖

ผู้ถูกร้องที่ ๑ (พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์) ได้แสดงเจตนาลาออกจากบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อกรรมการอื่นของบริษัทก่อนได้รับการเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากวุฒิสภาแล้ว ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงไม่ขาดคุณสมบัติเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมาย

ผู้ถูกร้องที่ ๒ (คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อกรรมการอื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับเลือกจากวุฒิสภา ให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว จึงไม่ขาดคุณสมบัติที่จะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมาย

ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

กรณีในคดีนี้ผู้ถูกร้องได้ยกปัญหาดังกล่าวข้างต้นขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเองได้ และเป็นปัญหาในคดีตามข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงได้วินิจฉัยดังต่อไปนี้

สำหรับการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของพลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ คงต้องถือเป็นที่ยึดตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่ามีได้ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนกรณีการขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา คงมีข้อวินิจฉัยดังต่อไปนี้ เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่กล่าวหาว่ากรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่ง (คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติตามกฎหมายที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง บัญญัติข้อความไว้ตรงกันว่า ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีผลเกี่ยวโยงไปถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ด้วย

จึงจำเป็นต้องขอกล่าวถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ และคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๒๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ ของผู้ทำคำวินิจฉัยเสียก่อน กล่าวคือ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้วินิจฉัยว่า

.....สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคน จึงไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้.... และวินิจฉัยสรุปตอนท้ายว่า

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคน ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

๒.

คำวินิจฉัยดังกล่าว จึงมีผลผูกพันองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ ตามมาตรา ๒๖๖ ด้วย อันเป็นการวินิจฉัยบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑ ที่บัญญัติว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน” ว่าสมาชิกวุฒิสภา ๒๐๐ คนเป็นองค์ประกอบของวุฒิสภา หากมีการเลือกตั้งยังไม่ครบ ๒๐๐ คน ก็ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ (รายละเอียดดูคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓)

ส่วนในคำวินิจฉัยส่วนคนที่ ๒๐/๒๕๕๓ ของผู้ทำคำวินิจฉัยได้วินิจฉัยไว้ดังนี้

..... คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญคดีนี้มีเพียงระบุว่า “จำนวนสองร้อยคน” เป็นองค์ประกอบแห่งวุฒิสภา จึงเป็นการใช้ถ้อยคำ “ประกอบด้วย” ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในความหมายเดียวกับ “องค์ประกอบแห่งความผิดอาญา” ที่ไม่ต้องให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงเป็น “องค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ” การอ้าง “จำนวนสองร้อยคน” เป็นองค์ประกอบแห่งวุฒิสภาแล้ว วินิจฉัยว่าไม่อาจเรียกประชุมวุฒิสภาได้ เท่ากับถือว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติทำนองบทบัญญัติแห่งความผิดอาญาที่ทุกองค์ประกอบเป็นสาระสำคัญ จะขาดองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดไม่ได้ จึงขาดขั้นตอนไม่ได้วิเคราะห์หรือแยกแยะเสียก่อนว่าเป็น “องค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญ” หรือไม่ โดยข้ามไปสู่การวินิจฉัยว่าเมื่อไม่ครบองค์ประกอบแห่งวุฒิสภา จึงถือไม่ได้ว่าเป็นวุฒิสภา

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญคดีนี้ จึงเป็นการเอาลักษณะพิเศษของความเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดอาญามาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยว่าเป็นองค์ประกอบแห่งวุฒิสภา ย่อมเป็นการคลาดเคลื่อนจากวิถีทางการใช้กฎหมายและรัฐธรรมนูญตามหลักนิติศาสตร์ที่ถูกต้อง ที่จะสร้างความสับสนวุ่นเรต่อการใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญต่อไปภายภาคหน้า.....

วินิจฉัยเห็นควรให้ยกคำร้อง (รายละเอียดดูคำวินิจฉัยส่วนตัวของ นายปรีชา เถลิมาณิชย์ ที่ ๒๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓)

ดังนั้น ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงมีอิสระที่จะไม่ถูกผูกพันโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ โดยผู้ทำคำวินิจฉัยมีความเห็นว่ากรณีตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า.....คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา..... มิได้หมายความว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องมีองค์ประกอบเก้าคนตายตัว ถ้าได้รับแต่งตั้งไม่ถึงเก้าคนแล้วจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ อันเป็นการแสดง ความหมายของคำว่า “ประกอบด้วย” ตามมาตรา ๒๕๗ ว่า มิใช่ “องค์ประกอบ” ตามความหมาย ที่ผู้ทำคำวินิจฉัยกล่าวถึงคือคณะกรรมการ ป.ป.ช. แม้จะได้รับแต่งตั้งไม่ครบเก้าคนก็ถือว่ามิใช่คณะกรรมการ ป.ป.ช.แล้ว และสามารถดำเนินการประชุมปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญได้ ส่วนองค์ประชุมจะมีจำนวนเท่าไรและการลงมติจะใช้คะแนนเสียงอย่างไร เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังที่บัญญัติ ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ หมวด ๒ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ปัญหาต่อไปจึงมีว่า การที่คุณหญิงปรีชา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่ง ได้ลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยคุณหญิงปรีชาเข้าร่วมประชุมลงมติดังกล่าว ซึ่งผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า คุณหญิงปรีชา มิได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแห่งหนึ่งทำให้ขาดคุณสมบัติที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาแต่ต้น คุณหญิงปรีชาย่อมไม่มีสิทธิหรืออำนาจเข้าร่วมประชุมหรือกระทำการใดในฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ที่คุณหญิงปรีชาได้เข้าร่วมลงมติในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีของผู้ถูกร้องดังกล่าว ข้างต้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับการกระทำของกรรมการ ป.ป.ช. มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

เห็นว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ และมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มิได้บัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติว่าบุคคลตามมาตรา ๒๕๑ จงใจไม่ยื่นบัญชี หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. คงมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบตามมาตรา ๒๕๓ วรรคสาม และมาตรา ๓๐๑ (๔) เมื่อตรวจพบว่ามี การกระทำความผิดดังกล่าวก็มีหน้าที่เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในกรณียื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องที่ได้ยื่นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อันเป็นการยื่นก่อนประกาศใช้บังคับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ การตรวจสอบบัญชีของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องดำเนินการตามระเบียบดังกล่าว

แต่ปรากฏว่าระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบพบว่า มีทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสอีกหลายรายการ ผู้ถูกร้องยังไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี จึงแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจง และในที่สุดคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓

ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แล้วลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง ขาดนายประสิทธิ์ ดำรงชัย ไม่ได้เข้าร่วมประชุมโดยคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เข้าร่วมประชุมและลงมติด้วย มติดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจเสนอมติดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง

เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ในหมวด ๒ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

มาตรา ๒๐ บัญญัติว่า การประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมแต่องค์ประชุมในการพิจารณาและวินิจฉัยหรือให้ความเห็นชอบต้องประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

มาตรา ๒๓ บัญญัติว่า การลงมติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติในการวินิจฉัยหรือให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ประธานในที่ประชุมและกรรมการต้องลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติ โดยมติของที่ประชุมต้องไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ได้วินิจฉัยไว้ในตอนต้นแล้วว่า คำว่า “ประกอบด้วย” ตามมาตรา ๒๕๗ มิได้มีความหมายถึง “องค์ประกอบอันเป็นสาระสำคัญ” ดังนั้น แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอื่นมีจำนวนไม่ถึง ๕ คน ก็ถือได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวนเท่าที่มีอยู่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญได้ ส่วนองค์ประชุมและมติของที่ประชุมจะเป็นอย่างไรก็ต้องถือตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น แม้จะถือว่า คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เพราะขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีอยู่เพียง ๘ คน ก็ถือได้ว่าเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๕๗ สามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้มีการกระทำที่ไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการในบริษัทมีชื่อแห่งหนึ่งและกระทำการเป็นลูกจ้างและกรรมการของอีกบริษัทหนึ่งอันจะทำให้ขาดคุณสมบัติเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือไม่ สาระสำคัญจึงอยู่ที่ว่าการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีองค์ประชุมครบตามมาตรา ๒๐ ดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ เห็นว่าถ้าถือว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีสิทธิเข้าประชุม คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประกอบด้วยประธานและกรรมการอื่นจึงมีจำนวน ๘ คน องค์ประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ๕ คน ก็ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า ๕ คน แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า กรรมการที่มาประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ โดยไม่นับรวมคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีจำนวนทั้งหมด ๗ คน (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งไม่ได้เข้าประชุม) จึงครบองค์ประชุมตามมาตรา ๒๐ แม้จะถือว่าเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าต้องประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด กรรมการจำนวน ๗ คนที่มาประชุมก็เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดคือ ๖ คน ดังนั้น จึงถือว่าองค์ประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในวันดังกล่าวที่ประชุมเกี่ยวกับเรื่องของผู้ถูกร้องเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

ดังได้วินิจฉัยมาแล้วว่า มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๓๐๑ (๔) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๓๒ มิได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติ เกี่ยวกับเรื่องของผู้ถูกร้องแต่ประการใด ดังนั้น แม้จะถือว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีสิทธิออกเสียง ในการประชุม ถ้าถือว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เข้าประชุมมีจำนวน ๗ คน คะแนนเสียงในวันดังกล่าว ที่ออกเสียง ๗ เสียง อันถือว่าเป็นมติที่ได้ลงคะแนนเสียงให้เสนอเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัยเป็นเอกฉันท์ตามมาตรา ๒๓ ดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้น องค์ประชุมและการออกเสียงลงคะแนนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ให้เสนอเรื่องของผู้ถูกร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องตามปัญหาข้อ ๕ จึงฟังไม่ขึ้น

ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้อง ข้อ ๖ ถึงข้อ ๗ บางส่วน ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ไม่ใช่สาระสำคัญ ที่จะทำให้ผลของการวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป จึงเห็นสมควรไม่วินิจฉัย แต่จะได้วินิจฉัยข้อโต้แย้งในส่วนนี้ บางส่วนที่เห็นว่าเป็นสาระสำคัญรวมกันไปกับการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จะกล่าวต่อไป

เห็นว่าเนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ ๓ กรณี คือ

๑. จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ
๒. จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ
๓. จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ซึ่งแต่ละกรณีจะมีข้อเท็จจริงที่แตกต่างกัน เช่นกรณีที่ ๑ การจงใจไม่ยื่นก็แสดงว่าผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองมีเจตนาจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นก็แสดงให้เห็นเจตนาว่าไม่ต้องการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบทรัพย์สินของตน หรือมีเจตนาหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบทรัพย์สินตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กรณีนี้จึงไม่ต้อง วินิจฉัยค้นหาว่ามีมูลเหตุจงใจประการอื่นใดหรือไม่ที่จงใจไม่ยื่น

กรณีที่ ๒ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ การปฏิบัติหน้าที่ในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีเจตนาจะยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินอันไม่ตรงต่อความเป็นจริง โดยผู้ยื่นมีเจตนาที่จะไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ ทรัพย์สินของตนว่ามีอยู่จริงหรือไม่อย่างไรหรือมีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีอยู่ ตามความเป็นจริงหรือมีประสิทธิภาพตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับกรณีที่ ๑ โดยมีมูลเหตุ จงใจที่แสดงให้เห็นความจงใจชัดเจนในตัวอยู่แล้ว

กรณีที่ ๓ จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติข้อความให้ชัดเจนว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีมูลเหตุจงใจประการใดหรือไม่อย่างไร จึงต้องค้นหาความมุ่งหมายของการใช้บทบัญญัติส่วนนี้ของมาตรา ๒๕๕ ต่อไป

ได้พิจารณาแล้ว บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ปรากฏในรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. สภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๔ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ เฉพาะหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นร่างมาตรา ๒๕๔ มีข้อความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใดโดยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๖ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตามร่างมาตรา ๒๕๔ ดังกล่าว มีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำของร่างมาตราดังกล่าว ๒ ถึง ๓ คน แล้วประธานได้สรุปว่า คณะกรรมาธิการมีมติรับมาตรา ๒๕๔ โดยเติมถ้อยคำบางถ้อยคำในบรรทัดหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเติมถ้อยคำในท้ายวรรคหนึ่งเป็นว่า เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ไม่มีผู้ใดขัดข้อง คณะกรรมาธิการให้ความเห็นชอบมาตรา ๒๕๔

ส่วนข้อความที่ว่า ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่มีผู้ใดติดใจขอแปรญัติตีเป็นอย่างอื่น จึงคงใช้ตามร่างเดิม ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าข้อความในวรรคนี้มีที่มาที่ไปอย่างไร เหตุใดผู้ร่างรัฐธรรมนูญจึงบัญญัติวรรคนี้ไว้ในมาตรา ๒๕๔ ซึ่งปรับปรุงใหม่เป็น มาตรา ๒๕๕ ในภายหลัง และจะนำมาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไรจึงจะชอบด้วยหลักนิติรัฐ นิติธรรม ซึ่งต้องวินิจฉัยต่อไป

เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติถึงการแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นการกำหนดให้มีมาตรการอย่างหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและตำแหน่งอื่น ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่กำหนด (มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒)

๒. การกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๕๓)

๓. การกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อสาธารณชน เฉพาะบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของผู้เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ซึ่งจะมีผลให้สาธารณชนได้ทราบถึงบัญชีและเอกสารประกอบดังกล่าว ที่สามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบโดยสาธารณชนได้อีกทางหนึ่ง (มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔)

๔. กำหนดมาตรการบังคับให้มีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบให้ถูกต้องครบถ้วน มิฉะนั้นจะเกิดผลบังคับแก่ผู้จงใจฝ่าฝืนไม่ยื่น ผู้จงใจยื่นบัญชีอันมีข้อความอันเป็นเท็จหรือผู้จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต้องพ้นจากตำแหน่ง และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา ๒๕๕)

บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญในส่วนนี้ จึงมีเจตนารมณ์ที่จะใช้เป็นมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยจะมีผลดังต่อไปนี้

๑. เมื่อการเปรียบเทียบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบที่ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งกับที่ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ซึ่งอาจมีผลให้เห็นว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ (มาตรา ๒๕๔)

๒. การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ จะทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทราบถึงสถานะหรือคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นว่า ขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่งหรือไม่หรือมีมูลเหตุจูงใจให้ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบอย่างไรหรือไม่

๓. การเปิดเผยต่อสาธารณชน ทำให้ขยายการตรวจสอบให้กว้างขวางขึ้น

๔. เป็นการป้องปรามไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้อำนาจในตำแหน่งแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพราะการตรวจสอบจะพบพฤติการณ์ดังกล่าวได้ง่ายขึ้น

มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่น (มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒)

๒. บัญชีและเอกสารประกอบที่ต้องยื่น ต้องมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ

(ก) ต้องไม่เป็นข้อความอันเป็นเท็จ หรือ

(ข) ต้องไม่ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๓. รายละเอียด วิธีการ และรายการต่างๆ ในการยื่นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๔. สภาพบังคับในการฝ่าฝืนจะมีผลให้พ้นจากตำแหน่ง และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งในกรณีนี้

(ก) จงใจไม่ยื่น

(ข) จงใจยื่นบัญชีและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ปัญหาที่จะนำมาตรา ๒๕๕ ในส่วนนี้มาใช้บังคับตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม จึงต้องพิจารณาให้ความแน่ชัดว่า ความบกพร่องในการยื่นนั้นเกิดขึ้นโดยความตั้งใจของผู้ยื่นหรือไม่ และความตั้งใจนั้นก็ต้องเป็นความตั้งใจเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการในการยื่นบัญชีที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวข้างต้นด้วย ดังจะเห็นได้ว่า มาตรา ๒๕๕ ก็บัญญัติเน้นที่จะใช้สภาพบังคับต่อเมื่อผู้ยื่นนั้น “จงใจ” เท่านั้น ดังนั้น การใช้บังคับมาตรา ๒๕๕ ที่ชอบด้วยหลักนิติรัฐ นิติธรรม ที่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา ๕ ปี จึงต้องเป็นกรณีที่ผู้ยื่นได้จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจหรือมีเจตนาทำให้มาตรการตรวจสอบมีประสิทธิภาพน้อยลงไป (รายละเอียดโปรดดูคำวินิจฉัยส่วนตัวของนายปรีชา เฉลิมวิชัย ที่ ๒๐/๒๕๕๔ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔)

ปัญหาต่อไปจึงมีว่า ที่ผู้ถูกร้องได้แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีได้แจ้งรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส จำพวกบัญชีเงินฝากหลายบัญชีเป็นเงินรวมกันเป็นเงินประมาณ ๔๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ และที่ดินมีโฉนดจำนวน ๓๐ แปลง ของผู้ถูกร้องและ

คู่สมรส จะถือได้หรือไม่ว่าผู้ถูกร้องได้ตั้งใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองมีประสิทธิภาพลดลง

ตามปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาความเห็นและเหตุผลของผู้ร้องแล้วเห็นว่า เป็นความเห็น และเหตุผลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่ยังไม่อาจฟังเป็นยุติได้เด็ดขาดเพราะผู้ถูกร้องมีข้อโต้แย้งอยู่ โดยฝ่าย ผู้ร้องมิได้แสดงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้ศาลรัฐธรรมนูญเห็นเลยว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการ ทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้อง มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร เพียงแต่ ผู้ร้องมีความเห็นดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ร้องอ้างว่าเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๘ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมแตกต่างกัน เกือบกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อยหากแต่เป็นเงินหลักล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการ ประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้ อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

(๒) เงินของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึง ความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า คู่สมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ใน ธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัวโดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไป จะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรส ของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

(๓) ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๘ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้อง ทราบดีว่าตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่น บัญชีก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการ

ที่ดินของตนทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า กลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้นรับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

ในการประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุม) ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีในภายหลังไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

เห็นว่าปัญหาในคดีนี้ เป็นเรื่อง queผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบพบในภายหลังว่า ผู้ถูกร้องยังมีทรัพย์สินจำพวกบัญชีเงินฝากหลายบัญชีและที่ดินมีโฉนดหลายแปลงของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสอีกหลายรายการที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งในบัญชี ซึ่งต่อมากลกรรมการ ป.ป.ช. (นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม) ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงผู้ถูกร้องให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยระบุรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปให้ผู้ถูกร้องทราบด้วย ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงรายการบัญชีทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อ นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ว่า ทรัพย์สินมีจำนวนมากและต้องรวบรวมในระยะเวลาจำกัด จึงทำให้หลงลืมไปบ้าง นอกจากนั้นทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นของกลุ่มสมรส ซึ่งกลุ่มสมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ถูกร้องคงไม่จงใจที่จะปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว ดังปรากฏในบันทึกของ นายพงษ์เอก วิจิตรกุล เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. ๘ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ข้อเท็จจริงในบันทึกดังกล่าว

นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม ได้บันทึกถึงประธานกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งว่า สำนักตรวจสอบทรัพย์สิน ๒ ได้ดำเนินการตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว โดยพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกร้องไม่พอใจที่จะปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว..... ขอได้นำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาต่อไป โดยนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สั่งให้จัดเข้าวาระประชุมต่อไป

ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่าผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวมาข้างต้น แสดงว่ากรณีของผู้ถูกร้อง ในเบื้องต้นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ ถือว่ามีใช้การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีข้อความอันเป็นเท็จ กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นเรื่องผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจ ที่จะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ตามความเห็นของเจ้าพนักงาน ป.ป.ช. อันเป็นเรื่องมีข้อบกพร่องในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องมากกว่า จึงเป็นเหตุให้มีข้อต้องพิจารณาต่อไปว่า ความบกพร่องในการยื่นนั้นเกิดขึ้นโดยความตั้งใจของผู้ถูกร้องหรือไม่ และความตั้งใจนั้นต้องเป็นความตั้งใจเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการในการยื่นบัญชีที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวด้วย

เห็นว่าข้อเท็จจริงตามความเห็นของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามความเห็นของผู้ร้องที่กล่าวถึงข้างต้น มิใช่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ประการใด

ข้อเท็จจริงตามความเห็นของผู้ร้องในการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีกลับเป็นเรื่องอื่น ๆ ที่มีได้แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือมีเจตนาจะทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มีประสิทธิภาพน้อยลงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

ดังนั้น มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ จึงมิใช่มติที่แสดงว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยผู้ถูกร้องมีเจตนาจะหลีกเลี่ยงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในด้านข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินมีโฉนดจำนวน ๕ แปลงของผู้ถูกร้องและจำนวน ๒๑ แปลงของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องมิได้แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ความว่า

ที่ดินมีโฉนดจำนวน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง ปรากฏตามรายการจดทะเบียนหลังโฉนดว่าผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยเป็นการออกโฉนดใหม่ให้ผู้ถูกร้องบ้าง จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ตามนิติกรรมสัญญาซื้อขายบ้าง และนิติกรรมแบ่งแยกที่ดินบ้าง แสดงว่าผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวก่อนผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนั้น ที่ดินมีโฉนดทั้ง ๕ แปลงของผู้ถูกร้องจึงไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนที่ดินมีโฉนดจำนวน ๒๑ แปลง ของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ตามรายการจดทะเบียนหลังโฉนดที่ดิน ปรากฏว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยรับโอนมาด้วยการซื้อขายใน พ.ศ. ๒๕๒๕ จำนวน ๑ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ จำนวน ๖ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ จำนวน ๕ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๓๖ จำนวน ๓ โฉนด ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ จำนวน ๒ โฉนด จึงเห็นได้ว่าที่ดินทั้ง ๒๑ โฉนด ภริยาผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ก่อนผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกวุฒิสภาใน พ.ศ. ๒๕๔๐ ทั้งสิ้น ที่ดินทั้ง ๒๑ โฉนดดังกล่าว จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องและ/หรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้กรรมสิทธิ์มาในขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ส่วนเงินในบัญชีของผู้ถูกร้องและคู่สมรสของผู้ถูกร้องจำนวนรวมกัน ๓๒ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินจำนวน ๓ ฉบับ ก็ไม่ปรากฏว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหลักฐานอันใดมาแสดงว่าผู้ถูกร้องในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้นำเงินเข้าฝากหรือถอนเงินจากบัญชีของตนหรือคู่สมรสจำนวนมากจนผิดสังเกต โดยเฉพาะบัญชีของผู้ถูกร้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่ได้แสดงหลักฐานให้เห็นว่ามีเงินหมุนเวียนแต่ละครั้งเป็นจำนวนมากในขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ประการใดเงินในบัญชีทั้งหมดจำนวน ๓๒ บัญชี ที่เป็นบัญชีของผู้ถูกร้องบางบัญชีก็มีเงินจำนวนเล็กน้อย เช่น บัญชีละ ๑๐,๐๐๐ บาทเศษบ้าง ๘,๐๐๐ บาทเศษบ้าง สูงสุดประมาณ ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ บางบัญชีก็ไม่ปรากฏการหมุนเวียนของเงินในบัญชีเป็นเวลานานนับปี ส่วนบัญชีของคู่สมรสบางบัญชีก็มีจำนวนเงินเล็กน้อยใกล้เคียงกับบัญชีของผู้ถูกร้อง เช่น บางบัญชีก็มีจำนวนเพียง ๑,๐๐๐ บาท บางบัญชีก็มีจำนวนเพียง ๑๐,๐๐๐ บาทเศษ บัญชีที่มีจำนวนสูงมีบัญชีเดียวเป็นเงิน ๑๒๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ แต่เงินในบัญชีทั้งหมดดังกล่าวก็ไม่มีพยานหลักฐานใดที่จะแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องใช้ตำแหน่งทางการเมืองของผู้ถูกร้องเข้าไปเกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงฟังไม่ได้ว่า ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งในบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส เป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้มาในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือได้มาโดยใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมืองของผู้ถูกร้องแต่ประการใด ดังนั้น ผู้ถูกร้องในฐานะเป็น บุคคลธรรมดาจึงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๘ ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในขณะที่ ผู้ถูกร้องไม่มีตำแหน่งทางการเมืองและไม่ปรากฏข้อพิรุณผิดสังเกตุของผู้ถูกร้องในฐานะที่ผู้ถูกร้องใช้อำนาจ ในตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง แม้ผู้ถูกร้องจะมีได้แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของตนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือได้เพียงเป็นความบกพร่องในการยื่นบัญชีโดยไม่มีเจตนาจงใจ จะปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวแล้ว โดยยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้ยื่นไว้เพิ่มเติม ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องรับผลอันเป็นสภาพบังคับดังบัญญัติไว้ใน มาตราดังกล่าว

วินิจฉัยให้ยกคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง

นายปรีชา เถลิมนิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสาร ประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และขอให้วินิจฉัยว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า

๑. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ประกอบด้วย

๑.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะรวม ๓ คัน

๑.๒ ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗^๖/_{๑๐} ตารางวา

๑.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัท ต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๑.๔ หนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

๒. ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

๒.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒.๒ ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๘๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๒.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหนังสือที่ ปช ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ เนื่องจากผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๓.๒ บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตนเองมีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓.๓ บัญชีเงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๓.๔ กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป

๓.๕ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมีได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๖ กรณีรถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำมาขึ้นบัญชี ฯ

๓.๗ กรณีบ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสในบัญชี ฯ ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัท ที่ทำงานของกลุ่มสมรสไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔. ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัยและยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ รับฟังได้ แต่รายการเงินฝาก ๕ บัญชีและที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชีและที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๔.๑ กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลักล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๔.๒ กรณีเงินของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ถึงความแตกต่างและเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่ากลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

๔.๓ กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชี ฯ ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ร้องมิได้

แสดงรายการที่ดินของตน ทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔.๕ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจสอบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

๕. ดังนั้น ในการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมในคราวดังกล่าว) ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ พร้อมเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีฯ ในภายหลังไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบมาแล้วได้ และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๕.๑ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๕.๒ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจสอบพบ มีการกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๖. ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ถูกร้องแถลงเพิ่มเติม และผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด ผู้ร้องไม่ตั้งใจแถลงเพิ่มเติม

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ สรุปลงได้ว่า

๖.๑ คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีของผู้ร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ ขณะเข้ารับตำแหน่ง ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยยื่นต่อเลขาธิการสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่า เป็นการยื่นตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชี ๗ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้ จึงได้มีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่า ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถือได้ว่าเป็นวันเริ่มต้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และจะใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) จัดส่งแบบบัญชี ๗ ตามกฎหมาย ป.ป.ป. ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ๗ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าการยื่นบัญชี ๗ ของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ๗ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๖.๒ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากบทบัญญัตินี้เป็นบทลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะที่ท่านั้น โดยโทษที่กำหนดไว้คือการให้พ้นจากตำแหน่ง แม้จะมีบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องคือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว มิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาเมื่อโทษประการแรกไม่เกิดขึ้นโทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๔ มาตรา ๓๕ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ...” แสดงว่าเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๔ มาตรา ๓๖ เท่านั้น กล่าวคือ หากพบว่าผู้ถูกร้องร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๖.๓ องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องในฐานะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เนื่องจากกรรมการสองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งในขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

คุณหญิงปรียา ๔ ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ๔ ในวันที่ได้รับเลือก และวันที่ได้รับโปรดเกล้า ๔ แต่งตั้งเป็นกรรมการ จนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยลงลายมือชื่อในบัญชีบุคคลเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ๔ การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรียา ๔ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น คุณหญิงปรียา ๔ จึงต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่าคุณหญิงปรียา ๔ ทราบ และมีโอกาสที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัท แต่มิได้กระทำ

เมื่อคุณหญิงปรียา ๔ พ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไปหมดในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วยเท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใดๆ อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชี ๔ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจาก

ตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ เพราะพระราชบัญญัติ ฯ มาตรา ๔ (๒) ยกเว้นมิให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๖.๔ การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลให้มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้โดยเข้าใจว่าการยื่นแบบบัญชี ฯ นี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ หากมีการตกบกพร่องอย่างไรคงจะได้รับความแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ถูกร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒ จึงยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก เป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ (ระยะเวลาห่างจากการยื่นกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๒ ปี ๗ เดือนเศษ) ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงได้พบ และชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ และยื่นหนังสือขอชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ต่อมาผู้ร้องมีมติ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และ ข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าว ต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่มีความเห็นให้รวมเรื่องไว้ ไม่ควรที่จะวินิจฉัยทันทีตามข้อ ๒๐ ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวก่อน และก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติ ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง

นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กล่าวคือผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๖.๕ ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องเจตนารมณ์ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ว่า อย่างไรเป็นการจงใจ และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจในทางทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิด เป็นผลร้ายต่อผู้กระทำ โดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือ การกระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ รู้สำนึกในการกระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายละเมิด ซึ่งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ดังนั้น การจงใจจึงมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายเพียงแก่เจตนาไม่ยื่นบัญชี ๑ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ นอกจากจะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สึกสำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ จะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วไหลผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

การปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ ต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นเหตุอื่นแล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบของบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ พิจารณาได้จากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับมาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มาของการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ถูกร้องไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมี หรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๖ กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของกลุ่มสมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้กลุ่มสมรสจะมีเจตนาปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของกลุ่มสมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๖.๗ ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่า การจงใจปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการจงใจปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่าจงใจปิดตามกฎหมาย เมื่อเทียบเคียงกรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน เพราะการบกพร่องในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อย่างใด เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

๖.๘ ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ที่ผู้ร้องวินิจฉัยในประเด็นกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส กล่าวคือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบนั้น ถือว่า เป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝาก มิใช่เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ว วินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจและปกปิดหรือไม่นั้นจะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย ส่วนอีก ๑ บัญชี ที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท ลินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีเงินจำนวนไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่า มีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา อยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยาว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของกลุ่มสมรส ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือเจตนาการกระทำธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ตาม ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่เหนือวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุเพื่อการลงโทษผู้ถูกร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงเทพธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ และเป็นของบริษัทเงินทุนคาเธ่ย์ ทรัสต์ จำกัด (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) กลุ่มสมรสมิได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดูหรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่าผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารถดำเนินการได้โดยไม่ยาก ทั้งที่ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว... ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ กลุ่มสมรส จึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี

จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สินที่ดินโฉนดแปลงนี้ เห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้องยังมีความบกพร่องอันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ ผู้ถูกร้องที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินคู่สมรส การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ดำเนินการ คือคู่สมรส รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ด้วย เพราะผู้ถูกร้องและคู่สมรส มีบ้านอยู่ ๒ หลัง และมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของคู่สมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบ หรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้ในส่วนที่ทราบและที่คู่สมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ เท่านั้น (๑๔ แปลง) ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา การที่ผู้ร้องพิจารณาตามเอกสาร ที่ปรากฏแล้ววินิจฉัยว่า ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่า คู่สมรสมีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสแล้ว เห็นได้ว่า ต่างมีรายได้แยกต่างหาก ออกจากกัน ตามกฎหมายที่ดิน คู่สมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้อง ไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้ ที่ดิน ๒๑ แปลง ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและเป็นที่ดิน ที่ได้มาโดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้องทราบ อีกทั้งที่ดิน ทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจปกปิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๕ การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สิน ดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใด เป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วย หลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๑๐ ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้ แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่อง ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชี ฯ

๖.๑๑ เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่า ทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชี ฯ บ้างและคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจูงใจนั้น เป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ยังมีอยู่ ทุจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง มิได้บิดเบือน แต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง อีกทั้งได้เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ว่า ต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่แจ้งว่า กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการไม่จงใจยื่นบัญชี ฯ

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมด ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำขอของผู้ร้องและเพิกถอนมติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๗. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ยื่นคำแถลง ลงวันที่ ๑๕ และ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ว่า มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. สรุปได้ว่า

๗.๑ พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา กรณีที่ถูกกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจา ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ หลังจากนั้น ผู้ชี้แจงไม่เคยเข้าไปบริหารหรือจัดการในกิจการใดของบริษัท ฯ ในฐานะกรรมการบริษัท ฯ แต่หลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า ผู้ชี้แจงยังเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น เนื่องจากบริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กรณีดังกล่าวไม่มีผลทำให้ผู้ชี้แจงขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วตามนัยคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภา ส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ วินิจฉัยว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจ โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือใช้วาจาก็ได้เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดทะเบียน ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการ

บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

๗.๒ คุณหญิงปรียา ฯ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหา กรณีที่ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการ บริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ชี้แจงยื่นหนังสือลาออกพร้อมบอกกล่าวด้วยวาจาให้ คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่าได้รับแจ้งแล้ว ประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และมอบให้คนอื่นไปถอนชื่อออกแล้ว ตนจึงไม่ได้สนใจติดตามเรื่อง นอกจากนี้ในส่วนระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเป็นกรรมการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จนถึงปัจจุบัน ผู้ชี้แจงไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ผู้ชี้แจงได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งสองด้วยหนังสือ และวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจภายในสิบห้าวันหลังจากที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัท ฯ ระงับทันที ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ถือว่า ตนมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ซึ่งแจ้งว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และบริษัท ฯ ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยนายทะเบียนจดทะเบียนแก้ไขรายการทะเบียน และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อยู่ในช่วงเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ชี้แจงได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมวุฒิสภาเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ส่วนที่ปรากฏว่า ผู้ชี้แจงลงลายมือเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัท ฯ ในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสมของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ชี้แจงยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ อยู่ หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ผู้ชี้แจงอธิบายว่าการลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะผู้ชี้แจงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชีและไม่สามารถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของ

บริษัทได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เป็นการรับรองบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้วก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ

ในงบดุลปี ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ ผู้ทำบัญชีนำไปให้ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยผู้ชี้แจงแจ้งทำบัญชีว่าผู้ชี้แจงได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือ ผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท ฯ ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ สามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๔๒ ได้ผู้ชี้แจงจึงได้ลงลายมือชื่อให้ไป และการลงลายมือชื่อดังกล่าวก็มีได้ทำให้ผู้ชี้แจงเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้าง ไม่เคยเป็นลูกจ้าง หรือรับค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย

นอกจากนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ คู่กับคุณหญิงวนิดา ฯ ในงบดุลปี ๒๕๔๒ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท ฯ ในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันนั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัทอีก เพราะจดทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัทอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ส่วนประเด็นว่า ผู้ชี้แจงฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายนั้น ผู้ชี้แจง เห็นว่า ผู้ชี้แจงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามที่กล่าวแล้ว

๘. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำเบิกความของคู่กรณี การสืบพยาน และยื่นเอกสารประกอบการพิจารณา ในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ โดยให้มีการซักถามพยาน ให้คู่กรณีอีกฝ่ายซักค้าน และให้มีการซักถามพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่มีการซักค้านด้วย

ผู้ถูกร้องขอให้นำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ปาก แต่นำพยานมาเบิกความเพียง ๑ ปาก คือนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง และศาลรัฐธรรมนูญหมายเรียกนำพยานศาลมาเบิกความ ๑ ปาก คือนางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ หลังจากเบิกความพยานเสร็จ ผู้ถูกร้องแถลงว่า ไม่ประสงค์จะสืบพยาน ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ด้วยวาจา และเป็นหนังสือด้วย

๘.๑ ผู้ร้องเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

๘.๑.๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี ฯ

๘.๑.๒ กรณีของผู้ถูกร้อง ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๘.๑.๓ กรณีการมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องยืนยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๗.๑ และ ๗.๒ และชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเป็นกรรมการและลูกจ้างของบริษัท เกษมวรรณมณี จำกัด โดยนำการรับรองบุคคลและใบนำส่งบุคคลของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ เป็นหลักฐาน สรุปได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว เพราะเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวของงบดุลปี ๒๕๕๒ (ดำรงตำแหน่งกรรมการ ฯ เดือนมกราคม ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒) ทั้งนี้ การพิจารณาว่า เป็นลูกจ้างหรือไม่ ต้องพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายว่าด้วยลูกจ้าง ซึ่งคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่เคยเป็นลูกจ้างไม่เคยได้รับค่าจ้างจากบริษัท ฯ อีกทั้งการกลับมาเป็นกรรมการบริษัท ภายหลังจากที่กรมทะเบียนการค้ารับรองการถอนชื่อทางทะเบียนไปแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๗ บัญญัติให้การเป็นกรรมการนั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ตั้ง และนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มติคุณหญิงปรีญา ฯ จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีผลย้อนหลังว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ได้ดำเนินการโมฆะตั้งแต่ต้น ก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่า องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

ผู้ร้องตอบการซักค้านของทนายผู้ถูกร้องว่า (๑) ความเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ที่เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินเป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีใช่ผู้ร้อง (๒)

การชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายนั้น ถือว่า ชี้แจงต่อผู้ร้อง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ (๓) กรณีการปฏิบัติของผู้ร้องในการวินิจฉัยว่า ผู้ใดจงใจหรือไม่ นั้น จะวินิจฉัยแต่ละเรื่องเฉพาะราย เพราะเหตุแต่ละคน แต่ละสภาพไม่เหมือนกัน โดยที่ผู้ร้องจะพิจารณาทรัพย์สินประกอบเหตุผลที่ไม่ยื่นว่าเป็นการจงใจหรือไม่

๘.๒ ผู้ถูกร้องเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และชี้แจงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม ดำเนินธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทย รวมทั้งมีเงินลงทุนทั้งหมดในธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและผู้อำนวยการใหญ่ นอกจากนี้ มีโอกาสบำเพ็ญกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ประเทศหลายเรื่องในด้านการศึกษา สาธารณสุข และอื่นๆ

ภายหลังที่ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. แล้วก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับแต่อย่างใด จนกระทั่งทราบข่าวจากสื่อสารมวลชนว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ โดยจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาต่อผู้ร้องเพื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ ไปชี้แจงดังเช่นกรณีบุคคลอื่นที่ผู้ร้องเปิดโอกาสให้มาชี้แจง ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณากรณีของผู้ถูกร้อง กล่าวคือสัดส่วนของจำนวนทรัพย์สิน (บัญชีเงินฝาก) ที่ไม่ได้แจ้ง กับยอดรวมทรัพย์สินมีจำนวนน้อยอีกทั้งไม่มีการเคลื่อนไหวในทรัพย์สินนั้น ถึงแม้ผู้ถูกร้องไม่ยื่น ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นได้ เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะจงใจปกปิดเพราะทรัพย์สินเหล่านั้นผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีใครได้หรือเสียประโยชน์ ส่วนสาเหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่า มีทรัพย์สินนั้นอยู่ บางส่วนเพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่บอกทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องแถลงว่าเป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถค้นเอาความจริงจากคู่สมรสมาแสดงได้ เมื่อคู่สมรสบอกว่ามีทรัพย์สินเท่าไร ก็ต้องยื่นตามที่บอก เพราะคู่สมรสเก็บเอกสารหลักฐานทั้งหมด ซึ่งผู้ถูกร้องได้แจ้งตั้งแต่ต้นแล้วว่า การยื่นบัญชี ฯ อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องถูกตัดสิทธิทางการเมือง ภรรยาก็ไม่ห่วง เพราะไม่สนใจการเมือง สนใจแต่ความมั่นคงของครอบครัวและบุตรมากกว่า นอกจากนี้ บางส่วนก็เก็บรวบรวมไม่ทันในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด

๘.๓ นางสุวิมล มหากิจศิริ พยานตอบข้อซักถามทนายผู้ถูกร้อง มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ตนมีอาชีพหลักเป็นแม่บ้าน ช่วยงานผู้ถูกร้องเป็นบางครั้งในงานรับรองแขก เป็นกรรมการบริษัทแต่ก็ไม่ค่อยได้ทำงาน เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลบุตร ในช่วงการแสดงบัญชี ฯ พยานพยายามหาหลักฐานให้ครบ

แต่ก็ไม่พบ บางส่วนพยานไม่บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินดังกล่าว เนื่องจากมารดา สอนพยานว่าความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสมีมาก ดังนั้น ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ ไม่ต้อง บอกให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของลูกๆ หากผู้ถูกร้องทราบว่า พยานมีทรัพย์สินก็จะมาขโมยไปลงทุน ซึ่งมีความเสี่ยง อีกทั้งบัญชีเงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชีที่ไม่ได้แจ้งนั้น พยานก็ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับเลย ลืมไปบ้าง อีกทั้งมีหลายบัญชีที่ไม่เคยไปปรับยอดดอกเบี้ยเป็นเวลาสิบปีแล้ว

พยานตอบข้อซักค้านของผู้ร้อง สรุปได้ว่า พยานเป็นผู้เก็บหลักฐานของผู้ถูกร้องในส่วน โฉนดที่ดินพยานเก็บไว้ทั้งหมด ส่วนบัญชีเงินฝากที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องเก็บเองแต่อาจจะ หลงมาอยู่ที่พยานบ้าง

๘.๔ นางน้ำทิพย์ พันไพศาล พยานตอบทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องและผู้ร้อง สรุปได้ว่า หลังจากที่คุณหญิงปรีญา ฯ ยื่นงบดุลบัญชีและแบบนำส่งงบดุลของบริษัท ฯ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้ตรวจสอบพบว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ดังนั้น การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ จึงหมายถึงลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำ บัญชีของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชี ฯ แต่ไม่ได้ เป็นกรรมการบริษัท นอกจากนี้การที่คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัท ซึ่งนายทะเบียน รับรองไว้ก่อนวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ แม้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในงบดุลบัญชีว่า เป็น “กรรมการ” นั้น ก็ได้ลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการจะเป็นกรรมการ บริษัทกฎหมายให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้ง และกรรมการผู้มีอำนาจต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ภายในสิบสี่วัน

๘.๕ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา สรุปได้ ๕ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิก วุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ประเด็นที่ ๒ กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจาก มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ แต่กรณีของผู้ถูกร้อง พ้นจากตำแหน่งแล้ว

ประเด็นที่ ๓ กรรมการ ป.ป.ช. บางคน (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้าม ทำให้มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่ ๔ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

ประเด็นที่ ๕ ระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติ ฯ

ประเด็นที่ ๖ ผู้ร้องฝ่าฝืนระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ ข้อ ๒๐ กล่าวคือ ไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยตนเอง เพื่อนำพยานหลักฐานมาแสดงเช่น กรณีของอดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประเด็นที่ ๗ ผู้ร้องฝ่าฝืนระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายในสามสิบวัน แต่กลับยื่นคำร้องซึ่งพ้นกำหนดไปแล้วสามวัน จึงต้องถือว่า ยื่นฟ้องคดีเมื่อขาดอายุความ

ประเด็นที่ ๘ การจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริง ในขณะที่ยื่น บัญชี ฯ ข้อเท็จจริงจากการสืบพยานปรากฏชัดแจ้งว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และของคู่สมรสที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรสทราบ ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่า ยังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้งไว้ ผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นต้องปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ประเด็นที่ ๙ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่การยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาหลายท่านยื่นบัญชี ฯ ขาดตกบกพร่องเช่นเดียวกับกรณีของผู้ถูกร้อง แต่ได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

๘.๖ ผู้ร้องฟังคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำเบิกความของผู้ถูกร้อง และแถลงการณ์ปิดคดี เป็นหนังสือแล้ว สรุปได้ว่า

(๑) ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจมีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศที่จะต้องดูแลหลายบริษัท การดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้องย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธนาคารพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจ ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีเงินฝากไว้หลายบัญชี ซึ่งเป็นปกติ แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๗ ผู้ถูกร้องได้แสดงจำนวนเงินและบัญชีเงินฝากที่ใช้ประจำและเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ไม่ได้ยื่นจะมีอัตราส่วนน้อยมาก ส่วนที่ดินที่ไม่ได้ยื่น ๕ แปลง นั้น ผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้อง มิได้ดำเนินการมาแต่ต้น จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของ ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สิน ผู้ถูกร้องไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๕ แปลง อีกทั้งคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ก็มีได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ยื่นขาดไป

(๒) สำหรับในส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นแสดงนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อได้บอกให้คู่สมรสรวบรวมรายการทรัพย์สินเพื่อยื่นแสดง คู่สมรสบอกว่า มีทรัพย์สินเท่าใด ผู้ถูกร้องก็จำเป็นต้องเชื่อตามนั้น ผู้ถูกร้องไม่กล้าจะสอบถามว่า ที่คู่สมรสรวบรวมให้ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

(๓) ส่วนนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเบิกความ สรุปได้ว่า พยานสำเร็จการศึกษาอนุปริญญาด้านธุรกิจจากวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา มารดาสั่งสอนไม่ควรเชื่อผู้ชายเต็มที่ และควรเก็บทรัพย์สินสมบัติไว้ส่วนหนึ่งไม่ต้องบอกให้สามีรู้ ดังนั้น ตนจึงต้องเก็บรวบรวมทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัว ไม่ได้แจ้งให้สามีทราบ เพราะเกรงว่า ถ้าสามีทราบ จะขอยึดทรัพย์สินสมบัติดังกล่าวไปใช้ หรือทำธุรกิจจนหมด ซึ่งอาจประสบปัญหาทางธุรกิจเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้ ดังนั้น ตนจึงได้ปิดบังเรื่องดังกล่าวไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบทั้งหมด

ผู้ร้องพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือควรจะรู้ว่าตนและคู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่แจ้งไว้ในบัญชี ๗ อีก คือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ในการเปิดบัญชีผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อเพื่อประโยชน์ในการเบิกถอนให้ไว้กับธนาคาร ผู้ถูกร้องต้องทราบว่า ตนมีเงินฝากธนาคารมากกว่าหนึ่งบัญชี นอกจากนี้ สมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสเบิกความว่ามีได้เป็นผู้เก็บรักษา ผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บรักษาเอง รวมทั้งบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้มีรายการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะบัญชีเงินฝาก

กระแสรายวัน ธนาคารจะแจ้งรายการเคลื่อนไหวสรุยอดเงินคงเหลือให้แก่เจ้าของบัญชีทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในบัญชี ฯ เพียงหนึ่งบัญชี ทั้ง ๆ ที่ทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่าหนึ่งบัญชี ทั้งจำนวนบัญชีและจำนวนเงินก็มีมาก เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะเงินฝากคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของเงินฝาก หากผู้ร้องมีความตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว คงจะไม่พบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมมากเช่นนี้

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ปรากฏหลักฐานที่ดินทุกแปลงของผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ในการไปทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินดังกล่าว ผู้ถูกร้องต้องไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัด ต้องชำระเงินค่าซื้อ แม้ปรากฏว่า ที่ดินบางแปลง ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเอง แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการ ซึ่งต้องลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจรวมทั้งชำระราคาค่าซื้อที่ดินด้วย ในทางกฎหมายผู้มีที่ดินต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำทุกปี ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินการที่ผู้ร้องแสดงในบัญชี ฯ ว่า ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยอ้างว่า มิได้เป็นผู้ดำเนินการและคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดินจึงไม่มีเหตุผลและไม่อาจรับฟังได้

กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส ผู้ถูกร้องควรจะรู้ว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นอยู่นอกเหนือจากที่ตนแจ้งไว้ในบัญชี ฯ กล่าวคือ ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดัก จำกัด บริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด และจากคำเบิกความของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ ซึ่งถือหุ้นรายใหญ่ในทุกบริษัทและได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ ว่า คู่สมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี ฯ ถือหุ้น ๘,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น และบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล ฯ ถือหุ้น ๕,๖๑๑,๕๐๐ หุ้น ดังนั้นโดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมต้องคำนวณได้ว่าคู่สมรสได้รับผลประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ ไปจากบริษัทเท่าใด จึงเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไป จะเชื่อได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกันกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท รวมทั้งที่ดินจำนวนมหาศาลดังกล่าวด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างในการชี้แจงต่อผู้ถูกร้อง และคำเบิกความดังกล่าวก็ไม่มีความผิด เพราะถ้าผู้ถูกร้องเป็นคนกล่าวกรรยาจริงแล้ว แม้ผู้ถูกร้องจะรู้ว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินแท้จริงเท่าใด ผู้ถูกร้องก็ไม่อาจนำทรัพย์สินของคู่สมรสมาใช้ได้ ถ้าคู่สมรสไม่ยินยอม นอกจากนั้น หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างความไม่รู้ข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับทรัพย์สินของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสไม่บอกและยอมรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้แล้ว ย่อมจะทำให้ การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจ ส่วนที่ ๑ การแสดง บัญชีรายการทรัพย์สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลบังคับอย่างสิ้นเชิง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทั้งปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาแล้วนั้น ผู้ร้องชี้แจงดังนี้

ประเด็นที่ ๑ จากพยานหลักฐานข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ ของตน ของกลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้องทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่ พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชี ๑ และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า ในกรณีที่เป็นกรณียื่นบัญชี ๑ เมื่อเข้ารับตำแหน่งของสมาชิก วุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จะถือกำหนดเป็นวันใดนั้น มาตรา ๓๑๕ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมหมายความว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ ฉบับเดิมย่อมสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติในบทเฉพาะกาลให้ยังคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญประกาศใช้ในวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และผู้ถูกร้องเป็นผู้หนึ่ง ที่ร่วม พิจารณาและให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมทราบดี และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ของตน กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ ของตน กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญแล้ว หากเป็นการยื่น ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชี ๑ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่เข้ารับหน้าที่ หรือภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาขยายให้ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวัน มาตรา ๕ บัญญัติให้ทรัพย์สิน

และหนี้สินที่สมาชิกวุฒิสภาต้องแสดงหมายถึงทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของตน และมาตรา ๖ บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาซึ่งรับของบัญชี ๑ แล้ว ลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่หน้าซอง และเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา แต่กรณีของผู้ถูกร้องมิได้เป็นการยื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ๑ มาตรา ๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ กล่าวคือ การยื่นบัญชี ๑ ดังกล่าว มิได้ยื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่ปรากฏว่า เป็นการยื่นภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาขยายให้ แต่ผู้ถูกร้องยื่นในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นวันเข้ารับตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ใหม่ อีกทั้งผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ นอกจากนั้นแบบบัญชี รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชีก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แบบบัญชีมีชื่อของลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึงประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย เพื่อให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อกำกับตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ด้วย ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่ ๒ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ เป็น ๓ ระยะ คือ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี โดยมาตรา ๒๕๓ บัญญัติให้ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้งสามครั้ง ซึ่งหากผลการตรวจสอบปรากฏว่า เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีผลทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ถ้าเป็นกรณีที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วคงมีผลบังคับเฉพาะห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี

ประเด็นที่ ๓ ผู้ร้องยื่นยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ๑ และคุณหญิงปรีญา ๑ และชี้แจงเพิ่มเติม สรุปความได้ว่า

(๓.๑) ประเด็นนี้เป็นการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น ๆ หรือประธานรัฐสภาเท่านั้น ที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

(๓.๒) ผู้ร้องให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่องการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งมีบัญญัติไว้ในวรรคสี่ ว่า ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อบุคคลใดเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่า ตนได้เลิกประกอบอาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกด้วย ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า เป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ผู้ได้รับเลือกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่า ไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการ ป.ป.ช. ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่า ผู้ได้รับเลือกไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ในกรณีของผู้ร้องซึ่งผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการ และกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสี่ แล้ว ดังนั้น บุคคลทั้งเก้าจึงเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยสมบูรณ์ และโดยชอบด้วยกฎหมาย หากต่อมาปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น เมื่อกรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ ให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง

สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนั้น คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ตราบิตที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นตำแหน่งโดยปริยาย เนื่องจากเหตุอื่น เช่น ตาย อายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ หรือลาออก

(๓.๓) สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใดนั้น ในหลักของกฎหมายมหาชนยืนยันชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านกระบวนการแต่งตั้งมาโดยชอบ (ที่ได้มีการตรวจสอบคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามแล้ว) และดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจอย่างใด ย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งดังกล่าวอยู่โดยสมบูรณ์ แม้ว่าจะมีการโต้แย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าคุณสมบัติไม่ครบถ้วน หรือมีลักษณะต้องห้ามก็ตาม ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการต่อไปได้ และประโยชน์สาธารณะได้รับความคุ้มครอง หากปรากฏในภายหลังว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริง รัฐซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์ ก็ชอบที่จะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชนแต่ละคน และประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนที่จะมีการวินิจฉัยชี้ขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น โดยจะต้องถืออยู่เสมอว่า การดำเนินการเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนการกำหนดกลไกและองค์กรตรวจสอบเป็นกระบวนการที่รัฐกำหนดขึ้นไว้โดยกฎหมาย เป็นคนละกรณีกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ซึ่งยังคงเป็นการดำเนินการโดยอัยการอำนาจที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ตามกฎหมายที่รัฐตราขึ้น และย่อมต้องไม่ส่งผลกระทบกระเทือนไปถึงผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย อันเป็นหลักการในการให้ความคุ้มครองแก่ปัจเจกชนผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือไม่ทราบถึงการขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมาก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดขององค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องดังกล่าว และคุ้มครองประโยชน์สาธารณะไปพร้อมกันนั่นเอง พระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติรับรองแนวทางเพื่อปกป้องประโยชน์ของปัจเจกชนที่เกี่ยวข้องและปกป้องประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจกระทำการทางปกครอง พ้นจากตำแหน่งไว้ ซึ่งเป็นการประกอบหลักการว่า การดำเนินการใดๆ ที่เจ้าหน้าที่กระทำไปก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามจะวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง ย่อมเป็นอันสมบูรณ์ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่มีการวินิจฉัยชี้ขาด

หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการทางกฎหมายมหาชนที่ใช้กับการดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะ มีเหตุผลอธิบายได้จากหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะนั้น จะต้องมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ อันส่งผลให้จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดทำบริการสาธารณะอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องแตกต่างไปจากหลักความสามารถของคู่กรณีที่มีความบกพร่อง จนเป็นเหตุให้นำไปสู่โมฆะหรือโมฆียกรรมในกฎหมายเอกชน เพราะในกฎหมายมหาชนมิได้ถือว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่กรณีกับปัจเจกชน หากแต่เห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดโดยไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในเรื่องที่ดำเนินการ และการแต่งตั้งหรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากตำแหน่งย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ และจะต้องกระทำโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น

หลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ถูกนำมาใช้กับองค์กรเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วย คือ การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า ถึงแม้สมาชิกทั้งสองประเภทจะได้รับเลือกมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ก็เพียงแต่ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น หาได้กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปแล้วไม่ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ขยายหลักการ ไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไปถึงองค์กรตรวจสอบต่างๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๑๕๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ด้วยว่า มิให้พ้นจากตำแหน่งนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการใด ๆ ที่ กกต. ที่พ้นจากตำแหน่งนั้นปฏิบัติไปในหน้าที่ก่อนหน้าการพ้นจากตำแหน่ง

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า การไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองเท่านั้น รัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการนี้เป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้ใช้หลักการนี้กับสมาชิกสภานิติบัญญัติ และองค์กรควบคุมตรวจสอบอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญด้วย สำหรับองค์กรตรวจสอบอิสระอื่น ไม่ว่าจะเป็นการพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ฯลฯ

ผู้ร้องอ้างว่า เมื่อรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติชัดเจนดังเช่นกรณีของ กต. ก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชน คือ เมื่อบุคคลที่มีลักษณะบกร่องดังกล่าว การดำรงตำแหน่งหรือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลนั้นย่อมเสียเปล่ามาแต่ต้น มิได้มีผลอย่างไรๆ เลย และย่อมมีผลให้การดำเนินการทั้งหมดที่ผ่านมาขององค์กรนั้นเป็นโมฆะเสียเปล่ามาตั้งแต่แรก เสมือนกับไม่เคยมีองค์กรดังกล่าวหรือไม่เคยมีการลงมติ หรือการปฏิบัติหน้าที่ใดๆ เลย มาตั้งแต่ต้นเช่นเดียวกันด้วย นั้น ผู้ร้องเห็นว่า ผิดหลักการทางกฎหมายมหาชนอย่างสิ้นเชิง แม้จะไม่คำนึงถึงผลที่วิปริตวิปลาสที่จะเกิดมาตามแนวทางการตีความเช่นนี้ เช่น คำวินิจฉัยทั้งหมดในระยะเวลาสามปีเศษที่มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกิดขึ้นจะต้องตกเป็นโมฆะเสียเปล่าไปทั้งหมดเสมือนกับไม่เคยมีคำวินิจฉัยเหล่านี้มาก่อน การมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และกำหนดอัตราตำแหน่งตลอดทั้งการมอบหมายให้ปฏิบัติงานใดๆ ทั้งหมดที่ดำเนินมาในอดีตจะต้องยกเลิกไปโดยไม่มีผลผูกพันใดๆ เลย ตลอดไปถึงการรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งหมดที่จะต้องถูกเรียกคืน เพราะเป็นไปโดยมติและคำสั่งของคณะกรรมการที่ไม่ชอบ ฯลฯ แล้วก็ตามจึงเห็นได้ว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายให้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะองค์กรควบคุมตรวจสอบในภาคมหาชน ต้องอยู่ภายใต้หลักการไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะอันเป็นหลักการพื้นฐานทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเป็นหลักการพื้นฐานขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในภาคมหาชนทุกองค์กรนั่นเอง

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๕๗ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกรรมการในคณะกรรมการการเลือกตั้ง อันเป็นองค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเช่นเดียวกับกรรมการ ป.ป.ช. และมาตรา ๑๔๒ ยังเป็นการรับรองว่า เป็นหลักการที่จะต้องใช้กับองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรอื่นๆ ทุกองค์กรในฐานะที่เป็นกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งด้วย

ประเด็นที่ ๔ ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นำมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ได้อาศัยหลักกฎหมายที่มีความใกล้เคียงกันอย่างยิ่งมาเทียบเคียง ซึ่งได้อธิบายอย่างละเอียดไว้ในประเด็นที่ ๓ แล้ว

ประเด็นที่ ๕ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ระเบียบดังกล่าวให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่าร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลบังคับใช้” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จึงใช้บังคับได้จนถึงวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เริ่มมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ออกใช้บังคับ” นั้น คำว่า บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ นั้น ผู้ร้องเห็นว่า หมายความว่าถึงระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งต่างๆ ไป ที่ให้ใช้บังคับโดยไม่กำหนดระยะเวลาว่า จะให้ใช้บังคับถึงเมื่อใด แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติไว้แล้วว่า ให้ใช้บังคับระเบียบ ฯ ได้ จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญในมาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ดังนั้น จึงเป็นความเข้าใจข้อกฎหมายที่คลาดเคลื่อนของผู้ถูกร้องเอง

ประเด็นที่ ๖ เมื่อระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีผลใช้บังคับ ดังได้อธิบายในประเด็นที่ ๕ ผู้ร้องจึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ เพื่อความเป็นธรรม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สรุปรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องเสนอผู้ร้องพิจารณา ในการประชุมครั้งที่ ๓๔/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมมีมติให้ทำหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีผลการตรวจสอบพบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ผู้ถูกร้องแจ้งไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณี

ดังกล่าว และผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ถูกร้อง แล้ว และการที่ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือหรือเข้าพบเพื่อชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยวาจา ก็ไม่มีผลให้การพิจารณาของผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๗ ผู้ร้องเห็นว่า ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่กำหนดให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ นั้น บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ แต่เป็นบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ให้กระทำด้วยความรวดเร็วเท่านั้น ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหรือเป็นอันตกไป อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้องในเรื่องนี้ เนื่องจากระเบียบดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้แล้ว ดังที่ได้อธิบายไว้ในประเด็นที่ ๕ แล้ว ผู้ร้องจึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว

ประเด็นที่ ๘ ผู้ร้องเห็นว่า ประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องไม่เคยกล่าวแก้ในชั้นชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ร้องแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่แสดง ซึ่งได้แก่ เงินฝากในธนาคารพาณิชย์มีถึง ๕ บัญชี ซึ่งกลุ่มสมรสเบิกความยอมรับว่าไม่ได้เก็บสมุดคู่มือบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ข้อเท็จจริงจึงขัดแย้งกับที่ผู้ถูกร้องกล่าวแก้เมื่อพิจารณาประกอบกับการเปิดบัญชีเงินฝากซึ่งผู้ถูกร้องเป็นผู้เปิดบัญชีเองทุกบัญชี และหลายบัญชีมีรายการเคลื่อนไหว ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากเท่าใด ผู้ถูกร้องไม่แสดงว่ามีที่ดิน แต่ตรวจพบว่ามี ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา เป็นที่ดินในท้องที่จังหวัดที่มีราคา ได้มาโดยการซื้อทุกแปลง ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แม้กลุ่มสมรสจะเป็นผู้เก็บหลักฐานไว้ หากผู้ถูกร้องตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ผู้ถูกร้องย่อมบอกหรือขอจากกลุ่มสมรสได้ ในส่วนเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ไม่ได้แสดงมีมากถึงเก้าเท่าของจำนวนเงินฝากที่แสดง ที่ดินของกลุ่มสมรสที่ไม่แสดงมีมากกว่าที่แสดงเป็นจำนวนมาก ทั้งจำนวนแปลงและเนื้อที่ เมื่อพิเคราะห์แล้วย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบบัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรสดังกล่าว ผู้ร้องจึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่า กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำโดยจงใจ

ประเด็นที่ ๙ ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และให้ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการหนึ่งในหลายๆ มาตรการของการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจาก

ตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชี ฯ อีก เพื่อให้เห็นความบริสุทธิ์อีกครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่าขณะอยู่ในตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้รักรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติให้ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญก็บัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาและเบิกความว่า เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้และเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่กลับไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ และยกข้ออ้างว่า คู่สมรสไม่บอกรายการทรัพย์สินในส่วนที่เป็นของคู่สมรสให้ตนทราบ เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินไม่ถูกต้อง และไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือเป็นข้อต่อสู้เพราะคู่สมรสเป็นผู้มีการศึกษาร่วมบริหารธุรกิจ และช่วยเหลือผู้ถูกร้องในการดำเนินธุรกิจ ย่อมต้องทราบและเข้าใจภาระและหน้าที่ของผู้ถูกร้องในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภาดีและหากยอมรับฟังข้อแก้ตัวดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่รับฟังได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ย่อมเป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง นอกจากนั้น การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องยังเป็นตัวอย่างของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่มีความตั้งใจจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญด้วย

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิด

๘.๗ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือ มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ด้วยวาจา และเพิ่มเติมบางประเด็น สรุปได้ดังนี้ ประเด็นการพิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญมิได้นิยามคำว่า “จงใจ” ไว้ แต่เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด สรุปได้ว่า การจงใจจะมีความหมายซ่อนอยู่ในหรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึก หรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย จึงเรียกว่า ประสงค์ต่อผล คือ อาจเป็นผลอันเป็นการกระทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และจะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือ เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์

จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ร้ายวยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง

จากการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ความว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่ว่าจะ เป็นบัญชีเงินฝาก โฉนดที่ดินตลอดจนตัวสัญญาใช้เงินต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิ้น บัญชีส่วนใหญ่ไม่มีการเคลื่อนไหว ทั้งก่อนและหลังจากที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องได้ปกปิด หรือแต่เดิมไม่มี แต่สร้างพยานหลักฐานเพื่อให้เห็นว่ามียู่ ทรัพย์สินทุกรายการสามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งแตกต่างจากกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยในคดีของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าเป็น “การจงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

การที่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งทรัพย์สินในส่วนที่ผู้ร้องตรวจพบ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตร ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ปรากฏต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น ทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องและคู่สมรส เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งสิ้น กรณีตามข้อเท็จจริงเช่นนี้เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์มากกว่าทรัพย์สินที่มีอยู่และไม่ทำให้ผู้ใดเสียประโยชน์แต่ประการใด กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีของ นายชวน หลีกภัย อดีต นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีต รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ว่าหากไม่แสดงบัญชี ฯ นั้นไม่ทำให้ผู้ใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ถือว่า ไม่เป็นการจงใจปกปิดทรัพย์สิน

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า

“การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ถูกถอดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง

หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ บัญญัติว่า

“เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า

บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ บัญญัติว่า

“บทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยอนุโลม”

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๕ บัญญัติว่า

“ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

ข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(๗) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภา

กรุงเทพมหานคร

(๘) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(๙) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวงหรือกระทรวง สำหรับข้าราชการพลเรือน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเหล่าทัพ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด สำหรับข้าราชการทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัด

กรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ
ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้เสียหายจากการกระทำอันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ร่ำรวยผิดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำ
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาหรือมีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ได้กระทำการอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การถอดถอนจากตำแหน่ง
การดำเนินคดีอาญา การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินการทางวินัย ตามที่บัญญัติ
ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำ
ดังกล่าวด้วย

“ประธานกรรมการ” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

“อนุกรรมการ” หมายความว่า อนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เลขาธิการ และข้าราชการในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงข้าราชการ หรือพนักงาน
ซึ่งมาช่วยราชการในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือ
หน้าที่ หรือปฏิบัติ หรือละเว้นปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่
ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์
ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ” หมายความว่า การที่ทรัพย์สินหรือหนี้สินในบัญชีแสดงรายการ
ทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่ง มีการเปลี่ยนแปลงไปจากบัญชี

แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นเมื่อพ้นตำแหน่งในลักษณะที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือหนี้สินลดลงผิดปกติ

“ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า

“ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและทรัพย์สินที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง ตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้นๆ”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า

“การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๓๒ ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า

“เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามมาตรา ๓๓ แล้วให้ประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งประธานกรรมการมอบหมายลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้เปิดเผยแก่สาธารณชนทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ประธานกรรมการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินดังกล่าวโดยเร็ว”

มาตรา ๓๖ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้นั้นแล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประกาศรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๗ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตายและปรากฏว่า ผู้นั้นหรือทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้นั้นจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ให้คณะกรรมการ

ป.ป.ช. มีอำนาจทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือของกองมรดกได้โดยไม่ต้องอาศัยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่จะต้องยื่นตามมาตรา ๓๓ (๒) และ (๓) ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการเปรียบเทียบทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่พ้นจากตำแหน่งหรือตาย กับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นไว้เมื่อครั้งเข้ารับตำแหน่ง แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประกาศรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า

“ในการที่ผลการตรวจสอบปรากฏว่าทรัพย์สินมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นผิดปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทายาทหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณีชี้แจงการได้มาของทรัพย์สินดังกล่าวก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ประธานกรรมการส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๑๕ บัญญัติว่า

“เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ประเด็นย่อยการพิจารณา

๑. ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒. กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในข่ายบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๓. ผู้ถูกร้องปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ

ข้อพิจารณาและความเห็น

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส

และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง พิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่ารายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่าง ๆ รับฟังได้

แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน ๕ บัญชี รายการที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๑. กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลายสิบล้าน นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติ ย่อมมีการสั่งจ่ายเช็ค เบิก ถอนเงิน จากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงไม่ตรวจพบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๒. กรณีเงินฝากของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติม มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้ อย่างเห็นได้ถึงความแตกต่างและเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่าคู่สมรสมีเงินฝากบัญชีไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเงินเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง จึงรับฟังไม่ได้

๓. กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง บ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชี ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน ทั้งๆ ที่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. กรณีที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสมีที่ดิน

มากกว่าที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า คู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารไว้ จึงจำไม่ได้ว่า คู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้

นายประยุทธ महाกิจศิริ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ดังนี้

๑. ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำไปใช้กับกรณีของผู้ร้องได้

ข้อนี้ อธิบายได้ว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ต้องด้วยมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบ

๒. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ข้อนี้ อธิบายได้ว่า ทำนองเดียวกับข้อ ๑ กล่าวคือ ผู้ร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ และผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินตั้งแต่ดำรงตำแหน่ง คือเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ต่อมาคณะกรรมการและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ตรวจสอบการยื่นบัญชี ฯ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง รวม ๔ รายการคือ (๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง (๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส (๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และ (๔) หนี้สินของผู้ถูกร้อง ต่อมา ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๑ พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ รวม ๓ รายการ

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ให้ชี้แจงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว รวม ๓ ข้อ รายละเอียดปรากฏตามข้อเท็จจริงตามคำร้อง ฯ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓

การดำเนินการดังกล่าว ผู้ร้องได้ดำเนินการกับผู้ถูกร้องอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจึงถือว่า ผู้ถูกร้องต้องอยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ สำหรับข้อโต้แย้งอื่นของผู้ถูกร้องสมควรยก

พิจารณาจากเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง มีความผิดตามข้อกล่าวหา

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระฐาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕ /๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้วินิจฉัยชี้ขาด กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีคำร้อง ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ดังนี้

๑. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๖๑ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕.๖๑๐ บาท และยานพาหนะรวม ๓ คัน

(๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๖.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา

(๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

(๔) หนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

๒. ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ แล้ว พบว่ามีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

(๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง มีเงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๓๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐๐} ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

(๒) ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส มีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

(๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีเงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓. สำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงดังนี้

(๑) บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ ผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ผู้ถูกร้อง อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติเท่านั้น

(๒) บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตน มีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

(๓) บัญชีเงินฝากของบุตร เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสเปิดบัญชีเงินฝากให้ และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

(๔) ที่ดิน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง เป็นที่ดินได้มีก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว และในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ก็หาเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวไม่พบ จึงทำให้ยื่นขาดไป

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรสและบุตรมีที่ดิน และที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตรมิได้ได้มา เนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ดังกล่าว

(๖) รถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มธุรกิจปัจจุบัน ไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำมาขึ้นบัญชี ฯ

(๗) บ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสใช้เป็นที่ตั้งของบริษัทที่ทำงานของกลุ่มสมรส ไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมิได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔. ต่อมาผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยมีได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าว แต่ภายหลังที่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องได้รวบรวมสำเนาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมไปยื่นเพิ่มเติม

๕. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงผลของผู้ถูกร้องเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว เห็นว่า ทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มาก คำชี้แจงต่างๆ ของผู้ถูกร้องรับฟังได้ แต่รายการถอนเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นว่า เหตุผลตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น ในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย ไม่ได้เข้าร่วมประชุม) เกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันตรวจพบว่าการกระทำความผิดดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยยกข้อกฎหมายต่างๆ ขึ้นต่อสู้หลายประการ คือ

๑. การยื่นบัญชีของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ขณะเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อเลขาธิการวุฒิสภา

ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ มีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ แม้มีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบของศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ดังนั้น บัญชี ฯ ที่ผู้ถูกร้องยื่นในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๒. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากบทบัญญัตินี้ใช้เป็นบทลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะที่ท่านั้น และมีบทลงโทษที่กำหนดไว้คือ การให้พ้นจากตำแหน่ง และการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี แต่ผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ถูกร้องถูกสอบสวนความผิด

๓. ผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องเรื่องนี้ คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะคุณสมบัติของกรรมการ ป.ป.ช. ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. สองคนมีลักษณะต้องห้ามขณะได้รับการเลือกจากวุฒิสภาเป็นกรรมการ ป.ป.ช. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด กับบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และเป็นลูกจ้างจัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ในวันที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงถือว่าบุคคลทั้งสองไม่ได้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. มาแต่ต้น

๔. การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่ มีผลให้มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง

๕. เรื่องเจตนาธรรมณ์ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง เมื่อเทียบกับการจงใจตามกฎหมายลักษณะละเมิด การจงใจจึงมิใช่การกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวอีกด้วย ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินของกลุ่มสมรสตามรายการที่ตรวจพบเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มสมรสไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ อีกทั้งเป็นระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ผู้ถูกร้องไม่มีเวลาในการตรวจสอบจึงไม่ทราบว่ายังมีทรัพย์สินที่ยังไม่แจ้งไว้

๖. กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของกลุ่มสมรสหรือบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้กลุ่มสมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของกลุ่มสมรสมาใช้กับหลักจงใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคล จะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๗. ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกับกรณีของ นายชวณ หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งวินิจฉัยว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์เมื่อเปรียบเทียบกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งบกร่องในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์เช่นกัน เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต จากการประกอบธุรกิจ ตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งทรัพย์สินที่ถูกตรวจพบนั้น ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงว่า

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชี ที่ตรวจพบนั้น ถือว่าเป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่าเป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝากมิใช่บัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ว วินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจและปกปิดหรือไม่นั้น จะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย ส่วนอีก ๑ บัญชี ที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีเงินจำนวนไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา อยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภริยาว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของกลุ่มสมรส ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือการกระทำธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภริยากันก็ตาม ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่เหนือวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุเพื่อลงโทษผู้ถูกร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เที่ยงธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ และเป็นของบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ ทรัสต์ จำกัด ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) กลุ่มสมรสมิได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ อื่นหลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารถดำเนินการได้โดยไม่มียาก ทั้งที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว... ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ์ คือ คู่สมรส จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาการดำเนินการ จดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทน โดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สินที่ดินโฉนดแปลงนี้ เห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง ที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินคู่สมรส การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ดำเนินการ คือ คู่สมรส รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิ์ต่างๆ ด้วย เพราะผู้ถูกร้องและคู่สมรส มีบ้านอยู่ ๒ หลัง และมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของคู่สมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบ หรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้ในส่วนที่ทราบ และที่คู่สมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ เท่านั้น (๑๔ แปลง) ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา การที่ผู้ร้องพิจารณาตามเอกสาร ที่ปรากฏแล้ววินิจฉัยว่า ไม่น่าเชื่อถือ ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่า คู่สมรสมีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเมื่อพิเคราะห์ จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสแล้ว เห็นได้ว่า ต่างมีรายได้ต่างหาก แยกออกจากกัน ตามกฎหมายที่ดิน คู่สมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้อง ไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ นอกจากนี้ ที่ดิน ๒๑ แปลง ได้มาก่อนที่ ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและเป็นที่ดินที่ได้มาโดยการทำมาหากินได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใด ที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้องทราบอีกทั้งที่ดินทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม ไม่ทำให้ ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็น ความผิดฐานจงใจ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินกรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง มิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าว

ส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่องในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชี ฯ

เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่า ทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชี ฯ บ้าง และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจูงใจนั้น เป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ ทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง มิได้บิดเบือนแต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง อีกทั้งได้เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ว่า ต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่แจ้งว่า กรณีผู้ถูกร้องเป็นการไม่จงใจยื่นบัญชี ฯ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กลับพิจารณาและมีมติให้ลงโทษผู้ถูกร้องภายหลัง

ผู้ร้องโดยนายกล้าณรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะผู้ได้รับมอบอำนาจ ให้เป็นตัวแทนของผู้ร้องได้แถลงต่อศาลสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามคำร้อง และได้ส่งอ้างสำนวนการตรวจสอบของคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีบันทึกคำให้การของผู้ถูกร้อง รายงานตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง และผลการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ตลอดจนเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้

ผู้ถูกร้องได้แถลงต่อศาลและมีพยานคือ นางสุวิมล มหากิจศิริ ภริยาของผู้ถูกร้องแถลงต่อศาลประกอบด้วยเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

“มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐาน ที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ถูกถอดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

มาตรา ๒๕๓ เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า

บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

มาตรา ๒๕๔ ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้... ให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันที่ครบสี่ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

และวรรคสาม ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๓๒๑ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญนี้ แล้วแต่กรณี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องกระทำภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้ จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ

๗๑๑

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย เรื่องนี้หรือไม่ ผู้ถูกร้องได้ยกข้อกฎหมายขึ้นต่อสู้ว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องและศาลรัฐธรรมนูญ ไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้หลายประการ ซึ่งจะได้หยิบยกข้อกฎหมายตามข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง ขึ้นวินิจฉัยก่อนตามลำดับดังนี้

ข้อที่ ๑ ผู้ถูกร้องอ้างว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ชื่อว่ารัฐธรรมนูญของประชาชนฉบับปฏิรูปการเมือง มีบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญเปลี่ยนแปลงและแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับเดิมหลายประการ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ มีหลักการป้องกันและขจัดนักการเมืองทุจริต คอร์รัปชัน โดยเฉพาะการใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่ง

ทางการเมือง แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยมีมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยึดถือหลักว่านักการเมืองต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ก่อนเข้ารับตำแหน่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมทั้งสมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ คือให้คงความเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไป และเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินได้ จึงต้องถือวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ เรื่อง นายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาจงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องว่าบัญชีที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นการยื่นก่อนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ความเห็นชอบและประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ นั้น ฟังไม่ขึ้น เพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้ต้องมีระเบียบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จึงฟังได้ว่า บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวของผู้ถูกร้อง เป็นบัญชีที่ยื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

ข้อที่ ๒ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม ๓ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่งต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สอง เมื่อพ้นจากตำแหน่งต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นตำแหน่ง และครั้งที่สาม เมื่อพ้นตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นตำแหน่งแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย จึงเห็นได้ว่ากรณียื่นบัญชีครั้งที่สองและครั้งที่สามเป็นกรณีที่ผู้ยื่นพ้นจาก

ตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้งสามครั้งดังกล่าวด้วย ซึ่งหากผลการตรวจสอบพบว่าเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็จะมีผลทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นหรือนับแต่วันที่ตรวจสอบพบว่าการกระทำความผิดดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้น ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และคำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ สรุปว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบภายหลังเมื่อพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว มีความผิดฐานจงใจไม่ยื่นบัญชีและถูกลงโทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนั้น ข้อต่อสู้ที่ว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ร้องได้พ้นตำแหน่งทางการเมืองแล้ว จึงฟังไม่ขึ้น

ข้อที่ ๓ มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจาก พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตอนแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ ว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ก่อนวันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท ดังกล่าวขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าวขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยซ้ำ ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีชื่อเป็นผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด และได้ลงชื่อในบคุดปี ๒๕๕๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด นั้น เห็นว่า คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และที่ประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ได้มีมติให้ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ออกจากตำแหน่งกรรมการ และบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ได้ไปจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ นายทะเบียน ได้รับจดทะเบียนเพิ่มเติมรายการทะเบียนและได้ออกหนังสือรับรองออกจากกรรมการบริษัท เกษมวารมย์

จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ส่วนการที่คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลงชื่อผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ในงบดุลกำไรขาดทุนและกำไรสะสมในปี ๒๕๕๒ เห็นว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด และเป็นการลงชื่อรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปี ๒๕๕๒ ตามแบบซึ่งได้เคยลงชื่อรับรองในเอกสารดังกล่าวมาหลายปี ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด เท่านั้น เนื่องจากคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ยังเป็นกรรมการในช่วงมกราคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๒ จึงฟังได้ว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา และไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทดังกล่าว ขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. สรุปลแล้ว พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ (๓) และมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ขณะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับผู้ถูกร้องจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ข้อต่อสู้นี้ฟังไม่ขึ้น

ข้อที่ ๔ การดำเนินการของผู้ร้องขัดต่อระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ โดยไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องก่อน หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒๑ วรรคสองบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้นระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และมีผลใช้บังคับได้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จนถึงก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ คือระเบียบดังกล่าวใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ดังนั้น ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องว่า ผู้ร้องดำเนินการขัดต่อระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จึงฟังไม่ได้

ข้อที่ ๕ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์ต้องการขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริตเท่านั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงได้บัญญัติมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ดังกล่าว การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการหนึ่งของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย บัญชีดังกล่าวต้องมีเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย ดังนั้น มาตรการนี้จึงบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่น ซึ่งมี ๓ ระยะ คือ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง เมื่อพ้นตำแหน่ง และเมื่อพ้นตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี การที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีเมื่อเข้ารับตำแหน่งเพื่อให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์และโปร่งใสก่อนเข้ารับตำแหน่งว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นตำแหน่งหรือพ้นตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีก เพื่อให้แสดงความบริสุทธิ์และโปร่งใสให้ตรวจสอบได้อีก รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นโดยเร็ว และเมื่อตรวจพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีดังกล่าวตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือจงใจยื่นบัญชีดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็มีบทลงโทษต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี จึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญนอกจากบัญญัติให้เป็นหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ไม่ยื่นไม่ได้ ถ้าจงใจไม่ยื่นก็เป็นความผิด และการยื่นบัญชีดังกล่าวต้องถูกต้องตามความเป็นจริง ถ้าจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็เป็นความผิดเช่นกัน ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์ต้องการขจัดผู้ทุจริตเท่านั้น จึงไม่ถูกต้อง และฟังไม่ขึ้น

สรุปแล้ว ประเด็นข้อกฎหมายที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นต่อผู้รวม ๕ ข้อ ฟังไม่ขึ้นทุกข้อ ส่วนข้อกฎหมายอื่นไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย เพราะไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลง จึงวินิจฉัยว่า ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องนี้ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ได้

ประเด็นหลักต้องวินิจฉัยมีว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่ ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องบกพร่องแสดงรายการทรัพย์สินไม่ครบ ทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงเนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืม และคู่สมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แสดงมีจำนวนเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องที่มีอยู่ และเป็นทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องมีอยู่ก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่กล้าสอบถามว่า ที่ภริยารวบรวมทรัพย์สินมาให้ถูกต้องหรือไม่ นางสุวิมล มหากิจศิริ ภริยาผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อศาลสนับสนุนข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องว่า ตนได้ปิดบังทรัพย์สิน ไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบทั้งหมด เพราะมารดาได้สั่งสอนว่า ไม่ควรเชื่อผู้ชาย และควรเก็บสมบัติไว้ส่วนหนึ่ง ไม่ต้องบอกให้รู้ ตนจึงเก็บรวบรวมทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัวโดยไม่ได้แจ้งให้สามีทราบ เพราะเกรงว่าถ้าสามีทราบจะขอยึดทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้หรือทำธุรกิจจนหมด ซึ่งอาจประสบปัญหาทางธุรกิจเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินให้เห็นว่า ทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๑ มีทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ได้แก่ เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๐/_{๑๐} ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน (ที่ดินและรถยนต์ไม่ตีราคา) ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส มีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง (ที่ดินและบ้านไม่ตีราคา) และทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มีเงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท ที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา รวมทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้องมีมูลค่ามากมายมหาศาล ข้ออ้างของผู้ถูกร้องถึงสาเหตุที่ไม่ได้แจ้งรายการทรัพย์สินดังกล่าว จึงรับฟังไม่ได้ มิฉะนั้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้แจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ถูกต้องตามความจริง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ จะเป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ประเด็นสุดท้ายว่า ผู้ถูกร้องถูกลงโทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่มีการกระทำดังกล่าว และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ

เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง เห็นว่า คำว่า “วันพ้นตำแหน่ง” ในมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง มีอยู่ ๒ แห่ง คือ วันพ้นตำแหน่งที่ตรวจพบการกระทำความผิด และวันพ้นตำแหน่งที่ถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันเนื่องมาจากการกระทำความผิด การตีความว่าการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีจะนับแต่เมื่อใด มีหลักการตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรของอังกฤษเรียกว่า Ejusdem Generis Rule ว่า คำที่ใช้หลายแห่งในมาตราเดียวกัน ต้องถูกจำกัดให้มีความหมายเหมือนกันหรือในแนวเดียวกัน ดังนั้น คำว่า “วันพ้นตำแหน่ง” ๒ แห่ง ในมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง จึงต้องตีความเหมือนกันว่า เป็นวันพ้นตำแหน่งจากการถูกลงโทษ คือวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบความผิด ผู้ถูกร้องพ้นตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เนื่องจากดำรงตำแหน่งครบวาระตามรัฐธรรมนูญ และผู้ถูกร้องถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้องคือวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง ตั้งแต่วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

นายมงคล สระภู

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจิต บุญบงการ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ข้อเท็จจริง

ขั้นตอนการพิจารณา

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ได้เสนอคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔ และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบ และแจ้งให้ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เพื่อชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องกรณีดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทขณะดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. พลโท สวัสดิ์ฯ และคุณหญิงปรีญาฯ ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๕ และ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ

ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแถลง นำพยานมาเบิกความและยื่นเอกสารและพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานนำพยานเข้าเบิกความและให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน และให้ฝ่ายที่อ้างพยานถามคดีได้ และให้คู่กรณีแถลงปิดคดี

ผู้ถูกร้องอ้างตนเองเป็นพยาน และขอนำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ปาก แต่ นำพยานมาเบิกความเพียง ๑ ปาก คือ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้องและศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีหนังสือเรียกพยานมาเบิกความ ๑ ปาก คือนางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์

ศาลรัฐธรรมนูญให้ตุลาการแถลงด้วยวาจาและลงมติในวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔

ข้อกล่าวหาและคำชี้แจงผู้ร้อง

คำร้องของผู้ร้องสรุปได้ว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องกรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

จากการตรวจสอบของผู้ร้องปรากฏว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๑ คือ

๑. ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ได้แก่ เงินฝาก ๕ บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของคู่สมรส ได้แก่ เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๔๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

ผู้ร้องได้ดำเนินการให้ผู้ถูกร้องชี้แจง ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่า บัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี มีไว้เพื่อหมุนเวียนในธุรกิจ ไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน ไม่มีการเคลื่อนไหวและไม่ทราบยอดเงินคงเหลือจึงไม่ได้แจ้ง ส่วนบัญชีเงินฝากของคู่สมรส คู่สมรสไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ บัญชีเงินฝากของบุตรก็เช่นกัน คู่สมรส เป็นผู้เปิดบัญชีและไม่ได้แจ้งให้ทราบ ส่วนที่ดิน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา คู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่งจึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว กรณีที่ดินของคู่สมรสและบุตร ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสและบุตรมีที่ดิน ส่วนรถยนต์ ๓ คัน เป็นรถเก่าไม่ได้ใช้จึงลืมแจ้ง กรณีบ้านพักคู่สมรสนั้นมิใช่บ้านพัก แต่เป็นที่ตั้งบริษัทที่ทำงานของคู่สมรส

ผู้ร้องพิจารณาเหตุผลของผู้ร้องแล้วเห็นว่ากรณีรายการเงินฝาก ๕ บัญชีของผู้ถูกร้อง ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากคู่สมรส ๒๓ บัญชี ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และที่ดินคู่สมรส ๒๑ แปลง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องรับฟังไม่ได้ เนื่องจากกรณีเงินฝาก ๕ บัญชี

และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ เป็นเงินจำนวนมาก เป็นหลักสิบล้านบาท และในจำนวนนั้น ๔ บัญชี เป็นบัญชีกระแสรายวันซึ่งจะมีการสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินอยู่เสมอ ผู้ถูกร้องยอมทราบ และถ้าตั้งใจที่จะแสดงรายการดังกล่าวยอมตรวจสอบได้ ส่วนบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ของคู่สมรส เป็นเงินจำนวนมากเป็นเงินเกือบสิบล้านบาท ย่อมเป็นการยากที่ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบ สำหรับที่ดิน ๕ แปลงของผู้ถูกร้อง หากผู้ถูกร้องตั้งใจจะแสดงในการยื่นบัญชี ฯ สามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้ไม่ยาก ส่วนที่ดิน ๒๑ แปลง ของคู่สมรสมีจำนวนและเนื้อที่เป็นจำนวนมาก ถึงร้อยละ ๖๖ จึงรับฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบ

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้ร้องมีมติส่งคำร้องนี้มาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

ในการแถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญและแถลงปิดคดี ผู้ร้องยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้องและได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า กรณีเงินฝากผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อในการเปิดบัญชี จึงต้องทราบว่า มีมากกว่าหนึ่งบัญชี ส่วนที่ดิน ผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ซึ่งต้องไปทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินเองหรือไม่ก็ต้องลงนามในหนังสือมอบอำนาจ รวมทั้งชำระราคาซื้อที่ดินด้วย ย่อมรู้ว่ามิที่ดินในครอบครอง ส่วนที่ดินและบัญชีเงินฝาก ของคู่สมรสนั้น ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสทำธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ จึงเป็นการยากที่จะไม่ทราบว่าคู่สมรสมีเงินฝากเกือบสิบล้านบาทและมีที่ดินนับร้อยไร่ ส่วนประเด็น ผู้ถูกร้องกล่าวทวงถามผู้ถูกร้องไม่ได้อ้างไว้ในชั้นชี้แจงต่อผู้ร้อง มาใช้ในชั้นเบิกความชั้นศาลจึงไม่น่าจะรับฟังได้

ส่วนข้อกฎหมายนั้น ผู้ร้องยืนยันว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ส่วนกรณีผู้ร้องต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ออก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง นั้น ผู้ร้องยืนยันว่าระเบียบ ฯ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เท่านั้น เนื่องจากได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เมื่อระเบียบ ฯ ไม่ได้มีผลใช้บังคับ ผู้ร้องจึงไม่ได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว ส่วนที่ผู้ถูกร้องเห็นว่าระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ กำหนดเรื่องให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ นั้น เป็นบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหายหรือเป็นอันตกไป ผู้ร้องไม่ได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้อง เนื่องจากระเบียบ ฯ ไม่มีผลใช้บังคับ

ส่วนกรณีของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ผู้ถูกร้อง อ้างว่ามีลักษณะเป็นการต้องห้ามของการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องยืนยันในคำแถลงของบุคคล ทั้งสอง และเห็นว่าบุคคลทั้งสองได้ผ่านกระบวนการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. จนได้มี พระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งประธานกรรมการ ป.ป.ช. และกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น

พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ จึงเป็นกรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดกรรมการ ป.ป.ช. คนใดฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ทำให้ต้องพ้นตำแหน่งคือ ศาลรัฐธรรมนูญ ตราบไคศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นยังเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไป

ส่วนการพ้นตำแหน่งของกรรมการ ป.ป.ช. เพราะกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ไม่มีผลย้อนหลังซึ่งหมายความว่ากระดำเนินการก่อนหน้านั้นของบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งย่อมสมบูรณ์ตามกฎหมาย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่ถูกวินิจฉัยชี้ขาดหลักการดังกล่าวเป็นหลักการกฎหมายมหาชน เป็นหลักการที่อธิบายหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งต้องแตกต่างไปจากกฎหมายเอกชน

คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อกล่าวหา และได้แถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

๑. คำร้องที่ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ขณะเข้ารับตำแหน่งนั้นเป็นการยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ เมื่อพระราชบัญญัติฉบับนี้ถูกยกเลิกไป ในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาจากประธานวุฒิสภา มาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นอกจากนั้น การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยังไม่มีระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บังคับใช้ ผู้ถูกร้องเห็นว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นจำเป็นต้องมีระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ก่อน ซึ่งระเบียบดังกล่าวมีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ดังนั้น การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ใช้บังคับ

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่บังคับใช้กับกรณีของผู้ถูกร้อง เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรานี้เป็นบทลงโทษเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะนั้นเท่านั้น และโทษที่กำหนด คือ

การให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวน โทษประการแรกไม่เกิดขึ้น โทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้ นอกจากนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...” แสดงว่าเป็นบทลงโทษเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น

๓. กรรมการ ป.ป.ช. สองคน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้องค์ประกอบของผู้ร้องไม่ครบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ กำหนด คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ถูกร้องอ้างว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในวันที่ได้รับเลือก จนถึงวันที่ลาออกจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยลงลายมือชื่อในบัญชีบุคคล เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ การดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรีญา ฯ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ซึ่งถือว่าเป็นวันที่คุณหญิงปรีญา ฯ ทราบว่า ตนยังเป็นกรรมการบริษัทอยู่ และมีโอกาสแจ้งการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ไม่ได้กระทำ เมื่อคุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่ผู้ร้องจะพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง มติของผู้ร้องที่ ๕๐/๒๕๕๓ จึงใช้ไม่ได้ เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องได้ขยับบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องยังอ้างต่อไปได้ว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติให้การพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ หรือกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง ต้องพ้นจากตำแหน่ง เพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้

๔. การดำเนินการของผู้ร้อง ไม่ได้เป็นตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีผลให้มติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบไม่เที่ยงธรรม และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้ แต่ไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น เมื่อผู้ร้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ จึงไปพบและชี้แจงข้อเท็จจริง และได้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง ต่อมาผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน

๒๕๔๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องเห็นว่าการลงมติข้างต้นมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ ข้อ ๒๐ และ ข้อ ๒๑ คือก่อนลงมติต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย นอกจากนี้ ผู้ร้องได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เกินกำหนดเวลาภายในสามสิบวัน ที่ระเบียบฯ ได้ระบุไว้ คือ ผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๕. เรื่องงใจนั้นผู้ถูกร้องเห็นว่า จงใจ เป็นการกระทำโดยเจตนาอันได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ดังนั้นผู้ใด “จงใจไม่ยื่นบัญชี ...” การจงใจเช่นนั้นนอกจากจะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สำนึกในการกระทำแล้ว ยังต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง ดังนั้น การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือร่ำรวยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีของผู้ถูกร้องนั้น ทรัพย์สินที่ผู้ร้องตรวจพบว่า ไม่ได้แสดงในบัญชีฯ นั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติเท่านั้น มิได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

๖. แม้คู่สมรสมีเจตนาปกปิดทรัพย์สิน ก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับการงใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้

๗. ผู้ร้องมิได้ใช้ข้อกำหนดในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ ในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่า การจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเป็นเรื่องของการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ กรณีของผู้ถูกร้องมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกันจะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน คือ เป็นการบกพร่อง มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์

๘. ในประเด็นข้อเท็จจริง กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสนั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า

กรณีเงินฝากทั้ง ๒ บัญชีของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องไม่ได้ใช้ทุกบัญชี และทั้ง ๕ บัญชี เป็นเงินจำนวนไม่มากและแทบจะไม่เคลื่อนไหว คงมีเพียง ๑ บัญชีเท่านั้นที่มีการเคลื่อนไหวเชิงธุรกิจ ส่วนตัวสัญญาใช้เงินนั้นมีเงินจำนวนไม่มาก และผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าว กรณีเงินฝากคู่สมรส ผู้ถูกร้องไม่ทราบ เพราะคู่สมรสไม่เคยแจ้งให้ทราบในบัญชีส่วนตัวของคู่สมรส เงินฝากทั้ง

๒๓ บัญชีนี้ ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น ไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเลย ตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับของคู่สมรสก็เช่นกัน คู่สมรสไม่เคยให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้

กรณีที่ดินผู้ถูกร้อง คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมด ผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ได้ขายให้แก่ผู้อื่นไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑

กรณีที่ดินคู่สมรสนั้น คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ และได้เก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว คู่สมรสไม่เคยแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ยกเว้นที่ดินบางแปลงเท่านั้น นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๒๑ แปลงนั้น ได้มาก่อนที่ผู้ร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และได้มาโดยการทำมาหากินโดยสุจริต

๑๐. ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการ และกรอกข้อความในบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง

๑๑. ในการแถลงด้วยวาจาต่อศาล ผู้ถูกร้องยืนยันข้อเท็จจริงข้างต้นและได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม มีเงินลงทุนประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทย มีตำแหน่งสูงในทางธุรกิจ และได้บำเพ็ญกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์ทั้งทางด้านการศึกษา และสาธารณสุข ผู้ถูกร้องกลัวภรรยา เมื่อภรรยาไม่บอกให้ทราบว่ามีทรัพย์สินเท่าใดก็ยืนยันตามที่บอก

๑๒. ในการแถลงด้วยวาจาปิดคดีและแถลงการณ์ปิดคดีเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ยืนยันข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงข้างต้น

คำเบิกความของ นางสาววิมล มหากิจศิริ พยานฝ่ายผู้ถูกร้อง

สรุปได้ว่า พยานเป็นคู่สมรสผู้ถูกร้อง และยืนยันว่ามีทรัพย์สินบางส่วนของพยานที่ไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบ เนื่องจากได้รับการสั่งสอนจากมารดาว่า ความไม่แน่นอนในชีวิตสมรสมีมาก ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ไม่ให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของลูก ๆ ถ้าผู้ถูกร้องทราบถึงทรัพย์สินดังกล่าวอาจมาข่มขู่ลงทุนซึ่งมีความเสี่ยง

คำชี้แจงของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงกรณีถูกกล่าวหาว่าเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือ

ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการ ผู้มีอำนาจของบริษัท และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ชี้แจงจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ส่วนกรณีคุณหญิงปรีญา ฯ นั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ชี้แจงว่า เมื่อวุฒิสภาได้เลือกให้ผู้ชี้แจงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ตอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ส่วนการลงชื่อในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไร ขาดทุน และผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ อันเป็นช่วงที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ชี้แจงว่า เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบ ซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีได้ทำงบดุลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยชี้แจงว่าทำได้ เพราะผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ สามารถรับรองงบดุลได้ จึงลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าว มิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีก เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งผู้ชี้แจง กลับเข้าเป็นกรรมการบริษัทอีก

ส่วนบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ชี้แจงยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจ ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และไม่ได้ไปติดตามว่า คุณหญิงวนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือยัง จนกระทั่งมีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่ายังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงได้ไปตามเรื่องจากคุณหญิงวนิดา ฯ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่าได้ให้คนไปถอนชื่อ คุณหญิงปรีญา ฯ แล้ว แต่ไม่ได้ตามเรื่อง อย่างไรก็ตาม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบ มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท สามารถกระทำได้โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือ หรือถ้อยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ดังนั้น การที่ผู้ชี้แจงบอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยวาจากับคุณหญิงวนิดา ฯ ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ชี้แจงเสร็จสิ้นไปทันที นอกจากนี้ คุณหญิงวนิดา ฯ ยังชี้แจงเพิ่มเติมว่า ในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการผู้หนึ่งของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ

ดังนั้น ผู้ชี้แจงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

คำเบิกความของนางน้ำทิพย์ พันไพศาล พยาน

สรุปได้ว่า การลงลายมือชื่อของคุณหญิงปรีญา ฯ ในงบดุลและในบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว การลงลายมือชื่อจึงหมายถึง การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชี แต่ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท แม้ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในงบดุลบัญชีว่าเป็นกรรมการ ก็มีได้ลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการเป็นกรรมการบริษัท กฎหมายกำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งและกรรมการผู้มีอำนาจต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วัน

ข้อพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยมีว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่

ในการวินิจฉัยประเด็นข้างต้นนี้ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยกประเด็นปัญหาข้อกฎหมายขึ้นต่อผู้หลายประเด็น จึงขอพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมายเหล่านั้นก่อน

๑. ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแต่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไปตามรัฐธรรมนูญทั้งนี้เป็นไปตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ดังนั้น เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่นี้ จึงถือว่าเข้าดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาใหม่ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ทั้งนี้เป็นไปตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๓ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ กรณีนายสุชุม เจริญ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ (๑) บัญญัติ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑

ซึ่งรวมถึงสมาชิกวุฒิสภาด้วยนั้น มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องภายใน ๓๐ วัน ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ภายใน ๓๐ วัน แต่ถ้าเป็นกรณีการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ ยื่นได้ภายในหกสิบวัน นอกจากนั้นข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งตรงตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ถ้าเป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ แล้ว ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเท่านั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้อีกว่า เมื่อได้ยื่นบัญชี ฯ แล้ว ประธานวุฒิสภาได้ส่งให้สำนักงาน ป.ป.ช. พร้อมกับบัญชี ฯ ของสมาชิกวุฒิสภารายอื่น ๆ อีก ๒๖๒ คน และเป็นการยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินรวมทั้งสำเนาแสดงแบบรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา ตรงตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องว่าเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฯ มิใช่เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ จึงรับฟังไม่ได้

๒. ผู้ถูกร้องอ้างว่ากรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น ผู้ถูกร้องได้พ้นตำแหน่งไปแล้วในวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบ

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบังคับให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ กล่าวคือให้ผู้ที่มิหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ยื่นบัญชี ฯ เป็น ๓ ระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๒ คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สองกรณีพ้นจากตำแหน่งยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สาม ยื่นภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่พ้นตำแหน่งแล้วหนึ่งปี บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ ที่บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องพ้นจากตำแหน่งในวันที่ยื่นบัญชี ฯ หรือวันที่ตรวจพบ แล้วแต่กรณี และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๕ นี้จึงต้องหมายความถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ คือที่ต้องยื่นทั้ง ๓ ครั้ง คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ดังนั้น ในกรณีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยื่นในครั้งที่สองและสาม เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้วแต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๕ ที่ต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๒

ถ้าตีความว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๕ ไม่รวมถึงผู้ที่พ้นตำแหน่งแล้วแต่ต้องยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ตามมาตรา ๒๕๒ แล้ว บทบัญญัติที่ให้มีการยื่นบัญชี ฯ ในครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ จะไม่เป็นผล เพราะขาดบทบัญญัติบังคับ ทำให้รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๒ ไม่มีผลบังคับ

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า ในกรณีของผู้ที่พ้นตำแหน่งไปแล้ว ต้องนำเอารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ใช้บังคับ คือ หากพบว่า ผู้ที่พ้นตำแหน่งดังกล่าว ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

ในประเด็นนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๕๔ นั้นเป็นเรื่องของการดำเนินคดีเมื่อค้นพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดในการยื่นบัญชีสองครั้งแรกหรือทั้งสามครั้ง มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ส่วนมาตรา ๒๕๕ เป็นกรณีที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ทั้ง ๓ ครั้ง จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ไม่ใช่เป็นกรณีของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ในกรณี “จงใจ” นี้จะได้วินิจฉัยรายละเอียดต่อไป เมื่อถึงเรื่องของ “จงใจ”

๓. ผู้ถูกร้อง ยกเรื่อง “จงใจ” ขึ้นต่อสู้ว่า เป็นการกระทำโดยเจตนาโดยรู้สำนึกและประสงค์ต่อผลหรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อตนเอง หรือผู้อื่นเท่านั้น

ในกรณีนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า การจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเรื่องของการกระทำโดยรู้สำนึกแต่ไม่จำเป็นต้องประสงค์ต่อผลหรือถึงเห็นผล ดังนั้นเพียงแต่รู้ แต่ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือรู้ในข้อเท็จจริงแต่ยื่นโดยไม่ตรงกับข้อเท็จจริงดังกล่าวหรือปกปิดข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องประสงค์ต่อผลหรือถึงเห็นผลก็ถือว่าจงใจ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของเจตนาธรรมดาไม่ใช่เจตนาพิเศษ เจตนาธรรมของรัฐธรรมนูญ ต้องการให้ผู้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินที่ตนเองมีอยู่รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นมาตรการหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น รัฐธรรมนูญได้แบ่งออกเป็น ๓ มาตรการ มาตรการแรกคือ การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ ๓ ครั้งตามที่กล่าวข้างต้น เพื่อแสดงถึงทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงทั้งของตนเอง ของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ว่ามีอยู่อย่างน้อยเพียงใดในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ โดยที่ไม่เกี่ยวกับที่มาของทรัพย์สินและหนี้สินว่าได้มาในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ก็ตาม และเพื่อบังคับให้บุคคลที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ดำเนินการยื่นและยื่นด้วย

ความถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง ไม่ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบจึงต้องบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ ให้บุคคลนั้นพ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นระยะเวลา ๕ ปี การบังคับให้ยื่นบัญชี ฯ ด้วยความเป็นจริงเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าไม่มีมาตรการบังคับ อาจไม่มีการยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นไม่ตรงกับข้อเท็จจริง การยื่นเช่นนั้นจะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การตรวจสอบทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ การร่ำรวยผิดปกติ และการทุจริตต่อหน้าที่ จะกระทำได้ลำบาก ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จึงไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับความต้องการจะทุจริต หรือต้องการปิดบังความร่ำรวยผิดปกติ หรือทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือต้องการจะใช้หรือใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้

มาตรการที่สอง คือ การตรวจสอบทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบกรณีที่มีการยื่นบัญชี ฯ เพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ว่ามีการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเพียงใด ถ้าพบว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเอกสารทั้งหมดและรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

มาตรการที่สาม เป็นเรื่องของความร่ำรวยผิดปกติและการทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งมีมาตรการในเรื่องการฟ้อง การไต่สวน โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. การถอดถอนโดยวุฒิสภา และการดำเนินคดีเพื่อลงโทษโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ดังนั้น เห็นได้ว่า เรื่องของจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือการร่ำรวยผิดปกติ หรือการทุจริตต่อหน้าที่หรือการใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบให้กับตัวเองหรือผู้อื่น มาตรการบังคับเรื่อง “จงใจ” จึงแยกออกต่างหากจากเรื่องของทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และร่ำรวยผิดปกติ และทุจริตต่อหน้าที่ โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเรื่อง “จงใจ” และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิจารณาวินิจฉัยกรณีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่ และให้วุฒิสภากลดถอนในกรณีร่ำรวยผิดปกติ หรือทุจริตต่อหน้าที่

๔. ผู้ถูกร้องอ้างว่าคำร้องให้วินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา มีลักษณะต้องห้ามของการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนดนั้น

จากพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุลละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทและ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ การลาออกของ พลโท สวัสดิ์ ฯ จึงมีผลสมบูรณ์ แม้ว่าจะยังไม่มี การดำเนินการถอนชื่อผู้ลาออกจากทะเบียน ต่อกรมทะเบียนการค้า ทั้งนี้เป็นตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ซึ่งวินิจฉัยว่าการลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัททำได้โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจโดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ส่วนการดำเนินการถอนชื่อของผู้ลาออกจากทะเบียน เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของผู้ลาออก ดังนั้น การได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของ พลโท สวัสดิ์ ฯ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

กรณีของ คุณหญิงปรียา ฯ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ในวันเดียวกัน และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบเพิ่มเติมรายการในทะเบียนถอนชื่อคุณหญิงปรียา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการ บริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่คุณหญิงปรียา ฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภา ส่วนบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลาออกด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการบริษัท ในช่วงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในสิบห้าวันหลังจากที่คุณหญิงปรียา ฯ ได้รับเลือกจากวุฒิสภาก็ถือว่าการลาออกมีผลสมบูรณ์ แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการดำเนินการถอนชื่อคุณหญิงปรียา ฯ ออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า ทั้งนี้เป็นไปตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ส่วนการที่คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนและฐานะผู้ทำบัญชีในแบบนำเสนอส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในปี ๒๕๕๒ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลและในบัญชีกำไรขาดทุนดังกล่าวจริง แต่ไม่มีน้ำหนักให้เชื่อได้ว่าได้กลับไปเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีกในวันที่ลงลายมือชื่อในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เนื่องจากการเป็นกรรมการบริษัทจะต้องได้รับการแต่งตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นและนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งคุณหญิงปรียา ฯ เป็นกรรมการบริษัท

เกษมวารมย์ ฯ อีก และมีได้มีการนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ส่วนการลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ นั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ มิได้มีฐานะเป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ไม่เคยรับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ จากบริษัท หลังจากที่ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว นอกจากนี้คุณหญิงปรีญา ฯ จบการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโททางเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่สามารถจัดทำบัญชีได้ จึงรับฟังได้ว่าไม่ได้เป็นผู้ทำบัญชีดังกล่าว

ดังนั้น คุณหญิงปรีญา ฯ จึงมีฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยสมบูรณ์ มาตั้งแต่ต้นจนถึงวันที่ลาออกจากการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่กล่าวว่า คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงรับฟังไม่ได้

๕. ผู้ร้องอ้างว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังคงมีผลบังคับใช้อยู่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ ดังนั้น ผู้ร้องต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่ว่าก่อนที่จะมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย นอกจากนี้ ในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีของผู้ถูกร้องต้องเป็นไปตามระเบียบข้อที่ ๒๒ คือต้องกระทำภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด แต่ผู้ร้องมิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว คือผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

ในประเด็นนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ข้างต้นจึงมีผลใช้บังคับถึงวันที่ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับซึ่งหมายความว่าเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ฯ ถูกยกเลิกไปในวันนั้น และนับแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ส่วนในประเด็นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ได้บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ ว่า “ให้บรรดาระเบียบข้อบังคับประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบใน วงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับยังคง ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ออกใช้ บังคับ” นั้น ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ฯ ดังกล่าว หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่ง ที่ออกตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงระเบียบ ฯ ที่ออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เพราะระเบียบดังกล่าวมีการกำหนดระยะเวลาในการมีผลของการใช้บังคับไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างชัดเจนแล้ว ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ผู้ร้องไม่ได้ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้

๖. สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องมิได้ใช้ข้อกฎหมายในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมาย อย่างเดียวกับกรณี นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน คือในกรณีบุคคลทั้งสองได้วินิจฉัยว่า การ “จงใจ” เป็นเรื่องของการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ แต่กรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องมิได้วินิจฉัยอย่างเดียวกันทั้งๆ ที่มีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อได้ วินิจฉัยไว้แล้วว่าเรื่องของ “จงใจ” เป็นเรื่องของเจตนาธรรมดา ดังนั้น กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างดังกล่าว จึงไม่เป็นประเด็นที่จะต้องหยิบยกขึ้นมาพิจารณา

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงซึ่งมีว่า

๑. กรณีบัญชีเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ ๘ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ของผู้ถูกร้อง รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท นั้น ผู้ถูกร้องรับว่าเป็นบัญชีเงินฝากและตัวสัญญาใช้เงินของ ผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงรับฟังต่อไปได้ว่าบัญชีเงินฝากดังกล่าวอย่างน้อยสองบัญชีมีการเคลื่อนไหว คือบัญชี ออมทรัพย์ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาสำนักชิดลม เลขที่ ๐๐๑-๔-๘๖๗๘๐-๐ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๐ และวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๐ มีการนำเงินเข้าฝากวันละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท บัญชีออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เลขที่ ๐๑-๑๑-๒๓๗๕๓-๐ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ มีการถอนเงิน ๑,๐๖๒,๐๖๔ บาท วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๐ ถอนเงิน ๔๐,๖๖๕ บาท และวันที่

๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๐ ถอนเงิน ๕๕,๐๘๐ บาท นอกจากนั้นบัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชี มีเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนเงินฝาก ผู้ถูกร้องเก็บรักษาบัญชีเงินฝากไว้เอง และในการเปิดบัญชี ผู้ถูกร้องลงลายมือชื่อในเอกสารการเปิดบัญชี เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้เช่นนี้จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่ามีบัญชีเงินฝากมากกว่า ๑ บัญชี

๒. กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ปรากฏพยานหลักฐานว่าผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อทั้งสิ้น ในการซื้อดังกล่าวต้องมีการชำระเงินและต้องไปทำนิติกรรมด้วยตนเองที่สำนักงานที่ดิน แม้บางแปลง ผู้ถูกร้องไม่ได้ไปทำนิติกรรมด้วยตนเองก็ต้องลงนามในหนังสือมอบอำนาจ นอกจากนั้นผู้ถูกร้องจะต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ทุกปี ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว การอ้างว่าจำไม่ได้ว่าตนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว รับฟังไม่ได้

๓. กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรส ปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรส ได้ประกอบธุรกิจร่วมกัน โดยมีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ ดังนี้

๑) บริษัท กาแฟผงไทย ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๓๕๑,๒๕๐ หุ้น คู่สมรสมีหุ้นจำนวน ๑๓๕,๒๕๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๑,๒๐๐,๐๐๐ หุ้น

๒) บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๑๘,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น คู่สมรสมีหุ้นจำนวน ๑,๕๕๕,๕๕๕ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

๓) บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟีโปรดักท์ส จำกัด ผู้ถูกร้องมีหุ้น จำนวน ๑๒,๘๐๐,๐๐๐ หุ้น คู่สมรสมีหุ้นจำนวน ๑๑,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

๔) บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๑๑๑,๗๒๕,๐๐๐ หุ้น คู่สมรสมีหุ้นจำนวน ๘,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๔๕๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

๕) บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด ผู้ถูกร้องมีหุ้นจำนวน ๓๔,๒๕๗,๖๐๑ หุ้น คู่สมรส มีหุ้นจำนวน ๕,๖๑๑,๔๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นทั้งหมด ๗๒,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น

คู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นดังกล่าวร่วมกับผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องย่อมต้องทราบว่า คู่สมรส มีรายได้และผลประโยชน์ต่างๆ จากบริษัท ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่ทราบว่าคู่สมรสมีบัญชีเงินฝาก ในธนาคารจึงไม่น่าเป็นไปได้ นอกจากนั้น จำนวนเงินฝากในบัญชีและตัวสัญญาใช้เงินของคู่สมรส เป็นจำนวนถึง ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท คือเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท และที่ดินคู่สมรสมีถึง ๒๑ แปลง เป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา ดังนั้น จำนวนเงินและที่ดินในกรรมสิทธิ์ของคู่สมรส มีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นไปได้ที่ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบในเรื่องนี้เลย

ข้ออ้างที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ากลัวภรรยา เมื่อภรรยาไม่ได้บอกถึงทรัพย์สินดังกล่าวจึงไม่กล้าสอบถามนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะถ้าผู้ถูกร้องกลัวภรรยาจริงและเป็นเหตุผลหลังจากที่ผู้ถูกร้องไม่สามารถแสดงทรัพย์สินดังกล่าวของกลุ่มสมรสไว้ในบัญชี ฯ ได้แล้วผู้ถูกร้องน่าจะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ แต่ผู้ถูกร้องมิได้หยิบยกขึ้นมา นอกจากนั้นที่กลุ่มสมรส อ้างว่าไม่ได้บอกให้ผู้ถูกร้องทราบว่าคุณสมรสมีทรัพย์สินอะไรบ้างนั้น เพราะมารดาสั่งสอนไว้ว่าไม่ให้เชื่อผู้ชายเต็มที่จึงเก็บสมบัติไว้ไม่ให้สามีคือผู้ถูกร้องทราบเพราะเกรงว่าถ้าสามีทราบจะขอยืมทรัพย์สินดังกล่าวไปลงทุนในทางธุรกิจ และอาจประสบกับปัญหาทางธุรกิจจนเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้นั้น เฉพาะข้ออ้างที่เกรงว่าถ้าสามีรู้ว่าทรัพย์สินสามีจะขอยืมไปลงทุนหมดนั้น ไม่น่าจะรับฟังได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องประสบความสำเร็จอย่างสูงในทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีเงินลงทุนในทางธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ผู้อำนวยการใหญ่และยังได้บริจาคเงินเพื่อการศึกษาและสาธารณประโยชน์อื่น ๆ ไม่มีพฤติกรรมที่น่าระแวงสงสัยดังกล่าว นอกจากนั้นกลุ่มสมรสในฐานะพยานไม่ได้ชี้แจงว่าผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมที่น่าระแวงสงสัย เฉพาะเจาะจงอย่างไรบ้างจึงไม่น่าเชื่อว่ากลุ่มสมรสจะไม่ไว้วางใจไม่แจ้งทรัพย์สินของกลุ่มสมรสให้ผู้ถูกร้องทราบด้วยเกรงว่าจะขอยืมเงินไปลงทุนจนเป็นเหตุให้ทรัพย์สินหมดสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ถูกร้องขอให้กลุ่มสมรสแจ้งทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรสเพื่อนำไปแสดงในการยื่นบัญชี ฯ ถ้าผู้ถูกร้องตั้งใจสอบถามกลุ่มสมรสอย่างจริงจังพร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบว่าถ้ายื่นบัญชี ฯ ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้ถูกร้องจะต้องออกจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นระยะเวลาห้าปีแล้วกลุ่มสมรสน่าจะให้ความร่วมมือ เพราะไม่ได้มีพยานหลักฐานที่แสดงว่าผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสมีปัญหาในชีวิตสมรสจนกลุ่มสมรสไม่ไว้วางใจ และไม่ยอมช่วยเหลือใดๆ และไม่สนใจว่าผู้ถูกร้องจะต้องออกจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีหรือไม่ การที่กลุ่มสมรสยอมเป็นพยานให้ผู้ถูกร้องและยอมมาศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเบิกความและให้ชั้กค้ำนยอมแสดงว่าผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์ที่ดีในชีวิตสมรส และที่กลุ่มสมรสอ้างว่าไม่สนใจว่าการยื่นบัญชี ฯ ที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงจะมีผลทางการเมืองแก่ผู้ถูกร้องทำให้ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี หรือไม่นั้น ไม่น่าจะรับฟังได้ เพราะถ้าไม่สนใจจริงๆ แล้วไม่ควรจะมาเป็นพยานให้ผู้ถูกร้อง

สำหรับกรณีที่ต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าในกรณีพ้นจากตำแหน่งนั้นเนื่องจากในวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติส่งคำร้องกรณีของผู้ถูกร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งวุฒิสภาอันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุ

แห่งการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงไม่ต้องวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่ง ส่วนการห้ามไม่ให้
ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นระยะเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนั้น ให้นับระยะ
เวลา ๕ ปี ตั้งแต่เมื่อใด พิจารณาแล้วเห็นว่าต้องนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา
คือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความ
อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และห้ามมิให้
ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา คือตั้งแต
วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

นายสุจิต บุญบงการ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๑/๑๘๘ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปความได้ว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ที่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา แล้ว พบว่ามีทรัพย์สินที่นายประยุทธ์ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ประกอบกับคำชี้แจงของนายประยุทธ์ไม่อาจรับฟังได้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงมีมติว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

พร้อมกันนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เสนอข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบกรณีดังกล่าวมาด้วย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส (นางสุวิมล มหากิจศิริ) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กรณีเข้ารับตำแหน่งดังกล่าว เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินแล้ว พบว่ามีทรัพย์สินที่นายประยุทธ์ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ดังต่อไปนี้

๑. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นจำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ยอดเงิน ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท

๒. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรส จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ยอดเงิน ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ รวมทั้งสิ้น ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท

๓. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์ของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๑ บัญชี ได้แก่ บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาจตุรเมือง เลขที่ ๐๕๘-๑-๑๐๐๘๗-๐ ชื่อบัญชีนายเฉลิมชัย มหากิจศิริ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

๔. ที่ดินของนายประยูทธ มหากิจศิริ จำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวม ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา

๕. ที่ดินของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรส จำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่รวม ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา

๖. ที่ดินของนายเฉลิมชัย มหากิจศิริ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่รวม ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๗. รถยนต์ของนายประยูทธ มหากิจศิริ จำนวน ๓ คัน ได้แก่ รถยนต์ฮอนด้า ฟรีดิว หมายเลขทะเบียน ๗ว - ๗๕๒๑ กรุงเทพมหานคร รถยนต์บีเอ็มดับเบิลยู ๓๑๖ หมายเลขทะเบียน ๕จ - ๖๓๑๘ กรุงเทพมหานคร และรถยนต์เบนซ์ ๒๘๐ เอส หมายเลขทะเบียน ๓ก - ๘๓๓๓ กรุงเทพมหานคร

๘. บ้านพักอาศัยของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรส จำนวน ๑ หลัง ได้แก่ บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บ้านพักอาศัยและยานพาหนะเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก และค่าชี้แจงของนายประยูทธสามารถรับฟังได้ นายประยูทธจึงมิได้ตั้งใจปกปิดรายการทรัพย์สินดังกล่าว

ส่วนรายการเงินฝากและที่ดินของนายประยูทธ และของคู่สมรส นั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาดังนี้

๑. บัญชีเงินฝากจำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ซึ่งนายประยูทธชี้แจงว่ามีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ และไม่ได้เก็บไว้กับตนเอง ทั้งยังจำไม่ได้ว่ามีบัญชีอยู่ทั้งหมดจำนวนเท่าใด จึงกรอรายการทรัพย์สินไปเท่าที่จำได้ ซึ่งเมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้แล้ว เห็นว่า มีจำนวนต่างกันมาก (เกือบกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้) นอกจากนี้ยังปรากฏว่าเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวันถึง ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจ นักธุรกิจย่อมจะ

ต้องส่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ และย่อมต้องทราบดีว่าตนมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากนายประยุทธ์ตั้งใจจะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องแล้ว คงจะไม่เกิดกรณีที่ตรวจพบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากเช่นนี้

๒. นายประยุทธ์แสดงรายการว่ามีบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสจำนวน ๒ บัญชี เป็นจำนวนเงิน ๕๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่จากการตรวจสอบพบว่า มีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้ จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับ เป็นจำนวนเงินถึง ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ซึ่งนายประยุทธ์ชี้แจงว่ากลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตนเอง จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินบางส่วนไว้เป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ตนทราบ จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่า นอกจากจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบจะมีมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดแล้วจำนวนเงินที่ตรวจพบก็มีมากกว่าที่แสดงรายการไว้หลายเท่าตัว และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ที่ว่ากลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินเป็นส่วนตัวโดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อถือได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับนายประยุทธ์จะไม่ทราบถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตนซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของนายประยุทธ์จึงฟังไม่ขึ้น

๓. นายประยุทธ์มิได้แสดงรายการที่ดินของตน ซึ่งหมายความว่านายประยุทธ์แสดงว่าไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่จากการตรวจสอบพบว่านายประยุทธ์มีที่ดินจำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวม ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา ซึ่งนายประยุทธ์ชี้แจงว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้จำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นกี่แปลง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าคำชี้แจงของนายประยุทธ์บ่งชี้ให้เห็นได้ว่านายประยุทธ์ทราบดีว่าที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนมีอีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีก็สามารถตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก การที่นายประยุทธ์มิได้แสดงรายการที่ดินของตนเองทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. นายประยุทธ์แสดงรายการที่ดินของกลุ่มสมรสว่ามีจำนวน ๑๔ แปลง เนื้อที่รวม ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา แต่จากการตรวจสอบพบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินที่มีได้แสดงรายการไว้อีกจำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา ซึ่งนายประยุทธ์ชี้แจงว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวน

เท่าใด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบมีมากกว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่นายประยุทธ์แสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่านายประยุทธ์จะไม่ทราบว่าคู่สมรสของตนมีที่ดินจำนวนมาก คำชี้แจงของนายประยุทธ์จึงรับฟังไม่ได้ เพราะนายประยุทธ์สามารถที่จะตรวจสอบเอกสารให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ไม่ดำเนินการ

อนึ่ง นายประยุทธ์ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีได้แสดงรายการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวข้างต้นไว้ด้วย แต่ต่อมาภายหลังจากที่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว จึงได้รวบรวมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวไปยื่นเพิ่มเติม

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า

๑. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้นายประยุทธ์ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งนายประยุทธ์ได้ยื่นคำชี้แจงโดยหนังสือ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจง ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔ พร้อมด้วยเอกสารประกอบจำนวน ๕๗ รายการ

ต่อมาคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเพื่อฟังคำเบิกความของทั้งสองฝ่ายและพยาน เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔ และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ นายประยุทธ์ได้นำพยานเข้าเบิกความเพียงปากเดียว ได้แก่ นางสาววิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของนายประยุทธ์ ส่วนคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง หลังจากนั้นทั้งสองฝ่ายได้แถลงปิดคดี ซึ่งรายละเอียดของคำชี้แจงก็ดี คำเบิกความของบุคคลต่างๆ ก็ดี รวมทั้งคำแถลงการณ์ด้วยวาจาและด้วยหนังสือดังกล่าวข้างต้นก็ดี จะปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔ เรื่องเดียวกันนี้ คำวินิจฉัยส่วนตนฉบับนี้จะไม่ขอลงรายละเอียดดังกล่าว แต่ในการวินิจฉัยจะยกขึ้นมาพิจารณา วิเคราะห์ เปรียบเทียบหาเหตุและผลเพื่อชี้แจงนำพยานหลักฐานเป็นประเด็น ๆ ไป อย่างไรก็ตาม ในคำแถลงการณ์ปิดคดีของนายประยุทธ์นั้น เห็นว่ามีข้อต่อสู้ในประเด็นสำคัญพอสรุปได้ ๕ ข้อ และสมควรแสดงไว้ ณ ที่นี้ ดังนี้

๑. การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนไม่ใช่การยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการยื่นบัญชีตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. กรณีของตนไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากตนพ้นจากตำแหน่งแล้ว

๓. คุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญทำให้มติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๔. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติ มิให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กร ที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่

๕. ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปตามมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

๖. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติ หน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐ กล่าวคือ ไม่เปิดโอกาสให้ตนได้ชี้แจงด้วยตนเอง เพื่อนำพยานหลักฐานมาแสดง

๗. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติ หน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๒ เพราะยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันแล้ว จึงต้องถือว่าเป็นการฟ้องคดีเมื่อขาดอายุความ

๘. การจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ยื่นจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงในขณะที่ยื่นบัญชีซึ่งข้อเท็จจริงจากคำเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญปรากฏชัดว่า คู่สมรสไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของตนและของคู่สมรส ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ ไม่มีเวลาตรวจสอบ ตนจึงไม่ทราบว่าจะมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้ง ซึ่งตนไม่มีความจำเป็นต้องปกปิด ทรัพย์สินแต่อย่างใด เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว จึงไม่อาจฟังได้ว่า ตนจงใจ ยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามมาตรา ๒๕๕

๕. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จึงสมควรใช้กับ ผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้วางหลักการ ใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่มีได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่ การจงใจยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภา หลายท่านก็ยังยื่นบัญชีขาดตกบกพร่องเช่นเดียวกับตน แต่ได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

คำวินิจฉัย

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้อง” ได้ขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ถูกร้อง” จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะกล่าวสรุปใน ประเด็นหลักว่า ตนมิได้จงใจยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงตามนัยมาตรา ๒๕๕ ของ รัฐธรรมนูญ นั้น ผู้ถูกร้องได้ต่อสู้คำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้วยการหยิบยกข้อกฎหมายบางประการขึ้นอ้างอิง ซึ่งข้อโต้แย้งเหล่านี้มีลักษณะเป็นประเด็นเบื้องต้น ทางกฎหมาย ซึ่งหมายความว่า หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องยกคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทันที โดยไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นหลักอันเป็นสาระสำคัญของเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติเสนอมาแต่อย่างไร ดังนั้น ประเด็นข้อกฎหมายเหล่านี้จึงควรได้รับการพิจารณา วินิจฉัยในเบื้องต้นเสียก่อน ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ถูกร้องอ้างว่า กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนุญฉบับปัจจุบันเพราะผู้ถูกร้อง เข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาก่อนที่รัฐธรรมนุญจะมีผลใช้บังคับ และในขณะนั้นคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ยังมีได้กำหนดระเบียบอันจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนุญฉบับปัจจุบันบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยมีได้กำหนดข้อยกเว้นใดๆ ไว้สำหรับกรณี ของผู้ที่เข้ารับตำแหน่งก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ อีกทั้งมาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ยังได้บัญญัติ “ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ... เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ...ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้...จนกว่าจะมีการ

แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ...ขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้...” จึงเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีเจตนาอันแนชัดที่จะนำหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ มาใช้บังคับโดยทันทีและโดยตรงกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกคนรวมถึงผู้ซึ่งเข้ารับตำแหน่งก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญและยังคงดำรงตำแหน่งนั้นอยู่ในวันดังกล่าว ดังนั้นระบบการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงมีผลใช้บังคับแทนที่ระบบเดิมที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยปริยาย

ส่วนการกำหนดระเบียบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ นั้น ก็ได้เป็นเงื่อนไขที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะต้องปฏิบัติตามก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างไร เพราะในขณะนั้นยังคงมีระเบียบเดิมใช้บังคับได้อยู่ ข้อสำคัญคือ ข้อเท็จจริงตามที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการเมืองโดยไม่ปรากฏว่ามีการโต้แย้งจากผู้ใดก่อนที่เรื่องจะถูกเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และศาลรัฐธรรมนูญก็ได้เคยวินิจฉัยชี้ขาดไว้แล้วว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งเข้ารับตำแหน่งก่อนวันที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้และยังคงดำรงตำแหน่งนั้นอยู่ในวันดังกล่าวให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เช่นในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๔๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายอนันต์ ศวัสตนานนท์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๔๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

๒. ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า ตนไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ เพราะตนได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว กรณีจึงต้องด้วยมาตรา ๒๕๔ มิใช่มาตรา ๒๕๕ ตามที่ผู้ร้องอ้างพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในมาตรา ๒๕๕ นั้น เป็นคำที่สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายกว้างและครอบคลุมถึงผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่และผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย เพราะมาตราดังกล่าวนี้นับเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ เป็นการเฉพาะ และมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง เอง ก็ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตามในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่งแล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย ซึ่งในกรณีทั้งสองที่กล่าวนี้ ผู้ยื่นบัญชีย่อมเป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วโดยปริยายนั่นเอง จริงอยู่ มาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ กล่าวถึง “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง” ซึ่งวลีดังกล่าวไม่ปรากฏอยู่ ณ ที่ใดเลย ในมาตรา ๒๕๕ แต่ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า เพื่อเป็นการตอกย้ำให้ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วยังคงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีอีกครั้งหรือสองครั้ง แล้วแต่กรณี อยู่ดี แต่มิได้หมายความว่ากรณีที่ไม่มีวลีดังกล่าว อยู่ในมาตรา ๒๕๕ จะเป็นผลทำให้มาตรานี้ไม่ใช้บังคับกับผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ฉะนั้น เพื่อให้มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญ มีผลใช้บังคับได้อย่างจริงจัง จึงต้องแปลความมาตรา ๒๕๕ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ คือ ให้มีขอบเขตการใช้บังคับรวมถึงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย

ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า คำว่า “และ” ที่เชื่อมโยงโทษการให้พ้นจากตำแหน่งกับโทษการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนั้น หมายความว่า ผู้ที่จะถือว่าอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถรับโทษทั้งสองสถานนี้ควบคู่พร้อมกันไปได้เสมอ จะรับโทษเพียงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีสถานเดียวไม่ได้ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อต่อสู้ตามที่กล่าวนี้ ไม่มีหลักตรรกะหรือเหตุผลใดๆ มาสนับสนุนได้ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ถึงแม้ว่าการให้พ้นจากตำแหน่งจะเป็นโทษที่ใช้บังคับไม่ได้แล้วเนื่องจากไม่มีตำแหน่งใดๆ ที่จะให้พ้นได้อีกก็ตาม แต่ก็ยังมีโทษคงเหลืออยู่อีกสถานหนึ่ง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี และย่อมไม่มีเหตุผลใดๆ ที่จะห้ามการลงโทษสถานนี้กับผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๒ เพราะเหตุที่ผู้นั้นได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ย่อมจะขาดเครื่องมือและบรรทัดฐานในการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๕ อันจะทำให้ระบบการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมืองไร้ผลโดยสิ้นเชิง

ผู้ถูกร้องอ้างว่า จะต้องนำมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว มิใช่มาตรา ๒๕๕ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๕๔ เป็นบทบัญญัติที่ไม่เกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สิน แต่เกี่ยวกับกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ อันจะเป็นการส่อว่าได้มีการกระทำความผิดเป็นการทุจริต จึงต้องมีการดำเนินคดีต่อศาลฎีกา

แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนมาตรา ๒๕๕ ก็ไม่เกี่ยวกับการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ผิดปกติโดยการทุจริตหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เป็นเรื่องการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวิธีการได้มาซึ่งทรัพย์สินว่าเป็นไป โดยทุจริตหรือไม่ เพราะฉะนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้าข่ายมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญ จะต้องถูกดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ผู้ที่ละเมิดมาตรา ๒๕๕ จะต้องรับโทษการให้พ้นจากตำแหน่ง และ/หรือโทษต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ห้าปี โดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุทำให้ผู้ละเมิดนั้นถูกดำเนินคดีตามมาตรา ๒๕๔ แต่อย่างไร ดังนั้น ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว กรณีจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ เท่านั้น โดยผู้ร้องไม่อาจดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ กับผู้ถูกร้องได้ นั้น จึงรับฟังไม่ได้

๓. ผู้ถูกร้องอ้างว่า มติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย เนื่องจากคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติผู้หนึ่งที่เข้าร่วมประชุมแล้วมีมติลงโทษผู้ถูกร้อง ขาดคุณสมบัติตามกฎหมายและต้องพ้นจาก ตำแหน่งทันทีโดยผลของกฎหมาย ซึ่งทำให้องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่มีหลักฐานแสดงว่า ณ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ คุณหญิงปรีญายังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และ ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ คุณหญิงปรีญายังเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด

พิจารณาแล้วเห็นว่า แท้ที่จริงแล้วข้ออ้างของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นเรื่องการขาดคุณสมบัติ แต่เป็นเรื่อง การฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๗ ประกอบมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญต่างหาก อย่างไรก็ดีในคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๔ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่าคุณหญิงปรีญาได้ลาออกจากการ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด โดยถูกต้องตามกฎหมายภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก ให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ กล่าวคือ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้ออกหนังสือ รับรองการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒

อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องอ้างว่ายังมีปัญหาเรื่องลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ในบัญชีของบริษัทในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ร้องชี้แจงว่าการลงชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของ บริษัท นั้น คุณหญิงปรีญาไม่ได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัทแต่อย่างใด เนื่องจากคุณหญิงปรีญาไม่มี ความรู้ความสามารถทางด้านบัญชีและไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัทแต่อย่างใด การลงนามในบัญชีเป็นการรับรองบัญชีของบริษัทตามแบบเท่านั้น คุณหญิงปรีญาได้แถลงเป็นหนังสือว่า

เกี่ยวกับงบดุลปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้น ผู้ทำบัญชีได้นำเสนองบดุลดังกล่าวต่อคุณหญิงปรีญาเพื่อลงนาม โดยชี้แจงว่าเป็นช่วงคาบเกี่ยวกัน เพราะคุณหญิงปรีญายังเป็นกรรมการบริษัทอยู่จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ จึงได้ลงนามไป ซึ่งการลงนามดังกล่าวก็มิได้ทำให้คุณหญิงปรีญาเป็นลูกจ้างของบริษัท ส่วนการลงนามในงบดุลในฐานะกรรมการบริษัทคู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากคุณหญิงปรีญายังเป็นกรรมการบริษัทอยู่จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกัน และการลงชื่อดังกล่าวก็มิได้ทำให้คุณหญิงปรีญากลับมาในฐานะเป็นกรรมการบริษัทอีกแต่อย่างใด

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ร้องตามข้างต้นนี้ รับฟังได้ เพราะการแต่งตั้งกรรมการบริษัทเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้น และไม่ปรากฏว่าได้มีการประชุมเช่นว่านี้ เพื่อแต่งตั้งคุณหญิงปรีญาให้กลับมาเป็นกรรมการบริษัทอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ได้ลาออกจากไปโดยถูกต้อง ตามกฎหมายก่อนแล้ว

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงเห็นว่าคุณหญิงปรีญามิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับความถูกต้องสมบูรณ์ ตามกฎหมายขององค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ความชอบด้วยกฎหมายของกิจการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในกรณีที่ฟังได้ว่าคุณหญิงปรีญากระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง

๔. ผู้ถูกร้องอ้างว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ชอบด้วยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งผู้ถูกร้องอ้างว่ายังมีผลใช้บังคับอยู่ตามมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ กล่าวคือ

๔.๑ ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบข้อ ๒๐ เพราะไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจง นำพยานบุคคล และพยานเอกสารมาชี้แจงต่อผู้ร้อง

๔.๒ ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบข้อ ๒๒ เนื่องจากไม่ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ภายในเวลา ๓๐ วัน ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ

ผู้ร้องต่อสู้ว่าระเบียบดังกล่าวสิ้นผลบังคับแล้วในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับ

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ได้บัญญัติ “ให้ (ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑) ใช้บังคับ ได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ”

ซึ่งทั้งนี้ เป็นการกำหนดอายุการใช้บังคับของระเบียบดังกล่าวโดยปริยาย จึงต้องถือว่าระเบียบนี้มีผลใช้บังคับได้ถึงเพียงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ อันเป็นเวลาก่อนหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องแสดงไว้ในบัญชีที่ยื่น และหลังจากนั้นจะต้องนำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาใช้แทน ส่วนมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่บัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ออกใช้บังคับ” นั้น พิจารณาดูแล้วเห็นว่า ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ตามมาตรา ๑๓๐ ที่กล่าว หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ทั้งปวงที่มีได้ถูกกำหนดอายุการใช้บังคับไว้ จึงใช้บังคับได้ต่อไปโดยไม่จำกัดเวลาจนกว่าจะถูกยกเลิก ส่วนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น เป็นกรณีเฉพาะที่แตกต่างกัน เพราะรัฐธรรมนูญเอง โดยมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ได้กำหนดอายุการใช้บังคับไว้แล้วโดยชัดแจ้งดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงต้องยึดถือรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเป็นหลัก และต้องถือว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้สิ้นสภาพบังคับไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๒ ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะต้องปฏิบัติตามอีกต่อไป

ผู้ถูกร้องอ้างอีกว่า การให้โอกาสในการชี้แจงด้วยวาจา นำพยานบุคคลและพยานเอกสารเข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง นั้น ผู้ร้องจะต้องยึดถือปฏิบัติให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันกับกรณีอื่นๆ ตามนัยมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติในวรรคหนึ่ง ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และบัญญัติในวรรคสาม ว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง... สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม... ความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” พิจารณาแล้วเห็นว่า การไต่สวนข้อเท็จจริง สรุปสำนวน และการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ

วินิจฉัยชี้ขาด นั้น เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจก้าวล่วงเข้าไปได้ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีอำนาจเปรียบเทียบกรณีของผู้ถูกร้องรายนี้ กับกรณีของผู้ถูกสอบสวนรายอื่นซึ่งผู้ร้องไม่ได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด เพื่อตรวจสอบว่าผู้ร้องได้ใช้บรรทัดฐานเดียวกันในทุกกรณีหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในคดีนี้ ศาลก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแสดงความเห็น นำสืบพยานบุคคล และพยานเอกสารทั้งปวงตามที่ผู้ถูกร้องต้องการ ทั้งนี้ ย่อมเป็นการชดเชยให้เพียงพอแล้ว

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงเห็นว่าประเด็นและข้อกฎหมายที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในเบื้องต้นนั้น มีอาจรับฟังได้ และศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นหลักที่เป็นสาระสำคัญของเรื่องต่อไปได้

ประเด็นตามคำร้องมีอยู่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดหรือการละเมิดมาตราดังกล่าวที่ผู้ถูกร้องถูกกล่าวหาานั้น มีองค์ประกอบดังนี้

๑. บัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบที่ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้น มีข้อความอันเป็นเท็จ หรือผู้ยื่นได้ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ผู้ยื่นบัญชี ฯ ได้กระทำการดังกล่าวด้วยความจงใจ

ประเด็นหลักที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องวินิจฉัยชี้ขาดเป็นปัญหาข้อเท็จจริงผสมผสานกับข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ไม่ปรากฏว่ามีปัญหาหรือข้อสงสัยใดๆ ในการที่จะสรุปว่าบัญชีทรัพย์สินที่ผู้ร้องยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ถูกต้อง หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง หรือว่าผู้ถูกร้องได้ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กล่าวคือ ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินดังต่อไปนี้ต่อผู้ร้อง

๑. ทรัพย์สินในนามของผู้ถูกร้อง

๑.๑ เงินฝากจำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖ ล้านบาทเศษ

๑.๒ ที่ดินจำนวน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่เศษ

๒. ทรัพย์สินในนามของคู่สมรส

๒.๑ เงินฝากจำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐

ล้านบาทเศษ

๒.๒ ที่ดินจำนวน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่เกิน ๑๗๒ ไร่เศษ

ข้อเท็จจริงตามที่กล่าวนี้เป็นเรื่องที่ยุติแล้วที่ผู้ร้องได้ตรวจสอบพบ และทั้งผู้ถูกร้องเองและคู่สมรสต่างก็ให้การยอมรับทุกประการ จึงถือได้ว่ามีองค์ประกอบแห่งความผิดตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว ประการหนึ่ง ประเด็นต่อไปมีอยู่ว่า ผู้ถูกร้อง “จงใจ” ยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏว่ารัฐธรรมนูญได้นิยามคำว่า “จงใจ” ไว้ ณ ที่ใด

ผู้ร้องเห็นว่า กรณี “จงใจ” จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ยื่นบัญชีทรัพย์สินล่วงรู้หรือควรต้องล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคงแจ้งเท็จหรือไม่ยอมแจ้ง ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์มูลเหตุจงใจใดๆ ที่ทำให้แจ้งเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง

ในคำแถลงปิดคดี ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นข้อต่อสู้ว่า “การจงใจ จะมีความหมายซ่อนอยู่หรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอการจงใจจึงมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้ อีกด้วย...” และว่า การจงใจตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ “เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร้ายรอยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนาธรรมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ความหมายของคำว่า “จงใจ” ดังเช่นที่ผู้ถูกร้องเข้าใจ นั้น เป็นความหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนาธรรมณ์ของรัฐธรรมนูญตามหมวด ๑๐ เรื่อง การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ และโดยเฉพาะมาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นบทกำหนดองค์ประกอบของความผิด และ “โทษทางการเมือง” ที่จะตามมาสำหรับผู้ที่ไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ที่จะปฏิรูปการเมืองโดยมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการใช้อำนาจของรัฐตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างจริง แต่เพื่อให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว รัฐธรรมนูญได้กำหนดมาตรการและขั้นตอนที่จำเป็นไว้อย่างเข้มงวดบางประการ มาตรการหนึ่งได้แก่ การบังคับให้ผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นต้องแสดงความสะอาด บริสุทธิ์ โปร่งใส และความพร้อมที่จะให้ตรวจสอบได้เสมอว่าตนมีทรัพย์สินและหนี้สินจริงอย่างใดบ้างในวันที่ยื่นบัญชี ฯ แต่ครั้ง ทั้งนี้ โดยไม่มีกฎหมายให้คำนิยามถึงที่มาของทรัพย์สินและหนี้สินว่าได้มาก่อนหน้านั้น หรือในระหว่าง หรือภายหลังการดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือว่าได้มาโดยสุจริต หรือไม่ เป็นต้น เมื่อผู้ยื่นบัญชีสำนึกถึงข้อเท็จจริงแล้วแต่ยังคงแจ้งเท็จหรือแจ้งไม่ตรงตามความเป็นจริงอีก หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีก็จะถือว่าเป็นการละเมิดมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐโดยไม่ชอบหรือการทุจริตใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า “ทรัพย์สินของ

ผู้ถูกร้อง ภรรยา และบุตร ไม่ว่าจะ เป็นบัญชีเงินฝาก โฉนดที่ดิน ตลอดจนตัวสัญญาใช้เงิน ต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิ้น.... และเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ทุกรายการ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕....” นั้น จึงเป็นข้ออ้างที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

อย่างไรก็ดี ถึงแม้การ “จงใจ” ไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยเจตนาพิเศษหรือความมุ่งประสงค์พิเศษตามที่ได้อธิบายมาแล้วก็ตาม แต่การใช้คำว่า “จงใจ” นำหน้าถ้อยคำว่า “ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น เป็นการสื่อความหมายว่า รัฐธรรมนูญประสงค์ที่จะกล่าวเน้นว่า ความรู้สำนึกของผู้ยื่นบัญชีต้องเป็นความรู้สำนึกที่แน่ชัดพอสมควร และจำเป็นต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนหรือปราศจากข้อสงสัยมาแสดง ในกรณีที่มีพยานหลักฐานยังไม่ชัดเจนหรือยังเป็นที่ยสงสัยอยู่ เห็นว่า ไม่ควรวินิจฉัยให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งทรัพย์สินในส่วนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจพบนั้น ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องหรือผู้ใดอื่นได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ จึงถือว่าไม่เป็นการจงใจปกปิดทรัพย์สิน

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เกณฑ์หรือบรรทัดฐานที่กล่าวนั้น เป็นวิธีวัดความจงใจวิธีหนึ่งที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดขึ้นเอง เพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินว่ามีกรณี “จงใจ” ตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ เนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวไม่มีบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงเห็นว่า เป็นเกณฑ์ที่ไม่มีผลผูกพันศาลรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อการใช้เกณฑ์ดังกล่าวในบางกรณีอาจเป็นผลทำให้มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญเจือจางลงได้ ในขณะที่การไม่ใช้เกณฑ์นี้ในกรณีอื่น อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องโต้แย้งได้ว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

จึงเหลือประเด็นสุดท้ายที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ถึงความมีอยู่ของทรัพย์สินของตนและคู่สมรส ในส่วนที่ไม่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือไม่

เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากธนาคารในนามของผู้ถูกร้องจำนวน ๕ บัญชีที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงในรายการทรัพย์สินนั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า มิใช่เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจและไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตนเอง อีกทั้งบางบัญชีไม่มียอดเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเหลืออยู่ในบัญชีเท่าใด พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นคำชี้แจงที่ไม่มีน้ำหนักพอรับฟังได้ เพราะผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจรายใหญ่ผู้หนึ่ง มีฐานะเป็นมหาเศรษฐี

มีโอกาสที่ต้องใช้เงินหมุนเวียนเป็นประจำในการทำธุรกิจตามปกติ จึงไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะหลงลืมไปว่า ตนยังมีบัญชีเงินฝากอีก ๕ บัญชี ส่วนข้ออ้างที่ว่า ตนไม่ได้เป็นผู้เก็บบัญชีไว้นั้น ก็ขัดแย้งกับการ เบิกความต่อศาลของกลุ่มสมรสที่ว่า กลุ่มสมรสเองก็ไม่ได้เป็นผู้เก็บสมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีบัญชีเงินฝากอย่างน้อยก็เกินกว่า ๑ บัญชีที่ตนได้แสดงไว้ในบัญชีรายการทรัพย์สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำหรับที่ดินจำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวม ๗๑ ไร่เศษ ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจพบนั้น ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินใดๆ เลย ข้อเท็จจริงปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวตั้งอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ รวมสามจังหวัด เป็นที่ดินที่มีราคา ซึ่งผู้ถูกร้องได้มา โดยการซื้อทุกแปลง จึงยากที่จะเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบหรือหลงลืมไปว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะเป็นจริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่ากลุ่มสมรสของตนเป็นผู้เก็บโฉนดที่ดินไว้ทั้งหมดก็ตาม

เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากในนามของกลุ่มสมรสนั้น ผู้ถูกร้องได้แสดงเพียง ๒ บัญชี จำนวน ๔๕ ล้านบาท แต่ไม่ได้แสดงอีกถึง ๒๓ บัญชี พร้อมด้วยตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น เกือบ ๔๐๐ ล้านบาท สำหรับที่ดินในนามของกลุ่มสมรสนั้น ผู้ถูกร้องแจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า กลุ่มสมรสของตนมีที่ดิน ๒๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่เศษ แต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจพบอีก ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่เศษ จึงเห็นได้ว่า ทั้งบัญชีเงินฝากธนาคารและที่ดินของกลุ่มสมรสที่ไม่ได้แจ้งรายการต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้น มีจำนวนมากกว่าทรัพย์สินที่แจ้งไว้หลายเท่าตัว อย่างไรก็ตาม ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องเบิกความว่าตนเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อภรรยาบอกว่ามีทรัพย์สินใดบ้าง ผู้ถูกร้องก็จะแจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามนั้น โดยผู้ถูกร้องไม่กล้าสอบถามภรรยาว่าสิ่งที่ภรรยาบอกนั้นถูกต้องตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่าภรยายังมีทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งอยู่ในขณะที่ยื่นบัญชีและไม่ทราบมาโดยตลอด จนได้รับแจ้งจากผู้ร้อง ส่วนกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องได้เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปได้ว่าเหตุที่ตนไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงจำนวนทรัพย์สินที่ตนมีอยู่จริง เพราะเกรงว่าหากทราบแล้ว ผู้ถูกร้องอาจนำทรัพย์สินที่ปิดบังไว้ไปลงทุนทางธุรกิจ ซึ่งอาจจะมีผลเสียหายต่อครอบครัวได้

ข้ออ้างของผู้ถูกร้องประกอบกับคำเบิกความของกลุ่มสมรสแสดงให้เห็นว่า มีกรณีที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร หรือไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนจากกลุ่มสมรส ซึ่งในกรณีเช่นนี้ย่อมเกิดเป็นปัญหาขึ้นได้ที่จะวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องมีความจงใจด้วยเหตุแต่เพียงว่า กลุ่มสมรสของตนล่วงรู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงเห็นว่า ในกรณีดังกล่าวเป็นการสมควรที่จะใช้เกณฑ์พิจารณาความจงใจในลักษณะที่เคร่งครัดกว่าในกรณีที่เป็นทรัพย์สินของตัวผู้ยื่นบัญชีเองเสียอีก

อย่างไรก็ดี ข้ออ้างที่ว่าผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยา นั้น ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้เคยหยิบยกขึ้นอ้างในชั้นการไต่สวนของผู้ร้อง และหากเป็นจริงตามที่อ้างแล้ว คู่สมรสก็ไม่มีเหตุผลที่จะต้องกังวลว่าผู้ถูกร้องจะสามารถนำทรัพย์สินของตนไปลงทุนในธุรกิจใดโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากตนก่อน นอกจากนั้นแล้วทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งต่อผู้ร้องในกรณีนี้มีจำนวนมหาศาล กล่าวคือ มีเงินฝากธนาคารกับสัญญาตัวเงินจำนวนรวมเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท และที่ดินเป็นจำนวนถึง ๒๑ แปลง ซึ่งทรัพย์สินที่ไม่ได้แจ้งเหล่านี้มีมูลค่าสูงกว่าทรัพย์สินประเภทเดียวกันที่ได้แจ้งไว้ถึงหลายเท่าตัว อีกทั้งปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ประกอบธุรกิจร่วมกันโดยมีหุ้นในบริษัทต่างๆ หลายบริษัท จึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องทราบถึงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสที่ไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินที่ยื่นต่อผู้ร้องอย่างน้อยก็เป็นบางรายการ

นอกจากเรื่องการจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแล้ว ผู้ร้องยังได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องต้อง “ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว” โดยที่โทษทางการเมืองดังกล่าวเป็นเรื่องที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นการเฉพาะ จึงเห็นว่าเป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดโดยปริยายด้วยว่าเวลาห้าปีของการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ จะต้องนับตั้งแต่วันที่เมื่อไร ข้อความที่เกี่ยวข้องในมาตรา ๒๕๕ มีว่า “เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” ส่วนโทษที่ให้พ้นจากตำแหน่งในกรณีที่มีการยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ให้เริ่ม “นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว”

ในกรณีที่ผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในวันที่ตรวจพบ วันที่พ้นจากตำแหน่งและวันที่ตรวจพบก็คือวันเดียวกันนั่นเอง ฉะนั้น จึงไม่มีปัญหาหรือข้อสงสัยใดๆ เกี่ยวกับการนับระยะเวลาห้าปี แต่ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วในวันที่มีการตรวจพบ จะโดยการลาออกหรือเพราะครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือด้วยเหตุใดอื่นก็ตามที่ไม่เกี่ยวกับการให้พ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ วันที่พ้นจากตำแหน่งย่อมจะไม่ตรงกับวันที่ตรวจพบ จึงมีปัญหายู่ว่า จะเริ่มนับเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริงหรือวันที่ตรวจพบ

พิจารณาแล้วเห็นว่า จะต้องนับเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งจริง ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลดังนี้

๑. มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญใช้คำว่า “วันที่พ้นจากตำแหน่ง” โดยมีได้กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่ง ฉะนั้น การที่จะถือเอาวันที่พ้นจากตำแหน่งจริงเป็นวันเริ่มต้นของการนับเวลาห้าปี ก็หาได้เป็นการขัดแย้งกับข้อความหรือลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใดไม่

ในทางตรงกันข้าม หากจะให้อธิบายว่าเวลาห้าปีต้องนับจากวันที่ตรวจพบแล้วกรณีก็จะไม่เป็นการสอดคล้องกับถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา ๒๕๕ เสียด้วยซ้ำไป

๒. การแปลความมาตรา ๒๕๕ ในลักษณะเช่นว่านี้ จะเท่ากับเป็นการกำหนดกรอบเวลาสำหรับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ยื่นบัญชีได้แสดงไว้ด้วยโดยปริยาย ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมและผลที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมากกว่าการตีความเป็นอย่างอื่น เพราะหากไม่มีการจำกัดเวลาแล้ว การตรวจพบความผิดจะกระทำเมื่อใดก็ได้ อันจะทำให้ผู้ยื่นบัญชี ต้องตกอยู่ในสถานะแห่งความไม่แน่นอนโดยไม่จำกัดเวลา นอกจากนั้นแล้ว การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบในบางกรณีเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายาวนานพอสมควร ซึ่งเมื่อรวมเวลาในการตรวจสอบกับเวลาที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีกถึงห้าปีแล้ว อาจจะยังผลให้ผู้ยื่นบัญชีถูกต้องห้ามดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลายาวนานเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญมีเจตนาคัดค้านการลงโทษ ซึ่งเจตนารมณ์ดังกล่าวจะปรากฏตามนัยมาตรา ๒๐๖ (๕) เรื่อง ลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรี และมาตรา ๓๐๗ วรรคสอง เรื่อง การตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้ที่ถูกถอดถอนโดยวุฒิสภา ซึ่งในกรณีทั้งสองนี้ รัฐธรรมนูญได้ใช้ระยะเวลาห้าปีเป็นเกณฑ์

โดยที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกของวุฒิสภาในวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ อันเป็นวันสิ้นสุดอายุของวุฒิสภา จึงต้องถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่ผู้ถูกร้อง “พ้นจากตำแหน่ง” ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ ตอนท้าย

อาศัยเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และเป็นผู้ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (นายประยุทธ์ มหากิจศิริ) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมาทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

๑. ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะ รวม ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๔. หนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่ามีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

๑. ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ถึงผู้ถูกร้อง เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังผู้ร้องว่า

๑. บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ เนื่องจากผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๒. บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมีธุรกิจเป็นของตน มีบัญชีเงินฝากไว้ เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓. บัญชีเงินฝากของบุตร ฯ เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๔. กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ก็ไม่พบเอกสารสิทธิของที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป

๕. กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร ฯ กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตร ฯ มีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตร ฯ มีได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๖. กรณีรถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๗. กรณีบ้านพักของกลุ่มสมรสซึ่งแจ้งในบัญชี ฯ ว่าเป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสนั้น ความจริงใช้เป็นที่ตั้งของบริษัทซึ่งเป็นที่ทำงานของกลุ่มสมรส ไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตร ฯ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตร ฯ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้อง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ ของผู้ถูกร้องรับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากของกลุ่มสมรสใน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รายการที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นว่า

๑. กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้อง เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจ ย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบได้ว่า ผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงจะตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๒. กรณีเงินของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่าง และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า กลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสิบล้านบาท

๓. กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ ในการยื่นบัญชี ฯ ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่มียาก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้อง มิได้แสดงรายการที่ดินของตน ทั้ง ๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. กรณีที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบ พบเพิ่มมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส มีที่ดินมากดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ที่อ้างว่า กลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่า กลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสาร เพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

ดังนั้น ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เข้าร่วมประชุมในครั้งดังกล่าว) ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ พร้อมเอกสารประกอบ กรณี เข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๑. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำ ดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า

๑. คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ขณะเข้ารับตำแหน่งในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยยื่นต่อ เลขาธิการวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ จึงถือไม่ได้ว่า เป็นการยื่นตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชี ๑ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้ จึงได้มีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่า ให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถือได้ว่าเป็นวันเริ่มต้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายกล้าณรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. จัดส่งแบบบัญชี ๑ ตามกฎหมาย ป.ป.ป. ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ๑ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าการยื่นบัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๒. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากบทบัญญัตินี้ใช้เป็นบทลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะนั้นเท่านั้น โดยโทษที่กำหนดไว้ คือ การให้พ้นจากตำแหน่ง แม้จะมีบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้อง ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว มิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณา เมื่อโทษประการแรกไม่เกิดขึ้นโทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่.. ฯลฯ..” แสดงว่าเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๑ มาตรา ๓๖ เท่านั้น กล่าวคือ หากพบว่า ผู้ถูกร้องร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๓. องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้อง ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจ ร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากกรรมการสองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ ซึ่งในขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในวันที่ได้รับเลือกและวันที่ได้รับ โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. โดยลงลายมือชื่อ ในบัญชีงบดุลเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรีญา ฯ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น คุณหญิงปรีญา ฯ จึงต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ทราบและมีโอกาสที่จะลาออกจากกรรมการบริษัท แต่มิได้กระทำ

เมื่อคุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัย กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไป มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วย เท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใด ๆ อันแสดงว่า จงใจยื่น บัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แม้ว่าพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่า เจ้าหน้าที่ หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง เช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้ง และใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ เพราะพระราชบัญญัติ ฯ มาตรา ๔ (๒) ยกเว้นมิให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๔. การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลให้มติในการประชุม ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรมและเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจาก ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้โดยเข้าใจว่า การยื่นแบบบัญชี ฯ นี้เป็นการป้องกัน มิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ หากมีการตบคบบรรยากาศอย่างไรคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ร้อง แต่ปรากฏว่า ไม่ได้รับการทักท้วง

ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒ จึงยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก เป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ (ระยะเวลาห่างจากการยื่นกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๒ ปี ๗ เดือนเศษ) ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงได้พบและชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ และยื่นหนังสือขอชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ต่อมาผู้ร้องมีมติ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และ ข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าว ต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา ชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่มีความเห็นให้รวมเรื่องไว้ ไม่ควรที่จะวินิจฉัยทันทีตามข้อ ๒๐ ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวก่อน และก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติ ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง

นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กล่าวคือ ผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๕. ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องเจตนาธรรมณ์ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ว่า อย่างเป็นทางการจงใจและอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจในทางทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิดเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำ โดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือ การกระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ รู้สำนึกในการกระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอม เห็นเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายละเมิด ซึ่งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ หรือเจตนาธรรมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ดังนั้น การจงใจจึงมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจ บังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายเพียงแค่ว่าเจตนาไม่ยื่นบัญชี ๑ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ นอกจากนี้จะมีเจตนาธรรมดา โดยรู้สำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ จะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึง ผลนั่นเอง กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วไหลผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

การปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ ต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นเหตุอื่นแล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบของบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ พิจารณาได้จากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับมาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มาของการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ร้องไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีหรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖. กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของคู่สมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๗. ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่าการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่าจงใจปกปิดตามกฎหมาย เมื่อเทียบเคียงกรณีข้อเท็จจริงของ

ผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน เพราะการบกพร่องในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อย่างใด เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริต จากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

๘. ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ที่ผู้ร้องวินิจฉัยในประเด็นกรณีเงินฝาก และที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส กล่าวคือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจในและต่างประเทศมีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชี ที่ตรวจพบนั้น ถือว่า เป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝาก มิใช่เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ว วินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจและปกปิดหรือไม่นั้น จะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย ส่วนอีก ๑ บัญชี ที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีเงินจำนวนไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา

กรณีเงินฝากของคู่สมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยาว่าสามีย่อมรับรู้การกระทำของคู่สมรส ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือเจตนากรกระทำธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามี

ภรรยานั้นก็ตาม ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่เหนือวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก-ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุเพื่อลงโทษผู้ถูกร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ และเป็นของบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ ทรัสต์ จำกัด (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) กลุ่มสมรสมีได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดู หรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่า ผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารถดำเนินการได้โดยไม่มียาก ทั้งที่ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว.. ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ กลุ่มสมรส จึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาการดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สินที่ดินโฉนดแปลงนี้ เห็นได้ว่ากระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้องที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินกลุ่มสมรส การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ดำเนินการคือกลุ่มสมรส รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ด้วย เพราะผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส มีบ้านอยู่ ๒ หลัง และมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของกลุ่มสมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้ในส่วนที่ทราบ และที่กลุ่มสมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเท่านั้น (๑๔ แปลง) ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมาการที่ผู้ร้องพิจารณาตามเอกสารที่ปรากฏแล้ววินิจฉัยว่า ไม่น่าเชื่อว่า ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่า กลุ่มสมรสมีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเมื่อพิเคราะห์

จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสแล้วเห็นได้ว่า ต่างมีรายได้แยกต่างหากออกจากกันตามกฎหมายที่ดิน คู่สมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้ ที่ดิน ๒๑ แปลง ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและเป็นที่ดินที่ได้มาโดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้องทราบอีกทั้งที่ดินทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือปกปิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๕. การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๑๐. ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่องในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชี ฯ

๑๑. เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่าทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชี ฯ บ้าง และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สิน หรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ ทุจริต นอกราชการบังหลวง เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมด ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำขอของผู้ร้อง และเพิกถอนมติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ยื่นคำแถลง ชี้แจง แก่ข้อกล่าวหา กรณีที่ผู้ถูกร้องกล่าวหาว่ามีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา กรณีที่ผู้ถูกร้องกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจา ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ แต่หลักฐาน ที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ยังเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น เนื่องจาก บริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อพลโท สวัสดิ์ ฯ ออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียน การค้า กระทรวงพาณิชย์ เท่านั้น

คุณหญิงปรีญา ฯ ชี้แจง กรณีที่ผู้ถูกร้องกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ยื่นหนังสือลาออกพร้อมคุณหญิงปรีญา ฯ บอกกล่าวด้วยวาจาให้คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่า ได้รับแจ้งแล้ว ประมาณต้นเดือน เมษายน ๒๕๔๒ และมอบให้คนอื่นไปถอนชื่อออกแล้ว นอกจากนี้ ในส่วนระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเป็น กรรมการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จนถึงปัจจุบัน คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่คุณหญิงปรีญา ฯ ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออก ทั้งด้วยหนังสือและวาจา ต่อคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจภายในสิบห้าวันหลังจาก ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัท ฯ ของคุณหญิงปรีญา ฯ ระงับทันที

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ถือว่า คุณหญิงปรีญา ฯ มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีญา ฯ ชี้แจงว่า ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ และบริษัท ฯ ไปดำเนินการ จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ฯ ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียน การค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยนายทะเบียนจดทะเบียนแก้ไขรายการทะเบียน และออกหนังสือรับรองให้ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ อยู่ในเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ คุณหญิงปรีญา ฯ ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุม วุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒

ส่วนที่ปรากฏว่า คุณหญิงปรียา ฯ ลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และลงชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ ในงบดุลงบกำไรขาดทุนและกำไรสะสมของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๔๒ ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่า คุณหญิงปรียา ฯ ยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ อยู่ หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ อธิบายว่า การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะคุณหญิงปรียา ฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเกศศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชีและไม่สามารถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของบริษัท ฯ ได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ แต่เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้วก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ในงบดุลปี ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ ผู้ทำบัญชีนำไปให้คุณหญิงปรียา ฯ ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยผู้ทำบัญชีชี้แจงว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือ คุณหญิงปรียา ฯ เป็นกรรมการบริษัท ฯ ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ จึงสามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๔๒ ได้ คุณหญิงปรียา ฯ จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไป และการลงลายมือชื่อดังกล่าวก็มิได้ทำให้คุณหญิงปรียา ฯ เป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้าง ไม่เคยเป็นลูกจ้าง หรือรับค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย

นอกจากนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ คู่กับคุณหญิงวนิดา ฯ ในงบดุลปี ๒๕๔๒ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากคุณหญิงปรียา ฯ เป็นกรรมการบริษัท ฯ ในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันนั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้คุณหญิงปรียา ฯ กลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัท ฯ อีก เพราะได้จดทะเบียนถอนชื่อคุณหญิงปรียา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งคุณหญิงปรียา ฯ เป็นกรรมการบริษัท ฯ อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ทางพิจารณาผู้ร้องนำสืบ สรุปได้ว่า

๑. การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญแล้ว
๒. กรณีของผู้ถูกร้อง ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ แม้ผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๓. กรณีการมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องยืนยันคำแถลงของ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ว่าคุณหญิงปรีญา ๙ ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว เพราะเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวของบคคปปี ๒๕๕๒ (ดำรงตำแหน่ง กรรมการ ๙ เดือนมกราคม ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒) ทั้งนี้ การพิจารณาว่า เป็นลูกจ้างหรือไม่ ต้องพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายว่าด้วยลูกจ้าง ซึ่งคุณหญิงปรีญา ๙ ไม่เคยเป็นลูกจ้าง ไม่เคยได้รับ ค่าจ้างจากบริษัท ๙ อีกทั้งการกลับมาเป็นกรรมการบริษัท ภายหลังจากที่กรมทะเบียนการค้ารับรอง การถอนไปแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ บัญญัติให้ การเป็นกรรมการนั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ตั้ง และนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันในวันที่มีมติเสียก่อน คุณหญิงปรีญา ๙ จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน

ผู้ถูกร้องนำสืบ สรุปได้ว่า

ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม ดำเนินธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทย รวมทั้งมีเงินลงทุนทั้งหมดในธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและผู้อำนวยการใหญ่หลายบริษัท

ภายหลังที่ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว ก็ไม่ได้รับการติดต่อ แต่อย่างไร จนกระทั่งทราบข่าวจากสื่อสารมวลชนว่า ผู้ร้องมีคำวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๙ โดยจงใจ ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ร้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ไปชี้แจง ดังเช่นกรณีบุคคลอื่นที่ผู้ร้องเปิดโอกาสให้มาชี้แจง ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณากรณี ของผู้ถูกร้อง กล่าวคือ สัดส่วนของจำนวนทรัพย์สิน (บัญชีเงินฝาก) ที่ไม่ได้แจ้ง กับยอดรวมทรัพย์สิน มีจำนวนน้อย อีกทั้งไม่มีการเคลื่อนไหวในทรัพย์สินนั้น ถึงแม้ผู้ถูกร้องไม่ยื่น ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบ ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นได้ ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะจงใจปกปิด เพราะทรัพย์สินเหล่านั้น ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีใครได้หรือเสียประโยชน์ ส่วนสาเหตุที่ผู้ถูกร้อง ไม่ยื่นบัญชี ๙ นั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่ามีทรัพย์สินนั้นอยู่ บางส่วนเพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ไม่บอก ทั้งนี้ ผู้ถูกร้อง เป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถค้นเอาความจริงจากคู่สมรสมาแสดงได้ เมื่อคู่สมรสบอกว่า มีทรัพย์สินเท่าไร ก็ต้องยื่นตามที่บอก เพราะคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารหลักฐานทั้งหมด ซึ่งผู้ถูกร้องได้แจ้งให้คู่สมรสทราบตั้งแต่ต้นแล้วว่า การยื่นบัญชี ๙ อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องถูกตัดสิทธิ ทางการเมืองได้ คู่สมรสก็ไม่ห่วง เพราะไม่สนใจการเมือง สนใจแต่ความมั่นคงของครอบครัวและบุตร มากกว่า นอกจากนี้ บางส่วนก็รวบรวมไม่ทันในขณะที่ยื่นบัญชี ๙ เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด

นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเบิกความว่า ตนมีอาชีพเป็นแม่บ้าน ช่วยงานผู้ถูกร้อง เป็นบางครั้งในการรับรองแขก เป็นกรรมการบริษัทแต่ก็ไม่ค่อยได้ทำงาน เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลบุตร ในช่วงการแสดงบัญชี ฯ นางสุวิมล ฯ พยายามหาหลักฐานให้ครบ แต่ก็ไม่พบบางส่วนนางสุวิมล ฯ ไม่บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินดังกล่าว เนื่องจากมารดาสอน นางสุวิมล ฯ ว่า ความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสมีมาก ดังนั้น ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ ไม่ต้องบอกให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของลูก ๆ เพราะหากผู้ถูกร้องทราบว่า นางสุวิมล ฯ มีทรัพย์สินก็จะมายืมไปลงทุน ซึ่งมีความเสี่ยง อีกทั้งบัญชีเงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชีที่ไม่ได้แจ้งนั้น ลืมไปบ้าง ทั้งมีหลายบัญชีที่ไม่เคยไปปรับยอดดอกเบี้ยเป็นเวลาสิบปีแล้ว และนางสุวิมล ฯ เป็นผู้เก็บหลักฐานเกี่ยวกับโฉนดที่ดินของผู้ถูกร้องไว้ทั้งหมด

พิเคราะห์แล้ว ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยมีว่า

๑. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

๒. ถ้าผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี ตั้งแต่เมื่อใด

ข้อเท็จจริงจากการนำสืบของผู้ร้องและผู้ถูกร้องฟังได้ว่า

มีทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง คือ

๑. ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒. ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๓. ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง รวม ๕ ข้อ คือ

๑. การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่เป็นการยื่นบัญชี ๑ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว

๓. กรรมการ ป.ป.ช. บางคน (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๔. คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติมิให้นำพระราชบัญญัตินี้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๕. ระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังมีผลบังคับใช้ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติ ๑ ดังกล่าว

๖. ผู้ร้องฝ่าฝืนระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ๑ ข้อ ๒๐ กล่าวคือ ไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องนำพยานหลักฐานมาชี้แจงต่อผู้ร้อง

๗. ผู้ร้องฝ่าฝืนระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ๑ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายในสามสิบวัน แต่กลับยื่นคำร้องเมื่อพ้นกำหนดไปแล้วสามวันจึงต้องถือว่ายื่นฟ้องคดีเมื่อขาดอายุความ

๘. การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ผู้ถูกร้องจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงในขณะที่ยื่นบัญชี ๑ แต่จากการสืบพยานของผู้ถูกร้องปรากฏชัดแจ้งว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และของคู่สมรสที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรสให้ผู้ถูกร้องทราบ ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่า ยังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้ง และผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นต้องปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๕. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนุญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จึงสมควรใช้กับ ผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ถ้าไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ก็มิใช่การจงใจยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ เพราะการกระทำของผู้ถูกร้องไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

พิจารณาแล้วผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๑ แต่มิได้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ จึงจะต้องถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ตามมาตรา ๒๕๕

ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริง ของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษี ที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่ถูกปลดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญทั้งสามมาตราดังกล่าว ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๒๕๑ (๔) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๒ คือ

๑. ในกรณีที่ได้รับตำแหน่ง ต้องยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
๒. ในกรณีพ้นจากตำแหน่ง ต้องยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และ
๓. มีหน้าที่ต้องยื่นอีกครั้งหนึ่งภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้ว ๑ ปี

หากผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องจะต้องพ้นจากตำแหน่งและถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๕๕

ผู้ร้องนำสืบว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาภายในกำหนดเวลาแล้ว แต่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ไม่ครบตามที่มืออยู่จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายการเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงินของผู้ถูกร้อง ๑ ฉบับ และที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง รายการเงินฝากของคู่สมรส ๒๓ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงินของคู่สมรส ๒ ฉบับ และที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง โดยผู้ถูกร้องมีเจตนาไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ดังกล่าวในบัญชีที่ยื่นต่อผู้ร้อง ซึ่งแสดงว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ผู้ถูกร้องนำสืบว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจมีธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศที่จะต้องดูแลหลายบริษัท และเพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจ ผู้ถูกร้องจึงเปิดบัญชีเงินฝากไว้หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ เมื่อรัฐธรรมนูยกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ผู้ถูกร้องได้แสดงจำนวนเงินและบัญชีเงินฝากที่ใช้ประจำและมีจำนวนเงินมาก เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๗ ซึ่งจะมีอัตราส่วนน้อยมาก ส่วนที่ดินที่ไม่ได้ยื่น ๕ แปลง นั้น ผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และในขณะรวบรวมทรัพย์สิน ผู้ถูกร้องไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๕ แปลง อีกทั้งคู่สมรสของผู้ถูกร้องก็มีได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้แจ้งที่ดินดังกล่าว

ในส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นแสดงในบัญชี ๗ นั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อได้บอกให้คู่สมรสรวบรวมรายการทรัพย์สินเพื่อยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ คู่สมรสบอกว่ามีทรัพย์สินเท่าใด ผู้ถูกร้องก็จำเป็นต้องเชื่อและแสดงไว้ในบัญชีตามนั้น

ส่วนนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเบิกความว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาชั้นอนุปริญญาด้านธุรกิจจากวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา มารดาสั่งสอนว่าไม่ควรเชื่อผู้ชายเต็มที่ และควรเก็บทรัพย์สินมัดไว้ส่วนหนึ่งไม่ต้องบอกให้สามีรู้ ดังนั้น ตนจึงต้องเก็บรวบรวมทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัว ไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเพราะเกรงว่า ถ้าผู้ถูกร้องทราบ จะขอยืมทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้หรือทำธุรกิจจนหมด ซึ่งอาจประสบปัญหาทางธุรกิจเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้ ดังนั้น ตนจึงได้ปิดบังเรื่องดังกล่าว ไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบทั้งหมด

พิเคราะห์แล้ว เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้แสดงทรัพย์สินในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ที่ยื่นต่อผู้ร้องมีทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงในบัญชี ๗ จริงตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยมีเพียงว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๗ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือไม่ ซึ่งจะได้ทำการวินิจฉัยเป็นกรณี ๆ ไป

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง เป็นที่ทราบดีว่าในการเปิดบัญชีกับธนาคารผู้ขอเปิดบัญชีจะต้องลงลายมือชื่อในแบบลายมือชื่อผู้เปิดบัญชีไว้กับธนาคารเพื่อประโยชน์ในการเบิกถอน ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีกับธนาคารต่างๆ รวม ๑๐ บัญชี ดังนั้น ผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มของธนาคารต่างๆ ไม่ต่ำกว่า ๑๐ ครั้ง ตามวันเวลาที่ขอเปิดบัญชีที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากในธนาคารต่างๆ มากกว่าหนึ่งบัญชีแน่นอน รวมทั้งบัญชีเงินฝากเหล่านี้หลายบัญชีมีการฝากเข้าและถอนออกหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีเงินฝากกระแสรายวันนั้น ธนาคารจะต้องแจ้งรายการ

เคลื่อนไหวของบัญชีสรุปยอดประจำเดือนให้แก่ผู้ถูกร้องทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในธนาคารในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ เพียงบัญชีเดียว ทั้งๆ ที่ผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่าหนึ่งบัญชี และเป็นบัญชีที่มีเงินฝากเป็นจำนวนมาก เช่นนี้ จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีจริง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ปราบภูหลักฐานว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงของผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ จึงต้องมีชำระเงินค่าที่ดิน ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย การที่ผู้ถูกร้องแสดงในบัญชี ฯ ว่า ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเลย จึงไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้

กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรส ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้คอฟฟี่ โปรดักท์ จำกัด บริษัท ไทยน็อคซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด และจากคำเบิกความของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ ซึ่งถือหุ้นรายใหญ่ในทุกบริษัท และได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ ว่า คู่สมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยน็อคซ์ สตีล จำกัด ดังนั้น โดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานและเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ในบริษัทต่างๆ ย่อมคำนวณได้ว่า คู่สมรสควรจะได้รับประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ จากบริษัทเท่าใด ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท รวมทั้งที่ดินมหาศาลของกลุ่มสมรสจำนวนถึง ๒๑ แปลง จึงรับฟังไม่ได้

นอกจากนั้น หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของกลุ่มสมรสมาเป็นข้อแก้ตัว เนื่องจากคู่สมรสไม่บอกและตนเองไม่สนใจที่จะรับรู้ได้แล้ว ย่อมจะทำให้การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลโดยสิ้นเชิง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้รวม ๕ ข้อ นั้น เห็นว่า

ข้อที่ ๑ ผู้ถูกร้องอ้างว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แต่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่

ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง
ทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับ
ตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ในกรณีการยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง
ของสมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จะถือว่าเข้ารับตำแหน่งในวันใด
เพราะสมาชิกวุฒิสภาเหล่านี้เข้าดำรงตำแหน่งก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งมาตรา ๓๑๕
บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญคงเป็นสมาชิกวุฒิสภา
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมหมายความว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับเดิมย่อมสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ ว่า ให้สมาชิก
วุฒิสภาเดิมยังคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไป จึงต้องถือว่าสมาชิกวุฒิสภาเหล่านี้เข้ารับตำแหน่ง
ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตั้งแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และ
บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถือได้ว่า ผู้ถูกร้อง
ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแล้ว เพราะผู้ถูกร้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้

ข้อที่ ๒ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะ
มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้นแต่ผู้ถูกร้อง
พ้นจากตำแหน่งแล้ว

ผู้ถูกร้องอ้างว่า มาตรา ๒๕๕ ใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด” จึงไม่ยื่นบัญชี
แสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ให้ผู้นั้น “พ้นจากตำแหน่ง” และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังนั้นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้
คือ ใช้บังคับเฉพาะผู้ที่ยัง “ดำรงตำแหน่ง” อยู่เท่านั้น โดยให้มีโทษในกรณีไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕
คือ ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ
ให้ได้รับโทษ คือ “ให้พ้นจากตำแหน่ง” โดยมีได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว
เพราะไม่มีตำแหน่งที่จะให้พ้นอีก ดังนั้น เมื่อมาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัด
มิได้หมายความว่าขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า
มีตำแหน่งใดบ้างที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ส่วนมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า
ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ จะต้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อใดบ้าง คือ อนุ (๑) ยื่นเมื่อเข้ารับ
ตำแหน่ง อนุ (๒) ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่ง และอนุ (๓) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว

ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ก็เป็นหน้าที่ของทายาทหรือผู้จัดการมรดกที่จะเป็นผู้ยื่นบัญชี ฯ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตามมาตรา ๒๕๒ (๒) และ (๓) นั้น เป็นกรณีที่ใช้กับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งแล้วเท่านั้น เพราะอนุ (๒) ใช้คำว่า “ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง” และอนุ (๓) ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งถึงแก่ความตายให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้ยื่น ทั้งสองกรณีเป็นกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งพ้นจากตำแหน่งแล้ว นอกจากนั้น มาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ยังบัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่ง..... นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” จึงเป็นที่ชัดเจนว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ นอกจากจะต้องยื่นบัญชี ฯ ขณะดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ (๑) แล้ว ยังจะต้องยื่นบัญชี ฯ อีก ๒ ครั้ง หลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้ว ตามอนุ (๒) (๓) และเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีตามวรรคสอง ของมาตรา ๒๕๒ ด้วย

การที่มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน..... หรือจงใจยื่นบัญชี..... ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง.....” คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในมาตรานี้หมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๒ และหมายรวมถึงบุคคลดังกล่าวที่พ้นจากตำแหน่งแล้วด้วย

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่าคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามมาตรา ๒๕๕ หมายความว่าเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น โดยให้เหตุผลว่าถ้ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ต้องการให้หมายรวมถึงผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองด้วย ก็ต้องระบุในมาตรา ๒๕๕ ให้ชัดเจนคือต้องใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมทั้งผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองด้วย” เมื่อรัฐธรรมนูญมิได้ระบุ “รวมทั้งผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง” ก็ต้องถือว่ามาตรา ๒๕๕ ไม่ต้องการคลุมถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้ว” นั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูประบบการเมืองของประเทศ มีเจตนารมณ์ให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความซื่อสัตย์และจริงใจกับประชาชน โปร่งใส และไม่อาศัยตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อตรวจสอบว่าขณะดำรงตำแหน่งมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ จึงได้บัญญัติหมวด ๑๐ ว่าด้วย “การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ” และส่วนที่ ๑ ว่าด้วย “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วย “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” นี้เพียง ๖ มาตรา คือ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ โดยมาตรา ๒๕๑ กำหนด

ตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ามีใครบ้างที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

มาตรา ๒๕๒ กำหนดเวลาที่ต้องยื่นบัญชี ๑ คือ ขณะเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี

มาตรา ๒๕๓ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่น

มาตรา ๒๕๔ กำหนดกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้น ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา ๒๕๕ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ แล้วจงใจไม่ยื่น ๑ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๕๖ กำหนดให้บทบัญญัติเหล่านี้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วย

จะเห็นได้ว่าถ้าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการให้ใช้บังคับเฉพาะนักการเมืองขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้นจริงตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่ ๑ เรื่อง “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ ก็จะไม่ผลใช้บังคับได้ เพราะถ้ามาตรา ๒๕๕ มิได้บังคับกับผู้พ้นจากตำแหน่งแล้ว ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๑ ทุกคนไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ ที่กำหนดให้ยื่นบัญชี ขณะเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง หากจะยื่นก็ไม่จำเป็นต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงก็ได้ เพราะเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วก็เป็นผู้ที่ไม่ถูกบังคับโดยมาตรา ๒๕๕ คือไม่ยื่นก็ไม่ผิด

บทบัญญัติในส่วนที่ ๑ เรื่อง “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” นี้มีเจตนาที่จะตรวจสอบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ในขณะดำรงตำแหน่งแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากปรากฏว่าผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติในระหว่างดำรงตำแหน่งก็ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินคดีกับผู้ผู้นั้นตามมาตรา ๒๕๔ คือส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อสั่งให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินี้ตกเป็นของแผ่นดิน ดังนั้น ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่เพียงมาตรา ๒๕๒ (๑) คือยื่นบัญชี ๑ ขณะเข้ารับตำแหน่งเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องยื่นบัญชี ๑ ตามมาตรา ๒๕๒ (๒) คือเมื่อพ้นจาก

ตำแหน่งได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่มีข้อมูลจะตรวจสอบเปรียบเทียบได้ว่า ขณะเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง นักการเมืองผู้นั้นมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใด เพิ่มขึ้นโดยผิดปกติหรือไม่ เมื่อไม่มีข้อมูลเช่นนี้ ประธาน ป.ป.ช. ก็ไม่สามารถสรุปเรื่องให้อัยการสูงสุดได้และอัยการสูงสุดก็ไม่สามารถที่จะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ฯ ตามมาตรา ๒๕๔ ได้ ดังนั้น มาตรา ๒๕๔ จึงไม่มีโอกาสได้ใช้บังคับ

ยิ่งกว่านั้น หากผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามกำหนดเวลา ในมาตรา ๒๕๒ หรือยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ ซึ่งเป็นความผิด ตามมาตรา ๒๕๕ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบและยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ พ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปีนับแต่วัน พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ แทนที่ผู้ดำรงตำแหน่งจะอ้างเหตุในการไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ที่ไม่ถูกต้อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่ได้ตั้งใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือไม่จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว ซึ่งลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ ทันทีทำให้กลายเป็นผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ถ้าแปลมาตรา ๒๕๕ ตามที่ผู้ถูกร้องอ้าง คือ มาตราดังกล่าวใช้กับผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วไม่ได้ ศาลรัฐธรรมนูญก็จะไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวได้ ซึ่งเท่ากับว่ามาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ นี้ไม่มีผลใช้บังคับได้ เจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญที่จะตรวจสอบความไม่สุจริตหรือผู้ที่หาประโยชน์ขณะดำรงตำแหน่งของนักการเมือง ตามมาตรา ๒๕๔ ก็จะไม่เป็นผลตามเจตนารมณ์ ถ้ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างจริง ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ ไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะไม่มีโอกาส ใช้บังคับได้เลย

ข้อที่ ๓ ผู้ถูกร้องอ้างว่าคุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. มีลักษณะ ต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. เพราะดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ทำให้มติของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๔ ว่าคุณหญิงปรีดา ฯ ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ แล้ว ไม่มีลักษณะต้องห้ามในการดำรง ตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นที่ว่าคุณหญิงปรีดา ฯ ได้ลาออกจากกรรมการ บริษัท วงศ์อมร ฯ แล้วหรือไม่อีก

ส่วนที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างว่าคุณหญิงปรียา ฯ เป็นลูกจ้างและกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด เพราะลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีงบดุลของบริษัท ฯ ประจำปี ๒๕๕๒ นั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าคุณหญิงปรียา ฯ ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แล้ว และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบการถอนชื่อคุณหญิงปรียา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ดังนั้นจึงฟังได้ว่าคุณหญิงปรียา ฯ ได้ลาออกจากกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว ส่วนปัญหาที่คุณหญิงปรียา ฯ เป็นลูกจ้างบริษัท เกษมวารมย์ ฯ หรือไม่นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ชี้แจงว่า ไม่เคยเป็นลูกจ้างหรือรับค่าจ้างจากบริษัท ฯ แต่ที่ลงลายมือชื่อในงบดุลบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ เพราะเป็นงบดุลระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ ซึ่งคุณหญิงปรียา ฯ ลาออกจากกรรมการบริษัท ฯ ในเดือนเมษายน ๒๕๕๒ เป็นช่วงคาบเกี่ยวกับปีงบดุล ผู้ทำบัญชีชี้แจงว่าคุณหญิงปรียา ฯ ลงลายมือชื่อรับรองงบดุลที่คุณหญิงปรียา ฯ จึงลงลายมือชื่อในงบดุล เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าคุณหญิงปรียา ฯ ไม่ได้เป็นลูกจ้างบริษัท ฯ และได้ลาออกจากกรรมการบริษัท ฯ แล้วเช่นนี้ แม้คุณหญิงปรียา ฯ จะได้ลงลายมือชื่อในงบดุลของบริษัท ฯ ในฐานะกรรมการบริษัท ฯ ก็ตาม ก็ไม่ได้ทำให้คุณหญิงปรียา ฯ กลับมาเป็นกรรมการของบริษัท ฯ ได้อีก เพราะการแต่งตั้งกรรมการบริษัท นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๗ จะต้องแต่งตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นและจะต้องนำไปจดทะเบียนต่อ นายทะเบียนด้วย คุณหญิงปรียา ฯ จึงไม่มีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด

ข้อที่ ๔ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

มาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่”

เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่มีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น การประชุมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่คุณหญิงปรีญา ฯ ร่วมประชุมย่อมสมบูรณ์ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าจะนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับได้หรือไม่

ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องข้อที่ ๕ ข้อที่ ๖ และข้อที่ ๗ นั้น ผู้ถูกร้องอ้างว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังมีผลใช้บังคับ และผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบ ฯ ดังกล่าวในข้อที่ ๒๐ และข้อที่ ๒๒ คือผู้ร้องไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้อง นำพยานหลักฐานมาชี้แจงต่อผู้ร้อง และผู้ร้องมิได้ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายใน ๓๐ วัน จึงต้องถือว่าคดีขาดอายุความ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะรับไว้วินิจฉัยได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ซึ่งหมายความว่า ให้ใช้ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จนกว่าจะประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ดังนั้น นับตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ระเบียบดังกล่าวจึงถูกยกเลิกไม่อาจนำมาใช้บังคับได้อีก และผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวกับคดีนี้ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าระเบียบดังกล่าวข้อ ๒๐ และข้อ ๒๒ กำหนดว่าอย่างไรและผู้ร้องปฏิบัติฝ่าฝืนหรือไม่

ข้อที่ ๘ ผู้ถูกร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินให้ผู้ถูกร้องทราบ ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมากทำให้ไม่มีเวลาในการตรวจสอบ

ปัญหานี้ได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ข้อที่ ๕ ผู้ถูกร้องอ้างว่าผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่าการไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ถ้าไม่ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ก็มีใช้การขึ้นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ต้องการจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง จึงพึงได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ เพราะการกระทำของผู้ถูกร้องมิได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

เห็นว่ารัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติมาตรการต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และให้ผู้ร้องเป็นองค์กระทำการตามที่ดังกล่าว การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ เป็นมาตรการหนึ่งในหลายๆ มาตรการของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชี ฯ อีก เพื่อแสดงความบริสุทธิ์อีกครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่า ขณะดำรงตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติให้ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยมิได้คำนึงถึงว่าการยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น จะทำให้ผู้ยื่นได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์ต้องการแต่เพียงให้ผู้ยื่นแสดงความจริงใจและบริสุทธิ์ใจต่อประชาชนโดยยื่นบัญชี ฯ แสดงความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินขณะยื่นบัญชี ฯ เท่านั้น

ส่วนประเด็นที่ว่าถ้าผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับตั้งแต่เมื่อใดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนั้นแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

จะเห็นได้ว่ามาตรา ๒๕๕ วรรคแรก ได้บัญญัติไว้ว่าหากไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ
จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ
จะมีผล ๒ ประการ คือ ๑. ให้พ้นจากตำแหน่ง และ ๒. ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี
ส่วนจะพ้นตำแหน่งเมื่อใดนั้น มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า สำหรับผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่
ในกรณีไม่ยื่นบัญชี ฯ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดยื่นบัญชี ฯ และกรณีจงใจยื่นบัญชี ฯ
ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วัน
ตรวจพบว่ามีการกระทำความผิด

ดังนั้นเมื่อผู้ถูกร้องไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะได้รับผล ๒ ประการ ดังกล่าวคือ
ให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว
ผู้ถูกร้องจึงไม่ถูกบังคับให้พ้นจากตำแหน่งอีก ผู้ถูกร้องจึงได้รับผลประการที่สองเท่านั้น คือห้ามมิให้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมืองห้าปี แต่จะนับตั้งแต่เมื่อใดนั้น มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง
ซึ่งผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ จึงต้องนับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่านายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดง
รายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ โดยปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามมาตรา ๒๕๕
และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ สรุปว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ นายประยุทธ์ ฯ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ (บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ) ของตน คู่สมรส (นางสุวิมล มหากิจศิริ) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๔) และนายประยุทธ์ ฯ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะกรณีเข้ารับตำแหน่งต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ส่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

- (๑) เงินฝากของนายประยุทธ์ ฯ ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท
- (๒) เงินฝากของคู่สมรส ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๓) เงินลงทุนของนายประยุทธ์ ฯ (หุ้นในบริษัทต่างๆ) มูลค่ารวม ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท
- (๔) เงินลงทุนของคู่สมรส (หุ้นในบริษัทต่างๆ) มูลค่ารวม ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท
- (๕) เงินลงทุนของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ (หุ้นในบริษัทต่างๆ) มูลค่ารวม ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท
- (๖) ที่ดินของคู่สมรส ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา
- (๗) ยานพาหนะของนายประยุทธ์ ฯ มีรถยนต์ ๓ คัน
- (๘) หนี้สินของนายประยุทธ์ ฯ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวแล้ว พบว่ามีรายการที่นายประยุทธ์ ฯ ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ดังนี้

(๑) เงินฝากของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท

(๒) เงินฝากของกลุ่มสมรส จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๓๕๐,๓๕๘,๕๓๕.๕๘ บาท

(๓) เงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๑ บัญชี เป็นเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

(๔) ที่ดินของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรส จำนวน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา

(๖) ที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

(๗) รถยนต์ของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๓ คัน

(๘) บ้านพักอาศัยของกลุ่มสมรส จำนวน ๑ หลัง

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือที่ ปช ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงนายประยุทธ์ ฯ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว และนายประยุทธ์ ฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. ดังนี้

(๑) บัญชีเงินฝากของนายประยุทธ์ ฯ ทั้ง ๑๐ รายการ เป็นบัญชีที่มีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจหลายบัญชี และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่นายประยุทธ์ ฯ และไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินเหลืออยู่ในบัญชี จึงแสดงแต่ยอดบัญชีที่ทำได้จริง และเป็นบัญชีที่นายประยุทธ์ ฯ ได้ใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติเท่านั้น

(๒) บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส นายประยุทธ์ ฯ ไม่ทราบ เพราะกลุ่มสมรสไม่ได้แจ้งให้ทราบว่า มีบัญชีเงินฝากดังกล่าว

(๓) บัญชีเงินฝากของบุตรเป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสของนายประยุทธ์ ฯ ทำการเปิดบัญชีเงินฝากให้ และไม่ได้แจ้งให้นายประยุทธ์ ฯ ทราบ

(๔) ที่ดินของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว

(๕) ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร นายประยุทธ์ ฯ ไม่ทราบมาก่อนว่ามีที่ดินและเห็นว่าเป็นของกลุ่มสมรสและบุตรไม่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของตน จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

(๖) รถยนต์ของนายประยุทธ์ ฯ จำนวน ๓ คัน เป็นรถเก่าที่ใช้มาตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันนี้ไม่ได้ใช้ โดยเก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลีมแจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

(๗) บ้านพักของกลุ่มสมรสที่แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น แท้จริงแล้วใช้เป็นที่ตั้งของบริษัททำงานของกลุ่มสมรส ไม่ได้ใช้เป็นบ้านพักเพราะความจริงกลุ่มสมรสพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโจลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และยอมรับว่าเป็นการกรอกรายการผิดพลาดไป ดังนั้น ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ จึงมิได้แสดงรายการดังกล่าว

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า รายการทรัพย์สินของนายประยุทธ์ ฯ กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมคือ รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ บ้านพักอาศัยและรถยนต์ของนายประยุทธ์ ฯ เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มาก ดังนั้นคำชี้แจงของนายประยุทธ์ ฯ จึงรับฟังได้ ส่วนในกรณีที่นายประยุทธ์ ฯ มิได้แสดงบัญชีเงินฝากไว้ มีจำนวนถึง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ ไม่ได้แสดงบัญชีเงินฝากอีก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับ ประกอบกับนายประยุทธ์ ฯ มิได้แสดงรายการที่ดินจำนวน ๕ แปลง และมิได้แสดงรายการที่ดินของกลุ่มสมรสอีกจำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจพบ เมื่อพิจารณาเหตุผลจากการชี้แจงของนายประยุทธ์ ฯ แล้ว ไม่อาจรับฟังได้ในส่วนนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่นายประยุทธ์ ฯ ส่งเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไม่มีผลลดล้างการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้และมีมติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือ

๑) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) ได้ชี้แจงและคัดค้านข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ดังนี้

๑. คำร้องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุผลคือ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อันเป็นวันที่ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนี้ การยื่นที่ผู้ถูกร้องได้กระทำไป เป็นการยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งถูกยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ดังกล่าวก็ไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้ง หรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของวุฒิสภามาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างไรก็ดี กรณีการยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้องครั้งแรกจึงถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นหรือแสดงทรัพย์สินต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในบทบังคับที่จะต้องถูกดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

การที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ซึ่งในขณะนั้น ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงสมาชิกวุฒิสภาด้วย ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนด รายละเอียดในการปฏิบัติว่าจะต้องทำอะไร และด้วยเหตุนี้จึงได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ความว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งทำหน้าที่

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่กำหนดระเบียบขึ้นมาใช้บังคับ และต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาก่อนที่จะประกาศใช้เพราะก่อนที่จะมีระเบียบดังกล่าว การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญย่อมไม่สามารถจะปฏิบัติได้เนื่องจากยังขาดรายละเอียดและความเข้าใจถึงขอบเขตที่จะต้องปฏิบัติ และปรากฏว่าระเบียบดังกล่าวนี้มีผลใช้บังคับโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงต้องถือว่าหน้าที่ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเริ่มต้นตั้งแต่วันดังกล่าว ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) โดยมีได้มีตำแหน่งใดตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้จัดส่งแบบการยื่นรายการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินที่ออกตามกฎหมาย ป.ป.ป. เดิมมาให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นแบบแสดงรายการตามแบบดังกล่าวไปเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ อันเป็นเวลาก่อนที่จะมีระเบียบตามข้างต้นการยื่นบัญชีดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นการยื่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งกรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในบทบังคับของมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพราะคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้ลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น และเมื่อเป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัดว่ามีได้มีความหมายขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

จากถ้อยคำและสาระที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เห็นได้ชัดว่ามาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว โดยไม่ได้มีตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เหลืออยู่เมื่อบุคคลนั้นมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่งจึงย่อมเป็นไปไม่ได้ แม้จะมีบทลงโทษอีกประการหนึ่งคือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม แต่ก็ยังเป็นบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องจากโทษ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” ซึ่งได้กำหนดไว้ ๒ อย่างควบคู่กัน ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ดังนั้นเมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการแรกจึงมีไม่ได้ และเมื่อมีโทษประการแรกไม่ได้ การกำหนดห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ต่อไปเป็นเวลา ๕ ปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวอันเป็นโทษประการที่สองจึงเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ยังได้บัญญัติไว้ด้วยข้อความเดียวกันกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ได้ขยายความเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้นด้วยว่า “...เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ” อันแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์โดยชัดแจ้งว่า บทลงโทษดังกล่าวเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ต่างก็ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วในวันที่ผู้ร้องได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาเรื่องที่ถูกกล่าวหา กรณีของผู้ถูกร้องเป็นเรื่องการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๖ เท่านั้น กล่าวคือให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. (ผู้ร้อง) ตรวจสอบบัญชีที่ยื่นหลังจากพ้นตำแหน่ง หากพบว่าผู้ถูกร้องรั่วรัวผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องได้แต่เพียงดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ วรรคสอง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๘ วรรคสอง และระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๓ วรรคสอง คือส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไปเท่านั้น

๓. ผู้ถูกร้องได้คัดค้านประเด็นข้อกฎหมายในการยื่นคำร้องให้วินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามคำร้องฉบับลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ ตามที่อ้างได้ เนื่องจากผู้ร้องยื่นคำร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีการลงลายมือชื่อของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๘ ท่าน และอ้างถึงมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน ๘ เสียง ในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งปรากฏว่า กรรมการสองคนคือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในบริษัทเอกชนและยังไม่ได้ลาออกจากงานในบริษัทเอกชนหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งล่วงพ้นกำหนด ๑๕ วันแล้ว ซึ่งต้องถือว่ากรรมการสองคนมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีสิทธิ์ที่จะลงนามในคำร้องยื่นต่อ

ศาลรัฐธรรมนูญเพราะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่อ้างได้ โดยเฉพาะความสมบูรณ์ในการดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว ในขณะที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ใดซึ่งดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด หากได้รับเลือกจากวุฒิสภาโดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้นแล้ว จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งหรือความเป็นลูกจ้างดังกล่าวภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ ได้รับเลือก ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๖๐ (๕) และมาตรา ๒๕๘ (๓) ซึ่งบัญญัติให้กรรมการ ป.ป.ช. พ้นจากตำแหน่งเมื่อไปดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด ประกอบกับพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓ (๕) กับมาตรา ๑๑ (๓) ซึ่งมีบทบัญญัติสอดคล้องกันกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น

โดยกรณีนี้มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. ๒ ท่าน โดยท่านหนึ่งคือ คุณหญิงปรีดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด รวมทั้งเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ อีกด้วย โดยดำรงตำแหน่งและคงเป็นลูกจ้างอยู่ในวันที่ได้รับเลือก และวันได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการจนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น คุณหญิงปรีดา ฯ เพิ่งจะลาออกเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ โดยอ้างเหตุที่ไม่ได้ลาออกว่าลืมไป การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรีดา ฯ จึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อไปว่า เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ อันเป็นเวลาภายหลังจากที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งแล้ว และอยู่ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรีดา ฯ ได้ลงลายมือชื่อในบัญชีบุคคลฐานะเป็นกรรมการ และผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ดังนั้นในวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ คุณหญิงปรีดา ฯ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าตนลืมโดยไม่รู้ว่ายังมีตำแหน่งกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ หากจะถือเอาวันที่คุณหญิงปรีดา ฯ รู้ถึงเหตุที่ทำให้ตนต้องพ้นจากตำแหน่งเป็นเกณฑ์แล้ว คุณหญิงปรีดา ฯ จะต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ซึ่งเป็นวันที่ถือว่าคุณหญิงปรีดา ฯ ทราบและมีโอกาสแรกที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัทเอกชน แต่คุณหญิงปรีดา ฯ ก็ไม่ได้กระทำ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงถือว่าคุณหญิงปรีดา ฯ ไม่ได้รับการแต่งตั้ง

มาแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งหมดจึงเสียไปเพราะมีคณะกรรมการไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง และไม่มีสิทธิ์หรืออำนาจที่จะเข้าประชุมหรือกระทำการใดในฐานะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้การใดที่ได้ทำไปแล้วย่อมไม่อาจถือเป็นมติโดยชอบได้ และมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่คุณหญิงปรีญา ฯ ได้เข้าประชุม หรือมีส่วนกระทำการ หรือแสดงความคิดเห็น ย่อมใช้ไม่ได้ด้วยเช่นกัน มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเท่ากับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่เคยมีมติว่าผู้ถูกร้องมีการกระทำความผิด อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และโดยผลเช่นนั้นผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ ได้

หากมีการยกบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” มาเป็นข้ออ้างทำให้การดำเนินงานหรือการมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีคุณหญิงปรีญา ฯ ร่วมด้วยเป็นอันใช้ได้ นั้น แต่กรณีนี้ได้มีพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ว่า “พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่... (๒) องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ...” ดังนั้นในฐานะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายดังกล่าว และไม่อาจนำมาตรา ๑๕ ของกฎหมายดังกล่าวมาใช้กับกรณีนี้ได้

๔. ในการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีมติว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่ตามมาตรา ๑๓๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นผลให้มติดังกล่าวเป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามที่ได้รับจากทางสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาตามแบบที่ส่งให้ ผู้ถูกร้องได้กรอกรายการไปตามที่เข้าใจว่าการยื่นแบบแสดงรายการนี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบไว้ จึงได้กรอกรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปตามที่เข้าใจว่าเป็นการยื่นบัญชีครั้งแรกหลังจากเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

และหากมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไร ผู้ถูกร้องจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. จนเมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้อง ยังไม่ได้รับการทักท้วงหรือแนะนำแต่อย่างใด ดังนั้นในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ เนื่องจากพ้นตำแหน่ง (ซึ่งได้ยื่นเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓) จึงได้ถือเอาการยื่นครั้งแรก เป็นต้นแบบและกรอกไปตามนั้น นอกจากนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงจึงแสดงรายการเปลี่ยนแปลงตามที่เป็นจริง

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ อันเป็นระยะเวลาห่างจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน ๑ ครั้งแรกถึง ๒ ปี ๓ เดือนเศษ และห่างจากระยะเวลาที่ผู้ถูกร้องยื่นครั้งที่สองเนื่องจาก พ้นจากตำแหน่งเป็นเวลา ๓ เดือน ผู้ถูกร้องจึงได้รับหนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้ถูกร้อง จึงได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ที่ไม่ถูกต้องนั้นว่าสมควรทำอย่างไร ซึ่งเมื่อได้รับคำชี้แจงแล้ว ผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ เพิ่มเติมเพื่อให้ครบถ้วน และได้รับคำชี้แจงว่าไม่ต้องดำเนินการอย่างใดอีก ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการเสนอเรื่องของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และได้มีมติในวันนั้นทันทีว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสาร ประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง ให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง โดยผู้ถูกร้องมีความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๐ หรือข้อ ๒๑ ของระเบียบ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งตามระเบียบทั้ง ๒ ข้อดังกล่าวได้วางหลักการสำคัญว่า ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติดังกล่าว ได้จะต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกร้องกล่าวหาชี้แจงต่อคณะกรรมการด้วย โดยข้อ ๒๐ ของระเบียบที่อ้างถึงข้างต้นได้กำหนดไว้ว่า การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะวินิจฉัยว่าเป็นการจงใจยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบได้ เฉพาะกรณีที่ได้รับรายงานจากประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ หรือ เจ้าพนักงาน ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายได้จัดทำรายงานเสนอความเห็นว่ามีกรณีเช่นนั้นเกิดขึ้น แต่ในกรณีนี้ ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องแล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ก็มีความเห็น สมควรรวมเรื่องไว้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยระเบียบดังกล่าวที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะวินิจฉัยได้ทันที เมื่อกรณีไม่ต้องด้วยระเบียบ ๑ ข้อ ๒๐ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถดำเนินการวินิจฉัยได้ทันที

จึงต้องถือว่าเป็นกรณีต้องด้วยระเบียบ ฯ ข้อ ๒๑ คือคณะกรรมการจะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวเสียก่อน โดยจะมอบหมายให้ประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ หรือเจ้าพนักงานเป็นผู้ดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

นอกจากนี้ การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ กำหนดว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามข้อ ๒๐ หรือข้อ ๒๑ ให้คณะกรรมการเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด” ซึ่งกรณีนี้ผู้ร้องได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งตามระเบียบดังกล่าวผู้ร้องต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายในวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าว คือยื่นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อรับไว้วินิจฉัยชี้ขาดได้

๕. ประเด็นปัญหาข้อกฎหมายของเจตนารมณ์ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ว่าเป็นการจงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ในความเห็นของผู้ถูกร้องนั้น กรณีที่จะเป็นการจงใจนั้น ต้องพิจารณาถึงความหมายในทางทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิดที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำโดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือเป็นโทษตามกฎหมายอื่นทางปกครองตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผลร้าย โดยเฉพาะการตัดสิทธิหรือเพิกถอนสิทธิในทางการเมืองนั้น การจงใจก็คือการกระทำโดยเจตนาในระดับเบื้องต้น เพราะการกระทำตามกฎหมายที่เป็นความผิดจะต้องกระทำโดยเจตนา ซึ่งในทางกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ รู้สำนึกในการกระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายลักษณะละเมิดได้บัญญัติเรื่องจงใจไว้ว่า ความหมายของคำว่า “จงใจ” หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ดังนั้นการจงใจจึงเป็นเรื่องประสงค์ต่อผลที่มีความเสียหายแก่ผู้อื่น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผลแม้จะเล็งเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจกระทำ อาจเป็นเพียงเลินเล่อหรือบกพร่อง อีกส่วนหนึ่ง ดังนั้นการที่กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน...” จึงมีความหมายว่า เพียงแค่เจตนาไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน ๑ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือต้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน ๑ นอกจากนี้จะมีเจตนารมณคาโดยรู้สึกสำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจะเป็นการจงใจไม่ยื่นจะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง ความมุ่งหมายหรือผลของการจงใจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ จะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ กล่าวคือ เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สิน จากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร้ายวยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณและบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งให้คำจำกัดความคำว่า “ร้ายวยผิดปกติ” หมายความว่า “การมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติหรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่”

ถ้าพิจารณาตามกฎหมายแล้ว การที่ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่ภรรยาครอบครองอยู่ตามรายการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติของผู้ถูกร้องและภรรยาทั้งสิ้น ทรัพย์สินดังกล่าวจึงมิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์แต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยบทบังคับของกฎหมายฉบับนี้

ส่วนกรณีที่เป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย การปกปิดข้อเท็จจริงมีความหมายเพียงใดนั้น หมายถึง การกระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีเจตนาในการกระทำที่มุ่งหมายถึงการประสงค์ต่อการกระทำนั้นเช่นเดียวกันกับการจงใจ การปกปิดข้อเท็จจริงจึงต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย แต่การได้มาซึ่งทรัพย์สินและผลประโยชน์แห่งทรัพย์สินนั้นต้องเป็นไปตามเจตนารมณตามที่กฎหมายนั้นบัญญัติไว้ จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งเป็นเรื่องการให้พ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นบทบัญญัติ

ที่เป็นผลร้ายต่อผู้ถูกระทบสิทธิ ดังนั้น การปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินตามกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น ทั้งนี้ พิจารณาได้จากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ว่า “เนื่องด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นนโยบายที่สำคัญสำหรับรัฐบาลจะต้องดำเนินการต่อไปให้ได้ผลอย่างจริงจัง...” และได้บัญญัติมาตรา ๒๐ ว่า “เมื่อมีพฤติการณ์แสดงว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร้ายวณผิดปกติให้คณะกรรมการพิจารณาสอบสวน และให้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนเองตามรายการ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ความปรากฏว่า ร้ายวณผิดปกติและไม่สามารถแสดงได้ว่าร้ายวณขึ้นในทางที่ชอบ ให้ถือว่าผู้นั้นใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบให้คณะกรรมการรายงานความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นคำสั่งลงโทษไล่ออก”

กรณีของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงปรากฏว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้องเป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหลังจากที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และพ้นจากการดำรงตำแหน่งแล้ว ซึ่งธุรกิจดังกล่าวก็ยังดำเนินการต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาได้มาจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว แต่เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจซึ่งได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล ซึ่งเป็นกิจการของผู้ถูกร้องอันเป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่จะดำเนินการได้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีอำนาจในการอนุมัติหรือไม่อนุมัติหรือมีประโยชน์อื่นใดในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน จึงเป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในการพิจารณาถึงบทบัญญัติกรณีจึงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ โดยการจงใจ หรือปกปิดข้อเท็จจริงให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินจะเป็นการกระทำโดยทุจริตต่อหน้าที่ ใช้อำนาจโดยตำแหน่งหรือหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือได้รับทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ กรณีตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีหรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่ง แต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

๖. ประเด็นปัญหากรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของภรรยาหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินด้วยนั้น แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ ตามข้อเท็จจริงที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบว่ายังมีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรส แต่ผู้ถูกร้องยังมีได้แสดงในบัญชีรายการทรัพย์สิน ซึ่งมีทั้งบัญชีเงินฝาก ตั๋วสัญญาใช้เงินและโฉนดที่ดินนั้น หากจะพิเคราะห์ถึงหลักของการจิตใจของผู้ถูกร้องว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินหรือไม่นั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ในรายละเอียดทรัพย์สินของคู่สมรสได้ทั้งหมด ขึ้นอยู่กับเจตนาของคู่สมรสว่าจะแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเพียงใดทรัพย์สินในส่วนที่คู่สมรสมิได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบนั้น ผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคล การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องต้องรับรู้ถึงเหตุที่ไม่อยู่ในอำนาจของตนย่อมไกลเกินกว่าเหตุผลที่จะสนับสนุนถึงหลักของกฎหมายของคำว่า “กระทำโดยจงใจ” ได้

๗. จากกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยวินิจฉัยหลักกฎหมายคำว่า “จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” โดยวินิจฉัยในคดีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย คำว่า “จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น หมายถึง ต้องจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าวไม่ถือว่าจงใจปกปิดตามกฎหมาย ซึ่งข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องก็มีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกันกับคดีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน เพราะทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบเพิ่มเติมนั้น ผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา แม้จะบกพร่องไปบ้างก็มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ทั้งสิ้น การวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมายของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องใช้บรรทัดฐานอย่างเดียวกันตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๘. ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงกล่าวคือ

๘.๑ ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่า กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากว่ามีจำนวน ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท แต่การตรวจสอบพบว่าบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้อีกจำนวน ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม นอกจากจะมีจำนวนที่แตกต่างกันมากแล้ว จำนวนเงินตาม

บัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมก็มีเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้เป็นเงินหลักสิบล้าน นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าว ปรากฏว่าเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวันถึง ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินฝากอื่น ๆ หากผู้ถูกร้องจะมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงจะไม่เกิดกรณีที่ตรวจสอบพบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ผู้ถูกร้องขอชี้แจงเหตุผล คือ

กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบกรณีผู้ถูกร้อง ถูกตรวจสอบบัญชีเงินฝากที่ยังไม่แจ้งรายการทรัพย์สินจำนวน ๕ บัญชี และเห็นว่าผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝาก เพียง ๑ บัญชี ส่วนที่เหลืออีก ๔ บัญชี ไม่ได้แจ้งและวินิจฉัยว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ได้แจ้งบัญชีไว้ กับไม่ได้แจ้งบัญชีมีความแตกต่างกันมาก ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศมีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท การดำเนินธุรกิจย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินทุกประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจก็จะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี ซึ่งก็เป็นกรณีปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์เองก็อาศัยนักธุรกิจในการระดมเงินฝาก ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียงมีเครดิตในทางธุรกิจเป็นอย่างดี เป็นที่รู้จักของสถาบันการเงินต่างๆ ธนาคารต่างๆ มักจะขอความช่วยเหลือจากผู้ถูกร้องให้ช่วยดำเนินการเปิดบัญชีและฝากเงินกับธนาคาร เพื่อเป็นการช่วยเหลือยอดเงินฝากของธนาคารสาขาต่างๆ หากธนาคารใดที่ผู้ถูกร้องจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ในการดำเนินธุรกิจมาก ก็จะฝากไว้เป็นจำนวนมาก ธนาคารใดหากแต่ให้ความช่วยเหลือก็จะฝากไว้เป็นจำนวนน้อยและไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชี ถึงเคลื่อนไหวก็น้อยมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากที่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นเป็นการเปิดบัญชีไว้หลายธนาคารแตกต่างกันไปไม่ซ้ำกันและบัญชีแทบจะไม่มีมีการเคลื่อนไหว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัญชีจำนวนดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ได้เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจของผู้ถูกร้องโดยตรง แต่เป็นการเปิดเพื่อช่วยเหลือธนาคารเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากให้กับธนาคารเท่านั้น การที่ผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ เลขที่ ๑๐๑-๔-๕๑๓๕๒-๖ จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท บัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสะสมทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจและเป็นเงินจำนวนมากที่ผู้ถูกร้องใช้เป็นประจำ เมื่อมีกฎหมายให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินบัญชีดังกล่าวซึ่งมีจำนวนเงินมาก ผู้ถูกร้องก็ได้แสดงบัญชีทันทีโดยมิได้มีการปิดบัง เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีต่างๆ ที่ไม่ได้ยื่นเมื่อแยกเป็นรายบัญชีแล้วจะมีอัตราส่วนน้อยมาก หากผู้ถูกร้องมีความประสงค์จะปกปิดและเพื่อให้ได้ประโยชน์ก็ย่อมทำการปกปิดบัญชีที่มีจำนวนเงินมากกว่าเพราะเท่ากับว่าผู้ถูกร้องจะได้ประโยชน์จากเงินก้อนนี้ ดังนั้นจากพฤติการณ์ดังกล่าวแม้จะมีบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ไม่ได้แจ้ง

เมื่อดูจำนวนเงินรวมถึงความเคลื่อนไหวของบัญชีเงินฝากซึ่งมีจำนวนน้อยในแต่ละบัญชี จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องจะจงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องเองก็ได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว ไม่มีเจตนาทุจริตตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว

ส่วนกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าผู้ถูกร้องมีจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ และวินิจฉัยว่าจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ได้แจ้งจำนวนเงินไว้กับไม่ได้แจ้งจำนวนเงินมีความแตกต่างกันมากถือเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่าจำนวนเงินที่ไม่ได้แจ้งแบ่งอยู่ตามบัญชีต่างๆ ถึง ๕ บัญชี และจากการตรวจสอบพบว่าบางบัญชีเคลื่อนไหวบางบัญชีเคลื่อนไหวน้อยมาก การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะนำจำนวนเงินที่แจ้งและไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ววินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นน่าจะไม่ใช่เหตุผลเพราะการจงใจหรือไม่จงใจ หรือปกปิดหรือไม่ปกปิดข้อเท็จจริงอันจะเป็นความผิดตามกฎหมายนั้นจะต้องดูตามข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำนวนเงินที่ไม่ได้แจ้งแยกเป็นบัญชีของธนาคารต่างๆ ถึง ๕ บัญชี เจตนาจึงต้องแยกออกจากกันจะนำเอาจำนวนเงินของแต่ละบัญชีเป็นเงินจำนวนเดียวกัน แล้วมาวินิจฉัยเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ผู้ถูกร้องแจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้จำนวน ๑ บัญชี ซึ่งมีจำนวนเงินมากกว่าเกือบ ๒ เท่า มาเป็นเหตุผลในการใช้ดุลพินิจที่จะวินิจฉัยลงโทษผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องด้วยประการทั้งปวง เพราะบางบัญชีไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชี ส่วนบัญชีอื่นๆ ที่มีจำนวนในหลักล้านบาทที่มีการเคลื่อนไหวก็จะเป็นเรื่องเฉพาะดอกเบี้ยของธนาคารเท่านั้น เมื่อไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชีก็แสดงว่าผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์จากจำนวนเงินที่รวมกันทั้งหมดแต่ประการใด จำนวนเงินตามบัญชีต่างๆ เมื่อรวมกันแล้วจึงไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ อนึ่ง หากจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ กรณีควรต้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยไม่สุจริต กรณีนี้ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องหรือนุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ดังนั้นข้อวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงขัดต่อหลักการรับฟังพยานหลักฐาน

ส่วนกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีตรวจสอบเพิ่มเติมบัญชีเงินฝากกระแสรายวันถึง ๔ บัญชี โดยวินิจฉัยว่าเป็นการประกอบธุรกิจปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องทำการส่งจ่ายเช็คถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านั้นอยู่เสมอ และต้องทราบดีว่าตนมีบัญชีดังกล่าวไว้ ขอเรียนชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจำนวน ๔ บัญชี ที่ไม่ได้แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ชัดเจนว่าไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวในบัญชี ทั้งก่อนที่

ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามาถึงปัจจุบัน บัญชีทั้ง ๓ บัญชี ก็ไม่มีการเคลื่อนไหว อีกทั้งเงินก็มีจำนวนน้อย ซึ่งตามประเพณีของธนาคารหากทิ้งระยะเวลาจนเท่ากับเป็นการหยุดเดินบัญชีชั่วคราวเสมือนหนึ่งเลิกใช้บัญชี ดังนั้นในวันยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินจึงไม่คิดว่าจะมีบัญชีนั้นอยู่ ส่วนอีก ๑ บัญชีที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นบัญชีกระแสรายวันที่ผู้ถูกร้องมิได้ใช้หมุนเวียนเป็นปกติประจำในทางธุรกิจ อีกทั้งระยะเวลาการเตรียมการก็จำกัด ผู้ถูกร้องจึงไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว การไม่แสดงบัญชีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่าเป็นการจงใจปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล เพียงแต่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินเท่านั้น หาเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ได้ และได้ประโยชน์จากบัญชีดังกล่าวนั้น เพราะจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจ ซึ่งหมายความว่า ต้องหลีกเลี่ยง หลบซ่อน ปกปิดที่จะไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องในขณะนั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ นั้น ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวมีเงินจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับเงินและกิจการของผู้ถูกร้อง และจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าวอยู่ เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา ณ ปัจจุบันนี้ผู้ถูกร้องยังไม่ทราบว่าตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวใครนำไปขึ้นเงิน ซึ่งกำลังตรวจสอบข้อเท็จจริงอยู่

๘.๒ กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่าปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบในกรณีบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ไม่แจ้งรายการทรัพย์สินจำนวน ๒๓ บัญชี เห็นว่าผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากเพียง ๒ บัญชี ส่วนที่เหลือ ๒๑ บัญชี ไม่ได้แจ้งและวินิจฉัยว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมจะมีเป็นจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้ และจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้หลายเท่าตัว และเป็นเงินหลักร้อยล้านบาทนั้น ผู้ถูกร้องขอให้การยืนยันว่ากลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจ การวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่สรุปเอาจากผลแต่เพียงว่า “อ้างเหตุว่าเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อถือได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบ ๔๐๐ ล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องในกรณีเช่นนี้จึงฟังไม่ขึ้น” คำวินิจฉัยเช่นนี้เท่ากับอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยากันว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของกลุ่มสมรส ประเด็นดังกล่าวผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้องและต้องเป็นการจงใจซึ่งมีเจตนาพิเศษเหนือเจตนากระทำธรรมดาด้วยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ เป็นบทที่มีการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้องเปรียบเสมือนโทษในคดีอาญาเช่นเดียวกัน เพราะเป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนจะพึงมี การพิจารณาการกระทำของบุคคลจะต้องพิจารณาจากการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยาด้วยกันก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๑ ก็เพียงบัญญัติให้สามีภรรยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยาเท่านั้น ดังนั้นเจตนาของบุคคลแม้จะเป็นสามีภรณาก็ต้องแยกจากกัน การที่วินิจฉัยโดยใช้หลักว่าผู้ถูกร้องต้องรู้เห็นการกระทำของคู่สมรส เพราะเหตุแห่งการเป็นสามีภรณาร่วมกัน ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วย หลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา กรณีเช่นนี้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ไปถึงทรัพย์สินของคู่สมรสได้ เพราะคู่สมรสมีรายได้เป็นของตนเองจากการดำเนินธุรกิจและไม่ประสงค์จะให้ผู้ถูกร้องล่วงรู้ถึงสถานะการเงิน ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ได้ทุกเรื่องในส่วนที่ผู้ถูกร้องทราบผู้ถูกร้องก็ได้แสดงบัญชีไปแล้วจำนวน ๒ บัญชี ซึ่งคู่สมรสได้ฝากไว้เป็นบัญชีเงินฝากประจำ ส่วนที่เหลือที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบอยู่นั้นคือบัญชีที่ผู้ถูกร้องจะรู้ได้ หากไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบเพราะเป็นบัญชีส่วนตัว การหมุนเวียนบัญชีเงินฝากจะมีจำนวนมากหรือน้อยก็เป็นเรื่องของคู่สมรสจะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากโดยส่วนใหญ่แล้วนั้นจะไม่มีเคลื่อนไหว ซึ่งบัญชีที่ไม่มีเคลื่อนไหวมี ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และมีการเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี และการเคลื่อนไหวในทางบัญชีดังกล่าวนี้ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายเอง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องแต่ประการใด และที่สำคัญคือในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสทุกบัญชีทั้ง ๒๓ บัญชี ที่ตรวจสอบว่าไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินไว้ นั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็นและไม่มีส่วนร่วมในการลงลายมือชื่อในการฝากหรือถอนเงินแม้ในเพียงบัญชีเดียว และในการเคลื่อนไหวหรือในการฝากหรือถอนเงินแต่ละครั้งนั้น คู่สมรสก็มีได้แจ้งให้แก่ผู้ถูกร้องทราบแต่ประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นบัญชีเงินฝากส่วนตัว เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน คาเช่ ทรัสต์ จำกัด

๘.๓ ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน โดยแสดงว่าไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่ได้ตรวจสอบพบว่าผู้ถูกร้องมีที่ดินจำนวน ๕ แปลง เห็นว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ชี้แจงว่า “คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และก็เป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น บ่งชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอีกจำนวนหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก

ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนเองทั้ง ๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ผู้ถูกร้องขอชี้แจงโดยอ้างคำชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ข้อ ๔ ว่า “ที่ดินของข้าพเจ้าจำนวน ๕ แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินได้มาก่อนข้าพเจ้าเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีทรัพย์สินก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป”

กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้องซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นกระบวนการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยทั้งหมดจึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องคือความสัจจริงมิใช่ผู้ถูกร้องจะแก้ตัวหรือบิดเบือนและการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เรียบเรียงถ้อยคำในคำชี้แจงผิดไปและตีความให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยหลักการและเหตุผล ประการสำคัญเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ดินทั้ง ๕ โฉนด ไม่มีการเปลี่ยนมือ จึงเป็นหลักฐานที่คงที่ มิใช่ได้มาเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์เพิ่มเติมแต่ประการใด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เคยวินิจฉัยในคดีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน กรณียื่นบัญชีทรัพย์สินและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบภายหลัง หากไม่มีการได้ประโยชน์ก็ไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๘.๔ กรณีที่พิจารณาเกี่ยวกับที่ดินของกลุ่มสมรสซึ่งผู้ถูกร้องแสดงรายการที่ดินของกลุ่มสมรสว่ามีจำนวน ๑๔ แปลง แต่จากการตรวจสอบพบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินที่มีได้แสดงรายการไว้เพิ่มเติมมีอีกจำนวน ๒๑ แปลง นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสของตนมีที่ดินจำนวนมากดังที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้เพราะผู้ถูกร้องสามารถที่จะตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มืออยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ชี้แจงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า “ในส่วนของที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตรของผู้ถูกร้อง เนื่องจากกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสและบุตรมีที่ดินอยู่และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรไม่ได้มาเกี่ยวเนื่องกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ดังกล่าว ฯ” ขอชี้แจงว่า กรณีการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ นั้น

ไม่ว่าจะเป็นที่ดินซึ่งมีชื่อผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือว่าเป็นที่ดินซึ่งคู่สมรสของผู้ถูกร้องหรือบุตรของผู้ถูกร้องเป็นกรรมสิทธิ์ก็ตาม ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินนั้นคือ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง แม้กระทั่งเงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินต่างๆ นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้ดำเนินการ การเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้เก็บ ซึ่งผู้ถูกร้องก็ไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเอกสารสิทธิต่างๆ ที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้เก็บรักษาไว้ แต่การที่ผู้ถูกร้องจะแจ้งหรือแสดงรายการทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้นั้น ผู้ถูกร้องก็สามารถแจ้งได้ในส่วนที่ผู้ถูกร้องทราบและที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องเท่านั้น ที่สำคัญก็คือในการซื้อที่ดินทุกแปลง เงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินก็เป็นเงินของคู่สมรสของผู้ถูกร้องเพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้เป็นของตนเอง นอกจากนี้หากวิเคราะห์ถึงเอกสาร โฉนดที่ดิน และหนังสือสัญญาซื้อขายในส่วนของคู่สมรสและบุตรนั้น จะเห็นชัดเจนว่าผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องเลย และแม้กระทั่งลายเซ็นในฐานะเป็นพยานก็ตาม จึงชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา ไม่มีเจตนาบิดเบือนหรือเป็นการแก้ตัวแต่ประการใดทั้งสิ้น การซื้อที่ดินระหว่างที่เป็นสามีภรรยาทั้งคู่สมรสที่มีรายได้เพียงพอสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากสามี จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งกฎหมายบังคับว่าต้องได้รับความยินยอมจากสามี แต่กรณีนี้ปรากฏว่าที่ดินทั้ง ๒๑ แปลง ไม่มีการโอนขายแต่ประการใด และที่สำคัญก็คือการที่ผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสของผู้ถูกร้องและบุตรมิได้แสดงบัญชีทรัพย์สินอีกจำนวน ๒๑ แปลง ในครั้งแรกนั้น ก็ไม่มีเหตุผลอันใดที่ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรจะต้องปกปิด เพราะที่ดินดังกล่าวทั้งหมดได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การได้มาของทรัพย์สินต่างๆ นั้น ก็ล้วนแล้วแต่ได้มาโดยการทำมาหาได้หรือการทำธุรกิจของผู้ถูกร้องและภรรยาโดยสุจริต แต่ที่มีได้แจ้งนั้นก็สืบเนื่องมาจากผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าเอกสารสิทธิดังกล่าวนี้มีอยู่ในขณะที่แจ้ง ดังนั้นจึงไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหายตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เคยวินิจฉัยในประเด็นเดียวกันนี้ไว้แล้วว่า ถ้าไม่เป็นการทำให้รัฐเสียหายหรือใครได้ประโยชน์ กรณีจะไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือไม่จงใจ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

๕. ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้วินิจฉัยคดีของผู้ถูกร้องว่า ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ผู้ถูกร้องเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์หลีกเลี่ยง ปิดบัง ซ่อนเร้น อันจะถือได้ว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินดังกล่าวก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

นอกจากนั้นบัญชีเงินฝากส่วนใหญ่ก็ไม่มีเคลื่อนไหว ส่วนทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรก็ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเช่นกัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้เพิ่มขึ้นแต่ประการใด เมื่อเปรียบเทียบกับคดีซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว คือการวินิจฉัยคดีกรณีพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จากข้อเท็จจริงในคดีจะเห็นได้ว่าเป็นการจัดทำเอกสารการกู้ยืมเงินย้อนหลัง ซึ่งมีใช้เป็นเอกสารที่มีอยู่จริง และเป็นการสร้างพยานหลักฐานเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีหนี้สินจริง เมื่อเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องที่ตรวจสอบพบไม่มีทรัพย์สินอันใดที่จะแสดงให้เห็นได้เลยว่า ผู้ถูกร้องปกปิดและหลีกเลี่ยง ซ่อนเร้น ปิดบัง เพราะทรัพย์สินดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีเอกสารฉบับใดซึ่งเป็นเท็จหรือที่ผู้ถูกร้องได้บิดเบือนสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่เพื่อให้ได้ประโยชน์ จึงเป็นการไม่จงใจ กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

๑๐. กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นเรื่องการตัดสินผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ทางการเมืองในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งแนวทางปฏิบัติในการยื่นแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองน้อยรายจะเข้าใจถึงแบบและวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เองก็ได้มีการโฆษณาหรือแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อให้เข้าใจ ผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดต่อกฎหมาย แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ บกพร่องนั้น เพราะเหตุบกพร่องในทางปฏิบัติ ผู้ถูกร้องชอบที่จะได้รับการปฏิบัติโดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินเพิ่มเติม แต่มิใช่อาศัยเหตุดังกล่าวมาตัดสิทธิผู้ถูกร้องทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับว่าไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง

๑๑. เหตุที่ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น ส่วนมากเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องซึ่งได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เป็นเงินและทรัพย์สินที่ได้มาด้วยความสุจริตในการประกอบธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องและภรรยาทั้งสิ้น มิใช่ได้มาจากการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือทุจริตต่อหน้าที่การงาน หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ถูกร้องในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มิชอบแต่ประการใดทั้งสิ้น การแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ซึ่งมีตกหล่นไปบ้างนั้น เมื่อเทียบกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ภรรยาและบุตรทั้งหมดแล้วถือว่ามิใช่อันมีจำนวนไม่มากนัก แม้ผู้ถูกร้องจะไม่แสดงไว้ในบัญชี

รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ดังกล่าวก็ตาม ก็ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงไว้ก็สืบเนื่องมาจากผู้ถูกร้องได้หลงลืมโดยไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมีอยู่จริงในขณะที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ และคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบ ซึ่งตามความหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นกรณีได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจูงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ทุจริตต่อราษฎรบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว แต่กรณีของผู้ถูกร้องได้ทรัพย์สินมาด้วยความสุจริตในทางทำมาค้าขายโดยปกติ จึงถือว่ามิได้จูงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ หรือจูงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และถ้าพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของผู้ถูกร้องหลังจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่ยื่นทรัพย์สินขาดไป ผู้ถูกร้องก็ได้ทำหนังสือชี้แจงพร้อมกับแสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ขาดไปทั้งหมดเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างครบถ้วน มิได้บิดเบือนหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ชี้แจงหรือมีข้อโต้แย้งแต่ประการใด อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ถูกร้องว่าการที่ผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมีอยู่ และเคยสอบถามเจ้าหน้าที่ว่ากรณีดังกล่าวของผู้ถูกร้องนั้นจะถือว่าจูงใจหรือไม่ และต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติมอีกเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เองก็เคยแจ้งว่า กรณีของผู้ถูกร้องนั้นเป็นการไม่จูงใจ

จากคำร้องและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญนั้น มีประเด็นที่ขอศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือ

๑. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ จูงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ ฯ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาและมีมติรับเรื่องไว้เพื่อทำการวินิจฉัยชี้ขาด ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และได้ให้ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องชี้แจงรายละเอียดตามคำร้อง รวมทั้งให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายแถลงเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ที่ประสงค์จะให้ศาลรู้ถึงข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการพิจารณาโดยมีความเห็นว่า

๑. การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เพราะเป็นการยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภาตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งถูกยกเลิกตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ มาตรา ๓ เพราะไม่ได้บัญญัติให้โอนการยื่นบัญชีจากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. และยังไม่ได้กำหนดระเบียบซึ่งจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ เพราะผู้ถูกร้องคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. และสำนักงาน ป.ป.ป. เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องมาแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. กรณีดังกล่าวนี้ไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะตามมาตรา ๒๕๕ นั้นให้ลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไม่ใช่ขยายความไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้ว ดังนั้นกรณีนี้นายประยุทธ์ ฯ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๖ เท่านั้น

การที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่ากรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะผู้ถูกร้องพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ส่วนมาตรา ๒๕๕ ใช้กับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๕๕ ใช้กับทั้งผู้ดำรงตำแหน่งและที่พ้นจากการดำรงตำแหน่งแล้ว ดังที่มาตรา ๒๕๑ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นตำแหน่ง และตามมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ จำนวน ๓ ครั้ง คือ ๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน

๓๐ วันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และ ๓) ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี...หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งนอกจากต้องยื่นบัญชีตาม ๒) แล้ว ให้ยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลา ๑ ปีด้วย ดังนั้นถ้าพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ประกอบกัน แม้ผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว แล้วก็ยังมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ตามข้อ ๓ ดังกล่าว และรัฐธรรมนูญ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน ๑ ที่ผู้ถูกร้องยื่นไว้ทั้ง ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๓ ประกอบกับมาตรา ๒๕๕ หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบว่าบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ที่ยื่นไว้ไม่ถูกต้องตามที่มาตรา ๒๕๕ บัญญัติไว้ ย่อมมีโทษ ๒ ประการ คือ ๑) ถ้าผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้นั้นยังดำรงอยู่ในตำแหน่ง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ จะต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น ตามมาตรา ๒๕๒ ก็อนับแต่วันที่ครบ ๓๐ วันหลังจากวันเข้ารับตำแหน่ง ๒) ถ้าผู้ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ผู้นั้นยังดำรงอยู่ในตำแหน่ง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ตรวจสอบพบว่าการกระทำความผิดดังกล่าว และมาตรา ๒๕๕ ยังกำหนดโทษอีกประการหนึ่งคือ ห้ามมิให้ ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จะเห็นว่าโทษประการ สุดท้ายนี้ใช้กับทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งซึ่งต้องพ้นไปตามข้อ ๑) และข้อ ๒) และรวมถึงผู้ที่พ้นจาก ตำแหน่งไปแล้วตามเหตุอื่นด้วย ดังนั้นมาตรา ๒๕๕ จึงสามารถบังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องด้วย หากบทบัญญัติตามมาตรา ๒๕๕ ไม่สามารถบังคับใช้กับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วได้ตามที่ผู้ถูกร้อง กล่าวอ้างเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะ ในส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อ...ใช้ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทราบว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินในขณะเข้าดำรงตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลา ๑ ปีแล้ว จะไม่สามารถปฏิบัติได้ ส่วนเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ นั้น เป็นกรณีที่ปรากฏว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างผิดปกติ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร และถ้ามีความผิดปกติในรายการทรัพย์สินนั้น ขั้นตอนต่อไป ก็ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง

๓. กรณีคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ปรากฏว่า มีกรรมการ ป.ป.ช. ๒ คน คือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ซึ่งกรณีของพลโท สวัสดิ์ ๑ ได้เป็นกรรมการในบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด และของคุณหญิงปรียา ๑ ได้เป็น

กรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ทั้งกรณีพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ จะอ้างเหตุที่ไม่ได้ลาออกจากกรรมการ บริษัทว่าหลงลืมไม่ได้ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสาม และมาตรา ๒๕๘ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๑๓ (๕) และมาตรา ๑๑ (๓) อีกทั้งกรณีของคุณหญิงปรีญา ฯ ที่ได้เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และได้ลงชื่อในบัญชีบุคคลฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัทเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ จึงถือว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่วันที่ลงชื่อในบัญชีคือ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไปนั้น

กรณีของพลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหากรณีที่ถูกล่าม اتهامว่าเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น ฯ โดยได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจาต่อกรรมการ ผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ หลังจากนั้นไม่เคยเข้าไปบริหาร หรือจัดการในกิจการของบริษัท ฯ ในฐานะกรรมการบริษัท ฯ แต่หลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่ปรากฏว่าเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น ก็เป็นเพราะเนื่องจากบริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งกรณีดังกล่าว ก็ไม่มีผลทำให้ ขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างไร โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วตามนัย คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิก วุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสืบคนสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า การลาออกจาก ตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดง เจตนาต่อผู้มีอำนาจ โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือใช้วาจาก็ได้ เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของ บริษัทเป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ดังนั้นการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น ฯ จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการ บริษัทโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

ส่วนกรณีของคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหากรณีที่ถูกล่าม اتهامว่าเป็นกรรมการ บริษัท วงศ์อมร ฯ ว่าได้ยื่นหนังสือลาออกพร้อมบอกกล่าวด้วยวาจา โดยให้คุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่า ได้รับแจ้งแล้วประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และมอบให้คนอื่นไปถอนชื่อออกแล้ว ตนจึงไม่ได้สนใจติดตามเรื่อง นอกจากนี้ในส่วนระยะเวลาตั้งแต่เริ่ม

เป็นกรรมการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จนถึงปัจจุบัน ก็ไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ด้วยการแสดงเจตนาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อ คุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจภายในสิบห้าวันหลังจากที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัท ฯ ระงับทันที ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ส่วนกรณีผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ถือว่าตน มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ชี้แจงว่าได้ลาออกจากการเป็น กรรมการบริษัท ฯ ดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และบริษัท ฯ ได้ไปดำเนินการจดทะเบียน เปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัท ต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวง พาณิชย โดยนายทะเบียนจดทะเบียนแก้ไขรายการทะเบียน และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ดังนั้นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ จึงอยู่ในช่วงเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ชี้แจง ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ส่วนที่ปรากฏว่าได้ลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชี กำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัท ฯ ในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสม ของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๕๒ นั้น ก็เป็นการลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ มิได้ทำในฐานะ เป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะผู้ชี้แจงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเกษตรศาสตร์ ไม่มี ความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี และไม่สามรถจัดทำบัญชี และรับรองบัญชีของ บริษัท ฯ ได้อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ดังนั้นจึงเป็นการรับรองงบดุลและ บัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้วก่อน ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ส่วนงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ ผู้ทำบัญชีนำไปให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยได้แจ้งผู้ทำบัญชีแล้วว่า ได้ลาออก จากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้วตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลา คาบเกี่ยวกันคือ ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๕๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ได้เป็นกรรมการ ของบริษัท ฯ อยู่ จึงสามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๕๒ ได้ อีกทั้งการลงลายมือชื่อดังกล่าวก็มีได้ทำให้ กลับเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือรับค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย อีกทั้ง การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ คู่กับคุณหญิงวนิดา ฯ ในงบดุลปี ๒๕๕๒ เนื่องจาก

เป็นกรรมการบริษัท ฯ ในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันนั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้กลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัท ฯ อีก เพราะจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งเป็นกรรมการบริษัท ฯ อีก ทั้งนี้ได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ แต่อย่างใด

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องกล่าวว่าเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้นการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายนั้น เห็นว่ามีได้เป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

๔. การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีมติดังกล่าวมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ เพราะก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมตินั้นจะต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการ แต่ในกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ซึ่งยื่นแล้วหลังจากได้รับหนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ อีกทั้งมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ นั้น ก็ได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเกินกว่าระยะเวลา ๓๐ วัน คือยื่นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้อ ๒๒

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีกล่าวหาว่าผู้ร้องไม่ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ นั้น กรณีแรกผู้ถูกร้องได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ซึ่งยื่นแล้ว ส่วนกรณีหลังที่ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญว่าช้ากว่า ๓๐ วันนั้น ระเบียบเพียงแต่กำหนดกรอบการปฏิบัติของผู้ร้องโดยมิได้มีบทบัญญัติกำหนดโทษไว้ ในทางปฏิบัติจึงอาจล่าช้าไปบ้าง และศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยเรื่องเหล่านี้ แต่อย่างใด

๕. ประเด็นข้อกฎหมายของคำว่า “จงใจ หรือปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๑ มาตรา ๓๔ ในความเห็นคือ คำว่า จงใจ ควรหมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลที่มีความเสียหายแก่ผู้อื่น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผล แม้จะถึงเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจ ดังนั้น ถ้าพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบคำว่า จงใจ ตามมาตรา ๒๕๕ ก็คือ การจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อันเป็นเหตุให้ร้ายวณิชดปกติ ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงกรณีนี้ จะพบได้ว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและภรรยาซึ่งครอบครองอยู่นั้นได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติ จึงไม่ต้องด้วยบทบังคับตามรัฐธรรมนูญ

ส่วนคำว่า กรณีปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น คำว่า ปกปิด ควรหมายถึง การกระทำอย่างหนึ่งซึ่งจะต้องมีเจตนาในการกระทำที่มุ่งหมายถึง การประสงค์ต่อการกระทำนั้น เช่นเดียวกันกับการจงใจเพื่อให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย ถ้าพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบคำว่า การปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น ซึ่งข้อเท็จจริงในกรณีนี้ ทรัพย์สินต่างๆ ของผู้ถูกร้องและภรยานั้น เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง และหลังจากดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือพ้นจากตำแหน่งแล้ว ธุรกิจต่างๆ ก็ยังคงดำเนินการอยู่จนปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาเป็นการได้มาจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คือต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ที่พักจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี แจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงทั้งหมด รวม ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๒ ทั้งนี้ เพื่อจะนำทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบกัน หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ จะได้นำมาตรา ๒๕๔ มาใช้บังคับต่อไป หากผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ไม่แจ้งให้ถูกต้องครบถ้วนทั้ง ๓ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๕ การตรวจสอบก็จะไม่เกิดผลและทำให้การบังคับใช้กฎหมายในกรณีที่เกิดขึ้นตามมาตรา ๒๕๔ เป็นไปไม่ได้ด้วย ดังนั้นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ทุกคนต้องให้ความร่วมมือโดยแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่ระเบียบและกฎหมายกำหนดไว้ จึงไม่น่ามีเหตุผลใดๆ ที่จะอ้างได้ว่าไม่แจ้ง เพราะทุกคนควรต้องรู้ว่าตนมีทรัพย์สินอะไรบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่มีหลักฐานชัดเจนและไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็น

ของผู้ยื่นได้ง่ายๆ และรวดเร็วดังที่ผู้ถูกร้องมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่แจ้งให้ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖. กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในประเด็นข้อเท็จจริง คือ

๖.๑ กรณีที่วินิจฉัยเรื่องเงินฝากของผู้ถูกร้องที่แสดงไว้จำนวน ๑ บัญชี แต่ตรวจสอบพบว่ามิได้แสดงไว้อีกจำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ ซึ่งจำนวนเงินฝากที่พบเพิ่มมีจำนวนที่แตกต่างกันมาก และยังมีจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของที่ได้แสดงไว้เป็นเงินหลักสิบล้าน โดยเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจำนวน ๔ บัญชีนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า เป็นการดำเนินธุรกิจซึ่งมีกิจการทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลจำนวนมาก จึงมีการเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี ถือว่าเป็นกรณีปกติ โดยบางครั้งธนาคารต่างๆ ก็จะขอความช่วยเหลือในการเปิดบัญชีและฝากเงินกับธนาคาร แต่ไม่ได้ใช้เพื่อดำเนินธุรกิจตามปกติ จึงเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากที่ไม่ได้แจ้งนั้นแทบจะไม่มี การเคลื่อนไหว เพราะไม่ได้เปิดบัญชีเพื่อใช้หมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ส่วนบัญชีที่แจ้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปนั้น เป็นบัญชีสะสมทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจและเป็นเงินจำนวนมากที่ใช้อยู่เป็นประจำ ส่วนกรณีบัญชีที่ตรวจพบจำนวน ๔ บัญชี ซึ่งเป็นบัญชีกระแสรายวัน อันกล่าวว่าจะต้องใช้ส่งจ่ายเช็คคลอนเงินอยู่เสมอนั้น ก็จะเห็นได้ว่าจำนวน ๓ บัญชี ไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวบัญชีก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งด้วย จะมีก็เพียงจำนวน ๑ บัญชีเท่านั้นที่มีการเคลื่อนไหวบัญชี แต่ก็ยังเป็นบัญชีที่มีได้ใช้หมุนเวียนเป็นปกติประจำในทางธุรกิจ ที่ไม่ได้ยื่นแสดงก็เพราะมีระยะเวลาในการเตรียมเอกสารจำกัด จึงไม่ได้ยื่นแสดงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนตัวสัญญาใช้เงินจำนวน ๑ ฉบับนั้น เป็นจำนวนเงินไม่มากเมื่อเทียบกับบัญชีอื่นๆ และกิจการต่างๆ อีกทั้งจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาฉบับนี้อยู่ และไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษาตัวดังกล่าวนี้

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า กรณีเงินฝากของตนเองที่แสดงไว้จำนวน ๑ บัญชี และตรวจสอบพบว่ามิได้แสดงไว้จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับนั้น ผู้ถูกร้องก็รับว่ามีการเปิดบัญชีกับธนาคารต่างๆ ไว้ด้วยเหตุผลทางธุรกิจจริง ส่วนมากจะเป็นบัญชีที่ไม่มีความเคลื่อนไหว อีกทั้งผู้ถูกร้องก็รับด้วยว่ามีบัญชีกระแสรายวันจำนวน ๑ บัญชีที่มีการเคลื่อนไหว แต่ก็ยังเป็นบัญชีที่มีได้ใช้หมุนเวียนปกติ ทำให้เห็นข้อเท็จจริงจากนายประยุทธ์ ฯ เองว่า ได้ทราบถึงบัญชีต่างๆ ซึ่งเป็นของตนอย่างดี เพราะสามารถระบุได้ว่าบัญชีใดเป็นบัญชีที่มีการใช้อยู่ปกติหรือไม่ได้ใช้ อีกทั้งยังทราบด้วยว่าบัญชีที่ไม่ได้แจ้ง ๑ บัญชี คือบัญชีกระแสรายวันที่มีการเคลื่อนไหวแต่มิได้ใช้หมุนเวียนปกติ ทั้งยังอ้างว่ามีระยะเวลาในการเตรียมเอกสารจำกัด จึงไม่ได้ยื่นไว้ ทำให้เห็นได้ว่า นายประยุทธ์ ฯ มีความประสงค์ที่จะไม่แจ้ง

บัญชีต่างๆ เหล่านั้นเอง ถ้าผู้ถูกร้องมีเจตนาที่จะแจ้งบัญชีเหล่านั้นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็สามารถ
กระทำได้ หากผู้ถูกร้องไม่มีเวลาในการจัดเตรียมและรวบรวมเอกสารหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน
และหนี้สินจริง น่าจะติดต่อกับผู้ร้องเพื่อขอเวลาเพิ่มหรือแม้แต่การขอยื่นรายการเพิ่มเติมในเวลาพอสมควร
ก็น่าจะกระทำได้ เพราะตามข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้ปรากฏว่ามีระยะเวลานานนับตั้งแต่เมื่อยื่นบัญชี
ครั้งแรกจนถึงเวลาที่มีคำวินิจฉัยจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างไรก็ตามหากผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง
รายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ให้ความสำคัญกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ดังกล่าว
เชื่อว่า ก็น่าจะไม่ใช่เรื่องพันวิสัยที่จะดำเนินการให้ถูกต้องครบถ้วนได้

๖.๒ กรณีที่ตรวจพบบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ไม่แจ้งจำนวน ๒๓ บัญชี ซึ่งตามข้อเท็จจริง
ได้แจ้งเพียง ๒ บัญชีนั้น และมีความเห็นว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่า
ที่ยื่นแสดงไว้ และจำนวนเงินที่ตรวจพบก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงไว้หลายเท่าตัว เป็นเงินหลักร้อยล้านบาท
ซึ่งผู้ถูกร้องได้ชี้แจงว่า กลุ่มสมรสมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจ จะอ้างถึงความเป็นสามีภรรยา
ย่อมรับรู้การกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ควรจะต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง เพราะบทบัญญัติ
ตามรัฐธรรมนูญนี้ เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเปรียบเสมือนโทษในคดีอาญา
อีกทั้งข้อเท็จจริงในกรณีนี้ กลุ่มสมรสมีรายได้เป็นของตนเองจากการดำเนินธุรกิจ และไม่ประสงค์จะให้ล่วงรู้
ถึงสถานะการเงินและทรัพย์สิน เท่าที่รู้ก็ได้แสดงไปจำนวน ๒ บัญชีเท่านั้น ซึ่งเป็นบัญชีเงินฝากประจำ
ส่วนที่ตรวจพบอีก ๒๓ บัญชี ไม่ทราบ และเป็นบัญชีเงินฝากส่วนตัว เห็นได้ว่าโดยส่วนใหญ่เป็นบัญชี
เงินฝากที่ไม่มีความเคลื่อนไหวอยู่ถึง ๑๖ บัญชี มีความเคลื่อนไหวบ้าง ๕ บัญชี และมีความเคลื่อนไหว
เล็กน้อย ๑ บัญชี โดยบัญชีต่างๆ ทั้งหมดนั้น กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายเอง และไม่ได้เกี่ยวข้อง
แต่อย่างใด อีกทั้งไม่เคยเห็นและไม่มีส่วนร่วมในการลงลายมือชื่อในการฝากหรือถอนเงิน เช่นเดียวกับ
กรณีตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ที่ตรวจพบเพิ่มเติมด้วย

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินสดในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสเพียง
๒ บัญชี เป็นจำนวนเงิน ๔๕ ล้านบาท เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบและพบว่ามีเงินที่ไม่ได้
แสดงอีกถึง ๒๓ บัญชี กับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงินถึง ๓๕๐.๔ ล้านบาท จึงเห็นได้ว่า
เงินสดในบัญชีเงินฝากมีจำนวนมากกว่าที่ได้แจ้งไว้เป็นเงินในบัญชีถึง ๘.๗ เท่า ซึ่งเป็นกรณีที่ยังไม่เคย
ปรากฏมาก่อน ในคดีเช่นเดียวกันที่ได้วินิจฉัยให้มีความผิดไปแล้วหลายราย

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเงินฝากในบัญชีส่วนใหญ่เป็นเงินของภรรยาที่ได้มาจากการทำธุรกิจส่วนตัว
ผู้ถูกร้องไม่สามารถจะล่วงรู้ถึงเงินดังกล่าวได้ และเงินในบัญชีเหล่านั้นก็ไม่มีมีการเคลื่อนไหว มีจำนวน
คงที่อยู่ตลอดมา ทั้งเป็นเงินที่อยู่ในชื่อของภรรยาแต่ผู้เดียว ตนจึงไม่ทราบ โดยกลุ่มสมรสก็ได้ให้การต่อศาล

ในลักษณะเหตุผลเดียวกัน คือกลัวว่าผู้ถูกร้องจะมาขอแบ่งไปใช้จ่าย หรือลงทุนทำธุรกิจที่อาจหมดไป หรือไม่ได้คืนจะทำให้ลูกๆ เดือดร้อนนั้น ยังฟังไม่ได้ว่าจะเป็นอย่างนั้น เพราะบุตรมีเงินลงทุนเป็นหุ้น ที่แสดงไว้ถึง ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนไม่น้อย และเหตุผลที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่กล้าถาม ความจริงว่าภรรยาที่มีเงินอยู่จำนวนเท่าใดเพราะเป็นเงินที่ภรรยาหาได้เองนั้น ฟังแล้วทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้เป็นฝ่ายที่กลัวภรรยาเท่านั้น แต่ภรรยาก็กลัวผู้ถูกร้องด้วยเหมือนกันคือ เหตุผลที่ไม่ต้องการ ให้ผู้ถูกร้องรู้ว่ามีเงินอยู่จริงเท่าใดนั้น เพราะกลัวผู้ถูกร้องจะมาขอเอาเงินไปใช้จ่ายจนหมด และไม่ได้คืน อันอาจนำไปสู่ความเดือดร้อนถึงลูกๆ ในอนาคต อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าใครจะกลัวใครหรือต่างคนต่างกลัว ก็คงไม่เป็นเหตุผลที่จะรับฟังได้ ในเมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ กำหนดให้ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามจำนวนทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ดังนั้น เหตุผลที่ผู้ถูกร้องและภรรยาอ้างจึงรับไว้พิจารณาไม่ได้ เพราะถ้ารับไว้พิจารณาย่อมจะเป็นตัวอย่างที่ใช้ อ้างอิงต่อไปในภายภาคหน้า อันจะทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงใช้บังคับไม่ได้ด้วย

๖.๓ ประเด็นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาว่าไม่ได้แสดงรายการที่ดินของตนเอง ต่อมาได้ตรวจสอบพบว่ามีจำนวน ๕ แปลง และเห็นว่าการชี้แจงเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ข้อ ๔ ที่ว่า “ที่ดินของข้าพเจ้าจำนวน ๕ แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินได้มาก่อนข้าพเจ้าเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีทรัพย์สิน ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป” ผู้ถูกร้องเห็นว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีการเปลี่ยนมือ จึงเป็นหลักฐานคงที่ ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๗ และไม่มีการได้ประโยชน์จากการไม่ยื่นก็ไม่ต้อง ด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๗

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เหตุผลที่ผู้ถูกร้องชี้แจงนั้นยังไม่เป็นที่รับฟังได้ เนื่องจากผู้ถูกร้อง ได้ทราบที่ดินดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยพิจารณาคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ในข้อ ๔ ปรากฏข้อเท็จจริงชัดว่า ที่ดินจำนวนทั้ง ๕ แปลงนั้น เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้นการที่จะอ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารไว้ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินหรือไม่ ย่อมรับฟังไม่ได้ เพราะเนื่องจากผู้ถูกร้องมีที่ดินเป็นจำนวนถึง ๕ แปลง และ ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งนั้น ตนเองไม่ได้เป็นผู้เก็บเอกสารโฉนดไว้ ก็น่าจะพอนึกได้ว่าตนเอง มีที่ดินอยู่บ้างเป็นบางแปลง แม้ว่าจะไม่ครบทั้ง ๕ แปลงตามที่ตรวจสอบพบในภายหลังก็ตาม และ

ดำเนินการแจ้งรายการที่ดินในจำนวน ๕ แปลงไปบ้าง หรือหลงลืมในบางแปลงบ้าง ซึ่งอาจจะทำให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจที่จะไม่แจ้งหรือปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด อีกทั้งหากผู้ถูกร้องพยายามที่จะตรวจสอบและแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ที่ยื่นไว้ก็ทำได้โดยไม่ยากนัก จึงทำให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องต้องการที่จะไม่แจ้งจำนวนที่ดินทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้นการที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีการเปลี่ยนมือจึงเป็นหลักฐานคงที่ ไม่ได้เป็นการเพิ่มเติมหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์แต่อย่างใด ซึ่งถ้าหากไม่ยื่นไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ และไม่มีการได้ประโยชน์จากการไม่ยื่นก็ไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ จึงเป็นการชี้แจงโดยอ้างเหตุผลที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กำหนดให้การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ เพื่อตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมีได้แบ่งประเภทของทรัพย์สินว่าประเภทใดต้องแจ้งหรือไม่ต้องแจ้ง หรือถ้าเป็นทรัพย์สินใดที่ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่ง และการแจ้งหรือไม่แจ้งก็จะไม่ได้รับประโยชน์นั้น ก็ยกเว้นให้ ดังนั้นข้ออ้างของนายประยุทธ์ ฯ จึงไม่ถูกต้องและสอดคล้องตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องลืมหรือจำไม่ได้ว่ามีที่ดินเป็นของตนเองอยู่ถึง ๕ แปลง เพราะเป็นทรัพย์สินที่มีเอกสารแสดงสิทธิครอบครองและเป็นเจ้าของโดยชัดเจน ทั้งจะต้องเสียภาษีที่ดินทุกปีด้วย

๖.๔ ส่วนในกรณีเกี่ยวกับที่ดินของกลุ่มสมรสที่แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ นั้น มีจำนวน ๑๔ แปลง แต่จากการตรวจสอบพบว่ามีจำนวนเพิ่มอีก ๒๑ แปลง ซึ่งมีได้แสดงไว้และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบมีมากกว่าที่แจ้งไว้ จึงไม่น่าเชื่อว่าจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินดังกล่าว ซึ่งจะอ้างว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิไว้ นั้น รับฟังไม่ได้ โดยประเด็นนี้ผู้ถูกร้องมีความเห็นว่า ที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตรไม่ได้มาเกี่ยวเนื่องในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และกลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินเองในเงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินต่างๆ ดังนั้นการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ จึงเป็นผู้เก็บเอง ถ้าพิจารณาถึงเอกสารโฉนดต่างๆ นั้น เห็นได้ว่าไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องแม้แต่ลายเซ็นในฐานะเป็นพยาน อีกทั้งตามกฎหมายการซื้อที่ดินก็ไม่ได้ระบุว่าจะต้องได้รับความยินยอมจากสามี เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์เท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องปกปิดที่ดินต่างๆ นั้น อีกทั้งเป็นที่ดินที่ได้มาก่อนจะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นการได้มาจากการทำธุรกิจโดยสุจริตของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องแสดงทรัพย์สินที่เป็นที่ดินไว้เพียง ๑๔ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ แต่เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบแล้ว พบว่ามีที่ดินที่ไม่ได้แจ้งไว้ถึง ๒๑ แปลง มีเนื้อที่กว่า

๑๗๒ ไร่ ซึ่งมีที่ดินเกินกว่าที่แจ้งไว้ถึง ๒.๖ ไร่ โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของภรรยา และ ภรรยาซื้อมาด้วยเงินของภรรยาชื่อในโฉนดก็เป็นชื่อของภรรยาแต่ผู้เดียว ทั้งเก็บรักษาไว้โดยตนไม่เคยเห็น จึงไม่ทราบว่าภรรยามีที่ดินอยู่ทั้งหมดเท่าใดนั้น เห็นว่าการที่ภรรยาของผู้ถูกร้องยินยอมให้นำที่ดิน เพียงส่วนหนึ่งมาแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ แต่ไม่ยินยอมให้ผู้ถูกร้องนำที่ดินอีก ส่วนหนึ่งมาแสดง โดยชี้แจงว่าที่ดินของภรรยามีได้เกี่ยวเนื่องกับการดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ถูกร้อง ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ยังไม่อาจรับฟังได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า

๑. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามาตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๒ แล้ว อีกทั้งกรณีนี้แม้ว่าเป็นการตรวจพบการกระทำดังกล่าวภายหลัง ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแล้ว การที่จะวินิจฉัยให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอีก จึงไม่อาจกระทำได้ ดังนั้นกรณีของผู้ถูกร้อง จึงห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เป็นต้นไป

ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อมร รัชศาสตร์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ผู้ร้อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ข้อเท็จจริง

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ ได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมาและรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ได้บัญญัติให้ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ผู้ร้อง) ส่งคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

โดยลำดับเหตุการณ์ได้ ดังต่อไปนี้

๑) นายประยุทธ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส (นางสุวิมล มหากิจศิริ) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งต่อมาได้นำส่งต่อไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำหรับการยื่นบัญชีครั้งแรก (ตอนเข้ารับตำแหน่ง) ประกอบด้วย

๑.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะ รวม ๓ คัน

๑.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗.๖ ตารางวา

๑.๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๑.๔) หนี้สินของผู้ถูกร้อง เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ดังต่อไปนี้

๒.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐.๔ ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๒.๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือที่ ปช.๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงนายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

๔) ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สรุปดังนี้

๔.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง (ตามรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดง ข้อ ๒.๑)

(๑) กรณีบัญชีเงินฝากและตัวสัญญาใช้เงินของผู้ถูกร้องรวม ๑๐ รายการ

เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจ จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ โดยผู้ถูกร้องไม่ได้เก็บบัญชีไว้ อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหวจึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ในขณะที่รอกบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงเฉพาะยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงซึ่งเป็นบัญชีที่ใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

(๒) กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินและไม่พบเอกสารสิทธิของที่ดินดังกล่าวขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ จึงทำให้ยื่นขาดไป

(๓) กรณีรถยนต์ ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมแจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

๔.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส (ตามรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดง ข้อ ๒.๒)

(๑) กรณีบัญชีเงินฝากของคู่สมรส เนื่องจากคู่สมรสมีธุรกิจเป็นของตนเอง จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว และคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าวทั้งหมดจึงทำให้ยื่นขาดไป

(๒) กรณีบ้านพักของคู่สมรส ตามที่กรอกไว้เดิมว่าเป็นบ้านพักนั้น เป็นการเข้าใจผิดของผู้ถูกร้องเพราะความจริงเป็นที่ตั้งของบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด

๔.๓) บัญชีเงินฝากของบุตร เป็นบัญชีที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้บุตรและไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบจึงทำให้ยื่นขาดไป

๔.๔) กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร

กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรสและบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมิได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

๕) ต่อมาผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมกล่าวไว้ด้วย แต่ภายหลังจากที่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อ ป.ป.ช. แล้ว จึงได้รวบรวมสำเนาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับ ทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวไปยื่นเพิ่มเติม

๖) ผู้ร้องได้พิจารณาคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่ารายการเงินฝากและที่ดินของ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า หรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ พอมรับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน ๕ บัญชี และ ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากของกลุ่มสมรสใน ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รายการที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๖.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

(๑) กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้อง เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับจำนวนที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ อีกทั้งในบัญชีเงินฝากที่พบเพิ่มเติมเป็นบัญชีเงินฝาก กระแสรายวันถึง ๔ บัญชี ซึ่งตามปกตินักธุรกิจต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพื่อดำเนินกิจการ ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมต้องทราบว่า มีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกจากที่แสดงรายการไว้ และถ้าผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินทั้งหมดจริง คงไม่ตรวจสอบบัญชีเงินฝากเพิ่มมาก ขนาดนี้

(๒) กรณีที่ดิน ๕ แปลง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์หลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินในการบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สิน ฯ ก็จะสามารถรวบรวมมาแสดงได้โดยไม่ยากนัก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดิน ของตนแม้แต่แปลงเดียวทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๖.๒) ททรัพย์สินของคู่สมรส

(๑) กรณีเงินของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่าบัญชีและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีมากกว่าที่แสดงไว้หลายเท่าตัวอย่างชัดเจน อีกทั้ง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า คู่สมรสไม่ได้แจ้งให้ทราบยอมยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อว่านักธุรกิจเช่น ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบถึงจำนวนเงินที่คู่สมรสของตนมีอยู่ คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้ จึงรับฟังไม่ขึ้น

(๒) กรณีที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดิน ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบ ว่า คู่สมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ ที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่าคู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถขอเอกสารสิทธิ เพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ผู้ร้อง) จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ในการ ประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่านายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ส่วนการที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้ และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติรับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการ

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๑) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิด และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจาก ตำแหน่ง

คำชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติรับเรื่องนี้และให้โอกาสผู้ร้องแถลงเพิ่มเติม และให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด แต่ผู้ร้องไม่ตั้งใจแถลงเพิ่มเติม ส่วนผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ สรุปลงได้ดังนี้

๑) คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้

๑.๑) เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ครั้งแรกขณะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นการยื่นต่อเลขาธิการสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมาถูกยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องเห็นว่า การที่เลขาธิการนำเอกสารดังกล่าวส่งให้กับผู้ร้อง โดยผู้ถูกร้องไม่ทราบ และไม่เคยให้ความยินยอม เป็นการปฏิบัติหน้าที่เกินเลยกว่ากฎหมายกำหนด และผู้ร้องไม่มีอำนาจนำมาใช้เป็นหลักฐานพิจารณาวินิจฉัยได้ กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในบทบังคับที่จะต้องถูกดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ - ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ทางการเมือง (รวมถึงสมาชิกวุฒิสภา) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติไว้ จึงได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่า ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) กำหนดระเบียบอันจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ โดยให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจากศาลรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑.๓) โดยที่ระเบียบดังกล่าวที่ประกาศใช้บังคับในราชกิจจานุเบกษาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จึงให้ถือว่าเป็นวันเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้อง และให้ใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริตจะมีผลบังคับใช้

๑.๔) ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) โดยยังไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ ขณะนั้น ได้จัดส่งแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามกฎหมายคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออก เพื่อยื่นภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ (ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐) นั้น จึงถือว่าการยื่นของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเพราะยื่นก่อนที่จะมีระเบียบตามที่ระบุไว้ในบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๒) ในกรณีที่ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพราะ

๒.๑) ผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วในวันที่ผู้ร้องได้สอบสวนพิจารณา ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อันเป็นบทลงโทษได้บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับ “ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น โดยมีบทลงโทษ คือ การให้พ้นจากตำแหน่งและมีบทกำหนดโทษต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ดังนั้น เมื่อโทษประการแรกไม่เกิดขึ้น โทษต่อเนื่องจึงเกิดขึ้นไม่ได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงมิได้มุ่งหมายใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่ง ทางการเมืองไปก่อนแล้ว

๒.๒) ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว กรณีจึงต้องด้วยพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๖ เท่านั้น มิใช่มาตรา ๓๔

๓) คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะองค์ประกอบของ ผู้ร้องไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วย กฎหมาย เนื่องจากกรรมการ ๒ คน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

๔) กระบวนการพิจารณาของผู้ร้องมิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้เกิดความไม่เที่ยงธรรม ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ดังนี้

๔.๑) เนื่องจากผู้ร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นครั้งแรกหลังจากเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยเข้าใจว่าหากมีการตบกวบพร่องอย่างไรคงได้รับคำแนะนำ หรือทักท้วงจากผู้ร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น เมื่อพ้นจากตำแหน่งวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ จึงถือเอารูปแบบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ครั้งแรกเป็นต้นแบบ

๔.๒) อีกทั้งก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ร้องมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่กำหนดไว้ ผู้ถูกร้องเห็นว่าผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามระเบียบ โดยก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าวต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องแล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ มีความเห็นสมควรรวมเรื่องไว้ ผู้ร้องจึงไม่ควรวินิจฉัยทันที

๔.๓) นอกจากนั้น คำร้องของผู้ร้องที่เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ กล่าวคือ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ หลังจากมีมติในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งเกินกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน ตามระเบียบ ฯ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๕) ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ

๕.๑) คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ว่าอย่างไรเป็นการจงใจและอย่างไรเป็นการปกปิด ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนั้นอีกด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ” จึงมีความหมาย เพียงแต่เจตนาไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ

ก็ไม่อาจบังคับตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ จะต้องเป็นเรื่องที่เหนือเจตนาขึ้นไป กล่าวคือจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นการจงใจเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันเนื่องมาจากทรัพย์สินนั้นอันได้จากการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ร้อง ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีหรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๕.๒) ในกรณีที่เป็นการ “ปกปิด” หมายถึงการกระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องมีเจตนาในการกระทำเช่นเดียวกันกับการ “จงใจ” การปกปิดข้อเท็จจริงจะต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย

๖) กรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของภรรยาหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งกฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินด้วยนั้น แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สิน ก็ไม่อาจนำเจตนามาใช้กับหลักจงใจของผู้ถูกร้องได้

๗) ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยวินิจฉัยคำว่า “ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ว่าหมายถึง “ต้องจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าวไม่ถือว่าจงใจปกปิดตามกฎหมาย”

เมื่อเทียบเคียงกรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกันเพราะการบกพร่องในการแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ผู้ถูกร้องได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และแม้จะบกพร่องไปบ้างก็มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

๘) ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในกรณีที่ผู้ร้องวินิจฉัยประเด็นกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส กล่าวคือ

๘.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นนักธุรกิจ เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจึงเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ และเป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝากบัญชี

ทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบถือว่าไม่มากเมื่อเทียบกับขนาดธุรกิจของผู้ร้อง บางบัญชีแทบไม่เคลื่อนไหว แสดงว่ามีใช้เพื่อหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ผู้ถูกร้องไม่จำเป็นต้องปกปิดบัญชีดังกล่าวที่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับธุรกิจเพราะไม่ได้รับผลประโยชน์จากจำนวนรวม แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอ ซึ่งได้ทำการแก้ไขแล้ว

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว...ทำให้ยื่นขาดไป” แต่ผู้ร้องแปลความหมายไปว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนเองมีที่ดินเท่าไร หากพยายามก็สามารถหาหลักฐานมาแสดงรายการได้โดยไม่ยากนั้นไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกร้อง

อีกทั้งที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับที่ดินเหล่านั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มีบุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิด อีกทั้งแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ กรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงมิใช่ของผู้ถูกร้องตามที่ถูกกล่าวหา (แสดงว่ากระบวนการไต่สวนของ ป.ป.ช. ยังมีความบกพร่องอันนำไปสู่การวินิจฉัยที่ให้ผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง)

๘.๒) ททรัพย์สินของกลุ่มสมรส

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องยืนยันว่ากลุ่มสมรสมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจของผู้ร้อง ข้อสันนิษฐานของผู้ร้องที่อ้างความเป็นสามีภรรยากันย่อมรู้การกระทำของกลุ่มสมรสย่อมไม่ถูกต้อง เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ตาม นอกจากนี้ผู้ถูกร้องยังไม่เคยเห็นหรือมีส่วนร่วมในบัญชีดังกล่าวเลย

ส่วนที่ดินกลุ่มสมรส กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ มาโดยตลอด รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ด้วย ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบ จึงแจ้งต่อผู้ร้องได้ในเฉพาะส่วนที่ทราบ (๑๔ แปลง) ซึ่งเมื่อพิเคราะห์จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสแล้วเห็นได้ว่าต่างมีรายได้แยกต่างหากจากกัน และตามกฎหมายที่ดินกลุ่มสมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ อีกทั้งที่ดิน ๒๑ แปลงนี้ ได้มาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและได้มาโดยสุจริต ที่ดินทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ หรือทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือปกปิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๕) การไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกับการวินิจฉัยคดีกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ทั้งนี้ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องส่วนใหญ่ได้มาก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีพลตรี สนั่น ฯ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๑๐) ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่องในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เท่านั้น

๑๑) เจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ทุจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริงมิได้บิดเบือนแต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง

นอกจากนี้ได้เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า กรณีดังกล่าวถือว่าผู้ถูกร้องจงใจหรือไม่ และจะต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่แจ้งว่ากรณีของผู้ถูกร้องเป็นการไม่จงใจ

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

- ๑) ยกคำขอทั้งสองของผู้ร้อง
- ๒) เพิกถอนมติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓
- ๓) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในทุกประเด็นเพื่อเป็นบรรทัดฐานแก่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕

คำแถลงชี้แจงข้อกล่าวหาของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อัยการ

จากกรณีผู้ถูกร้องกล่าวอ้างในคำชี้แจงข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒ คน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์

ณ อยุรยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ส่งคำแถลงชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ได้ส่งคำแถลงชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๔ มายังศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

๑) กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ถูกกล่าวหาว่ายังดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด อยู่

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ชี้แจงว่าตนได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจา ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ หลังจากนั้นก็ไม่เคยเข้าไปบริหารจัดการใดๆ ในฐานะกรรมการบริษัท ๗ อีก แต่บริษัท ๗ ไม่ได้ไปจดแจ้งการลาออกและถอนชื่อของตนออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทำให้ยังปรากฏชื่อเป็นหลักฐานอยู่ที่ กรมทะเบียนการค้า

กรณีดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ แล้วโดยพอสรุปได้ว่าการลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือใช้วาจาก็ได้ และเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทจะเป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดแจ้งต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จึงมีผลการลาออกจากการเป็นกรรมการโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

๒) กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา

๒.๑) กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด อยู่

คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ชี้แจงว่าได้ยื่นหนังสือลาออกพร้อมกับบอกกล่าวด้วยวาจาแก่คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบโดยคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ยืนยันว่าได้รับแจ้งแล้วประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ และได้มอบหมายให้บุคคลที่รับผิดชอบไปดำเนินการถอนชื่อออกจากทะเบียน หลังจากนั้นก็ไม่ได้ติดตามเรื่องอีก และตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ก็ไม่ได้เข้าร่วมประชุมใดๆ หรือร่วมบริหารใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ตามที่ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔ วินิจฉัยไว้แล้วว่าการแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นกรรมการเป็นหนังสือหรือวาจาต่อกรรมการผู้มีอำนาจ ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัทระงับไปทันที

๒.๒) กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อยู่

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะที่คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ปฏิบัติหน้าที่กรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด จึงถือว่ามีลักษณะต้องห้าม การเป็นกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ชี้แจงว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และบริษัท ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเรียบร้อยแล้วโดยนายทะเบียนออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ อีกทั้งการลงลายมือชื่อในงบดุลของบริษัทนั้น ตนเองมิได้ทำในฐานะลูกจ้างของบริษัท และไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี และไม่สามารถรับรองบัญชีของบริษัทได้ อีกทั้งไม่เคยได้ ค่าจ้าง แต่เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีขาดทุนกำไรในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงลายมือชื่อ ในเอกสารดังกล่าวมานานแล้วก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

อีกทั้งการลงลายมือชื่อในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงเดือนมกราคม - ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการจนถึงเมษายน ๒๕๕๒ และได้รับคำชี้แจงว่าสามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๕๒ ได้ จึงได้ลงลายมือชื่อไป ซึ่งการลงลายมือชื่อ ดังกล่าวมิได้ทำให้ตนเองเป็นลูกจ้างของบริษัทเพราะไม่เคยได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย ส่วนการลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทคู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ นั้น การลงชื่อดังกล่าว ก็มีได้ทำให้ตนเองกลับมาเป็นกรรมการบริษัทอีก เพราะได้จดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการ แล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และไม่ได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งตนเองเป็นกรรมการอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

๒.๓) ส่วนกรณีองค์ประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ ตั้งแต่นั้น เห็นว่าตนเองไม่ได้ฝ่าฝืนเพราะได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้วตามข้อเท็จจริงข้างต้น

การออกนัยพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญออกนัยพิจารณาในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ด้วยวาจาและเป็นหนังสือ สรุปได้ดังนี้

๑) การแถลงด้วยวาจาของผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องได้ยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ดังนี้

๑.๑) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้องกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๓ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาสนใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือแม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๑.๒) กรณีการมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้องยืนยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้แล้ว และชี้แจงเพิ่มเติมโดยนำการรับรองบุคคลและใบนำส่งบุคคลของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ เป็นหลักฐาน ซึ่งสรุปได้ว่าคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวเพราะเป็นช่วงคาบเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ยื่นหนังสือลาออก (เป็นกรรมการในช่วงมกราคม - เมษายน ๒๕๕๒) อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓ บัญญัติให้การเป็นกรรมการนั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ตั้งและนำไปจดทะเบียนภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่มิมติ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา จึงยังเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน

ต่อมาผู้ร้องได้ตอบข้อซักค้านของทนายผู้ถูกร้อง ดังนี้

๑.๓) กรณีที่ผู้ถูกร้องได้สอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นทำนองปรึกษาหารือว่ากรณีดังกล่าวถือว่าผู้ถูกร้องจงใจหรือไม่ และเจ้าหน้าที่ให้ความเห็นว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้น ผู้ร้องแจ้งว่าเป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่ผู้ร้อง

๑.๔) กรณีที่ผู้ถูกร้องได้แจ้งว่า ผู้ร้องมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ร้อง โดยผู้ถูกร้องอ้างว่าได้ยื่นหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เท่านั้น ไม่ใช่เป็นการยื่นต่อผู้ร้อง

ผู้ร้องชี้แจงว่า ในกรณีดังกล่าวนี้การชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายนั้น ถือได้ว่าผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อผู้ร้องแล้ว ตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐

๑.๕) ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้ร้องว่าผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน นั้น

ผู้ร้องชี้แจงว่าการปฏิบัติของผู้ร้องในการวินิจฉัยว่าผู้ใดจงใจหรือไม่นั้น จะวินิจฉัยแต่ละเรื่องเฉพาะรายเพราะเหตุแต่ละกรณีนั้นมีสภาพไม่เหมือนกัน โดยผู้ร้องจะพิจารณาทรัพย์สินประกอบเหตุผลที่ไม่ยืนยันว่าเป็นการจงใจหรือไม่

๒) การแถลงด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ยืนยันคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และได้ชี้แจงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

ผู้ถูกร้องทราบข่าวจากสื่อมวลชนว่าผู้ร้องมีคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ โดยจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ และปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ร้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาเพื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ ไปชี้แจงเหมือนกรณีของบุคคลอื่น และแม้ผู้ถูกร้องจะไม่ยืนยัน ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งทรัพย์สินเหล่านั้น ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สาเหตุที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ไม่ครบถ้วนนั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่ามีอยู่ และคู่สมรสไม่บอกว่ามีทรัพย์สินนั้นอยู่ ผู้ถูกร้องอ้างว่าตนเป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถขอเอาความจริงจากคู่สมรสได้ คู่สมรสบอกว่ามีเท่าไรก็ยื่นเท่านั้น นอกจากนี้บางส่วนก็รวบรวมไม่ทันเนื่องจากเวลาน้อยมาก

๓) การตอบข้อซักถามของพยาน (นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง) ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔

มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า นางสุวิมล มหากิจศิริ เป็นแม่บ้าน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้านดูแลบุตรและเป็นกรรมการบริษัทของสามีและของตนเอง แต่ก็ช่วยงานผู้ถูกร้องได้ในบางงานที่ช่วยได้ เช่น การรับรองแขก ส่วนการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นั้นได้พยายามหาหลักฐานทรัพย์สินให้เท่าที่หาได้เกี่ยวกับทรัพย์สินในบางส่วนที่ไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบนั้นเพราะ มารดาสอนไว้ว่าให้ระวังความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสและแนะนำให้เก็บทรัพย์สินบางส่วนไว้โดยไม่ต้องบอกให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของพยานและลูกๆ หากผู้ถูกร้องทราบก็อาจจะมาขอทรัพย์สินนั้นไปลงทุนซึ่งมีความเสี่ยง ส่วนบัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แจ้งนั้น นางสุวิมล มหากิจศิริ ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวด้วยคงเก็บไว้เฉพาะส่วนของตน และบางบัญชี ที่สามีทิ้งไว้เรียกรวด และในทางบัญชีก็ไม่เคยปรับยอดดอกเบี้ยหลายสิบปีแล้ว

จากข้อซักถามสรุปได้ว่า นางสุวิมล มหากิจศิริ เป็นผู้เก็บหลักฐานของผู้ถูกร้องจริง โดยเฉพาะโฉนดที่ดินพยานเป็นผู้เก็บไว้หมด ส่วนบัญชีเงินฝากที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องนั้นส่วนใหญ่ผู้ถูกร้องเก็บเอง มีบางส่วนที่อาจหลงมาอยู่กับนางสุวิมล มหากิจศิริ บ้าง

๔) การตอบข้อซักถามของพยาน (นางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า บ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์) ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า หลังจากการส่งบุคคลบัญชี และแนบนำส่งบุคคลของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ แล้ว ได้ตรวจสอบพบว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท ฯ ดังนั้น การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ในปี ๒๕๕๒ อาจจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชีก็ได้ แต่ไม่มีผลให้เป็นกรรมการบริษัทได้ แม้ว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุรยา จะลงลายมือชื่อในบุคคลว่าเป็น “กรรมการ” ก็มีใช้กรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการจะเป็นกรรมการบริษัทได้นั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้ง และกรรมการผู้มีอำนาจต้องยื่นจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายใน ๑๕ วัน

คำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา สรุปได้ดังนี้

๑) การยื่นบัญชี ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ใช่การยื่นบัญชีการแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรา ๒๕๕ บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ แต่กรณีของผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว

๓) องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติบางคน (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุรยา) มีลักษณะต้องห้าม ทำให้มีมติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๔) ในการลงมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ระบุว่าไม่เสียไป เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น ผู้ถูกร้องแย้งว่า ไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ที่ว่าแม้เจ้าหน้าที่บางคนขาดคุณสมบัติก็ไม่ทำให้เสียงานที่ทำไปแล้วมาใช้บังคับกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายรวมถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๕) ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

๖) ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐ โดยไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลต่อผู้ร้องด้วยตนเอง

๗) ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายใน ๓๐ วัน

๘) ในการชี้แจงและข้อเท็จจริงจากการสืบพยาน ปรากฏชัดเจนแล้วว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของตนและของผู้ถูกร้องให้ทราบ อีกทั้งเวลาที่กระชั้นมากทำให้ไม่มีเวลาตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่ายังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้งไว้ จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๙) เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจโดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาหลายท่านที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ขาดตกบกพร่อง แต่กลับได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

คำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ผู้ร้องได้ฟังคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำเบิกความ และแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ แล้ว จึงได้ส่งคำแถลงการณ์ปิดคดี ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่าภายหลังพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือควรจะรู้ว่าตนและคู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ โดยสรุป ดังนี้

๑) กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง

ในการเปิดบัญชีผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อ ผู้ถูกร้องจึงต้องทราบว่าตนมีเงินฝากธนาคาร มากกว่าหนึ่งบัญชี นอกจากนี้คู่สมรสได้ให้การว่าตนมิได้เป็นผู้เก็บรักษาสมุดคู่มือเงินฝากของผู้ถูกร้อง แต่ผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บรักษาเอง รวมทั้งบัญชีเงินฝากหลายบัญชีธนาคารมีรายการเคลื่อนไหว

โดยเฉพาะบัญชีเงินฝากกระแสรายวันทางธนาคารต้องสรุปยอดเงินคงเหลือให้แก่เจ้าของบัญชีทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในบัญชี ฯ เพียงหนึ่งบัญชี ทั้งที่ทราบว่าตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่าหนึ่งบัญชี เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะจำนวนเงินฝากก็คิดเป็นเงินได้ถึงร้อยละ ๓๐ ของเงินฝากทั้งหมด หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว ป.ป.ช. คงจะไม่พบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมมากเช่นนี้

๒) กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง

ปรากฏหลักฐานที่ดิน ๕ แปลงที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งให้ ป.ป.ช. ทราบนั้น ทุกแปลงผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ดังนั้น แสดงว่าผู้ถูกร้อง (๑) ต้องไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัด และต้องชำระเงินค่าซื้อ (๒) ที่ดินบางแปลง แม้ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเอง แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการ ก็ต้องลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจรวมทั้งชำระราคาซื้อที่ดินด้วย (๓) ในทางกฎหมายผู้มีที่ดินต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำปีทุกปี ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ว่าไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเลย โดยอ้างว่ามิได้เป็นผู้ดำเนินการและคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ จึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดิน จึงไม่มีเหตุผลและไม่อาจรับฟังได้

๓) กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส

แม้ผู้ถูกร้องจะชี้แจงว่าตนและคู่สมรสต่างมีธุรกิจของตนเอง แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกันหลายแห่ง มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พี เอ็ม กรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักส์ จำกัด บริษัท ไทยน็อคซ์ สตรีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด โดยผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่และเป็นกรรมการในทุกบริษัท ดังนั้นตามข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมต้องคาดคิดได้ว่าคู่สมรสได้รับผลประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ ไปจากบริษัทเป็นจำนวนเท่าใด จึงเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตนซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาทรวมทั้งที่ดินจำนวนมหาศาลดังกล่าวด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยาและคู่สมรสต้องการปกปิดมิให้ผู้ถูกร้องทราบนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างในการชี้แจงต่อผู้ร้อง และคำเบิกความดังกล่าวก็ไม่มีเหตุผล หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างความไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรสเนื่องจากคู่สมรสไม่บอกและยอมรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้แล้ว ย่อมจะทำให้

การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง (คำสั่งการณืปิดคดีเป็นหนังสือของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔)

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องรู้ หรือควรจะรู้ว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีทรัพย์สินนอกเหนือจากที่แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ แต่มิได้แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ให้ครบถ้วน จึงถือว่าเป็นการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การอ้างว่าจำไม่ได้ คู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบ จึงไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้

คำชี้แจงของผู้ร้องต่อประเด็นข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง

ส่วนประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทั้งปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ถูกร้องได้แถลงการณืปิดคดีด้วยวาจา นั้น ผู้ร้องขอชี้แจงดังนี้

๑) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นการยื่นตามแบบแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ตามที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ได้บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินไว้ย่อมหมาความว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมย่อมสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ให้ยังคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้หนึ่ง ที่ร่วมพิจารณาและให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ย่อมต้องทราบดีว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นวันเข้ารับตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ อีกทั้งผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ทั้งของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ระบุนอกจากนั้น แบบบัญชี รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชีก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งในแบบบัญชี มีช่องลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึงประธานกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย เพื่อให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อกำกับตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ด้วย (กรณีของผู้ถูกร้องถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราช บัญญัติแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓, ๕ และมาตรา ๖ เนื่องจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ดังกล่าว มิได้ยื่นภายใน หกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่ปรากฏว่าเป็นการยื่นภายในระยะเวลาที่ประธาน วุฒิสภาขยายให้)

ตามที่ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกฟ้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยกรณีนายสุขุม เชิดชื่น ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ไว้แล้วจึงไม่อาจ รับฟังได้ อีกทั้งผู้ร้องมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่น ทั้งสามครั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สิน ฯ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีผลทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือ นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนั้น ผู้ร้องเห็นว่า ถ้าเป็นกรณีพ้นจากตำแหน่งไปแล้วจะมี ผลบังคับเฉพาะห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีอย่างเดียว

๒) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่อยู่ในบังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะมาตราดังกล่าว ให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น

ในกรณีนี้ผู้ร้องชี้แจงว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สิน ฯ ต้องยื่น ๓ ระยะ คือ ๑) ยื่นภายใน ๓๐ วัน เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ๒) ยื่นภายใน ๓๐ วัน หลังจากวันพ้นจากตำแหน่ง และ ๓) ยื่นภายใน ๓๐ วันนับจากพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี และมาตรานี้ยังบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของ ทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้ง ๓ ครั้ง หากปรากฏว่าจงใจไม่ยื่นบัญชี หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ก็มีผลให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ตรวจพบ แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปีนับจากวันที่พ้นตำแหน่ง ซึ่งผลบังคับดังกล่าว ถ้าเป็นกรณีที่พ้นตำแหน่งไปแล้ว ก็คงมีผลบังคับเฉพาะการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี

๓) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ากรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ทำให้คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ร้องขอยื่นยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และขอชี้แจงเพิ่มเติม สรุปความได้ว่า

๓.๑) ประเด็นของผู้ถูกร้องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้นๆ หรือประธานรัฐสภาเท่านั้นที่มีสิทธิยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

๓.๒) ผู้ร้องให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่อง การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้นเป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งมีบัญญัติไว้ในวรรคสี่ เห็นได้ชัดว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่ละท่านทราบว่าเป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าผู้ได้รับเลือกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๕๘ (ซึ่งใช้บังคับกับกรณีการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ) มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่าไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่าผู้ได้รับเลือก ไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ในกรณีของผู้ร้องซึ่งปรากฏว่าได้ดำเนินการผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว หากต่อมาปรากฏว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนหนึ่งคนใดต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม รัฐธรรมนูญให้นำมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น เมื่อกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนหนึ่งคนใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ก็ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง

สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนใดฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้นตราบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอยู่ต่อไป (คำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ หน้า ๓๕)

๓.๓) สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใดนั้น ตามหลักของกฎหมายมหาชนยืนยันชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านกระบวนการแต่งตั้งมาโดยชอบ (ที่ได้มีการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามแล้ว) และดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจอย่างใดย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งดังกล่าวอยู่โดยสมบูรณ์ แม้ว่าจะมีการโต้แย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าคุณสมบัติไม่ครบถ้วน หรือมีลักษณะต้องห้ามก็ตาม ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้นิติบัญญัติชี้ขาด หากปรากฏในภายหลังว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริง รัฐซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์ ก็ชอบที่จะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชน และประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนที่จะมีการวินิจฉัยชี้ขาดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น โดยจะต้องถืออยู่เสมอว่าการดำเนินการเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนการกำหนดกลไกและองค์กรตรวจสอบเป็นกระบวนการที่รัฐกำหนดขึ้นไว้โดยกฎหมาย เป็นคนละกรณีกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ซึ่งยังคงเป็นการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ตามกฎหมายที่รัฐตราขึ้น และย่อมต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกระเทือนไปถึงผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย อันเป็นหลักในการให้ความคุ้มครองแก่ปัจเจกชนผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือไม่ทราบถึงการขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมาก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดขององค์กรที่มีอำนาจ

วินิจฉัยเรื่องดังกล่าว และคุ้มครองประโยชน์สาธารณะไปพร้อมกันนั่นเอง พระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ จึงบัญญัติรับรองแนวทางเพื่อปกป้องประโยชน์ของปัจเจกชนที่เกี่ยวข้องและปกป้องประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำการทางปกครอง พ้นจากตำแหน่งไว้ ซึ่งประกอบหลักการว่าการดำเนินการใดๆ ที่เจ้าหน้าที่กระทำไปก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามจะวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งย่อมเป็นอันสมบูรณ์ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่มีการวินิจฉัยชี้ขาด

หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการทางกฎหมายมหาชนที่ใช้กับการดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ มีเหตุผลอธิบายได้จากหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะนั้น จะต้องมี ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ อันส่งผลให้จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดทำบริการสาธารณะอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องแตกต่างไปจากหลักความสามารถของกลุ่มที่มีความบกพร่อง จนเป็นเหตุให้นำไปสู่โมฆะหรือโมฆียกรรมในกฎหมายเอกชนเพราะในกฎหมายมหาชนมิได้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็น คู่กรณีกับปัจเจกชน หากแต่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย กำหนดโดยไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในเรื่องที่ดำเนินการ และการแต่งตั้งหรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจาก ตำแหน่งย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการจะต้องกระทำโดยองค์กร เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น

หลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ถูกนำมา ใช้กับองค์กร เจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วย คือ การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ว่า แม้สมาชิกทั้งสอง ประเภทจะได้รับเลือกมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ก็เพียงแต่ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น หาได้กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปแล้วไม่ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ขยายหลักการ ไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไปถึงองค์กรตรวจสอบต่างๆ ที่กำหนดไว้ ในรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา ๑๕๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมี ลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) ด้วยว่า มิให้ การพ้นจากตำแหน่งนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการใดๆ ที่กรรมการการเลือกตั้งที่พ้นจากตำแหน่งนั้น ปฏิบัติไปในหน้าที่ก่อนหน้าที่พ้นจากตำแหน่ง

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า การไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองเท่านั้น รัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการนี้เป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้ใช้หลักการนี้กับสมาชิกสภานิติบัญญัติและองค์กรควบคุมตรวจสอบอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญด้วย

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติชัดเจนดังเช่นกรณีของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชน คือ เมื่อบุคคลที่มีลักษณะบกพร่องดังกล่าว การดำรงตำแหน่งหรือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลนั้นย่อมเสียเปล่ามาแต่ต้น มิได้มีผลอย่างใด ๆ เลย และย่อมมีผลให้การดำเนินการทั้งหมดที่ผ่านมาขององค์กรนั้นเป็นโมฆะเสียเปล่ามาตั้งแต่แรก เสมือนกับไม่เคยมีองค์กรดังกล่าว หรือไม่เคยมีการลงมติ หรือการปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ เลย มาตั้งแต่ต้นเช่นเดียวกันด้วยนั้น ผู้ร้องเห็นว่าผิดหลักการทางกฎหมายมหาชนอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๘๗ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา ๑๕๒ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการในคณะกรรมการการเลือกตั้ง อันเป็นองค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเช่นเดียวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงเป็นการรับรองว่าเป็นหลักการที่จะต้องใช้กับองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญองค์กรอื่นๆ ทุกองค์กรในฐานะที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งด้วย

๔) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ๒๕๓๕ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) ห้ามมิให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้กับองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนั้น

ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะเป็นการบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ประกอบกับมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) ก็บัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ

๕) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕๕๑ ยังมีผลบังคับใช้ต่อตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ นั้น

ผู้ร้องชี้แจงว่าประเด็นนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จึงใช้บังคับได้จนถึงวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เริ่มมีผลใช้บังคับ คือวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ดังนั้น ระเบียบ ฯ จึงมีผลใช้บังคับจนถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ คำว่า บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ ของกฎหมาย ป.ป.ช. นั้น ผู้ร้องเห็นว่าหมายความถึงระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งต่างๆ ไปที่ให้ใช้บังคับโดยไม่กำหนดระยะเวลาว่าจะให้ใช้บังคับถึงเมื่อใด แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติไว้แล้วว่าให้ใช้บังคับระเบียบ ฯ ได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีผลใช้บังคับ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญในมาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ดังนั้น จึงเป็นความเข้าใจข้อกฎหมายที่คลาดเคลื่อนของผู้ถูกร้องเอง

๖) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ ที่มีให้ออกคำสั่งผู้ถูกร้องชี้แจง

ผู้ร้องชี้แจงว่า เมื่อระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีผลใช้บังคับดังได้อธิบายในประเด็นข้างต้น ผู้ร้องจึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าวในประเด็นนี้ เพื่อความเป็นธรรมที่ประชุมมีมติให้ทำหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีผลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพิ่มเติมแล้ว และการที่ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือหรือเข้าพบเพื่อชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยวาจา ก็ไม่มีผลให้การพิจารณาของผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

๗) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ ที่ผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วันหลังจากมีมติคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ตามที่ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ ที่ให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วันนั้น บทบัญญัติ

ดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ แต่เป็นบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ให้กระทำด้วยความรวดเร็วเท่านั้น ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหรือเป็นอันตกไป อย่างไรก็ตามผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้องในเรื่องนี้ เนื่องจากระเบียบดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับแล้ว

๘) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าได้แจ้งยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากในขณะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ
คู่สมรสไม่แจ้งทรัพย์สินที่มีอยู่ในครอบครองของตน ให้ผู้ถูกร้องรับทราบ และมีเวลากระชั้นชิด

เมื่อผู้ร้องได้พิจารณาถึงทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงซึ่งได้แก่เงินฝากในธนาคารพาณิชย์มีถึง ๕ บัญชี ซึ่งคู่สมรสเบิกความยอมรับว่า ไม่ได้เก็บสมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ข้อเท็จจริงจึงขัดแย้งกับที่ผู้ถูกร้องกล่าวแก้ พิจารณาประกอบกับการเปิดบัญชีเงินฝากซึ่งผู้ถูกร้องเป็นผู้เปิดบัญชีเองทุกบัญชี และหลายบัญชีมีรายการเคลื่อนไหว ผู้ถูกร้องยอมรับว่าตนมีบัญชีเงินฝากเท่าใด ในกรณีที่ดินแม่ผู้ถูกร้องไม่แสดงว่ามีที่ดิน แต่ตรวจพบว่ามี ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐.๔ ตารางวา เป็นที่ดินในท้องที่จังหวัดที่ที่ดินมีราคาสูง และได้มาโดยการซื้อทุกแปลง ผู้ถูกร้องยอมรับว่ามีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แม่คู่สมรสจะเป็นผู้เก็บหลักฐานไว้ หากผู้ถูกร้องตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ผู้ถูกร้องย่อมบอกหรือขอจากคู่สมรสได้

ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสนั้น สำหรับเงินฝากส่วนที่ไม่ได้แสดงมีมากถึงเก้าเท่าของจำนวนเงินฝากที่แสดง ที่ดินของคู่สมรสที่ไม่แสดงมีมากกว่าที่แสดงเป็นจำนวนมาก เมื่อพิเคราะห์แล้ว ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรสดังกล่าว

๙) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ สมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต

ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนาารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และให้ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนาารมณ์ให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อีก เพื่อให้แสดงความบริสุทธิ์อีกสองครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่า ขณะอยู่ในตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้รักรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติ

ให้ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญก็บัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้หนึ่งซึ่งร่วมให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้และเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดี แต่กลับไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดดังกล่าว

คำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องส่งแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔ สรุปว่ามีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ด้วยวาจา แต่มีข้อความเพิ่มเติมบางประเด็น ดังนี้

๑) ประเด็นการพิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดสรุปได้ว่า การจงใจจะมีความหมายซ่อนอยู่ในหรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึก หรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนั้นอีกด้วย จึงเรียกว่าประสงค์ต่อผล คือ อาจเป็นผลอันเป็นการกระทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และจะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือเป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ร้ายรอยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง

จากการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ความว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องได้ปกปิดหรือแต่เดิมไม่มี แต่สร้างพยานหลักฐานเพื่อให้เห็นว่ามิได้อยู่ ทรัพย์สินทุกรายการสามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๒) ประเด็นการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งทรัพย์สินในส่วนที่ผู้ร้องตรวจพบ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ทรัพย์สินทั้งของผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นทรัพย์สิน ที่ได้มาก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งสิ้น ผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์มากกว่าทรัพย์สิน ที่มีอยู่ และไม่ทำให้ผู้ใดเสียประโยชน์แต่ประการใด กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีของ นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยว่าหากการไม่แสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นั้นไม่ทำให้ผู้ใดได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ถือว่าไม่เป็นการจงใจปกปิดทรัพย์สิน

ข้อพิจารณาเบื้องต้นก่อนการวินิจฉัย

กรณีนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า ๑) นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยได้แสดงข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะขณะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อีกมากมาย หลายสิบรายการ และ ๒) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่ วันที่พ้นจากตำแหน่ง

แต่ปรากฏว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อกล่าวหาในขั้นตอนพิจารณาหลาย ขั้นตอนๆ ละหลายประเด็น แต่สามารถสรุปรวมได้ ๕ ประเด็นดังนี้

๑) ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ เพราะได้ยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มาใช้กับ ผู้ร้องได้

ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก่อนจะมี ระเบียบตามที่ระบุไว้ในบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ จึงไม่มี ความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๒) ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้วในขณะที่ผู้ร้องสอบสวน แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีบทลงโทษเฉพาะแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๒ โทษต่อเนื่องกัน คือ ให้พ้นจาก ตำแหน่ง และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี ดังนั้น เมื่อไม่เกิดโทษประการแรกแล้ว โทษต่อเนื่องจึงเกิดขึ้น ไม่ได้

๓) องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ครบ เนื่องจากกรรมการ ๒ คน มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๘

๔) กระบวนการพิจารณาของผู้ร้องไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐, ๒๑ และ ๒๒ จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้อง

๕) ผู้ถูกร้องเห็นว่าการจงใจตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มิใช่เพียงแค่การกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลของการกระทำดังกล่าวด้วย เช่น ปิดบังเพราะจะมีผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือแสวงหาผลประโยชน์เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ใดๆ จึงไม่มีความจงใจ ฉะนั้น จึงไม่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖) การวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายของ ป.ป.ช. ต่อผู้ถูกร้อง โดยไม่ใช้บรรทัดฐานเดียวกับกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ซึ่งเป็นกรณีใกล้เคียงกัน เมื่อ ป.ป.ช. เห็นว่าการบกพร่องในการแสดงรายการทรัพย์สินของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐานมิได้ทำให้ผู้ถูกร้อง หรือบุคคลใดได้หรือเสียประโยชน์ จึงไม่ถือว่าเห็นการจงใจแจ้งเท็จ ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงกรณีของตนก็ควรวินิจฉัยอย่างเดียวกัน

๗) ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าตนไม่มีความผิดในกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าจงใจแจ้งเท็จ ฯ และปกปิดบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ในส่วนที่เกี่ยวกับเงินฝาก และที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส โดยชี้แจงว่า จำไม่ได้หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งวุฒิสภา หรือไม่ทราบทรัพย์สินส่วนที่เป็นของคู่สมรส ซึ่งแยกกันประกอบธุรกิจ

๘) การไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้อง มิใช่เป็นการจงใจแจ้งเท็จ ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกับกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เพราะไม่มีเอกสารใดเป็นเท็จ

๙) ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการ และการกรอกข้อความในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ผู้ร้องก็มีได้ชี้แจง การยื่นไม่ครบเป็นเพียงความบกพร่องทางปฏิบัติ มิใช่การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ก็เห็นว่าไม่จงใจ หรือปกปิด ฯ

ในการแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องได้แถลงช้ำกับคำชี้แจงเดิม และย้ำว่าเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๕ ต้องการขจัดผู้ทุจริต มิให้บริหารบ้านเมืองด้วยการสั่งให้พ้นจากตำแหน่งและมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งผู้ร้องวางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ไม่ทำให้ใครได้ประโยชน์เสียประโยชน์ มิใช่การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ในคำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้องเป็นหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔ มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับการแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา เพียงแต่เน้นประเด็นความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรต่างได้มาก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมีอยู่จริงทุกรายการไม่ได้แจ้งเท็จ และไม่ทำให้ได้ประโยชน์ใดๆ จากการแจ้งไม่ครบ จึงไม่ใช่จงใจแจ้งเท็จและปกปิดความจริงเหมือนกับกรณีนายชวน และนายบัญญัติที่อ้างตอนต้น

ความเห็นเบื้องต้น

ตามที่สรุปได้ว่าผู้ถูกร้องชี้แจงข้อกล่าวหาต่างๆ ได้เป็นประเด็นต่างๆ ถึง ๕ ข้อ นั้น สามารถจัดได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

(๑) ประเด็นชี้แจงข้อกล่าวหาเรื่องเรียนของ ป.ป.ช. คือ ข้อ ๕), ๘), ๙)

(๒) ประเด็นที่มีลักษณะเป็นการกล่าวหาตัวกรรมการ ป.ป.ช. ว่าไม่มีคุณสมบัติจะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ จึงจะร่วมวินิจฉัยไม่ได้ ทำให้องค์ประกอบไม่สมบูรณ์ คือ ข้อ ๓)

(๓) ประเด็นที่มีลักษณะกล่าวหา ป.ป.ช. ว่าใช้กระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง - ไม่สมบูรณ์ และไม่ให้ความเป็นธรรม ตามประเด็นข้อ ๔), ๖), ๗), ๘) และ

(๔) ประเด็นที่มีลักษณะไร้สาระไม่น่าจะยกขึ้นมาอ้าง คือ ข้อ ๑) และ ๒)

เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญควรรับไว้พิจารณาเฉพาะคำชี้แจงประเด็นที่ ๑ เพราะเหตุว่าศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเฉพาะประเด็นที่มีผู้ฟ้องร้องขึ้นมา ในกรณีนี้ คือ ป.ป.ช. ร้องว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญเท่านั้น ผู้ถูกร้องจึงชอบที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาในประเด็นหลัก

ศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรพิจารณาประเด็นที่อยู่นอกคำร้อง ประเด็นที่อยู่นอกอำนาจของศาล แต่อยู่ในขอบเขตที่ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมมีวิธีที่จะแสวงหาความยุติธรรมได้โดยวิธีอื่น และประเด็นอันไม่เป็นสาระ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง ให้ดุลพินิจศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้ มิฉะนั้นจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยทั่วๆ ไปนำประเด็นต่างๆ ซึ่งอยู่นอกคำฟ้องมาขัดฟ้องมากมาย ทำให้เสียเวลา พลังงาน ทรัพยากรของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแสวงหาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายมาหักล้าง และเสียเวลาและทรัพยากรของศาลที่ต้องหยิบยกประเด็นเช่นนั้นมาวินิจฉัย มีหน้าซ้ำบางครั้งที่อาจจะทำให้ศาลเข้าใจผิด นำการกระทำฝ่าฝืนเล็กน้อย หลายข้ออันเป็นกรณีที่มาวินิจฉัย โดยไม่ได้พิจารณาถึงประเด็นอันเป็นแก่นสาร (ไม่หมายรวมถึงกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกระบวนการสืบสวนจับกุม และสอบสวนมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ทั้งกระบวนการเหล่านั้นจะมีผลต่อการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาล เช่น ผู้ต้องหาที่ถูกทรมานอาจต้องยอมรับสารภาพ)

สำหรับประเด็นที่ ๒ มีลักษณะเป็นกล่าวหา กรรมการ ป.ป.ช. ๒ ท่านว่า ไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็น กรรมการ ป.ป.ช. เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ข้อ ๓ (ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือ องค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด) นั้น ถ้าเป็นความจริงก็เป็นการ “จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย” อันเป็นความผิดที่อาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัยให้ได้ และผู้ถูกร้องก็ไม่มีสิทธิ นำขึ้นมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนประเด็นที่ ๓ มีลักษณะเป็นการกล่าวหาว่า ป.ป.ช. ใช้กระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง - ไม่สมบูรณ์ ไม่ดำเนินการตามระเบียบ หรือใช้กระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องและไม่ให้ความเป็นธรรมนั้น มีปัญหาหลายประการที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาคือ

๑) ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจจะตัดสินการทำงานของ ป.ป.ช. ว่าชอบหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ กรรมการได้รับการพิจารณาแต่งตั้งมาจากวุฒิสภา มีคุณสมบัติและข้อห้ามเหมือนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๒) ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ของตนเองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดรวมถึงมีสิทธิที่จะวินิจฉัยมาตรา ๒๕๕ ในเบื้องต้นว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” คืออะไร ถ้าวินิจฉัยว่าผู้ใดจงใจหรือปกปิด ฯ แล้วจึงส่งเรื่องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ใดไม่ได้จงใจแจ้งเท็จหรือปกปิดแล้วก็ไม่ต้องส่งกรณีมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งเรียกเรื่องดังกล่าวมาวินิจฉัยก็ไม่ได้ต่างกับกรณีของศาลยุติธรรม

๓) ถ้าบุคคลใดเห็นว่า ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่โดย (๑) “ขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ ฯ” ก็อาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๒๕๕ (๒) ถ้าเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใด “ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” ก็อาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๓๐๐ หรือ (๓) ถ้าเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดกระทบความผิดทางอาญาก็ให้ดำเนินคดีอาญาได้ หากศาลพิพากษาให้มีความผิดก็จะได้รับโทษสูงเป็นสองเท่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๕

สำหรับประเด็นที่ ๔ มีลักษณะไร้สาระ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ นั้น เห็นว่าเป็นการโต้แย้งที่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ อย่างชัดเจน ประกอบกับตนเองก็ได้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สิน ฯ ตามแบบฟอร์มที่ ป.ป.ช. จัดทำขึ้นเองโดยมิได้โต้แย้งใดๆ ไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่

ต่อจากรัฐธรรมนูญเก่าแล้ว จะมาได้แย้งอีกทำไม ส่วนคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ก็เป็นประณามวลี ซึ่งมีความหมายรวมถึงผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่ และผู้ที่เคยดำรงตำแหน่ง พร้อมกันไปเพราะเป็นวลี (ไม่ใช่อนุประโยค จึงไม่ต้องระบุกริยา เพศ กาล พจน์) ตามมาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ซึ่งมีข้อความว่า “ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง” ทั้งมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ก็ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า “... ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง... มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” โดยไม่ต้องใช้คำว่า “ผู้เคยดำรงตำแหน่ง ฯ” อันสนับสนุนมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง อนุ (๒) และ (๓) ซึ่งเป็นผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วเช่นกัน ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญ ได้วินิจฉัยกรณีเกี่ยวกับผู้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วหลายราย เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๓, ๑๑/๒๕๔๓ ๑๒/๒๕๔๓, ๒๗/๒๕๔๓, ๒๘/๒๕๔๓

ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ก่อนที่จะกล่าวถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยตรง ควรจะได้พิจารณาถึงบริบทรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และขอบเขตของหมวด ๑๐ ซึ่งเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเสียก่อน

ก. บริบทรวมของรัฐธรรมนูญ

ตามที่ได้ปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะใช้เป็น “พื้นฐานสำคัญในการปฏิรูปการเมือง” สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญแยกเป็นข้อ ๆ ได้ ๓ ข้อ คือ (๑) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (๒) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้ง (๓) ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยได้คำนึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน จึงมีบทที่เกี่ยวกับการปฏิรูปทางการเมืองหลายประการที่นักการเมืองในระบบเก่ามักจะไม่เห็นความสำคัญ และไม่ระมัดระวังในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ทำให้เกิดการละเมิดในรูปแบบต่างๆ มากในระยะเริ่มแรกของการใช้รัฐธรรมนูญใหม่ เช่น การห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี รับสัมปทานและรับเงินจากรัฐ (มาตรา ๑๑๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๒๘, ๒๐๘) ห้ามรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การที่มุ่งหากำไร (มาตรา ๒๐๘) การห้ามรัฐมนตรีมีหุ้นส่วนในบริษัทต่างๆ เกิน ๕% มิฉะนั้นต้องมอบให้นิติบุคคลจัดการแทน (มาตรา ๒๐๕) และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังมีประกาศห้ามมิให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี และคู่สมรสดำเนินกิจการกับรัฐ หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจเอกชนที่เคยทำธุรกิจกับ

หน่วยงานของรัฐที่ตนทำงานอยู่ หรือที่ตนเคยปฏิบัติหน้าที่เมื่อพ้นมาไม่ถึง ๒ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไป (มาตรา ๑๐๐ - ๑๐๑ โดยมีโทษจำคุกถึงสามปีและปรับหกหมื่นบาทตามมาตรา ๑๒๒) ส่วนความผิดตามมาตรา ๒๕๕ นี้ ถ้านำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาใช้บังคับจะมีความผิดตามมาตรา ๑๑๕ มีโทษจำคุก ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญาฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา ๑๓๗ ก็จะมีโทษจำคุก ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อนึ่ง นักการเมืองที่ยังไม่ตัดขาดจากราชการโดยเด็ดขาดก็อาจมีความผิดฐานรั่วข้อมูลภายในอันเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งด้วย

ฉะนั้น โทษตามมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงเป็นโทษสถานเบาเพียงเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ยังไม่สามารถแสดงทรัพย์สินครบถ้วนมีตำแหน่งทางการเมืองอยู่ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

ข. ขอบเขตของหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

แบ่งได้เป็น ๔ ส่วน คือ

- ๑) ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๕๑ - ๒๕๖)
- ๒) ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา ๒๕๗ - ๓๐๒)
- ๓) ส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง (มาตรา ๓๐๓ - ๓๐๗)
- ๔) ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๓๐๘ - ๓๑๑)

จะเห็นได้ชัดเจนว่าส่วนที่ ๑ เป็นการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับการถอดถอนจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ซึ่งมีนิยามคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้แคบกว่าตามส่วนที่ ๑) โดยในส่วนที่ ๑ นี้มี ๕ มาตรา คือ

๑) มาตรา ๒๕๑ กำหนดขอบเขตว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งใดบ้าง (รวมทั้งผู้พ้นจากตำแหน่ง) ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ทุกหน้า

๒) มาตรา ๒๕๒ กำหนดให้บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันยื่น และต้องยื่นตามกำหนดเวลา ๓ ครั้ง (เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และหลังพ้นจากตำแหน่งหนึ่งปี)

๓) มาตรา ๒๕๓ ประธาน หรือกรรมการ ป.ป.ช. ต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า โดยต้องนำบัญชีและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมาเปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็ว ส่วนของผู้อื่นไม่ต้องนำมาเปิดเผย และให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

๔) มาตรา ๒๕๔ เมื่อมีการยื่นบัญชีเพราะเหตุพ้นจากตำแหน่งหรือตายให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงกับการยื่นครั้งแรกแล้ว จัดทำรายงานผลการตรวจสอบเพื่อนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ ป.ป.ช. ส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป (อันเป็นคนละกรณีกับ “ความรั่วรัยผิดปกติ” ในมาตรา ๓๐๓ - ๓๐๗ ซึ่งอยู่ในส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง) การดำเนินการตามวรรคสองนี้เป็นไปตามกระบวนการในมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า ซึ่งอยู่ในส่วนที่ ๓ ที่จะสืบเนื่องไปถึงส่วนที่ ๔ ด้วย

๕) มาตรา ๒๕๕ กล่าวถึงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด ๑) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ หรือ ๒) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็ให้ผู้นั้น ๑) พ้นจากตำแหน่งไป และ ๒) ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ป.ป.ช. ต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดทุกกรณี

โดยสรุปเห็นได้ว่า หลังจากดำเนินการตามมาตรา ๒๕๑, ๒๕๒ และ ๒๕๓ แล้ว มาตรการตามมาตรา ๒๕๔ จะแยกกับมาตรการตามมาตรา ๒๕๕ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมาตรา ๒๕๕ เป็นมาตราที่บังคับใช้โดยเอกเทศกับผู้จงใจไม่ยื่น หรือยื่นไม่ตรงตามความเป็นจริงซึ่งไม่เกี่ยวกับมาตรา ๒๕๔ อันเป็นเรื่องที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมาตราอื่นๆ ในส่วนที่ ๓ และ ๔ ของหมวด ๑๐

ก. ความหมายของมาตรา ๒๕๕

บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ นี้ยังมีผู้พยายามตีความกันหลากหลายมากจึงควรแยกแยะความหมายตามหลักภาษาไทยซึ่งจะได้ความดังนี้

วรรคหนึ่ง (ประธานของประโยค) “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” (ตามนิยามในมาตรา ๒๕๑)

(ลักษณะนาม) “ผู้ใด” (ใช้นับจำนวนผู้ดำรงตำแหน่ง ฯ จะเป็นก็ “คน” ก็ได้)
(กริยาและอนุประโยคที่ ๑) “จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้”

(สันธานเชื่อมอนุประโยค) “หรือ”

(กริยาและอนุประโยคที่ ๒) “จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ”

(กริยาแท้) “ให้”

(กรรมและวลีขยาย) “ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี

(สันธานเชื่อมประโยค) “และ”

(อนุประโยค) ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

วรรคสอง (อนุประโยคที่ ๑) “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป”

(สันธานเชื่อมอนุประโยค) “และ”

(อนุประโยคที่ ๒) “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

อนึ่ง การวิเคราะห์หาความหมายของมาตรา ๒๕๕ นี้ ควรคำนึงถึงบริบททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบด้วย คือ

๑) รัฐธรรมนูญนี้ยืนยันหลักการว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” (มาตรา ๓)

๒) มาตรา ๖๗ “บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย” เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดตามมาตรา ๖ บุคคลจึงมีหน้าที่พิเศษที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดกว่าปกติ

๓) รัฐธรรมนูญ จึงเขียนขึ้นมาอย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมาไม่มีเงื่อนไขเพื่อให้ประชาชนอ่านได้สะดวกเข้าใจง่ายเพื่อให้ปฏิบัติตามได้ถูก การตีความจึงต้องตรงไปตรงมาไม่เล่นสำนวนหรือหาเหตุตะแบงอย่างศรีธนญชัย

ดังนั้น มาตรา ๒๕๑, ๒๕๒ ที่สืบต่อถึงมาตรา ๒๕๕ จึงมีความหมายดังนี้

๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งรวมถึงผู้เคยดำรงตำแหน่งแต่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ตามความหมายของมาตรา ๒๕๒ มีหน้าที่ (ตามมาตรา ๒๕๑) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ๓ ครั้ง (ตามมาตรา ๒๕๒)

๒) บัญชีตามวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๕๑ ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่ (อาจใช้) พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

๓) การลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องนี้คือ การแสดงความรับผิดชอบ ถ้ายื่นไม่ครบ น้อยหรือมากเกินไปก็จะเข้าลักษณะแจ้งเท็จหรือปกปิดความจริงเพราะจะใช้พิสูจน์ความมีอยู่จริงในวันที่ยื่นไม่ได้ และใช้เปรียบเทียบกับกรณียื่นครั้งอื่นๆ ไม่ได้

๔) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นการแสดงความโปร่งใส เป็นฐานใช้เปรียบเทียบ และเป็นเครื่องสั่งวรแก่ผู้ตั้งใจจะเข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองและผู้ที่กำลังอยู่ในตำแหน่งแล้วหรือกำลังจะพ้นไปว่าไม่ได้มีรายได้เพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรา ๒๕๔ ในขณะที่อยู่ในตำแหน่ง หรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งไปแล้วไม่ถึง ๑ ปี ว่าไม่ได้ไปรับผลประโยชน์เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ตนเคยดำรงอยู่ เพราะการให้ผลประโยชน์ตอบแทนอาจให้ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอยู่ (แบบหมุนไปโกมา) หรือติดตามไปให้ผลประโยชน์กันในภายหลังก็ได้ ดังจะเห็นจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๑ และประกาศคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้าม มิให้ดำเนินกิจการตามความในมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดเวลาห้ามนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว และคู่สมรส มิให้ไปดำรงตำแหน่งในวงการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ราชการเดิมถึง ๒ ปี นานกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเสียอีก และมีอัตราโทษรุนแรงกว่าด้วยนอกเหนือจากการช่วยเหลือธุรกิจในขณะที่ยังอยู่ในตำแหน่งหน้าที่

๕) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นี้ต้องการให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ทั้งสามคราว (มาตรา ๒๕๒) แต่ไม่มีข้อกำหนดว่า จะต้องพิสูจน์ความสุจริตหรือทุจริตของทรัพย์สินที่นำมาแสดง เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นหากมีข้อสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทุจริต และไม่เกี่ยวกับระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินมา คือ ไม่ว่าจะได้อีกก่อนดำรงตำแหน่งนานเพียงใดก็ต้องนำมาแจ้งให้ครบในวันที่ยื่นบัญชี ฯ

๖) การยื่นมี ๒ กรณี คือ ๑) ไม่ยื่น ๒) ยื่นแต่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๗) การยื่นหรือไม่ยื่นต้องประกอบด้วยความจงใจ คือ จงใจไม่ยื่นหรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ทั้งนี้ พึงสังเกตว่า คำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญเป็นกริยาแท้ไม่ใช่วิเศษณ์ซึ่งจะใช้ว่า “โดยจงใจ” ประกอบกริยาแท้ก็ทีหนึ่ง

คำว่า “จงใจ” ที่ใช้ในรัฐธรรมนูญนี้เป็นคำสามัญให้เข้าใจได้ง่าย โดยผู้ร่างตั้งใจจะไม่ใช่คำว่า “เจตนา” หรือ “การกระทำโดยเจตนา” อันเป็นวลีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ ซึ่งนิยาม “การกระทำโดยเจตนา” ว่า “ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำ ประสงค์ต่อผล หรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น” และไม่ใช่ คำว่า “จงใจ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา ๔๒๐ และในที่อื่นๆ เช่นในมาตรา ๓๑, ๑๑๑, ๑๕๕ ซึ่งไม่ได้ให้คำนิยามไว้

คำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญเป็นคำทั่วไป ซึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ นิยาม “จงใจ” ว่า เป็นคำกริยา แปลว่า “ตั้งใจ หมายถึง เจตนา” ขณะที่พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยของราชบัณฑิตยสถาน แปล “จงใจ” ว่า Voluntary ซึ่งตรงกับ Black’s Law Dictionary ซึ่งแปลในรูปคำนามว่า will และคุณศัพท์ว่า Voluntary โดยคำว่า will นอกจากจะหมายถึงพินัยกรรมแล้วยังหมายถึง Desire (ความปรารถนา) Wish (ความหวัง) และ Choice (การเลือก) ส่วนคำว่า Voluntary ทางกฎหมายหมายถึงจงใจ แต่ทั่วไปหมายถึงสมัครใจ คือ การกระทำโดยเสรีและไม่หวังผลตอบแทน

รวมความว่า “จงใจ” คือการกระทำที่บุคคลมีโอกาสเลือกทำหรือไม่ทำอะไรโดยสมัครใจ ไม่มีผู้ใดบังคับ หรือทำอย่างมีสติความสำนึกรู้ตัว และไม่ประสงค์จะได้สิ่งตอบแทน” ส่วนคำว่า “เจตนา” นั้น ศัพท์กฎหมายภาษาอังกฤษใช้ว่า Intent, Intention ซึ่งต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) ตรงกับเกณฑ์ในกฎหมายไทย

๘) ข้อความที่ว่า “จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” เป็นวลีควบคู่กันที่มีความหมายต่อเนื่องกัน โดยรัฐธรรมนูญมิได้แยกเป็น ๒ ฐานความผิด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ถึง ๓๖ ก็มีได้แยกความหมายไว้เช่นกัน ทั้งมีอัตราโทษเท่ากันไม่ว่าจะทำผิดอย่างเดียว หรือสองอย่าง จึงมีความหมายตามสามัญสำนึกว่า ถ้าแจ้งไม่ครบถ้วนจริงก็ต้องถือว่าแจ้งเท็จ โดยมีบางส่วนปกปิดไว้ เช่น นาย ก. มีเงิน ๑๒๐ บาท แต่แจ้งว่ามี ๑๐๐ บาท ก็เท่ากับแจ้งเท็จ โดยปกปิดไว้ ๒๐ บาท

ในทางปฏิบัติพฤติกรรมบางอย่างอาจมีลักษณะแจ้งเท็จมากกว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือในทางตรงกันข้ามคือ ปกปิดมากกว่าแจ้งเท็จก็ได้ ซึ่งเป็นกรณีที่ ป.ป.ช. จะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยได้ก่อนส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง โดยเฉพาะคำว่า วลีที่ว่า “ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ป.ป.ช. ชอบที่จะใช้ดุลพินิจได้กว้างว่าสิ่งใดควรแจ้งสิ่งใดไม่แจ้งก็ได้ ถ้า ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าไม่แจ้งเท็จไม่ปกปิดก็ไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ ดังกรณี นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ที่ผู้ถูกร้องอ้างถึง

๕) คำว่า “จงใจ” ตามคำอธิบายในข้อ ๓ ก็เพียงพอที่จะใช้วินิจฉัยได้แล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาถึงมูลเหตุจงใจ หรือความประสงค์ต่อผล หรือการพิสูจน์ว่าใครได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามเพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุให้มีการพิสูจน์ความจงใจ ว่าขึ้น หรือไม่ขึ้น ๆ เพื่ออะไร แต่ต้องการให้แสดงความมืออยู่จริง ถ้าผู้ยื่นแสดงรายการด้วยตนเองและตนเองลงลายมือชื่อรับรองขาดหรือเกินจากที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นก็แสดงว่าจงใจแท้จริง หรือปกปิดสิ่งที่ควรแจ้งได้แล้ว

การที่ ป.ป.ช. พยายามพิสูจน์ว่ามีเหตุจงใจหรือมีผลประโยชน์ได้เสียด้วยนั้นเป็นความพยายามหาหลักฐานมาประกอบข้อกล่าวหาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของ ป.ป.ช. เองเท่านั้น ไม่ใช่ องค์ประกอบของการพิจารณาคำว่า “จงใจ” แจ้งเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบในชั้นศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในตัวบทมิได้กำหนดให้นำมาเสนอแต่อย่างใด

๑๐) ส่วนคำว่า “พ้นจากตำแหน่ง” ในมาตรา ๒๕๕ มีใช้อยู่ ๓ ตำแหน่ง คือ

๑) “พ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒” เป็นการพ้นเมื่อผู้นั้นยินยอมออกจากตำแหน่งไปเอง ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอม ป.ป.ช. ต้องเข้ามาตรวจสอบและส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น การนับวันพ้นจากตำแหน่งจึงต้องนับวันที่พ้นจากตำแหน่งจริง (ลูกจากแก้ว) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหลังวันที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินสั่งให้พ้น

๒) “(พ้นจากตำแหน่ง) ... นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว” กรณีเช่นนี้มีทางตีความได้ ๓ ทางคือ (๑) วันที่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ตรวจพบ (๒) วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า แจ้งเท็จ หรือปกปิด ๆ (๓) วันที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณากรณีที่น่ามาร้องและตัดสินชี้ขาด แต่กรณี “สั่งให้พ้น” จะไม่เกี่ยวกับการนับระยะเวลา ๕ ปี เพราะไม่ว่า ป.ป.ช. หรือศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้พ้นจากตำแหน่งในวันใดผู้นั้นก็ยังอาจ “นั่งอยู่ในตำแหน่ง” ต่อไปอีกกระยะหนึ่ง

๓) ดังนั้นการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จึงต้องเป็นวันที่ผู้นั้นลุกออกจากแก้วที่ดำรงตำแหน่งอยู่จริง จึงจะตรงกับลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง อนุประโยคสุดท้าย ในกรณีของนายประยุทธ์ วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาคือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๒

ความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามคำร้องคำแถลงแก้ข้อกล่าวหา และรวมคำให้การต่าง ๆ

๑) ป.ป.ช. ตรวจพบรายการทรัพย์สินของนายประยุทธ์ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะว่ามีได้แจ้งให้ครบทั้งบัญชีเงินฝาก ตั๋วเงิน ที่ดิน และทรัพย์สินอื่นๆ อีกมากมาย ในกรณีของคู่สมรส สิ่งที่มีได้แจ้งมีมากกว่าสิ่งที่แจ้งเสียอีก (ดูหลักฐานข้างต้น)

๒) คู่สมรสให้การต่อศาลในขณะออกนั่งพิจารณาว่า สมุดเงินฝากของนายประยุทธหลายบัญชีนั้น นายประยุทธเก็บไว้เอง (นายประยุทธชี้แจง ป.ป.ช. เพียงบัญชีเดียว) นอกจากสมุดฝากที่วางไว้เรียรดคนจึงเก็บให้ ส่วนทรัพย์สินของตนและบุตรนั้น ตนทำตามคำแนะนำของมารดา มิให้แจ้งให้สามีทราบทั้งหมด เพื่อป้องกันตัวเองและบุตร มิให้สามีนำไปใช้จ่ายทางธุรกิจ และการเมือง ซึ่งมีความเสี่ยงสูง

๓) การที่ผู้ถูกร้องจัดการซื้อที่ดินไว้ รวมถึง ๕ แปลง แต่อ้างว่าไม่ทราบเลขนั้น ย่อมเป็นไปได้แน่นอน เพราะการจัดการซื้อที่ดินแต่ละแปลงมีขั้นตอนมาก ทั้งโดยปกติผู้มีที่ดินแม้จะน้อยมากเพียงใดก็จะรู้สำเนียงอยู่เสมอ

จึงเป็นการยืนยันว่า นายประยุทธ มิได้แจ้งความจริงในส่วนทรัพย์สินของตนเอง โดยเฉพาะที่ดินซึ่งตนเองไปซื้อหามาถึง ๕ แปลง แต่มิได้นำมาแจ้งเลย ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น ภรรยายืนยันเองว่าไม่ได้แจ้งทั้งหมด และผู้ถูกร้องมิได้พยายามคัดค้านขอมาทั้งที่ น่าจะรู้ว่าภรรยามีทรัพย์สินอื่นๆ อีกมาก ผู้ถูกร้องจึงนำรายการทรัพย์สินเพียงบางส่วนมาแสดงแก่ ป.ป.ช.

คำวินิจฉัย

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้น จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมทั้งเอกสารประกอบของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ อย่างครบถ้วน ณ วันที่ยื่นไม่เกี่ยวกับว่าทรัพย์สินมีมาแต่เดิม หรือจะเกี่ยวกับหาประโยชน์หรือไม่ ผู้ถูกร้องจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งต้องถูกลงโทษสองสถาน แต่ในกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว จึงเหลือโทษเพียงสถานเดียว คือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓

สำหรับข้อโต้แย้งข้ออื่นๆ นั้นเห็นว่าไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย เพราะไม่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๒๕๕ ตามคำร้อง อย่างไรก็ตามก็ดีหลายประเด็นก็ได้ให้ความเห็นไว้ในความเห็นเบื้องต้นแล้ว ส่วนประเด็นอื่นๆ ได้ตรวจสอบสำนวนแล้วเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ร้องรับฟังได้มากกว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องในทุกประเด็น

ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาศักดิ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิตินันท์ประภาส ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ตามคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ *คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ซึ่งต่อไปในคำวินิจฉัยนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้อง”) ได้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กรณีที่นายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ซึ่งต่อไปในคำวินิจฉัยนี้จะเรียกว่า “ผู้ถูกร้อง”) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕

คำร้องดังกล่าวมีใจความดังจะกล่าวต่อไปนี้

ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส (นางสุวิมล มหากิจศิริ) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กรณีเข้ารับตำแหน่งต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้นำส่งสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

๑. เงินฝากของผู้ถูกร้อง ๑ บัญชี คือ บัญชีสะสมทรัพย์สินธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ บัญชีเลขที่ ๑๐๑ - ๔ - ๕๑๓๔๒ - ๖ จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท

๒. เงินฝากของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรส จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ประกอบด้วยเงินฝากประจำที่ธนาคารศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาบางกระบือ บัญชีเลขที่ ๐๐๘ - ๒ - ๐๕๓๔๗ - ๐ จำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และเงินฝากประจำที่ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) สาขาซอย มหาวิทยาลัย หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ บัญชีเลขที่ ๐๖๘ - ๓ - ๐๐๒๗๕ - ๘ จำนวนเงิน ๓๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

* นำส่งโดยหนังสือที่ ปช ๐๐๐๑/๑๘๘ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕

๓. เงินลงทุนของผู้ถูกร้อง ซึ่งได้แก่ หุ้นในบริษัทต่างๆ มูลค่ารวม ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท ประกอบด้วย

- (๑) หุ้นในบริษัท กาแฟผงไทย จำกัด มูลค่า ๓๕,๑๒๕,๐๐๐ บาท
- (๒) หุ้นในบริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด มูลค่า ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น
- (๓) หุ้นในบริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่ โปรดักท์ส จำกัด มูลค่า ๑,๕๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๔) หุ้นในบริษัท ไทยน็อคซ์สตีล จำกัด มูลค่า ๑,๐๔๕,๔๘๔,๗๐๐ บาท
- (๕) หุ้นในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) มูลค่า ๑,๑๑๗,๒๕๐,๐๐๐ บาท
- (๖) หุ้นในบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด มูลค่า ๓๔๒,๕๗๖,๐๑๐ บาท

๔. เงินลงทุนของกลุ่มสมรสซึ่งได้แก่ หุ้นในบริษัทต่างๆ มูลค่ารวม ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท ประกอบด้วย

- (๑) หุ้นในบริษัท กาแฟผงไทย จำกัด มูลค่า ๑๓,๕๒๕,๐๐๐ บาท
- (๒) หุ้นในบริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด มูลค่า ๔,๕๕๕,๕๘๗.๕๐ บาท
- (๓) หุ้นในบริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่ โปรดักท์ส จำกัด มูลค่า ๑,๖๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๔) หุ้นในบริษัท ไทยน็อคซ์สตีล จำกัด มูลค่า ๑๐๐ บาท
- (๕) หุ้นในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) มูลค่า ๘๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๖) หุ้นในบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด มูลค่า ๕๖,๑๑๔,๐๐๐ บาท

๕. เงินลงทุนของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งได้แก่ หุ้นในบริษัทต่างๆ มูลค่ารวม ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท ประกอบด้วย

- (๑) หุ้นในบริษัท กาแฟผงไทย จำกัด มูลค่า ๓,๗๕๐,๐๐๐ บาท
- (๒) หุ้นในบริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด มูลค่า ๕ บาท
- (๓) หุ้นในบริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่ โปรดักท์ส จำกัด มูลค่า ๑๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- (๔) หุ้นในบริษัท ไทยน็อคซ์สตีล จำกัด มูลค่า ๑๐๐ บาท
- (๕) หุ้นในบริษัท ไทยคอปเปอร์ จำกัด (มหาชน) มูลค่า ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๖. ที่ดินของตนเอง ไม่มี

๗. ที่ดินของกลุ่มสมรส รวม ๑๔ แปลง เนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๕}$ ตารางวา มูลค่า ๑๓๔,๔๘๑,๕๐๐ บาท มีรายละเอียดดังนี้

- (๑) ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๐๕๔๘, ๑๐๕๔๙, ๑๐๕๑๖, ๕๔๓๐๓, ๕๔๓๐๔, ๑๑๐๔๔ ๕๔๒๕๕, ๕๔๒๕๖, ๕๔๒๕๗, ๗๗๑๓, ๔๒๐๘๒, ๔๒๐๘๓ และ ๔๒๐๖๔ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รวม ๑๓ แปลง เนื้อที่ ๒๒ ไร่ ๒ งาน ๘ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา

(๒) ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๓๒๓ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๓๗ ไร่ ๒ งาน ๕๕ ตารางวา

๘. ยานพาหนะของผู้ถูกร้อง มี ๓ คัน มูลค่า ๒๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท คือ รถยนต์เฟอร์รารี ทะเบียนหมายเลข ๕๗ - ๖๕๕๖ กรุงเทพมหานคร รถยนต์เบนซ์ดี หมายเลขทะเบียน ๓ฮ - ๒๒๒๒ กรุงเทพมหานคร และรถยนต์เบนซ์ หมายเลขทะเบียน ๗ว - ๕๘๘๕ กรุงเทพมหานคร

๙. หนี้สินของผู้ถูกร้อง เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

ผู้ร้องได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวแล้ว ผลการตรวจสอบปรากฏว่า พบทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังต่อไปนี้

๑. เงินฝากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นของผู้ถูกร้อง จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ยอดเงิน ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท ดังนี้

(๑) บัญชีกระแสรายวันธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานนาเหนือ เลขที่ ๐๐๐ - ๖ - ๐๕๔๔๗ - ๓ จำนวนเงิน ๖,๘๐๔,๔๑๒.๓๔ บาท

(๒) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานนาเหนือ เลขที่ ๐๐๐ - ๑ - ๕๖๗๑๗ - ๕ จำนวนเงิน ๘,๓๑๕,๗๑๘.๑๓ บาท

(๓) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เลขที่ ๐๐๗ - ๑ - ๐๒๐๔๕ - ๗ จำนวนเงิน ๘,๐๑๑.๘๖ บาท

(๔) บัญชีกระแสรายวันธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานพหลโยธิน เลขที่ ๐๕๕ - ๑ - ๒๔๐๕๒ - ๖ จำนวนเงิน ๑๐,๗๕๕.๓๐ บาท

(๕) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานพหลโยธิน เลขที่ ๐๕๕ - ๒ - ๘๒๖๖๖ - ๕ จำนวนเงิน ๔,๗๕๐,๖๔๘.๖๖ บาท

(๖) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานชิดลม เลขที่ ๐๐๑ - ๔ - ๘๖๗๘๐ - ๐ จำนวนเงิน ๔,๕๔๓,๒๖๕.๐๘ บาท

(๗) บัญชีกระแสรายวันธนาคารแหลมทอง จำกัด (มหาชน) สาขาสุรวงศ์ เลขที่ ๐๐๑ - ๑ - ๐๐๐๕๒ - ๑ จำนวนเงิน ๓๘,๐๓๖.๕๒ บาท

(๘) บัญชีกระแสรายวันธนาคารไทยท努 จำกัด (มหาชน) สำนักงานสีลม เลขที่ ๐๐๑ - ๑ - ๐๗๘๓๕ - ๘ จำนวนเงิน ๖๗๔,๘๗๒.๕๖ บาท

(๙) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เลขที่ ๐๑ - ๑๑ - ๒๓๗๕๓ - ๐ จำนวนเงิน ๒๕๕,๔๘๒.๑๔ บาท

(๑๐) ตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ จำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นของ นางสุวิมล มหาภิกษิตริ จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ยอดเงิน ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ รวมทั้งสิ้น ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท คือ

(๑) บัญชีกระแสรายวันธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาจักรวรรดิ เลขที่ ๐๕๑ - ๑ - ๐๒๕๒๔ - ๕ จำนวนเงิน ๑๐,๗๑๔.๐๒ บาท

(๒) บัญชีกระแสรายวันธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาจักรวรรดิ เลขที่ ๐๕๑ - ๑ - ๐๐๓๒๖ - ๑ จำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท

(๓) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารซีทีแบงก์ เลขที่ ๕๐๐๑๑๓๑๘๔๔ จำนวนเงิน ๑๒๕,๖๖๗,๐๕๕.๓๑ บาท

(๔) บัญชีกระแสรายวันธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) สาขาย่อย มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เลขที่ ๐๖๘ - ๑ - ๐๐๐๑๕ - ๑ จำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท

(๕) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) สาขาย่อย มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เลขที่ ๐๖๘ - ๒ - ๐๐๑๗๐ - ๔ จำนวนเงิน ๒,๐๕๔,๒๒๗.๕๖ บาท

(๖) บัญชีประจำธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาเพลินจิต เลขที่ ๐๐๑ - ๒ - ๑๐๔๕๐ - ๔ จำนวนเงิน ๕๗๐,๕๒๕.๗๓ บาท

(๗) บัญชีประจำธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบางจาก เลขที่ ๐๑๗ - ๒ - ๑๐๒๕๕ - ๓ จำนวนเงิน ๑๔,๓๒๕,๕๓๕.๗๒ บาท (ชื่อบัญชีร่วมกับนายเฉลิมชัย มหาภิกษิตริ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

(๘) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารแหลมทอง จำกัด (มหาชน) สาขาสุรวงศ์ เลขที่ ๐๐๑ - ๒ - ๐๐๒๖๘ - ๒ จำนวนเงิน ๒๓๐,๔๑๕.๘๘ บาท

(๙) บัญชีประจำธนาคารแหลมทอง จำกัด (มหาชน) สาขาสุรวงศ์ เลขที่ ๐๐๑ - ๐ - ๐๐๔๘๑ - ๒ จำนวนเงิน ๖๖๘,๘๐๗.๐๓ บาท

(๑๐) บัญชีประจำธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาจักรวรรดิ เลขที่ ๐๕๑ - ๓ - ๐๖๗๐๐ - ๓ / ๐๑ จำนวนเงิน ๑๘,๗๗๑,๓๕๕.๑๖ บาท

(๑๑) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาจักรวรรดิ เลขที่ ๐๕๑ - ๒ - ๐๒๓๒๓ - ๑ จำนวนเงิน ๓,๘๖๓,๖๑๒.๑๓ บาท

(๑๒) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบรรทัดทอง เลขที่ ๐๘๓ - ๒ - ๐๕๕๒๑ - ๘ จำนวนเงิน ๘๑๖,๗๖๗.๒๕ บาท

(๑๓) บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาบรรทัดทอง เลขที่ ๐๘๓ - ๒ - ๑๒๓๒๖ - ๕ จำนวนเงิน ๑,๑๓๒,๑๒๗.๖๑ บาท

(๑๔) บัญชีเงินฝากในธนาคารสแตนดาร์ดชาเตอร์ จำนวน ๑๐ บัญชี ดังนี้

๑๔.๑ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๐ - ๐๑๓๓๑๗ - ๗ จำนวนเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

๑๔.๒ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๐ - ๐๑๓๓๑๓ - ๔ จำนวนเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๔.๓ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๖๗๒๒๔ - ๕ จำนวนเงิน ๒๔,๖๑๗,๐๓๐.๑๓ บาท

๑๔.๔ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๓๘๘ - ๑ จำนวนเงิน ๒๕,๑๕๓,๕๗๗.๗๕ บาท

๑๔.๕ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๔๘๕ - ๓ จำนวนเงิน ๒๒,๗๖๐,๖๓๐.๗๘ บาท

๑๔.๖ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๔๕๑ - ๘ จำนวนเงิน ๕,๒๓๔,๓๘๐.๕๕ บาท

๑๔.๗ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๔๕๕ - ๐ จำนวนเงิน ๑๑,๕๗๒,๐๗๕ บาท

๑๔.๘ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๔๕๕ - ๓ จำนวนเงิน ๒๔,๑๑๗,๔๓๗ บาท

๑๔.๙ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๕๑๕ - ๔ จำนวนเงิน ๕๑,๕๗๔,๔๕๓.๕๓ บาท

๑๔.๑๐ บัญชีเลขที่ ๐๑ - ๓ - ๐๐๗๕๖๒ - ๖ จำนวนเงิน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

(๑๕) ตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ จำนวนเงิน ๑,๒๕๘,๐๒๖.๓๖ บาท

(๑๖) นำตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ทรัสต์ จำกัด ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๑,๕๖๒,๕๓๒.๒๔ บาท ไปเปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

๓. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์ของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๑ บัญชี คือบัญชี ออมทรัพย์ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาจตุรเมือง เลขที่ ๐๕๘ - ๑ - ๑๐๐๘๗ - ๐ ชื่อบัญชี นายเฉลิมชัย มหากิจศิริ จำนวน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

๔. ที่ดินของผู้ถูกร้อง จำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวม ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐๐}$ ตารางวา มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) โฉนดเลขที่ ๕๖๐๖๕ ตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ ๔๒ ไร่ ๗๐ ตารางวา (ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับนายประทีป มหากิจศิริ และนายประทวน มหากิจศิริ ดั้งนั้น เฉพาะส่วนของนายประยुทธ มหากิจศิริ คิดเป็นเนื้อที่ ๑๔ ไร่ ๒๓ ตารางวา)

(๒) โฉนดเลขที่ ๕๐๐๐๑ ตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ ๑๘ ไร่ ๒ งาน ๑๕ ตารางวา

(๓) โฉนดเลขที่ ๕๕๒๕๘ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๕๕ ตารางวา

(๔) โฉนดเลขที่ ๔๒๐๖๓ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน

(๕) โฉนดเลขที่ ๔๓๒๐๕ ตำบลบ้านเสม็ด อำเภอมือเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ ๑๗ $\frac{๕}{๑๐๐}$ ตารางวา

(๖) โฉนดเลขที่ ๔๓๒๐๖ ตำบลบ้านเสม็ด อำเภอมือเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ ๑๗ $\frac{๕}{๑๐๐}$ ตารางวา

(๗) โฉนดเลขที่ ๓๑๕๗๘ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ งาน ๒๔ ตารางวา

(๘) โฉนดเลขที่ ๔๖๗ ตำบลบางโหลง อำเภอบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๒๗ ไร่ ๓ งาน ๖๔ ตารางวา

(๙) โฉนดเลขที่ ๕๗๑๘ ตำบลบางเกลือ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ ๗ ไร่ ๒ งาน ๕๔ ตารางวา

๕. ที่ดินของนางสุวิมล มหากิจศิริ จำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่รวม ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา มีรายละเอียด ดังนี้

(๑) โฉนดเลขที่ ๑๕๑๖ ตำบลบึงกาสาม (คลอง ๕ ออก) อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เนื้อที่ ๕๕ ไร่ ๑ งาน ๕๘ ตารางวา (ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับนายสุธี ลีมอดิบุลย์ และนางสาวสุลักษณา ลีมอดิบุลย์ ดั้งนั้น เฉพาะส่วนของนางสุวิมล มหากิจศิริ คิดเป็นเนื้อที่ ๑๕ ไร่ ๓ งาน ๑๕ ตารางวา)

(๒) โฉนดเลขที่ ๔๒๐๖๕ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๗๐ ตารางวา

(๓) โฉนดเลขที่ ๕๔๒๕๗ ตำบลบางเสาธง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๒ ไร่

(๔) โฉนดเลขที่ ๑๓๓๕๐ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑๒ ตารางวา

(๕) โฉนดเลขที่ ๑๓๓๕๑ ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑๒ ตารางวา

(๖) โฉนดเลขที่ ๖๕๓๒๔ ตำบลศรีษะจรเข้ใหญ่ อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ ไร่ ๒๒ ตารางวา

(๗) โฉนดเลขที่ ๔๗๑๑ ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ (บางเหี้ย) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ งาน ๖๖ ตารางวา

(๘) โฉนดเลขที่ ๕๓๓๒ ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ (บางเหี้ย) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๒ ไร่ ๒ งาน ๕๔ ตารางวา (ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับนายสุธี ลีมอดินบูลย์ ดังนั้น เฉพาะส่วนของนางสุวิมล มหากิจศิริ คิดเป็นเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๒๗ ตารางวา)

(๙) โฉนดเลขที่ ๕๑๓๗๕ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี (พระโขนง) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๗ ไร่ ๔๕ ตารางวา (ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลอื่นอีก ๖ คน ดังนั้น เฉพาะส่วนของนางสุวิมล มหากิจศิริ คิดเป็นเนื้อที่ ๑ ไร่ ๗๔ ตารางวา)

(๑๐) โฉนดเลขที่ ๒๒๘๐๖ ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี (พระโขนง) จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ ๕ ไร่ ๓ งาน ๒๕ ตารางวา (ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลอื่นอีก ๖ คน ดังนั้น เฉพาะส่วนของนางสุวิมล มหากิจศิริ คิดเป็นเนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งาน ๕๕ ตารางวา)

(๑๑) โฉนดเลขที่ ๑๑๗๑ ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ ๑๑ ไร่ ๑ งาน ๖๘ ตารางวา

(๑๒) โฉนดเลขที่ ๑๑๗๒ ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ ๑๗ ไร่ ๒ งาน ๒๐ ตารางวา

(๑๓) โฉนดเลขที่ ๑๑๗๓ ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ ๒๘ ไร่ ๓ งาน ๒๕ ตารางวา

(๑๔) โฉนดเลขที่ ๑๑๐๐๑ ตำบลศาลาแดง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๑๐ ไร่

(๑๕) โฉนดเลขที่ ๒๓๖๗ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๓ งาน ๔๐ ตารางวา

(๑๖) โฉนดเลขที่ ๒๓๖๖ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๖๘ ไร่ ๑ งาน ๗๖ ตารางวา

(๑๗) โฉนดเลขที่ ๑๖๑๖๒ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๑ ไร่ ๓ งาน ๕๒ ตารางวา

(๑๘) โฉนดเลขที่ ๑๖๑๖๓ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๒ ไร่ ๓ งาน ๓๐ ตารางวา

(๑๙) โฉนดเลขที่ ๒๖๗๒๑ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๑ งาน ๔๑ ตารางวา

(๒๐) โฉนดเลขที่ ๒๗๒๑๓ ตำบลบางไผ่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
เนื้อที่ ๒ งาน ๓๒ ตารางวา

(๒๑) โฉนดเลขที่ ๔๒๐๘๔ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัด
สมุทรปราการ เนื้อที่ ๑ ไร่

๖. ที่ดินของนายเฉลิมชัย มหากิจศิริ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๒ แปลง
เนื้อที่รวม ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา คือ

๖.๑ โฉนดเลขที่ ๕๐๖๒ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ
เนื้อที่ ๒ งาน ๘๐ ตารางวา

๖.๒ โฉนดเลขที่ ๕๐๖๓ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี (บางพลีใหญ่) จังหวัดสมุทรปราการ
เนื้อที่ ๒ งาน ๗๖ ตารางวา

๗. รถยนต์ของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จำนวน ๓ คัน ได้แก่ รถยนต์ฮอนด้า ฟรีดิว
ทะเบียน ๗ว - ๗๕๒๑ กรุงเทพมหานคร รถยนต์ บีเอ็มดับเบิลยู ๓๑๖ ทะเบียน ๕จ - ๖๓๑๘
กรุงเทพมหานคร และรถยนต์เบนซ์ ๒๘๐ เอส ทะเบียน ๓ก - ๘๓๓๓ กรุงเทพมหานคร

๘. บ้านพักอาศัยของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรส จำนวน ๑ หลัง ได้แก่ บ้านเลขที่
๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือที่ ปช ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึง นายประยุทธ มหากิจศิริ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว นายประยุทธ มหากิจศิริ ได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. ดังนี้

๑. บัญชีเงินฝากของตนทั้ง ๑๐ รายการ เนื่องจากตนมีบัญชีไว้เพื่อหมุนเวียนในธุรกิจหลายบัญชี และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตัว และไม่มียอดเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเหลืออยู่ในบัญชี ดังนั้น ตอนกรอกบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตนจึงได้แสดงแต่ยอดบัญชีที่จำได้จริง และเป็นบัญชีที่ตนได้ใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติเท่านั้น

๒. บัญชีเงินฝากของคู่สมรส เนื่องจากคู่สมรสของตนไม่ได้แจ้งให้ตนทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะคู่สมรสของตนมีธุรกิจเป็นของตัวเอง จึงได้มีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓. บัญชีเงินฝากของบุตร ก็เป็นบัญชีที่คู่สมรสของตนทำการเปิดบัญชีเงินฝากให้และไม่ได้แจ้งให้ตนทราบเช่นกัน ดังนั้น ทำให้ตนไม่ได้แสดงไว้ในตอนยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

๔. ที่ดินของตน จำนวน ๕ แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ตนจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของตนเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว และในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป

๕. ที่ดินของคู่สมรสและบุตร เนื่องจากคู่สมรสของตนเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น จึงทำให้ตนไม่ทราบว่า คู่สมรส และบุตรมีที่ดินอยู่ และตนเห็นว่าทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตรไม่ได้มาเกี่ยวเนื่องกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของตน จึงไม่ได้แจ้งไว้ดังกล่าว

๖. รถยนต์ของตน จำนวน ๓ คัน นั้น เป็นรถยนต์เก่าที่ตนใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันไม่ได้ใช้แล้ว แต่ได้เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมแจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

๗. บ้านพักของคู่สมรส เนื่องจากสถานที่ที่แจ้งว่าเป็นบ้านพักของคู่สมรสในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวเป็นที่ตั้งของบริษัทที่ทำงานของคู่สมรส ไม่ใช่บ้านพัก และคู่สมรสของตนก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ตามความเป็นจริงแล้วคู่สมรสของตนพักอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

นายประยุทธ มหากิจศิริ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวไว้ด้วย แต่หลังจากที่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว จึงได้รวบรวมสำเนาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวไปยื่นเพิ่มเติม

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณารายการทรัพย์สินของนายประยุทธ มหากิจศิริ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คือ รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัยและยานพาหนะ ประกอบคำชี้แจงแสดงผลของนายประยุทธ มหากิจศิริ เกี่ยวกับรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว เห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนเงินไม่มากนัก เห็นว่าคำชี้แจงต่าง ๆ รับฟังได้ แต่สำหรับรายการเงินฝาก และที่ดินของผู้ยื่นและคู่สมรส คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเห็นดังนี้

๑. กรณีเงินฝากของนายประยุทธ มหากิจศิริ นายประยุทธ มหากิจศิริ ได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากของตนว่ามีจำนวน ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท แต่การตรวจสอบพบว่า มีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้อีก จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับเป็นจำนวนเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท โดยนายประยุทธ มหากิจศิริ ชี้แจงว่าเนื่องจากมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจหลายบัญชีและไม่ได้เก็บไว้กับตนเอง ทั้งยังจำไม่ได้ว่ามีบัญชีอยู่ทั้งหมดจำนวนเท่าใด จึงกรอกรายการทรัพย์สินไปเท่าที่จำได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมก็เป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าว ปรากฏว่าเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ถึง ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ และย่อมจะต้องทราบดีว่าตนมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากนายประยุทธ มหากิจศิริ จะมีความตั้งใจที่จะแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงจะไม่เกิดกรณีที่ตรวจพบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากเช่นนี้

๒. กรณีเงินฝากของคู่สมรส นายประยุทธ มหากิจศิริ ได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากของคู่สมรสว่ามีจำนวน ๒ บัญชี เป็นจำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่จากการตรวจสอบพบว่า มีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้ จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับเป็นจำนวนเงินถึง ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท โดยนายประยุทธ มหากิจศิริ ชี้แจงว่าคู่สมรส

มีธุรกิจเป็นของตนเอง จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินบางส่วนไว้เป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า นอกจากจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมจะมีเป็นจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้ให้เห็นได้ชัดถึงความแตกต่างแล้ว จำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้หลายเท่าตัว และเป็นเงินหลักร้อยละสามของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ที่ว่าคู่สมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อถือได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จะไม่ทราบถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตนซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท ค่าชี้แจงของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ในกรณีนี้ จึงฟังไม่ขึ้น

๓. กรณีที่ดินของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ นายประยุทธ์ มหากิจศิริ มิได้แสดงรายการที่ดินของตน ซึ่งหมายความว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ แสดงรายการว่าไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่จากการตรวจสอบพบว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ มีที่ดินจำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวมทั้งสิ้น ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา โดยนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้จำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นกี่แปลง คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าค่าชี้แจงของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ที่ชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด นั้น บ่งชี้ให้เห็นได้ว่านายประยุทธ์ มหากิจศิริ ทราบดีว่าตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอีกจำนวนหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก ดังนั้น การที่นายประยุทธ์ มหากิจศิริ มิได้แสดงรายการที่ดินของตนเอง ทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. กรณีที่ดินของคู่สมรส นายประยุทธ์ มหากิจศิริ แสดงรายการที่ดินของคู่สมรสว่ามีจำนวน ๑๔ แปลง เนื้อที่รวม ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ $\frac{๖}{๑๐}$ ตารางวา แต่จากการตรวจสอบ พบว่า คู่สมรสมีที่ดินที่มีได้แสดงรายการไว้เพิ่มเติมอีกจำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา โดยนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด คณะกรรมการ

ป.ป.ช. เห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่นายประยุทธ์ มหากิจศิริ แสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่านายประยุทธ์ มหากิจศิริ จะไม่ทราบว่าคู่สมรสของตนมีที่ดินจำนวนมากดังที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของนายประยุทธ์ มหากิจศิริ ที่อ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่าคู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด จึงรับฟังไม่ได้ เพราะนายประยุทธ์ มหากิจศิริ สามารถที่จะตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ ในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (สำหรับนายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. อีกคนหนึ่งไม่ได้เข้าประชุมในครั้งดังกล่าว) ว่านายประยุทธ์ มหากิจศิริ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบ กรณีเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ที่ได้กระทำมาแล้วได้

ฉะนั้น ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๑. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดให้นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในเบื้องต้น จะพิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่าการเสนอเรื่องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด เป็นไปตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ร้อง มีใจความดังต่อไปนี้

๑. คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

(๑) ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพราะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ซึ่งขณะนั้นยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งมีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งรวมทั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วยต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติว่าจะต้องทำอะไร รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ให้ผู้ร้องกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องจะต้องส่งระเบียบดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีผลใช้บังคับ

การที่มาตรา ๓๒๑ ของรัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่กำหนดระเบียบดังกล่าวก็เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ได้ และเพื่อป้องกันมิให้คณะกรรมการดังกล่าวออกระเบียบตามอำเภอใจจนไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญผลของบทบัญญัติดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นกับการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ เพราะก่อนที่จะมีระเบียบดังกล่าว การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญย่อมไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากยังขาดรายละเอียดและความเข้าใจถึงขอบเขตที่จะต้องปฏิบัติ เช่น จะต้องยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามแบบอย่างไร ทรัพย์สินและหนี้สินที่จะต้องแจ้งและมีเอกสารประกอบอะไรบ้าง เป็นต้น

โดยที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า คณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบดังกล่าว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จึงต้องถือว่าหน้าที่ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นไป

(๒) เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ แล้ว นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(ป.ป.ป.) และมีได้มีตำแหน่งใดตามรัฐธรรมนูญ ได้จัดส่งแบบการยื่นรายการแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ออกตามกฎหมาย ป.ป.ป. เดิมมาให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อยื่นภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการตามแบบดังกล่าว เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่จะมีระเบียบตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ การยื่นบัญชีดังกล่าว จึงไม่ใช่การยื่นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

โดยที่การยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกร้องได้กระทำไป เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มิใช่เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ดังนั้น หากมีความผิดพลาดประการใดเกิดขึ้น จึงไม่อาจนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ มาใช้บังคับแก่ ผู้ถูกร้องได้ ฉะนั้น มติของผู้ร้องว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และ เอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๒. ในกรณีที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน โดยมีเหตุผลซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า คำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ ผู้ร้องขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ จนถึงมาตรา ๒๕๖ แล้ว จะเห็นว่า มีถ้อยคำที่เกี่ยวข้องอยู่ ๒ คำ คือ คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” คำหนึ่ง กับคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจาก ตำแหน่ง” อีกคำหนึ่ง (ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง และมาตรา ๒๕๔) สำหรับมาตรา ๒๕๕ อันเป็นบทบัญญัติลงโทษนั้น ได้บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น และเมื่อ เป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัดว่ามิได้มีความหมายขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วโดยไม่ได้ มีตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เหลืออยู่ เพราะบทลงโทษที่กำหนดไว้ คือ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” เมื่อบุคคลนั้นมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่งจึงย่อมเป็นไปได้ แม้จะมีบท ลงโทษอีกประการหนึ่งคือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม แต่ก็ เป็นบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องจากโทษ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” กล่าวคือโทษตามที่ระบุในมาตรา ๒๕๕ กำหนดไว้ ๒ อย่างควบคู่กัน ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพราะมาตรา ๒๕๕ ใช้ถ้อยคำว่า “ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง... และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง ... เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจาก

ตำแหน่ง” เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการแรกจึงมีไม่ได้ และเมื่อมีไม่ได้การกำหนดห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ต่อไปเป็นเวลา ๕ ปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวอันเป็นโทษประการที่สองจึงเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน รัฐธรรมนูญที่เป็นบทบัญญัติลงโทษตามมาตรา ๒๕๕ นี้มิได้มุ่งหมายให้ใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนแล้ว คงใช้เฉพาะกับกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น

๓. การยื่นคำร้องของผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ ตามที่อ้างได้ เนื่องจากผู้ร้องยื่นคำร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปราบปรามรายละเอียดยตามคำร้องฉบับที่อ้างถึงโดยมีการลงลายมือชื่อของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๘ ท่าน (คำร้องหน้าที่ ๑๓) และอ้างถึงมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน ๘ เสียงในการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ (คำร้องหน้าที่ ๑๒) ปรากฏว่า กรรมการสองท่านของผู้ร้อง ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัทเอกชน และยังไม่ได้ออกจากงานในบริษัทเอกชน หลังจากที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ล่วงพ้นกำหนด ๑๕ วันแล้ว ซึ่งต้องถือว่ากรรมการสองท่าน คือ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ มิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีสิทธิที่จะลงนามในคำร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพราะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นองค์คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่อ้างได้ โดยเฉพาะความสมบูรณ์ในการดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรีญา ฯ และพลโท สวัสดิ์ ฯ นั้น ในขณะนี้ก็อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญด้วย ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้ใดซึ่งดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด หากได้รับเลือกจากวุฒิสภาโดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้นแล้ว จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งหรือความเป็นลูกจ้างดังกล่าวภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือก ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสองของมาตราเดียวกันนี้ก็ได้รับบัญญัติมีความทำนองเดียวกัน ดังนั้น ผู้ร้องในกรณีนี้จึงไม่ใช่คณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบและถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องยังอ้างว่า คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด เป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด อีกด้วย โดยดำรงตำแหน่งและคงเป็นลูกจ้างอยู่ในวันที่ได้รับเลือกและวันได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการจนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการ ป.ป.ช. สำหรับตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด นั้น คุณหญิงปรีญาฯ เพิ่งลาออกเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ โดยอ้างเหตุที่ไม่ได้ลาออกว่าลืมนำไป การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรีญาฯ จึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และต้องพ้นจากตำแหน่งไปตามที่ได้กล่าวข้างต้น ซึ่งข้อเท็จจริงดังกล่าวตามที่ผู้ถูกร้องชี้แจงมานี้เป็นส่วนหนึ่งในสำนวนเรื่องการร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญที่วุฒิสภาได้ยื่นรายละเอียดและเหตุผลไว้แล้ว และผู้ถูกร้องขออ้างเอกสารต่างๆ ในสำนวนที่วุฒิสภาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยประกอบเป็นเอกสารในคดีนี้ด้วย

๔. ในการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีมติว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งยังมีผลใช้บังคับอยู่ตามมาตรา ๑๓๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นผลให้มติดังกล่าวเป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ดังเหตุผลที่จะได้กล่าวดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่ได้รับจากทางสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ตามแบบที่นายก้านรงค์ส่งให้แล้ว ผู้ถูกร้องได้กรอกรายการไปตามที่เข้าใจว่าการยื่นแบบแสดงรายการนี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบไว้ จึงได้กรอกรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปตามที่เข้าใจว่าเป็นการยื่นบัญชีครั้งแรก หลังจากเข้าดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกและหากมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไร ผู้ถูกร้องคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ช. จนเมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องยังมิได้รับการทักท้วงหรือแนะนำแต่อย่างใด ดังนั้นในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเนื่องจากพ้นจากตำแหน่ง (ซึ่งได้ยื่นเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓) จึงได้ถือเอาการยื่นครั้งแรกเป็นต้นแบบและกรอกไปตามนั้น

(๒) ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ อันเป็นระยะเวลาห่างจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ครั้งแรก ถึง ๒ ปี ๗ เดือนเศษ และห่างจากระยะเวลาที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีครั้งที่สองกรณีพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลา ๓ เดือน ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือจากสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ ปช.๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน

(๓) ผู้ถูกร้องจึงได้ไปพบเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และชี้แจงข้อเท็จจริงต่างๆ ตามที่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ให้คำแนะนำ พร้อมทั้งได้สอบถามถึงการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ๑ ที่ถูกต้องว่าสมควรทำอย่างไร ซึ่งเมื่อได้รับคำชี้แจงแล้ว ผู้ถูกร้องจึงได้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงที่ไม่ได้แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ครบถ้วน ซึ่งผู้ถูกร้องได้สอบถามเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ที่ดำเนินการเรื่องนี้ว่า ผู้ถูกร้องจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไปหรือไม่ ผู้ถูกร้องได้รับคำชี้แจงว่าไม่ต้องดำเนินการอย่างใดอีก และต่อมาผู้ถูกร้องได้ทราบจากเจ้าหน้าที่ได้บันทึกเสนอผู้ร้องว่าเห็นสมควรรวมเรื่องไว้

(๔) ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการเสนอเรื่องของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ผู้ร้องได้มีมติในวันนั้นทันทีว่าผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง โดยมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๐ หรือข้อ ๒๑ ของระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งตามระเบียบทั้ง ๒ ข้อดังกล่าวได้วางหลักการสำคัญว่า ก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติดังกล่าวได้จะต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อคณะกรรมการด้วย ซึ่งไม่ปรากฏว่า ผู้ร้องได้มีโอกาสเช่นนั้นแก่ผู้ถูกร้อง

(๕) ข้อ ๒๐ ของระเบียบที่อ้างถึงข้างต้นได้กำหนดไว้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะวินิจฉัยว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบได้เฉพาะกรณีที่ได้รับรายงานจากประธานกรรมการ กรรมการอนุกรรมการ หรือเจ้าพนักงานซึ่งคณะกรรมการมอบหมายได้จัดทำรายงานเสนอความเห็นว่ามีกรณีเช่นนั้นเกิดขึ้น แต่ในกรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องแล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ก็มีความเห็นสมควรรวมเรื่องไว้ กรณีจึงไม่ต้องด้วยระเบียบดังกล่าวที่ผู้ร้องจะวินิจฉัยได้ทันที และแม้จะวินิจฉัยได้ทันทีก็จะต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนด้วย

(๖) เมื่อกรณีไม่ต้องด้วยระเบียบ ๗ ข้อ ๒๐ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถดำเนินการวินิจฉัยได้ทันที จึงต้องถือว่าเป็นกรณีต้องด้วยระเบียบ ๗ ข้อ ๒๑ คือคณะกรรมการจะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวเสียก่อน โดยจะมอบหมายให้ประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ หรือเจ้าพนักงาน เป็นผู้ดำเนินการ แล้วจัดทำรายงานพร้อมทั้งความเห็นเสนอคณะกรรมการพิจารณา แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ก่อนที่คณะกรรมการจะมีมติ คณะกรรมการต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อคณะกรรมการก่อนด้วยเช่นกัน

(๗) ตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่ และมาตรา ๑๓๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ระเบียบ ข้อ ๒๒ กำหนดว่า ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามข้อ ๒๐ หรือข้อ ๒๑ คณะกรรมการต้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแต่กรณีของผู้ถูกร้อง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งตามระเบียบดังกล่าว ผู้ร้องต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายในวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าว จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

(๘) ในการดำเนินการของผู้ร้องต่อผู้ถูกร้องในครั้งนี้ มีลักษณะที่ผิดปกติและข้อพิรุณเป็นอย่างยิ่ง เพราะมิได้มีการมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๑ เพื่อดำเนินการตรวจสอบก่อน ดังนั้น เมื่อมีมติว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแล้ว จึงยังไม่สามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ จนพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบ ๗ ข้อ ๒๒ ดังกล่าวแล้วข้างต้น เพราะต้องไปดำเนินการรวบรวมเอกสารหลักฐาน ซึ่งก็ได้กระทำขึ้นภายหลังที่ผู้ร้องมีมติแล้ว

(๙) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบและไม่มีผลบังคับ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดกรณีนี้ได้

๕. การพิจารณาของผู้ร้องในประเด็นจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบมีปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงดังจะกล่าวต่อไปนี้

(๑) ประเด็นในปัญหาข้อกฎหมายว่า อย่างไรเป็นการจงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ในกรณีที่เป็นปัญหาข้อกฎหมายนั้น ผู้ถูกร้องมีความเห็น ดังนี้

(ก) กรณีที่จะเป็นการจงใจนั้น ต้องพิจารณาถึงความหมายในทางทฤษฎีการกระทำเป็นความผิดที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำโดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญาหรือเป็นโทษตามกฎหมายอื่นทางปกครองตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นผลร้าย โดยเฉพาะการตัดสิทธิหรือเพิกถอนสิทธิในทางการเมืองนั้น การจงใจก็คือการกระทำโดยเจตนาในระดับเบื้องต้น เพราะการกระทำตามกฎหมายที่เป็นความผิดจะต้องกระทำโดยเจตนา ซึ่งในทางกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ รู้สำนึกในการกระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าว การกระทำโดยเจตนาจึงสามารถแยกเป็นการกระทำ ๒ ประการ คือ การกระทำประสงค์ต่อผลประการหนึ่ง และการกระทำยอมเล็งเห็นผลอีกประการหนึ่ง

ดังนั้น เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายลักษณะละเมิดได้บัญญัติเรื่องจงใจไว้ว่า ความหมายของคำว่า “จงใจ” หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ เช่น กฎหมายลักษณะละเมิดได้บัญญัติเรื่องจงใจไว้ต้องเป็นเรื่องจงใจกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น เป็นต้น

การจงใจจึงเป็นเรื่องประสงค์ต่อผลที่มีความเสียหายแก่ผู้อื่น ถ้าไม่ประสงค์ต่อผลแม้จะเล็งเห็นผลก็ไม่ใช่จงใจกระทำ อาจเป็นเพียงเลินเล่อหรือบกพร่องอีกส่วนหนึ่ง เมื่อเป็นดังนี้ การจงใจจะมีความหมายซ่อนอยู่หรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจจึงมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย จึงเรียกว่าประสงค์ต่อผล คืออาจเป็นผลอันเป็นการกระทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย

ดังนั้น การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน...” จึงมีความหมายว่า เพียงแค่เจตนาไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สิน ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือต้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนอกจากจะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สึกสำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจะเป็นการจงใจไม่ยื่นจะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั้นเอง ความมุ่งหมายหรือผลของการจงใจตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ จะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ กล่าวคือ เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ร้ายวญผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช ๒๕๕๒ ซึ่งให้คำจำกัดความคำว่า “ร้ายวญผิดปกติ” หมายความว่า “การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่”

นอกจากนี้ มาตรา ๔ ยังให้ความหมายของคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า “ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่ง หรือหน้าที่ หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่ง หรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่ง หรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวแสดงให้เห็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายได้ชัดแจ้งว่า การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือมีทรัพย์สินร้ายวญผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

ดังนั้น ในประเด็นจงใจไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เมื่อผู้ร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่ภรรยา

ครอบครองอยู่ตามรายการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติของผู้ถูกร้องและภรรยาทั้งสิ้น ทรัพย์สินดังกล่าวจึงมิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์แต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยบทบังคับของกฎหมายฉบับนี้

(๖) กรณีที่เป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย การปกปิดข้อเท็จจริงมีความหมายเพียงใด

การปกปิดจึงหมายถึงการกระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งจะต้องมีเจตนาในการกระทำ เช่นเดียวกัน ดังนั้น การปกปิดจึงมุ่งหมายถึงการประสงค์ต่อการกระทำนั้นเช่นเดียวกันกับการจงใจ การปกปิดข้อเท็จจริงจึงต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย แต่การได้มาซึ่งทรัพย์สินและผลประโยชน์แห่งทรัพย์สิน ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายนั้นบัญญัติไว้ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ความผิดฐานล่อลวงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรบอกให้ทราบเป็นถ้อยคำที่มีความหมายเดียวกับที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ความหมายจึงไม่แตกต่างกัน ดังนั้น บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ซึ่งเป็นเรื่องการให้พ้นจากตำแหน่ง และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นผลร้ายต่อผู้ถูกกระทำความผิด ดังนั้น การปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินตามกฎหมายทั้งสองฉบับ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บัญญัติจำกัดความไว้ในมาตรา ๔ ถึง “การทุจริตต่อหน้าที่” และ “รั่วรัยผิดปกติ” ต้องเป็นการปกปิดเพื่อให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์แห่งทรัพย์สินนั้น โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นการได้ทรัพย์สินหรือประโยชน์แห่งทรัพย์สินจากเหตุอื่น โดยไม่ได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่ หรืออำนาจตามหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตต่อหน้าที่แล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ แต่ประการใด จึงกล่าวได้ว่า การจงใจไม่ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยหลักการก็คือ ต้องเป็นการกระทำโดยมีเจตนาพิเศษให้ได้มาซึ่งประโยชน์จากการกระทำนั้น ประโยชน์นั้นก็คือทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากทรัพย์สิน เพราะบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ เป็นเรื่องของการได้ทรัพย์สินมาโดยมิชอบ การจงใจไม่ยื่นบัญชีหรือการปกปิดก็เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีการแจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ดังนั้น ที่ผู้ร้องได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงพบรายการที่ยังไม่ได้แจ้ง ซึ่งผู้ร้องได้มีมติว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รวม ๔ กรณี คือ

(๑) กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องซึ่งได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากของตนว่ามี จำนวน ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท แต่การตรวจสอบพบว่ามีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้อีก จำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าเนื่องจากมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจหลายบัญชีและไม่ได้เก็บไว้กับตนเอง ทั้งยังจำไม่ได้ว่ามีบัญชีอยู่ทั้งหมดจำนวนเท่าใด จึงกรอกรายการทรัพย์สินไปเท่าที่จำได้จริง ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม นอกจากจะมีจำนวนที่แตกต่างกันมากแล้ว จำนวนเงินตามบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมก็มีเป็นจำนวนเกือบกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในจำนวนเงินบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าว ปรากฏว่าเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ถึง ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจ ย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ และย่อมจะต้องทราบดีว่าตนมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องจะมีความตั้งใจที่จะแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะไม่เกิดกรณีที่ตรวจพบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากเช่นนี้

(๒) กรณีเงินฝากของคู่สมรสผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากของคู่สมรสว่ามีจำนวน ๒ บัญชี เป็นจำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่การตรวจสอบพบว่ามีบัญชีเงินฝากที่มีได้

แสดงไว้จำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับ เป็นจำนวนเงินถึง ๓๕๐,๓๕๘,๕๖๕.๕๘ บาท โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าคู่สมรสมีธุรกิจเป็นของตนเอง จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินบางส่วนไว้เป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้คนทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า นอกจากจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่างแล้ว จำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้หลายเท่าตัว และเป็นหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่าคู่สมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อถือว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง จะไม่ทราบถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตนซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องในกรณีนี้จึงฟังไม่ขึ้น

(๓) กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน ซึ่งหมายความว่าผู้ถูกร้องแสดงรายการว่าไม่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่การตรวจสอบพบว่า ผู้ถูกร้องมีที่ดินจำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวม ๗๑ ไร่ ๑๐ ตารางวาเศษ โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้จำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นกี่แปลง ผู้ร้องเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และก็เป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด นั้น บ่งชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอีกจำนวนหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนเองทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

(๔) กรณีที่ดินของคู่สมรสผู้ถูกร้องแสดงรายการที่ดินของคู่สมรสว่ามีจำนวน ๑๔ แปลง เนื้อที่รวม ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗ ตารางวาเศษ แต่จากการตรวจสอบพบว่าคู่สมรสมีที่ดินที่มีได้แสดงรายการไว้เพิ่มเติมอีกจำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่า

คู่สมรสของตนมีที่ดินจำนวนมากดังที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่าคู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถที่จะตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาข้อกฎหมายจะเห็นได้ว่าข้อเท็จจริงทั้งหมดเป็นการดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้องที่เคยดำเนินการมาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว และหลังจากที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ธุรกิจดังกล่าวก็ยังดำเนินต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การได้มาซึ่งทรัพย์สินต่างๆ เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจโดยแท้จริง ประเด็นดังกล่าวนำไปสู่การวินิจฉัยถึงเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ ว่า การกระทำดังกล่าวจะเป็นความผิดได้จะต้องเป็นการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือทรัพย์สินเพิ่มมากกว่าปกติหรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น

กรณีของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าทรัพย์สินตามที่ผู้ร้องกล่าวหา ได้มาจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว แต่เป็นการได้มาจากการดำเนินธุรกิจซึ่งได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล ซึ่งเป็นกิจการของผู้ถูกร้องอันเป็นสิทธิโดยชอบธรรมที่จะดำเนินการได้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีอำนาจในการอนุมัติหรือไม่อนุมัติหรือมีประโยชน์อื่นใดในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน จึงเป็นประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในการพิจารณาถึงบทบัญญัติกรณีจงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ การจงใจหรือปกปิดข้อเท็จจริงให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินจะเป็นการกระทำโดยทุจริตต่อหน้าที่ ใช้อำนาจโดยตำแหน่งหรือหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือได้รับทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ กรณีตามคำวินิจฉัยของผู้ร้อง ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีหรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

๖. ประเด็นปัญหากรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของภรรยาหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินด้วยนั้น แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเจตนาของคู่สมรสมาใช้กับหลักงใจของผู้ถูกร้องได้

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ในประเด็นนี้ ตามที่ผู้ร้องอ้างว่าได้ตรวจพบว่ามีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรส แต่ผู้ถูกร้องยังมิได้แสดงในบัญชีรายการทรัพย์สิน ซึ่งมีทั้งบัญชีเงินฝาก ตั๋วสัญญาใช้เงินและโฉนดที่ดินนั้น หากจะพิเคราะห์ถึงหลักของการงใจของผู้ถูกร้องว่าผู้ถูกร้องงใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินหรือไม่นั้น ข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ในรายละเอียดทรัพย์สินของคู่สมรสได้ทั้งหมด ขึ้นอยู่กับเจตนาของคู่สมรสว่า จะแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบเพียงใด ทรัพย์สินในส่วนที่คู่สมรสมิได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบนั้น ผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคล เหตุดังกล่าวจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องงใจปกปิดไม่แสดงบัญชีรายการทรัพย์สินไม่ได้ การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องต้องรับรู้ถึงเหตุที่ไม่อยู่ในอำนาจของตนย่อมไกลเกินกว่าเหตุผลที่จะสนับสนุนถึงหลักของกฎหมายของคำว่า “กระทำโดยงใจ” ได้

๗. จากกรณีที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยหลักกฎหมายคำว่า “งใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” โดยวินิจฉัยในคดีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ว่า คำว่า “งใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น หมายถึงต้องงใจปกปิดเพื่อให้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่างใจปกปิดตามกฎหมายนั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องก็มีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกับคดีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพราะทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสที่ผู้ร้องตรวจพบเพิ่มเติม นั้น ผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา แม้จะบกพร่องไปบ้างก็มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ทั้งสิ้น การวินิจฉัยในประเด็นข้อกฎหมายของผู้ร้อง ต้องใช้บรรทัดฐานอย่างเดียวกันตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

๘. ในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงที่ผู้ร้องวินิจฉัยนั้น ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยดังกล่าวของผู้ร้อง เพราะประเด็นที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีเงินฝากว่ามี ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท แต่การตรวจสอบพบว่ามีบัญชีเงินฝากที่มีได้แสดงไว้อีกจำนวน ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงินอีก ๑ ฉบับ เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท

โดยผู้ถูกร้องชี้แจงว่าเนื่องจากมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจหลายบัญชีและไม่ได้เก็บไว้กับตนเอง ทั้งยังจำไม่ได้ว่ามีบัญชีอยู่ทั้งหมดจำนวนเท่าใด จึงรอกรายการทรัพย์สินไปเท่าที่จำได้จริง ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม นอกจากจะมีจำนวนที่แตกต่างกันมากแล้ว จำนวนเงินตามบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมก็มีเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้าน นอกจากนี้ในจำนวนเงินบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าว ปรากฏว่าเป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวันถึง ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องจะมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามที่มืออยู่จริงแล้ว คงจะไม่เกิดกรณีที่ตรวจพบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมเป็นจำนวนมากเช่นนี้ นั้น การที่ผู้ร้องกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบกรณีผู้ถูกร้องถูกตรวจพบบัญชีเงินฝากที่ยังไม่แจ้งรายการทรัพย์สินจำนวน ๕ บัญชี ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า ผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากเพียง ๑ บัญชี ส่วนที่เหลืออีก ๔ บัญชี ไม่ได้แจ้งและวินิจฉัยว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ได้แจ้งบัญชีไว้กับไม่ได้แจ้งบัญชีมีความแตกต่างกันมาก ถือว่าเป็นการปกปิดความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องขอชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศมีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท การดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้อง ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจ ผู้ถูกร้องก็จะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี ซึ่งก็เป็นกรณีปกติที่เปิดบัญชีไว้หลายบัญชีเช่นนั้น แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์เองก็อาศัยนักธุรกิจในการระดมเงินฝาก เพื่อเป็นฐานในการปล่อยสินเชื่อตามธุรกรรมของธนาคาร เงินฝากของธนาคารทุกประเภทจึงมีความสำคัญต่อธุรกิจธนาคาร ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียง มีเครดิตในทางธุรกิจเป็นอย่างดีเป็นที่รู้จักของสถาบันการเงินต่างๆ รวมถึงสถานภาพทางการเงินของผู้ถูกร้องด้วย ธนาคารต่างๆ มักจะขอความช่วยเหลือจากผู้ถูกร้องให้ช่วยเปิดบัญชีและฝากเงินกับธนาคารเพื่อเป็นการช่วยเหลือยอดเงินฝากของธนาคารสาขาต่างๆ ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจและต้องเกี่ยวข้องกับธนาคารจึงจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือโดยเปิดบัญชีให้กับธนาคารต่างๆ มากบ้างน้อยบ้างตามที่มีความสัมพันธ์ต่อกันกับธนาคาร หากธนาคารใดที่ผู้ถูกร้องจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ในการดำเนินธุรกิจมากก็จะฝากไว้เป็นจำนวนมาก ธนาคารใดหากแต่ให้ความช่วยเหลือก็จะฝากไว้เป็นจำนวนน้อยและไม่เคลื่อนไหวถึงเคลื่อนไหวก็น้อยมาก เช่น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เลขที่ ๐๐๓ - ๑ - ๐๒๐๔๕ - ๗ มีจำนวนเงินอยู่ในบัญชีตามที่ผู้ร้องตรวจพบ

เพียง ๘,๐๑๑.๘๐ บาท บัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหวหรือบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เลขที่ ๐๑ - ๑๑ - ๒๓๗๕๓ - ๑ จำนวนเงิน ๒๕๕,๔๘๒.๑๔ บาท ซึ่งถือเป็นจำนวนเล็กน้อย เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง หรือบัญชีออมทรัพย์ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา ชิดลม เลขที่ ๐๐๑ - ๔ - ๘๖๗๘๐ - ๐ จำนวนเงิน ๔,๕๔๓,๒๖๕.๐๘ บาท ตามที่ผู้ร้องตรวจพบ ก็ถือว่าเป็นจำนวนเงินไม่มากนักสำหรับธุรกิจของผู้ถูกร้อง หรือบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานนาเนาเหนือ เลขที่ ๐๐๐ - ๑ - ๕๖๗๑๗ - ๕ จำนวนเงิน ๘,๓๑๕,๗๑๘.๑๓ บาท บัญชีดังกล่าวไม่เคลื่อนไหว จะเคลื่อนไหวเฉพาะดอกเบี้ยที่ธนาคารให้เท่านั้น จำนวนเงินดังกล่าวก็ยัง ถือว่าไม่มากเมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องกำกับดูแลในธุรกิจต่างๆ ถึงประมาณ ๓ หมื่น ล้านบาท

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไม่แจ้งแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น เป็นการเปิด บัญชีไว้หลายธนาคารแตกต่างกันไปไม่ซ้ำกันและบัญชีแทบจะไม่มีมีการเคลื่อนไหว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บัญชีจำนวนดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ได้เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจของผู้ถูกร้องโดยตรงแต่เป็นการเปิด เพื่อช่วยเหลือธนาคารเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากให้กับธนาคารต่างๆ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากบัญชีไม่เคลื่อนไหว ผู้ถูกร้องได้เปิดบัญชีธนาคารเหล่านี้วงเงินไม่ถึงสิบล้านบาท และกระทำโดยเปิดเผยสามารถตรวจสอบ ได้จากธนาคารต่างๆ ผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ เลขที่ ๑๐๑ - ๔ - ๕๑๓๔๒ - ๖ จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท บัญชีดังกล่าว เป็นบัญชีสะสมทรัพย์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจและเป็นเงินจำนวนมากที่ผู้ถูกร้องใช้อยู่เป็นประจำ เมื่อมี กฎหมายให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน บัญชีดังกล่าวซึ่งมีจำนวนมากผู้ถูกร้อง ก็ได้แสดงบัญชีทันทีโดยมิได้มีการปิดบัง เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีต่างๆ ที่ไม่ได้ยื่นเมื่อแยกเป็น รายบัญชีแล้วจะมีอัตราส่วนน้อยมาก หากผู้ถูกร้องมีความประสงค์จะปกปิดและเพื่อให้ได้ประโยชน์ก็ยอม ทำการปกปิดบัญชีที่มีจำนวนเงินมากกว่าเพราะเท่ากับว่าผู้ถูกร้องจะได้ประโยชน์จากเงินก้อนนี้ ประการ สำคัญผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นที่จะไปปกปิดบัญชีต่างๆ ที่มีจำนวนเงินน้อยและไม่เคลื่อนไหว เพราะ ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้ถูกร้องในการที่จะได้เงินเหล่านั้น การที่ผู้ร้องอ้างว่าจำนวนบัญชีมากถือว่าปกปิด จึงไม่ชอบด้วยเหตุผล ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งการกระทำความผิดตามพระราช บัญญัตินี้ไม่ใช่อาศัยเจตนาจงใจหรือไม่จงใจ ปกปิดหรือไม่ปกปิดเท่านั้น แต่ต้องเป็นการจงใจซึ่งเหนือกว่า เจตนาธรรมดาอีกด้วย พฤติการณ์ดังกล่าว แม้จะมีบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ไม่ได้แจ้ง เมื่อดูจำนวนเงิน

รวมถึงความเคลื่อนไหวของบัญชีเงินฝากซึ่งมีจำนวนน้อยในแต่ละบัญชี จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องจะจงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องเองก็ได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องแล้ว ไม่มีเจตนาทุจริตตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยผู้ร้องเห็นว่าผู้ถูกร้องมีจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมีเงินจำนวนน้อยหากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาทและวินิจฉัยว่าจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ได้แจ้งจำนวนเงินไว้กับไม่ได้แจ้งจำนวนเงินมีความแตกต่างกันมากถือเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า จำนวนเงินที่ไม่ได้แจ้งแยกอยู่ตามบัญชีต่างๆ ถึง ๕ บัญชี และจากการตรวจสอบพบว่าบางบัญชีเคลื่อนไหวบางบัญชีเคลื่อนไหวน้อยมาก การที่ผู้ร้องจะนำจำนวนเงินที่แจ้งและไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ววินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้นน่าจะ ไม่ชอบด้วยเหตุผลเพราะการจงใจหรือไม่จงใจหรือปกปิดหรือไม่ปกปิดข้อเท็จจริงอันจะเป็นความผิดตามกฎหมายนั้นจะต้องดูตามข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ ซึ่งหมายถึงการแสดงเจตนาของผู้ถูกร้องว่าจงใจหรือไม่จงใจหรือปกปิดหรือไม่ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำนวนเงินที่ไม่ได้แจ้งแยกเป็นบัญชีของธนาคารต่างๆ ถึง ๕ บัญชี เจตนาจึงต้องแยกออกจากกัน จะนำเอาจำนวนเงินของแต่ละบัญชีเป็นเงินจำนวนเดียวกัน แล้วมาวินิจฉัยเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องไว้จำนวน ๑ บัญชี ซึ่งจำนวนเงินมากกว่าเกือบ ๒ เท่า มาเป็นเหตุเป็นผลในการใช้ดุลพินิจที่จะวินิจฉัยลงโทษผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องด้วยประการทั้งปวง

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าการใช้บัญชีกระแสรายวันทางธุรกิจ โดยปกติแล้วจะใช้เพื่อความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ ผู้ถูกร้องมีบัญชีอยู่ ๔ บัญชี โดยมีบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหวคือบัญชีกระแสรายวันธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานพหลโยธิน เลขที่ ๐๕๕ - ๑ - ๒๔๐๕๒ - ๖ จำนวนเงิน ๑๐,๗๘๕.๓๐ บาท บัญชีกระแสรายวันธนาคารแหลมทอง จำกัด (มหาชน) สาขาสุรวงศ์ เลขที่ ๐๐๑ - ๑ - ๐๐๕๒ - ๑ จำนวนเงิน ๓๘,๐๓๖.๕๒ บาท และบัญชีกระแสรายวันธนาคารไทยทูน จำกัด (มหาชน) สำนักงานสีลม เลขที่ ๐๐๑ - ๑ - ๐๗๘๓๕ - ๘ จำนวนเงิน ๖๗๔,๘๗๒.๕๖ บาท ตามที่ผู้ร้องตรวจพบ บัญชีกระแสรายวันทั้ง ๓ บัญชี ไม่มีการเคลื่อนไหวและจำนวนเงินก็น้อยมากเมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง ส่วนที่ผู้ถูกร้องมีบัญชีเคลื่อนไหวคือบัญชีกระแสรายวันธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานนาเนาเหนือ เลขที่ ๐๐๐ - ๖ - ๐๕๔๔๗ - ๓ จำนวนเงิน ๖,๘๐๔,๔๑๒.๓๔ บาท นั้น ผู้ถูกร้องใช้บัญชีกระแสรายวันอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบัง

บัญชีแต่ประการใด ใช้ปกติอย่างเช่นนักธุรกิจทั่วไป การไม่แสดงบัญชีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะถือว่าเป็นการจงใจปกปิดข้อความจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล เพียงแต่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินเท่านั้น ตามพระราชบัญญัตินี้หาเป็นการจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ จะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจ ซึ่งหมายความว่า ต้องหลีกเลี่ยง หลบซ่อน ปกปิดที่จะไม่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบ พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องได้ใช้บัญชีโดยเปิดเผยและเป็นธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่มีพฤติการณ์อื่นใดที่จะชี้ชัดว่า จงใจไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๔๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ นั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวมีเงินจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับเงินและกิจการของผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องก็จำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าวอยู่ เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา ในปัจจุบันนี้ผู้ถูกร้องยังไม่ทราบว่าตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวใครนำไปขึ้นเงิน ซึ่งกำลังตรวจสอบข้อเท็จจริงอยู่ ผู้ถูกร้องจะได้ประสานทราบเรียนต่อศาลในชั้นพิจารณาต่อไป

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องตรวจพบบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ยังไม่แจ้งรายการทรัพย์สิน จำนวน ๒๓ บัญชี ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า ผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีเงินฝากเพียง ๒ บัญชี ส่วนที่เหลือ ๒๑ บัญชี ไม่ได้แจ้งและวินิจฉัยว่าจำนวนบัญชีเงินฝากที่ตรวจพบเพิ่มเติมจะมีเป็นจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้ อย่างเห็นได้ชัดถึงความแตกต่าง จำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมก็มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้หลายเท่าตัว และเป็นเงินหลักร้อยละล้านบาทนั้น

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจ การวินิจฉัยของผู้ร้องที่สรุปเอาจากผล แต่เพียงว่า “เป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจ เช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบถึงจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบ ๕๐๐ ล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องในกรณีเช่นนี้จึงฟังไม่ขึ้น” คำวินิจฉัยของผู้ร้องเช่นนี้เท่ากับอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยากันว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของกลุ่มสมรส ประเด็นดังกล่าวผู้ถูกร้องเห็นว่า ความผิดฐานจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง และต้องเป็นการจงใจซึ่งมีเจตนาพิเศษเหนือเจตนาการกระทำธรรมดาด้วยดังกล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้ การตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง เปรียบเสมือนโทษในคดีอาญาเช่นเดียวกัน เพราะเป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนจะพึงมี จึงเป็นเรื่องร้ายแรงอย่างยิ่ง การพิจารณาการกระทำของบุคคลจะต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล

เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยานั้นก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๑ ก็เพียงบัญญัติให้สามีภรรยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยาเท่านั้น ดังนั้น เจตนาของบุคคลแม้จะเป็นสามีภรณาก็ต้องแยกจากกัน การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยใช้หลักว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้เห็นการกระทำของกลุ่มสมรส เพราะเหตุแห่งการเป็นสามีภรณานั้น ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องแยกการดำเนินธุรกิจระหว่างผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส จึงไม่อาจจะอ้างเอาเจตนาเดียวกันได้ กรณีเช่นนี้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ไปถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เพราะกลุ่มสมรสมีรายได้เป็นของตนเองจากการดำเนินธุรกิจและไม่ประสงค์จะให้ผู้ถูกร้องล่วงรู้ถึงสถานะการเงิน ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ได้ทุกเรื่อง ในส่วนที่ผู้ถูกร้องทราบ ผู้ถูกร้องก็ได้แสดงบัญชีไปแล้วจำนวน ๒ บัญชี ได้แก่บัญชีเงินฝากประจำของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาบางกระบือ เลขที่ ๐๐๘ - ๒ - ๐๕๓๔๗ - ๐ จำนวนเงิน ๑๐ ล้านบาท และบัญชีเงินฝากประจำของธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) สาขาย่อย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เลขที่ ๐๖๘ - ๓ - ๐๐๒๗๕ - ๘ จำนวน ๓๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินจำนวนทั้งสิ้น ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องได้ฝากไว้เป็นบัญชีเงินฝากประจำ ส่วนที่เหลือที่ผู้ร้องตรวจพบ อยู่เหนือวิสัยที่ผู้ถูกร้องจะรู้ได้ หากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบเพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส การหมุนเวียนบัญชีเงินฝาก จะมีจำนวนมากหรือน้อย ก็เป็นเรื่องของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องจะดำเนินการ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าบัญชีเงินฝากโดยส่วนใหญ่จะไม่มีเคลื่อนไหว

ผู้ถูกร้องยืนยันว่าตนไม่เคยเห็นและไม่มีส่วนร่วมในการลงลายมือชื่อในการฝาก - ถอน เงินแม้ในเพียงบัญชีเดียว กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น และในการเคลื่อนไหวหรือในการฝาก - ถอนเงินแต่ครั้งนั้น กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งให้แก่ผู้ถูกร้องทราบแต่ประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นบัญชีเงินฝากส่วนตัว ซึ่งกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องมีความเป็นอิสระที่จะไปเปิดบัญชีที่ไหนก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวให้ผู้ถูกร้องทราบ แม้ผู้ถูกร้องจะแจ้งและถามกลุ่มสมรสว่า จะต้องใช้บัญชีเงินฝากในการแสดงรายการทรัพย์สินก็ตาม แต่เมื่อกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องแจ้งให้แก่ผู้ถูกร้องทราบเพียง ๒ บัญชี ในส่วนที่เหลือแม้จะมีบัญชีอยู่ก็ตาม ผู้ถูกร้องก็ไม่อาจจะล่วงรู้ถึงการมีบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสนั้นได้ โดยวิญญูชนทั่วๆ ไปในสังคมครอบครัวไทย บางครั้งกลุ่มสมรสก็มีเหตุผลบางอย่างที่ไม่อาจแจ้งให้สามีทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจที่จะล่วงรู้ในส่วนที่กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมิได้แจ้งให้ทราบได้ การที่กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้อง มิได้แจ้งทรัพย์สินให้แก่ผู้ถูกร้องทราบ ซึ่งอาจจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม การกระทำดังกล่าวของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง จะนำมาเป็นเหตุเพื่อลงโทษผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและ

ไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ร้องเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ร้องแจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ทรัพย์สินไม่ได้อยู่ในความครอบครองของผู้ร้อง จึงไม่อาจทราบได้ว่าได้มีการแจ้งรายการทรัพย์สินครบถ้วนหรือไม่ และหากจะพิเคราะห์ถึงเจตนา เพียงแต่ล่วงรู้อย่างเดียวก็ไม่เป็นการเพียงพอ ต้องมีเจตนาพิเศษ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วยการที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่าผู้ร้องจงใจปกปิดทรัพย์สินในส่วนทรัพย์สินของกลุ่มสมรสที่ถือครองอยู่ จึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะตัดสิทธิของผู้ร้องตามกฎหมาย

ส่วนตัวสัญญาใช้เงินอีก ๒ ฉบับ คือตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงเทพธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ และตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน คาเธ่ย์ ทรัสต์ จำกัด ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ก็เป็นกรณีที่ดำเนินการโดยกลุ่มสมรสของผู้ร้องตามธุรกิจที่รับผิดชอบเอง ซึ่งไปดำเนินการโดยมิได้แจ้งให้แก่ผู้ร้องทราบอีกเช่นกัน หลังจากที่ตัวสัญญาใช้เงินมาแล้วหรือมีการเปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) แล้ว กลุ่มสมรสของผู้ร้องก็ไม่เคยนำตัวสัญญาใช้เงินหรือสมุดเงินฝากมาให้ผู้ร้องดู ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ร้องและภรรยาของผู้ร้องต่างฝ่ายต่างสามารถดำเนินการสิ่งเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง โดยมิจำเป็นต้องแจ้งให้แก่กันทราบ แม้กระทั่งเรื่องของผู้ร้องเองหลายเรื่องที่ผู้ร้องได้กระทำไปแต่ก็ไม่ได้แจ้งให้แก่กลุ่มสมรสทราบเช่นกัน ซึ่งทั้งผู้ร้องและกลุ่มสมรสของผู้ร้องได้ปฏิบัติเช่นนี้มาโดยตลอดอย่างเช่นวิญญูชนทั่วไป ดังนั้น การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยพิจารณาว่าผู้ร้องจะต้องรับผิดชอบและล่วงรู้ด้วยนั้น ย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะกรณีดังกล่าวเป็นผลร้ายต่อผู้ร้อง ซึ่งจะต้องมีพฤติการณ์พิเศษคือผู้ร้องล่วงรู้แล้วแต่หลีกเลี่ยง ปิดบัง ซ่อนเร้นหรือเจตนาปกปิดผู้ร้อง จึงจะลงโทษผู้ร้องได้ พฤติการณ์ทางคดีที่ผู้ร้องนำมาวินิจฉัยไม่มีพยานหลักฐานยืนยันและพฤติเหตุแวดล้อมอื่นๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ร้องปกปิดไม่แสดงบัญชีรายการทรัพย์สิน การวินิจฉัยของผู้ร้องยังขัดต่อหลักการและเหตุผลที่จะยืนยันว่าผู้ร้องกระทำผิดตามข้อกล่าวหาได้กรณีดังกล่าวเป็นเพียงเหตุสงสัยว่าผู้ร้องล่วงรู้ซึ่งในทางกฎหมายแล้ว ในกรณีที่เป็นโทษต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา คำวินิจฉัยของผู้ร้องจึงคลาดเคลื่อนต่อเหตุผลและข้อเท็จจริง

กรณีที่ผู้ร้องพิจารณาว่าผู้ร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน ซึ่งหมายความว่า ผู้ร้องแสดงรายการว่าไม่มีที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง แต่ผู้ร้องตรวจสอบพบว่า ผู้ร้องมีที่ดินจำนวน ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ร้องที่ชี้แจงว่า “กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และก็เป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น บ่งชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอีกจำนวนหลายแปลง หากพยายาม

ที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนเองทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ในคำวินิจฉัยของผู้ร้องระบุข้อความว่า “นายประยุทธ มหากิจศิริ ซึ่งแจ้งว่า คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ทำให้จำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด” และผู้ร้องก็แปลความหมายของถ้อยคำกล่าวว่าการที่ผู้ถูกร้องซึ่งแจ้งเช่นนั้น บ่งชี้ให้เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองอีกจำนวนหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบรวบรวมได้โดยไม่ยากนัก เมื่อผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตนเองทั้งๆ ที่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น

ผู้ถูกร้องซึ่งแจ้งว่าข้อความที่ผู้ร้องนำมาใช้ในการวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้น ไม่ตรงกับข้อความในคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง กล่าวคือ ผู้ถูกร้องซึ่งแจ้งตามคำชี้แจง ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ข้อ ๔ ว่า “ที่ดินของข้าพเจ้าจำนวน ๕ แปลง เนื่องจากเป็นที่ดินได้มาก่อนข้าพเจ้าเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสของข้าพเจ้าเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายที่ จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชีทรัพย์สิน ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป”

คำชี้แจงของผู้ถูกร้องดังกล่าวมิได้หมายความว่าผู้ถูกร้องรู้ว่าคุณผู้ถูกร้องมีที่ดิน แต่จำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดดังที่ผู้ร้องให้เหตุผลในคำวินิจฉัย แต่ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงไว้โดยชัดแจ้งแล้วว่าการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น ผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิคือคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ดำเนินการมาแต่ต้น จึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์” ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินผู้ถูกร้องก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๕ แปลง อีกทั้งคู่สมรสผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ยื่นขาดไป

นอกจากนี้ หากตรวจโฉนดที่ดินและหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินทั้ง ๕ แปลง จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง นั้น ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยแปลงที่ ๑ คือที่โฉนดเลขที่ ๕๖๐๖๕ ต.โป่ง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี รับโอนกรรมสิทธิ์มาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ แปลงที่ ๒ ที่ดินโฉนดเลขที่ ๕๐๐๐๑ ต.โป่ง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี รับโอน

กรรมสิทธิ์มาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ แปลงที่ ๓ โฉนดที่ดินเลขที่ ๕๕๒๕๘ ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ รับโอนกรรมสิทธิ์มาเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๔ แปลงที่ ๔ โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๒๐๖๓ ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ รับโอนกรรมสิทธิ์มาเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ แปลงที่ ๕ โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๓๒๐๕ ต.บ้านเสม็ด อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี รับโอนกรรมสิทธิ์เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๒ แปลงที่ ๖ โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๓๒๐๖ ต.บ้านเสม็ด อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี รับโอนกรรมสิทธิ์มาเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๒ แปลงที่ ๗ โฉนดที่ดินเลขที่ ๓๑๕๗๘ ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ รับโอนกรรมสิทธิ์มาเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ แปลงที่ ๘ โฉนดที่ดินเลขที่ ๕๗๑๘ ต.บางเกลือ อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา รับโอนกรรมสิทธิ์มาเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๑

ในการดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมด ผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเองแต่มีบุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด

ส่วนแปลงที่ ๕ คือโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๖๗ ต.บางโหลง อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ผู้ถูกร้องรับโอนมาตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๐๕ และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด ดังนั้น ขณะผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวจึงมิใช่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถูกร้องตามที่ผู้ร้องกล่าวหา ผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องแสดงทรัพย์สินที่ดินโฉนดแปลงเลขที่ดังกล่าวนี้

กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ร้องยังมีความบกพร่อง อันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน อันเป็นโทษอย่างหนึ่ง ดังนั้น กระบวนการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยทั้งหมดจึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง และเอกสารสิทธิดังกล่าวคู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้เก็บรักษา ผู้ถูกร้องมาพบและรู้จักต่อเมื่อผู้ร้องแจ้งให้ทราบ ดังนั้น คำชี้แจงของผู้ถูกร้องคือความสัตย์จริง มิใช่ผู้ถูกร้องจะแก้ตัวหรือบิดเบือนและการที่ผู้ร้องเรียบเรียงถ้อยคำในคำชี้แจงผิดไป และตีความให้เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง จึงเป็นการไม่ชอบด้วยหลักการและเหตุผล ประการสำคัญเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ดินทั้ง ๕ โฉนดไม่มีการเปลี่ยนมือ จึงเป็นหลักฐานที่คงที่ มิใช่ได้มาหลังจากการเข้ารับตำแหน่งอันเป็นการได้ประโยชน์เพิ่มเติมแต่ประการใด ซึ่งตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้ร้องได้เคยวินิจฉัยในคดีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่วินิจฉัยกรณีไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและผู้ร้องตรวจพบภายหลัง

หากไม่มีการได้ประโยชน์ก็ไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติดังกล่าว และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ กรณีของผู้ถูกร้องมีลักษณะข้อเท็จจริงเช่นเดียวกัน จึงสมควรได้รับประโยชน์จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องในคดีดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะในตำแหน่งวุฒิสมาชิกไม่มีอำนาจให้คุณให้โทษหรือให้ประโยชน์แก่บุคคลใดได้เหมือนกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรณีที่ผู้ร้องตรวจสอบพบว่าคู่สมรสมีที่ดินที่มีได้แสดงรายการไว้เพิ่มเติมมีอีก จำนวน ๒๑ แปลง เนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา ซึ่งผู้ถูกร้องชี้แจงว่าคู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน และเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิในที่ดินไว้หลายที่ ทำให้ตนจำไม่ได้ว่ามีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใด ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่าคุณสมรสของตนมีที่ดินจำนวนมาก ดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่าคุณสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้จึงจำไม่ได้ว่าคุณสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นจำนวนเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถที่จะตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ นั้น

ในเรื่องนี้ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อผู้ร้องว่า “ในส่วนของที่ดินของคุณสมรสและบุตรของผู้ถูกร้อง เนื่องจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสและบุตรมีที่ดินอยู่ และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของคุณสมรสและบุตรไม่ได้มาเกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงไม่ได้แจ้งไว้ดังกล่าว” ผู้ถูกร้องยืนยันว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องดังกล่าวนี้เป็นความจริง เพราะการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ นั้นไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ซึ่งมีชื่อผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือว่าที่ดินซึ่งคู่สมรสของผู้ถูกร้องหรือบุตรของผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ก็ตาม ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการได้มาซึ่งที่ดินนั้น คือคู่สมรสของผู้ถูกร้อง แม้กระทั่งเงินที่ใช้ชำระค่าที่ดินต่างๆ นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้ดำเนินการ การเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ นั้น คู่สมรสของผู้ถูกร้องก็เป็นผู้เก็บ และเก็บไว้ไม่เป็นที่แน่นอน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ถูกร้องและคู่สมรสผู้ถูกร้องนั้นมีบ้านอยู่จำนวน ๒ หลัง และมีที่ทำงานอยู่หลายแห่ง การเก็บเอกสารต่างๆ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเก็บไว้กระจัดกระจายซึ่งผู้ถูกร้องก็ไม่เคยไปตรวจสอบหรือรวบรวมหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับเอกสารสิทธิต่างๆ ที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้เก็บรักษาไว้ จริงอยู่แม้รายการที่ดินที่ผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ครั้งแรกมีจำนวน ๑๔ แปลง แต่ที่ผู้ร้องได้ตรวจพบภายหลังอีก จำนวน ๒๑ แปลง ซึ่งมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องได้แสดงไว้ครั้งแรกก็ตาม แต่การที่ผู้ถูกร้องจะแจ้งหรือแสดงรายการทรัพย์สินต่อผู้ร้องได้นั้น ผู้ถูกร้องก็สามารถแจ้งได้ในส่วนที่ผู้ถูกร้องทราบและที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องแจ้งให้ผู้ถูกร้องเท่านั้น

ซึ่งในส่วนอื่นๆ ผู้ถูกร้องยอมไม่ทราบ ที่สำคัญก็คือในการซื้อที่ดินทุกแปลง เงินที่ใช้ชำระค่าที่ดิน ก็เป็นเงินของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเพราะกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้เป็นของตนเอง นอกจากนี้ หากวิเคราะห์ถึงเอกสารโฉนดที่ดิน และหนังสือสัญญาซื้อขายในส่วนของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องและบุตรนั้น จะเห็นชัดเจนว่าผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องเลยและแม้กระทั่งลายเซ็นในฐานะเป็นพยานก็ตาม ดังนั้น คำชี้แจงของผู้ถูกร้องต่อผู้ร้องนั้น จึงชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา ไม่มีเจตนาบิดเบือนหรือ เป็นการแก้ตัวแต่ประการใดทั้งสิ้น การที่ผู้ร้องพิจารณาวินิจฉัยว่า “การที่ผู้ถูกร้องชี้แจงนั้นไม่น่าเชื่อว่า ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินจำนวนมาก” จึงเป็นการพิจารณาตามเอกสารที่ปรากฏ แต่เมื่อ พิจารณาห้อย่างละเอียดถึงธุรกิจของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส และวงเงินต่างๆ ของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องกับกลุ่มสมรสนั้นต่างก็มีรายได้ต่างหากแยกจากกัน ซึ่งโดยปกติสำหรับผู้ที่มียาได้ การซื้อที่ดินระหว่างที่เป็นสามีภรรยา กัน กลุ่มสมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากสามี จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ ซึ่งกฎหมายบังคับว่าต้องได้รับความยินยอมจากสามี แต่กรณีนี้ปรากฏว่าที่ดินทั้ง ๒๑ แปลงไม่มีการโอน ขาย แต่ประการใด ผู้ถูกร้อง จึงไม่อาจทราบได้ กรณีดังกล่าวเมื่อกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องมีรายได้จากธุรกิจในส่วนที่เป็นของกลุ่มสมรส รายได้ดังกล่าวย่อมตกเป็นของกลุ่มสมรสโดยเด็ดขาด ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่อาจจะไปล่วงรู้ไปได้ ทุกกรณี จึงเป็นความชอบธรรมของกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องที่จะเอาเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้เป็นการส่วนตัว ซึ่งโดยปกติกลุ่มสมรสจะมีรายได้มากอยู่แล้วจากการประกอบกิจการของกลุ่มสมรส กรณีกลุ่มสมรสนำเงินไปซื้อที่ดิน ก็ซื้อได้โดยอิสระ โอนมาเป็นชื่อของกลุ่มสมรสและเก็บรักษาไว้เองรวมทั้งของบุตรด้วย ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจ ทราบได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินอยู่จำนวนเท่าใด เพราะอยู่นอกเหนือวิสัยของผู้ถูกร้อง เว้นแต่กลุ่มสมรสจะแจ้ง ให้ทราบ ซึ่งผู้ถูกร้องเองก็ได้ดำเนินการสอบถาม แต่กลุ่มสมรสแจ้งให้ทราบเพียง ๑๔ แปลง ซึ่งก็ได้ ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินไว้ พฤติการณ์ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายดังที่ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมิได้มีความจงใจที่จะปกปิดในส่วนที่เป็นทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตร และ ที่สำคัญก็คือการที่ผู้ถูกร้องหรือกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องและบุตรมิได้แสดงบัญชีทรัพย์สินอีกจำนวน ๒๑ แปลง ในครั้งแรกนั้น ก็ไม่มีเหตุผลอันใดที่ผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรสและบุตรจะต้องปกปิด เพราะที่ดิน ดังกล่าวทั้งหมดได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และการได้มาของทรัพย์สินต่างๆ นั้น ก็ล้วนแต่ได้มาโดยการทำมาหาได้หรือการทำธุรกิจของผู้ถูกร้องและภรรยาโดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใด ที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งให้ผู้ร้องทราบ แต่ที่มีได้แจ้งนั้นก็สืบเนื่องมาจากผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าเอกสารสิทธิ ดังกล่าวนั้นมีอยู่ในขณะที่แจ้ง เพิ่งมาทราบเมื่อผู้ร้องแจ้งให้ทราบว่ายังมีเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินอีก หลายแปลงที่ผู้ถูกร้องยังไม่ได้แจ้ง ซึ่งผู้ถูกร้องสามารถชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ถึงที่มาแห่งการได้มาของทรัพย์สินดังกล่าวทุกรายการด้วยความสุจริต การที่คู่สมรสและบุตรของผู้ถูกร้องครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวซึ่งได้ทราบเรียนมาแล้วว่าเป็นทรัพย์สินที่คู่สมรสและบุตรได้มาก่อนผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ทรัพย์สินทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม เช่น โอน ขาย แลกเปลี่ยน ให้แต่ประการใด จึงไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย ตามที่ผู้ร้องได้เคยวินิจฉัยในประเด็นเดียวกันนี้ไว้แล้วว่าถ้าไม่เป็นการทำให้รัฐเสียหายหรือใครได้ประโยชน์ กรณีจะไม่ใช่เป็นความผิดฐานจงใจหรือไม่จงใจหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

๕. ตามที่ผู้ร้องได้วินิจฉัยคดีของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง โดยได้วินิจฉัยว่าจงใจหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งในคดีของผู้ถูกร้องดังได้ทราบเรียนมาแล้วข้างต้น ผู้ถูกร้องไม่มีพฤติการณ์หลีกเลี่ยง ปิดบัง ซ่อนเร้น อันจะถือได้ว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินดังกล่าวก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนั้นบัญชีเงินฝากส่วนใหญ่ก็ไม่มีการเคลื่อนไหว ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตร ก็ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเช่นกัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้เพิ่มขึ้นแต่ประการใด แสดงว่าการไม่ได้ยื่นรายการบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินตามที่ผู้ร้องวินิจฉัยพฤติการณ์ดังกล่าว จึงมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว กล่าวคือ การวินิจฉัยคดีกรณีพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือไม่ จากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดทำเอกสารการกู้ยืมเงินจำนวน ๔๕ ล้านบาทย้อนหลัง ซึ่งมิใช่เป็นเอกสารที่มีอยู่จริงเป็นการอ้างว่าได้กู้ยืมเงิน ๔๕ ล้านบาท ซึ่งไม่มีอยู่จริงและเป็นการสร้างพยานหลักฐานเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีหนี้สินจริง เมื่อพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ยื่นบัญชีโดยแจ้งรายการหนี้สิน ๔๕ ล้านบาท แต่ไม่มีหนี้สินจริงในวันที่ยื่นบัญชีถึง ๓ ครั้ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เมื่อเปรียบเทียบกับข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ผู้ร้องตรวจสอบพบไม่มีทรัพย์สินอันใดที่จะแสดงให้เห็นได้เลยว่าผู้ถูกร้องปกปิดและหลีกเลี่ยง ซ่อนเร้น ปิดบัง เพราะทรัพย์สินดังกล่าวนั้น ส่วนใหญ่

ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกร้องและหลักฐานที่แสดงการได้มาซึ่งทรัพย์สินของผู้ถูกร้องนั้นไม่มีเอกสารฉบับใดซึ่งเป็นเท็จหรือที่ผู้ถูกร้องได้บิดเบือนสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ จึงเป็นการไม่จงใจ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕

๑๐. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ รวมทั้งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ เป็นเรื่องให้มีการตัดสินผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ทางการเมืองในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งแนวทางปฏิบัติในการยื่นแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองน้อยรายที่จะเข้าใจถึงแบบและวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ผู้ร้องเองก็มิได้มีการโฆษณาหรือแนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อให้เข้าใจอย่างไร ผู้ถูกร้องรู้ว่าจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมาย ซึ่งก็ได้ยื่นตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ แต่ผู้ถูกร้องยังไม่เข้าใจถึงวิธีการและการกรอกข้อความในแบบ ซึ่งผู้ถูกร้องเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่ายังมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ที่ไม่เข้าใจถึงแบบและวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเช่นผู้ร้องอีกเป็นจำนวนมาก กรณีดังกล่าว ผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดต่อกฎหมาย แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินบกพร่องนั้น เพราะเหตุบกพร่องในทางปฏิบัติ จะถือว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ได้ ผู้ถูกร้องชอบที่จะได้รับการปฏิบัติโดยให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินเพิ่มเติม แต่มิใช่อาศัยเหตุดังกล่าวมาตัดสิทธิผู้ถูกร้องทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี นับว่าไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ถูกร้องเป็นอย่างยิ่ง ความบกพร่องในวิธีการทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของความบกพร่องของหน่วยงานที่กำหนดแบบต่างๆ ไม่ชัดเจนและไม่ทำให้เป็นที่เข้าใจได้โดยง่าย ดังนั้น จะนำเหตุแห่งข้อบกพร่องดังกล่าวมาลงโทษผู้ถูกร้องย่อมไม่ชอบด้วยหลักการและเหตุผล

๑๑. จากคำชี้แจงของผู้ถูกร้องดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรของผู้ถูกร้องทั้งหมดนั้น ส่วนมากเป็นทรัพย์สินของผู้ถูกร้องซึ่งได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าจะเป็นบัญชีเงินฝาก ตั๋วสัญญาใช้เงินหรือโฉนดที่ดินก็ตามแต่อาจจะมีเงินสดที่ได้มาระหว่างดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกบ้างก็ตาม แต่ก็ล้วนแล้วแต่เป็นเงินและทรัพย์สินที่ได้มาด้วยความสุจริตในการประกอบธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องและภรรยาทั้งสิ้น มิใช่ได้มาจากการทุจริต นอกราชการ บังหลวง หรือทุจริตต่อหน้าที่การงาน หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ถูกร้องในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางที่มีขอบแต่ประการใดทั้งสิ้น ผู้ถูกร้องได้ชำระภาษีถูกต้อง เฉพาะปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้ถูกร้องชำระภาษีถึง ๔๐,๘๕๓,๔๕๓.๖๒ บาท ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องชำระภาษีถึง ๕,๔๓๖,๒๗๔ บาท ส่วนคู่สมรสของผู้ถูกร้องได้ชำระภาษีในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงจำนวน ๑,๓๗๘,๖๖๖ บาท และในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จำนวน ๑,๖๖๒,๘๒๖ บาท การที่ผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อผู้ร้อง ซึ่งมีตกหล่นไปบ้างนั้น เมื่อเทียบกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ภรรยา และบุตรทั้งหมดแล้วถือว่ามีจำนวนไม่มากนัก แม้ผู้ถูกร้องจะไม่แสดงบัญชีรายการทรัพย์สินดังกล่าวก็ตาม ก็ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด แต่เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น ก็สืบเนื่องมาจากผู้ถูกร้องได้หลงลืมบ้าง ไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินบ้าง คู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ ดังที่ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงมาแล้วข้างต้นด้วยความสัตย์จริงนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ ในความหมายและเจตนารมณ์ของการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ นั้น ซึ่งผู้ถูกร้องได้ชี้แจงมาข้างต้นในประเด็นข้อกฎหมายแล้วว่า ในการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องนั้นได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ทุจริตนอกราชการบังหลวง เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว แต่กรณีของผู้ถูกร้องนั้นผู้ถูกร้องได้ทรัพย์สินมาด้วยความสุจริตในทางทำมาค้าขายโดยปกติของผู้ถูกร้องและคู่สมรส ผู้ถูกร้องจึงขอยืนยันด้วยความสัตย์จริงอีกครั้งหนึ่งว่าผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบแต่ประการใดทั้งสิ้น

หากจะพิเคราะห์ถึงเจตนาของผู้ถูกร้องอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อผู้ร้องได้ตรวจพบว่าผู้ถูกร้องแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังไม่ครบถ้วน ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่ยื่นทรัพย์สินขาดไป ผู้ถูกร้องก็ได้ทำหนังสือชี้แจงพร้อมกับแสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ขาดไปทั้งหมดเสนอต่อผู้ร้องอย่างครบถ้วน มิได้บิดเบือนหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ชี้แจงหรือมีข้อโต้แย้งแต่ประการใด อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ถูกร้องว่าการที่ผู้ถูกร้องได้แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในครั้งแรกนั้น ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นมีอยู่เนื่องจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องมิได้แจ้งให้แก่ผู้ถูกร้องทราบ ซึ่งการที่ผู้ถูกร้องเจตนาดีและบริสุทธิ์นั้น กลับเป็นผลร้ายสะท้อนกลับมายังผู้ถูกร้องจึงน่าที่จะไม่ถูกต้อง ผู้ถูกร้องเองก็เคยสอบถามเจ้าหน้าที่ว่ากรณีดังกล่าวนี้จะถือว่าผู้ถูกร้องจงใจหรือไม่ และผู้ถูกร้องต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติมอีกเพื่อที่พิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกร้อง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของผู้ร้องเองก็เคยแจ้งว่ากรณีของผู้ถูกร้องนั้นเป็นการไม่จงใจ

ด้วยข้อเท็จจริงและเหตุผลดังที่ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น ทั้งประเด็นข้อเท็จจริงและประเด็นข้อกฎหมาย ผู้ถูกร้องขอยืนยันว่าผู้ถูกร้องเข้ามาสู่ระบบการเมืองด้วยความถูกต้องตามครรลองของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์ และขอยืนยันด้วยเจตนาบริสุทธิ์ว่าผู้ถูกร้องไม่มีความประสงค์ที่จะจงใจปกปิดทรัพย์สินที่ควรแจ้งให้ทราบแต่ประการใด เพราะผู้ถูกร้องเองก็ประสงค์ที่จะให้การปฏิรูปทางการเมืองเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เป็นที่เชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบอบการปกครองนี้

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบ และแจ้งให้ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ทราบเรื่องที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าบุคคลทั้งสองยังคงเป็นกรรมการบริษัทอยู่ในขณะที่เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. และลงมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และด้วยวาจาต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือชื่อรับทราบการลาออกแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถือว่า การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทมีผลตามกฎหมายแม้ต่อมาปรากฏหลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า ตนยังเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น ก็เนื่องจากบริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อตนออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวง

พาณิชย์ กรณีดังกล่าวไม่มีผลทำให้ตนขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เป็นไปตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยวินิจฉัยว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา ผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจ อาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ เป็นหน้าที่ของกรรมการบริษัทผู้มีอำนาจที่จะนำความไปจดแจ้งต่อนายทะเบียน ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง การได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ของผู้ชี้แจง จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ผู้ชี้แจงอ้างพยานหลักฐานที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องพิจารณาที่ ๘/๒๕๕๔ กรณีประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

คุณหญิงปรีญา ฯ ชี้แจงกรณีที่ถูกกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยขอให้ถือเอาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ฉบับลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ของผู้ชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องที่ประธานวุฒิสภานำหน้าที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้แล้ว เป็นคำชี้แจงของตน

คำชี้แจงดังกล่าวสรุปได้ว่า เมื่อวุฒิสภาได้มีมติเลือกให้ผู้ชี้แจงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงซึ่งเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียน ถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา

ตามที่คุณชี้แจงอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงได้ลงลายมือชื่อในฐานะเป็นกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน และเป็นผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในปี ๒๕๕๒ ถือว่า ตนมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวเป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปี ตามแบบซึ่งได้กระทำมาหลายปีแล้ว โดยผู้ทำบัญชีบริษัทนางบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยชี้แจงว่า เป็นช่วง

เวลาคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถ
รับรองบุคคลได้ จึงลงลายมือชื่อไป การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาเป็นกรรมการ
บริษัท เกษมวารมย์ ฯ เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท
เกษมวารมย์ ฯ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว ทั้งนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ
คู่กับคุณหญิงวนิดา พุนศิริวงศ์ ในงบดุลปี ๒๕๕๒ มิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมาในฐานะเป็นกรรมการ
บริษัทอีก เพราะนายทะเบียนจดทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่
วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัทอีก
อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑
และมาตรา ๑๑๕๗

ส่วนที่ปรากฏว่า ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุล
และบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บ.ช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไร
สะสมของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๕๒ นั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ชี้แจงยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของ
บริษัท ฯ อยู่ หลังวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น
ผู้ชี้แจงเห็นว่า การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของ
บริษัท ฯ เพราะผู้ชี้แจงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเภสัชศาสตร์ไม่มีความรู้ความสามารถ
ทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี ไม่สามารถจัดทำบัญชีรับรองบัญชีของบริษัทได้ ไม่เคยได้รับค่าจ้าง และ
ไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น
และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้ว ก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

สำหรับบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ชี้แจงได้ยื่นหนังสือพร้อมแจ้งด้วยวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ
กรรมการบริษัทผู้มีอำนาจว่า ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท แต่ด้วยเหตุที่กิจการของบริษัท
วงศ์อมร ฯ เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินของคุณหญิงวนิดา ฯ แต่เพียงผู้เดียว จึงไม่ได้ติดตามว่า คุณหญิง
วนิดา ฯ ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ จนกระทั่ง
มีข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า ยังมีชื่อผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท
วงศ์อมร ฯ อยู่ จึงสอบถามคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งได้รับการยืนยันว่า หลังจากได้รับแจ้งด้วยหนังสือและ
วาจาเรื่องการลาออกตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ ให้คนไปถอนชื่อ แต่ไม่ได้ติดตามเรื่อง และรับว่า
จะไปติดตามเรื่องให้ ผู้ชี้แจงเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖๗ ประกอบ
มาตรา ๘๒๖ มาตรา ๘๒๗ และมาตรา ๓๘๖ นั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทสามารถ
กระทำได้ โดยแสดงเจตนาเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาต่อผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ และกฎหมายไม่ได้

บัญญัติให้ผู้ประสงค์จะลาออก ต้องนำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพื่อถอนชื่อตัวเองออกจากทะเบียน ดังนั้น การที่ผู้ชี้แจงบอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัท ด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยหนังสือและวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ฯ ย่อมมีผลทำให้การเป็นกรรมการบริษัทของผู้ชี้แจงสิ้นไปทันที โดยผู้ชี้แจงไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

ผู้ชี้แจงอ้างหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ เป็นพยานประกอบคำชี้แจง โดยคุณหญิงวนิดา ฯ รับรองว่า ผู้ชี้แจงลาออกจากเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ตั้งแต่เมื่อประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๔๒ แต่หลังล้ม ไม่ได้จดทะเบียนแก้ไขทางทะเบียนในเวลานั้น ปัจจุบันจดทะเบียนแก้ไขแล้ว ปรากฏรายละเอียดตามสำเนาหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร ซึ่งออกให้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๔ ในส่วนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ นั้น คุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการบริษัทผู้หนึ่งได้ยืนยันว่า ผู้ชี้แจงไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ การที่ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อในแบบนำส่งบุคคล ฯ และในงบดุล ฯ ปี ๒๕๔๒ ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการบริษัท นั้นเป็นการกระทำตามที่ผู้ทำบัญชีนำมาให้ลงลายมือชื่อเช่นที่เคยปฏิบัติมาในปีก่อนๆ และผู้ชี้แจงเข้าใจว่า สามารถลงลายมือชื่อได้ เพราะเป็นกรรมการบริษัทอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง คือ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ๒๕๔๒

ส่วนประเด็นที่ว่า ผู้ชี้แจงฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องจึงไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย นั้น ผู้ชี้แจงเห็นว่า ผู้ชี้แจงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะลาออกจากเป็นกรรมการบริษัทตามที่กล่าวแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแถลง นำพยานมาเบิกความ และยื่นเอกสารและพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานนำพยานเข้าเบิกความ ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน และให้ฝ่ายที่อ้างพยานถามตงได้ ผู้ถูกร้องอ้างตนเองเป็นพยาน และขอ นำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๕ ปาก แต่ นำพยานมาเบิกความเพียง ๑ ปาก คือ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรส ผู้ถูกร้อง และศาลรัฐธรรมนูญได้เรียกพยานมาเบิกความ ๑ ปาก คือ นางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ หลังจากนั้น ผู้ถูกร้องแถลงว่า ไม่ประสงค์จะสืบพยาน ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา และเป็นหนังสือด้วย สรุปคำแถลง คำเบิกความการซักค้านและถามตง ได้ดังนี้

ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

๑. การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาจงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี ฯ

๒. กรณีของผู้ถูกร้อง ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๓. ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า กรรมการ ป.ป.ช. บางคน คือ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรียา ฯ มีลักษณะต้องห้ามดำรงตำแหน่งดังกล่าว นั้น ผู้ร้องขอยืนยันคำชี้แจงของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรียา ฯ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คุณหญิงปรียา ฯ เป็นกรรมการและลูกจ้างของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ สรุปได้ว่า คุณหญิงปรียา ฯ ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว เพราะเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวของงบดุลปี ๒๕๕๒ (ดำรงตำแหน่งกรรมการ ฯ เดือนมกราคม ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒) ทั้งนี้ การพิจารณาว่า เป็นลูกจ้างหรือไม่ต้องพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายว่าด้วยลูกจ้าง ซึ่งคุณหญิงปรียา ฯ ไม่เคยเป็นลูกจ้าง ไม่เคยได้รับค่าจ้างจากบริษัท ฯ อีกทั้งการกลับมาเป็นกรรมการบริษัท ภายหลังจากที่กรมทะเบียนการค้ารับรองการถอนชื่อไปแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๗ บัญญัติให้การเป็นกรรมการนั้น ต้องให้

ที่ประชุมใหญ่ตั้ง และนำไปจดทะเบียนภายในสิบวันนับแต่วันที่มิมติ คุณหญิงปรีญา ฯ จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีผลย้อนหลังว่า การกระทำของผู้ร้องที่ได้ดำเนินการโฆษณาตั้งแต่ต้น ก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่า องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

ผู้ร้องตอบการซักค้านของทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องว่า ความเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ที่เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินเป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่ผู้ร้อง ส่วนการชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายนั้น ถือว่าเป็นการชี้แจงต่อผู้ร้อง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ในการวินิจฉัยว่า ผู้ใดจงใจหรือไม่ นั้น ผู้ร้องจะวินิจฉัยแต่ละเรื่องเฉพาะราย โดยผู้ร้องจะพิจารณาทรัพย์สินประกอบเหตุผลที่ไม่ยื่นว่าเป็นการจงใจหรือไม่

ผู้ถูกร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และชี้แจงเพิ่มเติม สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม ดำเนินธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทย รวมทั้งมีเงินลงทุนทั้งหมดในธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและผู้อำนวยการใหญ่ นอกจากนี้ มีโอกาสบำเพ็ญกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ประเทศหลายเรื่องในด้านการศึกษา สาธารณสุข และอื่น ๆ

ภายหลังที่ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว ก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับแต่อย่างใด จนกระทั่งทราบข่าวจากสื่อมวลชนว่า ผู้ร้องมีคำวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ โดยจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาต่อผู้ร้องเพื่อนำพยานหลักฐานต่าง ๆ ไปชี้แจง ดังเช่นกรณีบุคคลอื่นที่ผู้ร้องเปิดโอกาสให้มาชี้แจง ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณากรณีของผู้ถูกร้อง กล่าวคือ สัดส่วนของจำนวนทรัพย์สิน (บัญชีเงินฝาก) ที่ไม่ได้แจ้ง ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นได้ เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะจงใจปกปิด เพราะทรัพย์สินเหล่านั้นผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีใครได้หรือเสียประโยชน์ส่วนสาเหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่า มีทรัพย์สินนั้นอยู่บางส่วน เพราะคู่สมรสผู้ถูกร้องไม่บอกทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องอ้างว่า เป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถค้นเอาความจริงจากคู่สมรสมาแสดงได้ เมื่อคู่สมรสบอกว่า มีทรัพย์สินเท่าไร ก็ต้องยื่นตามที่บอก เพราะคู่สมรสเก็บเอกสารหลักฐานทั้งหมด แม้ผู้ถูกร้องได้แจ้งตั้งแต่ต้นแล้วว่า การยื่นบัญชี ฯ อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องถูกตัดสิทธิทางการเมือง ภรรยาก็ไม่หวัง เพราะไม่สนใจการเมือง สนใจแต่ความมั่นคงของครอบครัวและบุตรมากกว่า นอกจากนี้ บางส่วนก็รวบรวมไม่ทันในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด

นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง พยาน ตอบข้อซักถามของทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องและของผู้ร้อง สรุปได้ว่า ตนมีอาชีพหลักเป็นแม่บ้าน ช่วยงานผู้ถูกร้องเป็นบางครั้งในการรับรองแขก เป็นกรรมการบริษัทแต่ก็ไม่ค่อยได้ทำงาน เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลบุตร ในช่วงการแสดงบัญชีทรัพย์สิน ฯ พยานพยายามหาหลักฐานให้ครบ แต่ก็ไม่พบ บางส่วนพยานไม่บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินดังกล่าว เนื่องจากมารดาสอนพยานว่า ความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสมีมาก ดังนั้น ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ ไม่ต้องบอกให้คู่สมรสรู้เพื่ออนาคตของลูก ฯ หากผู้ถูกร้องทราบว่าพยานมีทรัพย์สินก็จะมายืมไปลงทุน ซึ่งมีความเสี่ยงอีกทั้งบัญชีเงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชีที่ไม่ได้แจ้งนั้น พยานก็ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับ ลืมไปบ้าง อีกทั้งมีหลายบัญชีที่ไม่เคยไปปรับยอดดอกเบี้ยเป็นเวลาสิบปีแล้ว

พยานตอบข้อซักค้านของผู้ร้อง สรุปได้ว่า พยานเป็นผู้เก็บหลักฐานของผู้ถูกร้องในส่วนโฉนดที่ดินพยานเก็บไว้ทั้งหมด ส่วนบัญชีเงินฝากที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องเก็บเองแต่อาจจะหลงมาอยู่ที่พยานบ้าง

นางน้ำทิพย์ พันไพศาล นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร พยาน ตอบทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องและตอบผู้ร้อง สรุปได้ว่า หลังจากที่คุณหญิงปรีญา ฯ ยื่นงบดุลบัญชี และแบบนำส่งงบดุลของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้ตรวจสอบพบว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว ดังนั้น การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ปี ๒๕๕๒ จึงหมายถึงลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชี แต่ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท นอกจากนี้ การที่คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ซึ่งนายทะเบียนรับรองไว้ก่อนวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ แม้ว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในงบดุลบัญชีว่า เป็น “กรรมการ” นั้น ก็ได้ลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการจะเป็นกรรมการบริษัทนั้น กฎหมายให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้ง และกรรมการผู้มีอำนาจต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายในสิบสี่วัน

ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา ซึ่งมีสาระสำคัญไม่แตกต่างจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวแล้วข้างต้น

ผู้ร้องแถลงการณ์ปิดคดีสรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือควรจะรู้ว่า ตนและคู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่แจ้งไว้ในบัญชี ฯ ดังเหตุผลต่อไปนี้

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ในการเปิดบัญชี ผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อเพื่อประโยชน์ในการเบิกถอนให้ไว้กับธนาคาร ผู้ถูกร้องต้องทราบว่า ตนมีเงินฝากธนาคารมากกว่า ๑ บัญชี นอกจากนี้ สมุดคู้ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสเบิกความว่า มิได้เป็นผู้เก็บรักษา ผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บรักษาเอง รวมทั้งบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้มีรายการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ธนาคารจะแจ้งรายการเคลื่อนไหวสรุปยอดเงินคงเหลือให้แก่เจ้าของบัญชีทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในบัญชี ฯ เพียง ๑ บัญชี ทั้งๆ ที่ทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่า ๑ บัญชี ทั้งจำนวนบัญชีและจำนวนเงินก็มีมาก เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะเงินฝากคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของเงินฝาก หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว คงจะไม่พบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมมากเช่นนี้

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ปราบกฏหลักฐานว่า ที่ดินทุกแปลงของผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อในการไปทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินดังกล่าว ผู้ถูกร้องต้องไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัด ต้องชำระเงินค่าซื้อ แม้ปรากฏว่า ที่ดินบางแปลง ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเอง แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการ ซึ่งต้องลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจ รวมทั้งชำระราคาค่าซื้อที่ดินด้วย นอกจากนี้ เจ้าของที่ดินต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำทุกปี ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ไหนบ้าง การที่ผู้ถูกร้องแสดงในบัญชี ฯ ว่า ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินโดยอ้างว่า มิได้เป็นผู้ดำเนินการ และคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดิน จึงไม่มีเหตุผลและไม่อาจรับฟังได้

กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส ผู้ถูกร้องควรจะรู้ว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นอยู่นอกเหนือจากที่ตนแจ้งไว้ในบัญชี ฯ เพราะ ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกันมีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักท์ จำกัด บริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด และจากคำเบิกความของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการซึ่งถือหุ้นใหญ่ในทุกบริษัท และได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ว่า คู่สมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี ฯ และบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล ฯ ดังนั้น โดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมต้องคำนวณได้ว่า คู่สมรสได้รับผลประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ ไปจากบริษัทเท่าใด จึงเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไป จะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกันกับ ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท รวมทั้งที่ดินจำนวนมหาศาลดังกล่าวด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ นั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างในการชี้แจงต่อผู้ร้อง และคำเบิกความดังกล่าวก็ไม่มีเหตุผล เพราะถ้าผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยาจริงแล้ว แม้ผู้ถูกร้องจะรู้ว่าคู่สมรสมีทรัพย์สินแท้จริงเท่าใด ผู้ถูกร้องก็ไม่อาจนำทรัพย์สินของคู่สมรสมาใช้ได้ ถ้าคู่สมรสไม่ยินยอม นอกจากนั้น หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างความไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรส เนื่องจากคู่สมรสไม่บอกและยอมรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้แล้ว ย่อมจะทำให้การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง

ในเบื้องต้น จะวินิจฉัยประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้อง

ประเด็นที่ ๑ คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเหตุผลที่เป็นสาระสำคัญโดยสรุปว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องได้กระทำไปเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มิใช่เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น หากมีการผิดพลาดประการใดเกิดขึ้น จึงไม่อาจนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ มาใช้บังคับแก่ผู้ถูกร้องได้ ฉะนั้นมติของผู้ร้องว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

พิจารณาแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ว่าบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ประกอบกับมาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้” แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ฉะนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงชอบที่จะใช้อำนาจ

เพื่อแปลความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนขึ้นได้เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีความเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมได้สิ้นสภาพไปตามรัฐธรรมนูญ ฯ และเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญใหม่ โดยถือเอาวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นการแปลความเพื่อความชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ ประกอบกับมาตรา ๒๕๒ (๑) บัญญัติว่า “ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบภายในสามสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ”

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของคำวินิจฉัยดังกล่าวของศาลรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง ดังนั้น มติของผู้ร้องจึงชอบด้วยกฎหมายและนำมาใช้กับกรณีของผู้ถูกร้องได้

ประเด็นที่ ๒ ในกรณีที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ โดยมีเหตุผลซึ่งเป็นสาระสำคัญสรุปได้ว่า ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ จนถึงมาตรา ๒๕๖ แล้ว จะเห็นว่ามิต้อยคำที่เกี่ยวข้องอยู่ ๒ คำ คือ คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” คำหนึ่ง กับคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง” อีกคำหนึ่ง สำหรับมาตรา ๒๕๕ อันเป็นบทลงโทษนั้นได้บัญญัติเฉพาะให้ใช้กับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น และเมื่อเป็นบทลงโทษจึงต้องแปลความโดยเคร่งครัดว่า มิได้หมายความขยายไปถึง “ผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง” ไปแล้วด้วย

นอกจากนี้ จากถ้อยคำเห็นได้ชัดว่า มาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายถึงบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ซึ่งไม่มีตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เหลืออยู่ เพราะบทลงโทษที่กำหนดไว้คือ “การพ้นจากตำแหน่ง” เมื่อบุคคลนั้นมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกแล้ว การให้พ้นจากตำแหน่งจึงย่อมเป็นไปไม่ได้ แม้จะมีบทลงโทษอีกประการหนึ่ง คือ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม แต่ก็ยังเป็นบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องจากโทษการให้พ้นจากตำแหน่ง” กล่าวคือ โทษที่ระบุในมาตรา ๒๕๕ กำหนดไว้ ๒ อย่างควบคู่กัน ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพราะมาตรา ๒๕๕ ใช้ถ้อยคำว่า “ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง เป็นเวลาห้าปี

นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการแรกจึงมีไม่ได้ และเมื่อมีไม่ได้ การกำหนดห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ต่อไปเป็นเวลาห้าปีที่ให้เริ่มนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการที่สอง จึงเกิดขึ้นไม่ได้เช่นกัน

พิจารณาแล้ว ก่อนที่จะวินิจฉัยว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วหรือไม่ ขอกล่าวถึงแนวความคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ ซึ่งว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ทั้งนี้ เพื่อประกอบการพิจารณาประเด็นที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในเรื่องนี้

แนวความคิดดังกล่าวมีสาระสำคัญดังจะกล่าวต่อไปนี้

ในการตรวจสอบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ ต้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งนั้น โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ รวม ๓ ครั้งคือ ครั้งที่หนึ่ง ยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สอง ยื่นในกรณีพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สาม ยื่นในกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วครบหนึ่งปี หากปรากฏจากการตรวจสอบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก็แสดงว่า ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นนั้นได้มาโดยมิชอบซึ่งจะต้องดำเนินการฟ้องต่อศาลให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน

ตามที่กล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และ ๒๕๒ ก็เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ในการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าวในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ได้บังคับให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และเพื่อให้การบังคับใช้ มาตรา ๒๕๒ ได้ผล รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงได้วางบทกำหนดโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๒๕๒

เมื่อได้ทราบแนวความคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ แล้ว จะได้พิจารณาวินิจฉัยว่ามาตรา ๒๕๕ ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งแล้วหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติไว้ดังนี้

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติไว้ดังนี้

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มาตรา ๒๕๑ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่วนมาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว โดยให้ยื่น ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่ง กรณีที่เข้ารับตำแหน่ง ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สอง กรณีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่สาม ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

ตามที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งแล้ว มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒

ปัญหามีว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งแล้ว มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ของรัฐธรรมนูญ บุคคลดังกล่าวจึงต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิดที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ และต้องรับโทษตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ การตีความเช่นนี้สอดคล้องกับแนวความคิดซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ ซึ่งมุ่งประสงค์ให้มีการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งจนถึงวันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้ การตีความดังกล่าวยังเป็นไปตามหลักกฎหมายที่ว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลเป็นของคู่กัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ ๓ การยื่นคำร้องของผู้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องยื่นคำร้องในฐานะคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยอ้างว่าคณะกรรมการ ฯ มีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน ๘ เสียง เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. สองท่านดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัทเอกชน และยังไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการหลังจากที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ภายในกำหนด ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภา กล่าวคือ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะเบสท์ ฯ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้

ลาออกจากเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด กรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างจัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ด้วย จึงต้องถือว่าบุคคลทั้งสองไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลดังกล่าวจึงไม่มีสิทธิลงนามในคำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่าผู้ดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด หากได้รับเลือกจากวุฒิสภาแล้วจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อได้ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวหรือจากการเป็นลูกจ้างภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช.

พิจารณาแล้ว ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้เลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๔* ว่า “ผู้ถูกร้องที่ ๑ (พลโท สวัสดิ์ ฯ) ได้แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ เป็นหนังสือลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ยื่นต่อ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทซึ่งลงลายมือชื่อรับทราบ เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และพลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ เปิดความยืนยันต่อศาลว่าได้รับทราบการลาออกจริง การลาออกของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ จึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันที่วุฒิสภามีมติเลือกผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องที่ ๑ มิได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ฯ จึงได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้”

กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่า คุณหญิงปรีญา ฯ (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภานั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๕๔ ว่า “ผู้ถูกร้องที่ ๒ แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ซึ่งให้การรับรองว่ารับทราบการแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งด้วยหนังสือและวาจา ตั้งแต่ประมาณวันที่ ๑ ถึง ๓ เมษายน

* คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๔ เรื่อง องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ผู้ร้อง)

๒๕๕๒ แล้ว การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทสามารถทำได้โดยแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจของบริษัทโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ และหน้าที่ในการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนและบริษัทเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ เป็นหลักทั่วไปที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ดังนั้น การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ของผู้ถูกร้องจึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ หรืออย่างช้าวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง”

โดยที่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น จึงต้องฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ ๑ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด ทั้งนี้ ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด

ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คุณหญิงปรียา ๑ ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด และเป็นลูกจ้างทำบัญชีของบริษัทดังกล่าวในวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดมาจนถึงวันที่ลาออกจากการ ป.ป.ช. นั้น

คุณหญิงปรียา ๑ ได้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงกรณีดังกล่าวว่า เมื่อวุฒิสภามีมติเลือกให้ผู้แถลงดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ผู้แถลงเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ๑ บริษัท เกษมวารมย์ ๑ และบริษัท วงศ์อมร ๑ และได้เขียนหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสามในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนห้างหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียนถอนชื่อผู้แถลง ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ๑ และบริษัท เกษมวารมย์ ๑ และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา

ส่วนกรณีลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีในแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนและในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวารมย์ ๑ ในปี ๒๕๕๒ นั้น เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบ ซึ่งได้ลงลายมือชื่อมาหลายปีแล้ว ผู้ทำบัญชีบริษัททำงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ มาให้ลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยชี้แจงว่าเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน เพราะเป็นกรรมการบริษัทระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ จึงลงลายมือชื่อไปการลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้แถลงกลับมาเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ๑ เพราะมีการจดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ๑ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๒ แล้ว

นอกจากนี้ ผู้แถลงได้อ้างหนังสือของคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นพยานประกอบคำแถลง โดยคุณหญิงวนิดา ฯ รับรองว่า ในส่วนของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ นั้น คุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและเป็นกรรมการบริษัทผู้หนึ่งได้ยืนยันว่าผู้แถลงไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ ไม่เคยได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนใดๆ การที่ผู้แถลงลงลายมือชื่อในแบบนำเสนอซองบุค และในซองบุค ฯ ปี ๒๕๕๒ ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการบริษัทนั้น เป็นการลงลายมือชื่อตามที่เคยปฏิบัติมาในปีก่อนๆ โดยเข้าใจว่าสามารถลงลายมือชื่อได้เพราะเป็นกรรมการบริษัทอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง คือ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน ๒๕๕๒

พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ตามคำชี้แจงของผู้แถลงและพยานหลักฐานว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ก่อนได้รับโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. และเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ไม่ได้เป็นลูกจ้างของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แต่อย่างใด ดังนั้น การดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของคุณหญิงปรียา ฯ จึงชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มติของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้น จึงชอบแล้ว

ประเด็นที่ ๔ ในการดำเนินการของผู้ร้องและมีมติว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งยังมีผลใช้บังคับตามมาตรา ๑๓๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นผลให้มติดังกล่าวเป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง มติของผู้ร้องที่วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงเป็นมติที่ไม่ชอบและไม่มีผลบังคับ

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ”

จะเห็นได้ว่า ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับเป็นการชั่วคราว กล่าวคือ ระเบียบดังกล่าวใช้บังคับได้จนถึงวันที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีผลใช้บังคับ โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ระเบียบดังกล่าวจึงสิ้นผลบังคับในวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังมีผลบังคับอยู่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้บรรดา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับยังคงใช้บังคับต่อไป” นั้น เห็นว่า มาตรา ๑๓๐ ไม่อาจใช้บังคับแก่ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ระเบียบดังกล่าวให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ ดังนั้น จึงต้องตีความมาตรา ๑๓๐ ไปในทางที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง กล่าวคือ ต้องตีความว่า ระเบียบที่กำหนดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๑๓๐ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ

จะได้พิจารณาวินิจฉัยประเด็นตามคำร้องของผู้ร้อง

ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่

ผู้ร้องกล่าวหาว่า ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินและหนี้สินดังต่อไปนี้

๑. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินของผู้ถูกร้องจำนวน ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ยอดเงิน ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท

๒. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่นของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้องจำนวน ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ยอดเงิน ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ รวมทั้งสิ้น ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท

๓. เงินฝากในธนาคารพาณิชย์ของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๑ บัญชี คือ บัญชีออมทรัพย์ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขาจตุรเมือง เลขที่ ๐๕๘ - ๑ - ๑๐๐๘๗ - ๐ ชื่อบัญชี นายเฉลิมชัย มหากิจศิริ จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท

๔. ที่ดินของผู้ถูกร้อง จำนวน ๕ แปลง เนื้อที่รวม ๗๑ ไร่ ๑๐ $\frac{๔}{๑๐}$ ตารางวา

๕. ที่ดินของนางสุวิมล มหากิจศิริ จำนวน ๒๕ แปลง เนื้อที่รวม ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา

๖. ที่ดินของนายเฉลิมชัย มหากิจศิริ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่รวม ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๗. รถยนต์ของนายประยุทธ มหากิจศิริ จำนวน ๓ คัน

๘. บ้านพักอาศัยของนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง จำนวน ๑ หลัง คือ บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ รายละเอียดของทรัพย์สินทั้ง ๘ รายการดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวไว้แล้วในความเป็นมาของเรื่องนี้ (ดูคำวินิจฉัยนี้หน้า ๒๕๕ - ๓๐๔)

ผู้ถูกร้องรับว่า ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่ผู้ร้องกล่าวหา แต่ต่อสู้ว่าไม่ได้ตั้งใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยให้เหตุผลดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

ในเบื้องต้น จะพิจารณาคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีความหมายอย่างไร แต่ก่อนที่จะอธิบายความหมายดังกล่าว ขอกกล่าวถึงแนวความคิดและหลักการซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ ซึ่งว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อประกอบการพิจารณาความหมายของถ้อยคำดังกล่าว ดังนี้

แนวความคิดดังกล่าวมีว่า ในการตรวจสอบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งหรือไม่ จะต้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้นั้น ในระหว่างดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบดังกล่าว จะต้องให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๓ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี หากในการตรวจสอบพบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ก็แสดงว่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นนั้น ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งจะต้องดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน

ตามที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ก็เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ในการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีดังกล่าวในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ จึงบัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีดังกล่าวแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชี ฯ ทั้งสามครั้ง และเพื่อให้การบังคับใช้บทบัญญัติ มาตรา ๒๕๒ ได้ผลดี มาตรา ๒๕๕ จึงได้วางบทกำหนดโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

การตรวจสอบเบื้องต้นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม ว่า “ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

ดังนั้น ความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะหากทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งต่อคณะกรรมการดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือไม่ได้อยู่จริง การตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะไม่ได้ผล และหากไม่มีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐภายใต้หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ ก็จะล้มเหลว

ฉะนั้น การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ได้วางบทกำหนดโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือที่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ อย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ภายในเวลาที่

รัฐธรรมนูญกำหนดโดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นและโดยถูกต้อง ดังนั้น คำว่า “จงใจ” ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง จึงหมายถึง เจตนาธรรมดาหรือเจตนาตามความหมายทั่วไป ฉะนั้น เพียงผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ รู้ว่า ตนมีทรัพย์สินหรือหนี้สินใดแล้วไม่แสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น ก็ถือว่าเป็นการกระทำด้วยความจงใจแล้ว คำว่า “เจตนา” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงมิใช่ “เจตนาพิเศษ” ดังที่ผู้ร้องยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เพราะในขั้นตอนแรกนั้น การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม* หลังจากนั้น จึงจะตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ยื่นบัญชี ฯ ที่ยื่นกรณีพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจพบว่า ผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่

เมื่อได้ทราบความหมายของคำว่า “จงใจ” แล้ว จะได้วินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่ โดยแยกพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป ดังนี้

๑. กรณีไม่แสดงรายการเงินฝากของผู้ถูกร้องในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง

ผู้ถูกร้องอ้างว่า ที่ไม่แจ้งรายการเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็เพราะผู้ถูกร้องเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารต่างๆ หลายธนาคาร และบัญชีเงินฝากดังกล่าวแทบจะไม่เคลื่อนไหว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบัญชีดังกล่าวไม่ได้เปิดไว้เพื่อใช้หมุนเวียนเกี่ยวกับธุรกิจของผู้ถูกร้องโดยตรง แต่เป็นการเปิดบัญชีไว้เพื่อช่วยเหลือเพิ่มยอดเงินฝากให้กับธนาคารต่างๆ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากการที่บัญชีเงินฝากดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีกับธนาคารดังกล่าวโดยมีวงเงินไม่ถึง ๑๐ ล้านบาท และกระทำโดยเปิดเผย สามารถตรวจสอบได้จากธนาคารเหล่านั้น นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องได้เปิดบัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ เลขที่ ๑๐๑ - ๔ - ๕๑๓๔๒ - ๖ จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท บัญชีดังกล่าวใช้ในการดำเนินธุรกิจที่ผู้ถูกร้องใช้อยู่เป็นประจำ เมื่อมี

* รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

กฎหมายให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ถูกร้องก็ยื่นบัญชีแสดงรายการเงินฝากดังกล่าว โดยไม่ปิดบัง เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีต่างๆ ที่ไม่ได้ยื่นแสดงแยกเป็นรายบัญชีแล้วจะมีจำนวนน้อยมาก หากผู้ถูกร้องมีความประสงค์จะปกปิดเพื่อให้ได้ประโยชน์ย่อมจะหาทางปกปิดบัญชีเงินฝากที่มีจำนวนเงินมากกว่า ประการสำคัญ ผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นที่จะปกปิดบัญชีที่จำนวนเงินไม่เคลื่อนไหว เช่นบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขานุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เลขที่ ๐๐๗ - ๑ - ๐๒๐๔๕ - ๗ ซึ่งมีจำนวนเงินอยู่ในบัญชีเพียง ๘,๐๑๑.๘๘ บาท

ในเรื่องนี้นางสุวิมล มหากิจศิริ พยานของผู้ถูกร้องได้เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญตอบคำถามค้านของนายกล้านรงค์ จันทิก ผู้แทนผู้ร้องเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องว่า “บัญชีของเขาเขาต้องรู้แน่นอน เพราะเขาเป็นคนฝาก” คำเบิกความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พยานซึ่งเป็นภรรยาผู้ถูกร้องเชื่อว่าผู้ถูกร้องรู้ว่าตนมีเงินในบัญชีเงินฝากที่มีชื่อผู้ถูกร้องเป็นผู้ฝาก

พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ฝากเงินในบัญชีเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินจำนวน ๕ บัญชี และเป็นเจ้าของตัวสัญญาใช้เงินมีมูลค่าทั้งสิ้น ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท ผู้ถูกร้องยอมรับว่า ตนมีทรัพย์สินดังกล่าว แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินเหล่านั้นไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบที่ยื่นต่อผู้ร้อง ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวต่อผู้ร้อง

๒. กรณีไม่แสดงรายการที่ดินของผู้ถูกร้องในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า คู่สมรสของตนเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินของตน จำนวน ๕ แปลง ที่มิได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องและเป็นผู้เก็บรักษาเอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าว เนื่องจากตนมิได้ดำเนินการมาแต่ต้นจึงไม่ทราบในขณะที่รวบรวมรายการทรัพย์สินเพื่อจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลงนี้ ผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์และในขณะนั้นผู้ถูกร้องก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๕ แปลง อีกทั้งคู่สมรสก็ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

พิจารณาแล้ว ที่ดินทั้ง ๕ แปลงนี้ เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ถูกร้อง จึงเป็นไปไม่ได้ที่ผู้ถูกร้องจะไม่ว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าว เพราะแม้ว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องจะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าวมาตั้งแต่ต้นก็ตาม แต่การรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อขายที่ดิน ผู้โอนและผู้รับโอนกรรมสิทธิ์จะต้องไปทำนิติกรรมและจดทะเบียนการโอนกรรมสิทธิ์ ณ สำนักงานทะเบียนที่ดิน

ถ้าผู้ร้องไม่อาจไปดำเนินการด้วยตนเองได้ ก็จะต้องทำหนังสือมอบอำนาจให้ผู้แทนไปดำเนินการ ในกรณีเช่นว่านี้ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้ว่า ตนเองมีที่ดินดังกล่าวแม้จะมีได้ไปทำนิติกรรมโอนกรรมสิทธิ์ด้วยตนเองก็ตาม

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่รู้ว่าตนเองเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าวยอมรับฟังไม่ได้ การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการที่ดินจำนวน ๕ แปลง ไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ทั้งๆ ที่ผู้ถูกร้องรู้ว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินเหล่านั้น จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นแสดงรายการที่ดินดังกล่าวต่อผู้ร้อง

๓. กรณีไม่แสดงรายการรถยนต์ จำนวน ๓ คัน ของผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า รถยนต์ของตนจำนวน ๓ คัน ที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องเป็นรถยนต์เก่าที่ตนใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันไม่ใช่แล้ว แต่ได้เก็บรักษาไว้เป็นที่ระลึก จึงลืมแจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ได้แก่ รถยนต์เก่า จำนวน ๓ คัน ดังกล่าว น่าจะเกิดจากความหลงลืมของผู้ถูกร้อง จึงฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. กรณีไม่แสดงรายการเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรส และเงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ผู้ถูกร้องเบิกความต่อศาลว่า ตนได้บอกกับนางสุวิมล มหากิจศิริ กลุ่มสมรสว่าการเป็นสมาชิกวุฒิสภาจะต้องยื่นแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อผู้ร้อง เพราะฉะนั้นขอให้รวบรวมหลักฐานเอกสารทรัพย์สินที่มีอยู่เพื่อผู้ถูกร้องจะได้ยื่นต่อผู้ร้องต่อไป ซึ่งนางสุวิมล ฯ ก็ได้รวบรวมรายการทรัพย์สินที่มีอยู่ให้ผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งแก่ผู้ร้อง แต่ก็ยังมีทรัพย์สินบางส่วนที่ภรรยาของตนไม่ได้แจ้งให้ตนทราบ ตนเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อภรรยาไม่บอกทรัพย์สินที่ยังมีอยู่ ผู้ถูกร้องก็ไม่มีปัญญาที่จะเห็นจากภรรยาได้ เพราะผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสให้เกียรติซึ่งกันและกัน และผู้ถูกร้องไม่ต้องการที่จะมีปัญหา เมื่อภรรยาให้รายการทรัพย์สินมาก็ยื่นไปให้ผู้ร้องว่ามีเท่านั้น

ผู้ถูกร้องได้ตอบคำถามของทนายความผู้ถูกร้องว่า เกี่ยวกับที่ดิน ๒๑ แปลงของภรรยาที่ไม่ได้แจ้งผู้ร้องว่า ตนไม่ทราบถึงที่ดินดังกล่าว เพราะภรรยาของตนก็มีสิทธิซื้อที่ดินโดยไม่ต้องแจ้งให้ตนทราบ ผู้ถูกร้องก็จนปัญญา เพราะการยื่นแสดงทรัพย์สินต่อผู้ร้องจะต้องมีหลักฐาน จะไปคิดเอาเองไม่ได้

ส่วนเงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แจ้งผู้ร้องนั้น ผู้ถูกร้องได้ตอบคำถามของ ทนายความของตนว่าไม่ทราบ เพราะไม่มีอำนาจที่จะเซ็นชื่อในบัญชีเงินฝากนั้น

นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้องได้เบิกความในฐานะพยานผู้ถูกร้องว่า โฉนดที่ดิน และบัญชีเงินฝากของตนที่มีอยู่นั้น เป็นเงินที่ตนสะสมไว้ให้ลูกๆ ในอนาคต พยานจึงไม่อยากบอกให้ ผู้ถูกร้องทราบ โดยให้เหตุผลว่า หลังจากที่แต่งงานแล้ว มารดาของพยานสอนว่าไม่ควรเชื่อผู้ชาย เต็มที่ จึงควรเก็บทรัพย์สินสมบัติไว้ส่วนหนึ่งไม่ให้สามีรู้ มารดาของพยานได้ให้เงินมาก่อนหนึ่ง หลังจากแต่งงานแล้ว พยานจึงเอาเงินดังกล่าวไปฝากธนาคารเพื่อสะสมดอกเบี้ยทบไปเรื่อยๆ เพื่อที่จะ เลี้ยงดูตัวเองหรือให้แก่ลูกเพื่อว่าถ้าในอนาคตมีปัญหาแล้วก็ไม่ต้องเดือดร้อนพยานพยายามทำตาม ที่ มารดาสั่งสอนมาจนถึงทุกวันนี้ และพยายามสะสมให้มากขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ไม่ให้ผู้ถูกร้องทราบ เพราะพยานเชื่อแน่ว่า ผู้ถูกร้องทำธุรกิจการค้า ถ้าทราบว่า พยานมีเงินเหลือแยะก็จะต้องขอยืม เพื่อไปลงทุน พยานไม่ต้องการนำเงินทุกบาททุกสตางค์ไปเสี่ยงกับธุรกิจ เพราะว่าเป็นสิ่งไม่แน่นอน พยานไม่ต้องการให้เกิดความไม่แน่นอนกับครอบครัว ในกรณีที่ผู้ถูกร้อง ทำธุรกิจพลาดพลั้งไป จึงแอบซ่อนเงินนี้ไว้ให้ลูกๆ หลานๆ ได้เรียนจบ มีอนาคตดีมีฐานะที่จะ ทำอะไรต่อไปของเขารเองได้ ด้วยเหตุนี้ พยานจึงไม่บอกบัญชีเงินฝากทุกบัญชีแก่ผู้ถูกร้อง

พยานได้ตอบคำถามของทนายผู้ถูกร้องเกี่ยวกับที่ดิน ๒๑ แปลงว่า ที่ดินดังกล่าว บางโฉนด ได้มาทางมรดกนานแล้ว บางโฉนดก็ไม่ได้อยู่ที่พยาน บางโฉนดก็ซื้อมานานแล้วก็ลืมนำไป บางโฉนด ในช่วงเวลานั้นก็หาหลักฐานไม่พบ เมื่อหาพบเท่าใดก็แจ้งไปเท่านั้น และเนื่องจากเป็นที่ดินที่สะสม ไว้ให้ลูกหลาน จึงมิได้ค้นหาอย่างจริงจัง

พิจารณาแล้ว จากคำเบิกความของผู้ถูกร้องและคู่สมรสดังกล่าวข้างต้น ฟังข้อเท็จจริงได้ว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งรายการเงินฝากในธนาคารในชื่อของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในส่วนที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีที่ยื่นต่อผู้ร้องให้ผู้ถูกร้องทราบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่า มีทรัพย์สินของ ภรรยาและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนอกเหนือจากที่ได้ยื่นต่อผู้ร้อง ด้วยเหตุนี้จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้อง มิได้จงใจไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่แสดง รายการทรัพย์สินของตนที่มีอยู่ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์และตัวสัญญาใช้เงินเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๖,๘๘๕,๒๕๐.๕๕ บาท
- (๒) ที่ดินของผู้ถูกร้อง จำนวน ๕ แปลง

ฉะนั้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ประเด็นที่ ๒ ในกรณีที่ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่วันที่เมื่อใด และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่เมื่อใด

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

จะเห็นได้ว่า การพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง มี ๒ กรณี คือ

(๑) กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ กรณีนี้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งในวันที่ครบกำหนดที่ต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ และผู้นั้นต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

(๒) กรณีจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีนี้รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวและต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

สำหรับกรณีตาม (๑) ไม่มีปัญหาในการนับเวลาห้าปีที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เพราะมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ กล่าวคือ ผู้นั้นต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ห้าปีนับแต่วันที่ครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

แต่สำหรับกรณีตาม (๒) คือกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น มีปัญหาในการตีความดังนี้

ก. ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังคงดำรงตำแหน่งอยู่จนถึงวันที่ตรวจพบว่าผู้นั้นจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีนี้การพ้นจากตำแหน่งก็ถือเอาวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าวได้ คือ วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบ

ข. ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่าผู้นั้นจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ มีปัญหาว่า การต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีจะนับตั้งแต่วันที่ใด คือวันที่พ้นจากตำแหน่งก่อนวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าว (ในกรณีที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นไปก่อน) หรือวันที่ตรวจพบการกระทำนั้น (ในกรณีที่ผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ตรวจพบ) ผู้ทำคำวินิจฉัยเห็นว่า ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง น่าจะหมายถึงการพ้นจากตำแหน่งที่เป็นโทษ ดังนั้น หากนับเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งที่มีโทษการลงโทษน่าจะไม่ต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งไม่สมเหตุสมผล (rational) เพราะจะทำให้ระยะเวลาที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองลักลั่นกันระหว่างผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าวกับผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งตลอดมาจนถึงวันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าว ดังนั้น ถ้าจะตีความให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญก็น่าจะตีความว่า ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่จะตรวจพบว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ฯ สภาพไม่เปิดช่องให้ลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งได้ ก็คงมีเพียงโทษที่เป็นส่วนควบ คือการต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ก็ต้องนับเวลาห้าปีนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว

ดังนั้น ในประเด็นนี้ ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงเห็นว่า เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนที่จะตรวจพบว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงไม่มีกรณีที่ต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ คงมีแต่กรณีที่ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว

ฉะนั้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ศาสตราจารย์ ดร. อิศระ นิติกันต์ประกาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายอรรถ หวังอ้อมกลาง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม ๔ รายการ ที่ไม่ได้แจ้งมี ๓ รายการ ผู้ร้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ๑ ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีว่า บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ ผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจและไม่ได้เก็บบัญชีไว้เอง อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่า มียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ๑ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเงินฝากเท่าที่จำได้จริง และเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น บัญชีเงินฝากของคู่สมรส เนื่องจากคู่สมรสผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะคู่สมรสมีธุรกิจเป็นของตนเอง มีบัญชีเงินฝากไว้ เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว บัญชีเงินฝากของบุตร ๑ เป็นบัญชีที่คู่สมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และคู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ๑ ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป กรณีที่ดินของคู่สมรสและบุตร ๑ คู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้อง ไม่ทราบว่า คู่สมรส และบุตร ๑ มีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตร ๑ มิได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ๑ กรณีรถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้

แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมแจ้งไว้ในบัญชี ฯ กรณีบ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรส
ในบัญชี ฯ ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัทที่ทำงานของกลุ่มสมรส ไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องก็มีที่พักอาศัย
อยู่ในสถานทีนั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘
ถนนบางนา-ตราด กม. ๑๕ ตำบลโผลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ทรัพย์สินบางรายการมีมูลค่าไม่มากนัก ผู้ร้องพิจารณาแล้ว เห็นว่า ไม่สนใจแจ้งบัญชีทรัพย์สิน ฯ
เป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้ง แต่สำหรับกรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน
๑ ฉบับ กรณีเงินของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ กรณีที่ดิน
ของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง เห็นว่า เป็นทรัพย์สินที่มีราคา และมีเงินฝากเป็นจำนวนมาก เชื่อว่า ผู้ถูกร้อง
ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินไม่ครบถ้วน จึงเป็น
การจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ร้องได้มีมติ
เป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ
หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้อง
ส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชี ฯ ในภายหลัง ไม่เป็นผลลบถึงการจงใจ
ยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้ และ
เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๑. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด
ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำ
ดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงให้
รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

ผู้ถูกร้องชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ไม่สามารถนำมาใช้กับ
กรณีของผู้ถูกร้องได้ การยื่นบัญชี ฯ ขณะเข้ารับตำแหน่งต่อเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน
๒๕๔๐ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมาพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ
ดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชี ฯ ของสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ
พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้อง จึงไม่อาจถือว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ
ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๕๕

ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ถือได้ว่าเป็นวันเริ่มต้นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่ และจะใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กรณีผู้ร้องให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามแบบบัญชี ฯ ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ฯ ในวันที่ ๗ เดือนเดียวกัน เป็นการยื่นก่อนที่จะมีระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จึงไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งจะลงโทษผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองในขณะนั้น ตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ มีบทบัญญัติข้อหนึ่งข้อความทำนองเดียวกันว่า ให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าไม่ใช่กับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว แม้กรณีตามรัฐธรรมนูญจะห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีด้วยก็ตาม ก็เป็นบทลงโทษที่ควบคู่กัน ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วก่อนดำเนินการสอบสวน จึงลงโทษให้ออกจากตำแหน่งไม่ได้ เมื่อไม่เข้าตามเงื่อนไขข้อแรกก็ไม่อาจห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีกำหนดระยะเวลาซึ่งเป็นโทษต่อเนื่องได้ เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๖ กล่าวคือ หากพบว่าผู้ถูกร้องรั่วรัวผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินการต่อไป

การจงใจไม่ยื่นบัญชีหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่จะเข้าตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๔ นั้น การกระทำที่จะถือเป็นความผิดการ “จงใจ” จะต้องมีการกระทำโดยเจตนา กล่าวคือ ต้องกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำได้ประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลของการกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง มิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกเท่านั้น กรณีผู้ถูกร้องจะต้องได้ความว่า การจงใจนั้นประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลอะไรบ้าง สำหรับกรณีจงใจปกปิดข้อเท็จจริงนั้น จะต้องมิมูลเหตุจงใจว่า

เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการปกปิดข้อเท็จจริงหรือไม่ ทั้งนี้ พิจารณาจากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘

องค์ประกอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ครบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องในฐานะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และหลังจากได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. คุณหญิงปรีญา ฯ ก็ไม่ได้ลาออกภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก กรณีถือว่าคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. องค์ประกอบของผู้ร้องจึงไม่ครบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ การปฏิบัติหน้าที่ของคุณหญิงปรีญา ฯ จึงไม่ชอบมิติเกี่ยวกับผู้ร้อง ในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ใช้ไม่ได้ และจะอ้างพระราชบัญญัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ก็ไม่ได้ เพราะผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบกล่าวคือไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงข้อกล่าวหาและไม่ให้แก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติวินิจฉัยตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ จึงไม่ชอบและไม่เป็นธรรม ผู้ร้องเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเกินกว่ากำหนดเวลาที่กำหนดไว้ตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ กล่าวคือ จะต้องกระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ ผู้ร้องไม่เสนอคำร้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องเคยวินิจฉัยกรณีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ตำแหน่งในขณะนั้น) ในประเด็นว่าการจงใจหรือไม่ ต้องเป็นการจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ นายชวน ฯ และนายบัญญัติ ฯ ไม่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จึงไม่ถือว่าจงใจปกปิดตามกฎหมาย กรณีผู้ถูกร้องข้อเท็จจริงมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน เพียงบกพร่องไม่แสดงรายการ ไม่ได้ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ผู้ถูกร้องได้ทรัพย์สินมาโดยสุจริต ผู้ร้องกลับวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การวินิจฉัยของผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานเดียวกัน ไม่มีความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

สำหรับปัญหาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก ตัวสัญญาใช้เงินและที่ดินของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจ มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทต้องดูแลอยู่หลายบริษัทที่เปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชีก็เพื่อความสะดวก แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบ ถือว่ามีจำนวนเงินฝากไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เปิดบัญชีเพื่อเพิ่มวงเงินให้กับธนาคารมีเพียงบัญชีเดียวที่มีการเคลื่อนไหวเป็นเชิงธุรกิจ ตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๕๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีจำนวนเงินไม่มาก และผู้ร้องจำไม่ได้ว่ามีตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าว เพราะไม่ได้เก็บรักษาเอง และอยู่ในระหว่างตรวจสอบข้อเท็จจริง สำหรับที่ดินนั้น คู่สมรสผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ผู้ถูกร้องไม่ได้ทำเอง แต่มอบให้ผู้อื่นทำแทน ที่ดินแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องได้ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด ได้เปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไปแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๓๑

เกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก ตัวสัญญาใช้เงิน และที่ดินของคู่สมรส บัญชีเงินฝาก เป็นบัญชีส่วนตัวของคู่สมรส ไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชี ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเพียงเล็กน้อย ๑ บัญชี เงินฝากทั้งหมดทุกบัญชีผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น ไม่มีส่วนร่วมฝากหรือถอน ตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ฉบับหนึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และอีกฉบับหนึ่งเป็นของบริษัทเงินทุน คาเชย์ ทรัสต์ จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) ผู้ถูกร้องก็ไม่เคยทราบ สำหรับที่ดินไม่ว่าจะเป็นที่ดินของผู้ถูกร้อง และที่ดินของคู่สมรส คู่สมรสดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ไว้เอง ผู้ถูกร้อง และคู่สมรสมีบ้าน ๒ หลัง และที่ทำงานหลายแห่ง คู่สมรสจึงเก็บเอกสารไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยตรวจสอบ หรือรวบรวมเอกสาร ผู้ถูกร้องแจ้งว่า มีที่ดิน ๑๕ แปลง เท่าที่คู่สมรสแจ้งให้ทราบ ที่ดินทั้ง ๒๑ แปลงได้มาก่อนผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ได้หลีกเลี่ยงกฎหมาย เป็นความพลั้งเผลอที่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องก็ได้ดำเนินการแก้ไขแล้ว สำหรับทรัพย์สินของคู่สมรสนั้น ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสต่างประกอบธุรกิจและมีรายได้แยกต่างหากจากกัน ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ว่า คู่สมรสมีบัญชีเงินฝาก และทรัพย์สินมีมูลค่ามากน้อยเพียงใด ทรัพย์สินที่เป็นที่ดินของผู้ถูกร้องและของคู่สมรสทั้งหมดมีอยู่ก่อนที่ผู้ร้องจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา ทำมาหาได้มาโดยสุจริต ไม่มีเหตุที่ผู้ถูกร้องจะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งต่อผู้ร้อง การยื่นบัญชี ฯ ไม่มีเอกสารที่เป็นเท็จหรือทำเอกสารขึ้นใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้อง

ได้ประโยชน์ และไม่ทำให้รัฐได้รับความเสียหาย ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการ และการกรอกข้อความ ในแบบบัญชี ฯ เป็นเพียงความบกพร่องในการกรอกแบบบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องเคยสอบถามเจ้าหน้าที่ของ ผู้ร้องว่า จะต้องดำเนินการอะไรเพิ่มเติมบ้าง ก็ได้รับแจ้งว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจยื่นบัญชี ฯ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของกลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้กลุ่มสมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจ นำเอาเจตนาของกลุ่มสมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เป็นเรื่องที่อยู่ ในใจของแต่ละบุคคล จะนำมาบังคับว่า ผู้ถูกร้องจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบไม่ได้

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้แก่ พลโท สวัสดิ์ ฯ และ คุณหญิงปรียา ฯ พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงว่า หลังจากได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้บอกด้วยวาจาและยื่นหนังสือขอลาออกจากกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุลจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ ลงลายมือรับทราบการลาออก เมื่อวันที่ ๒๗ เดือนเดียวกัน คุณหญิงปรียา ฯ ชี้แจงกรณีดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ บริษัท เกษมวนารมย์ ฯ และบริษัท วงศ์อมร ฯ ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัททั้งสาม ในวันเดียวกัน นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานครรับจดทะเบียนแก้ไขเพิ่มเติมรายการ ในทะเบียนลอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อมรเกษม ฯ และบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ แล้ว และได้ออกหนังสือรับรองให้ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ภายในระยะสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา หลังจากนั้นก็ไม่เคยมีมติที่ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นให้ผู้ชี้แจงกลับเป็น กรรมการบริษัทอีก ที่ผู้ถูกร้องอ้างในคำชี้แจงที่ยื่นต่อศาลว่า เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุลและบัญชี กำไรขาดทุน และผู้ทำบัญชีในแบบส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ในปี ๒๕๔๒ นั้น เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบ ซึ่งได้ทำเช่นนี้ มาหลายปีแล้ว เป็นงบดุลปี ๒๕๔๒ อยู่ในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกันคือ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ๒๕๔๒ ที่ผู้ชี้แจงยังเป็นกรรมการ บริษัทอยู่ จึงสามารถลงลายมือรับรองในงบดุลปี ๒๕๔๒ ได้ แต่ไม่ทำให้กลับมาในฐานะเป็นกรรมการ บริษัทอีก ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การที่ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่ง งบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัทในงบดุล งบกำไรขาดทุน และกำไรสะสมของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๔๒ นั้น แสดงว่า ผู้ชี้แจงยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างบริษัท ฯ อยู่

ความจริงผู้ชี้แจงไม่ได้ทำในฐานะลูกจ้างของบริษัท ฯ เป็นการรับรองบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น ทำเช่นนี้มาหลายปีแล้วก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ผู้ชี้แจงไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี ไม่สามารถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของบริษัทได้ ไม่เคยเป็นลูกจ้างและได้รับค่าจ้างจากบริษัท ฯ เกี่ยวกับบริษัท วงศ์อมร ฯ นั้น ผู้ชี้แจงได้บอกด้วยวาจาและมีหนังสือขอลาออกต่อคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท หลังจากนั้นก็ได้ติดตามดูว่าคุณหญิงวนิดา ฯ ได้ดำเนินการทางทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ แล้วหรือไม่ ต่อมาเมื่อมีข่าวหนังสือพิมพ์เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ว่า ผู้ชี้แจงยังมีชื่อเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ ได้สอบถามคุณหญิงวนิดา ฯ ก็ได้ความว่า เมื่อได้รับแจ้งการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วได้ให้คนไปถอนชื่อ แต่ไม่ได้ติดตามเรื่อง และรับว่าจะดำเนินการให้ ผู้ชี้แจงเห็นว่าการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทนั้น เพียงแต่แสดงเจตนาลาออกไม่ว่าจะด้วยวาจา หรือด้วยหนังสือต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทก็มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายแล้ว ผู้ชี้แจงได้อ้างหนังสือคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ประกอบคำชี้แจง ซึ่งตามหนังสือดังกล่าวมีข้อความทำนองเดียวกันกับคำชี้แจงของคุณหญิงปรีญา ฯ ผู้ชี้แจงไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง

ในชั้นพิจารณาผู้ร้องแถลงว่า การยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งของผู้ถูกร้อง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ ตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทขณะปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. บุคคลทั้งสองมีคุณสมบัติครบถ้วน นางน้ำทิพย์ พันไพศาล พยานก็เบิกความว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ที่มีความเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินเป็นเพียงความเห็นระดับเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. การชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมาย ถือว่าได้ชี้แจงต่อผู้ร้องซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ การพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ใดจงใจหรือไม่นั้นพิจารณาจากข้อเท็จจริงแต่ละเรื่องไป

ในชั้นพิจารณาผู้ถูกร้องแถลงว่า ขอยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และแถลงเพิ่มเติมว่า ผู้ร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรมมีตำแหน่งสำคัญในบริษัท ฯ ทำธุรกิจทั้งในและต่างประเทศมีเงินลงทุนหลายหมื่นล้านบาท ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศไทย ได้บำเพ็ญกุศลเพื่อประโยชน์สาธารณะจำนวนมาก ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. แต่ไม่เคยได้รับการติดต่อ

กลับมา ต่อมาได้ทราบจากสื่อมวลชนว่า ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ โดยจงใจปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ร้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาและนำพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงด้วย ไม่ได้ให้โอกาสเหมือนบุคคลอื่น สักส่วนของจำนวนทรัพย์สิน (บัญชีเงินฝาก) ที่ไม่ได้แจ้งกับยอดรวม ทรัพย์สินมีจำนวนน้อยและไม่มีการเคลื่อนไหวทางบัญชี แม้ผู้ถูกร้องจะไม่ยื่นบัญชี ฯ ผู้ร้องก็สามารถ ตรวจสอบได้ ผู้ถูกร้องได้ทรัพย์สินมาก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีใครได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ เหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่ามีทรัพย์สินอยู่ บางส่วนคู่สมรสไม่บอก คู่สมรสเก็บเอกสารไว้ทั้งหมด ผู้ถูกร้องเกรงใจคู่สมรส ไม่กล้าเปิดเผยความจริงจากคู่สมรส ได้แจ้งบัญชี ฯ ตามที่คู่สมรสบอก และบางส่วนเก็บรวบรวมไม่ทันเพราะมีเวลาน้อย ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้องก็เบิกความทำนองเดียวกันกับคำแถลง ของผู้ถูกร้องและเบิกความต่อไปว่า ที่ปกปิดไม่บอกว่ามีทรัพย์สินอะไรอยู่บ้างนั้น เพื่ออนาคตของลูกๆ หากผู้ถูกร้องทราบอาจขอยืมเงินไปลงทุนซึ่งมีความเสี่ยง สำหรับบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชีนั้น พยาน ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวและลืมไปบ้าง พยานเก็บโฉนดที่ดินไว้เองทั้งหมด บัญชีเงินฝากผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง แต่อาจหลงลืมมาอยู่กับพยานบ้าง

ผู้ถูกร้องแถลงปิดคดีด้วยวาจามีข้อความทำนองเดียวกันกับที่ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ร้อง และมีอีกข้อหนึ่งที่อ้างว่า ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังมีผลใช้บังคับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ

ผู้ร้องแถลงปิดคดีด้วยวาจาว่า เกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก ผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อเพื่อประโยชน์ ในการเบิกถอนเงิน บัญชีเงินฝากกระแสรายวันจะต้องแจ้งรายการเคลื่อนไหวสรุยอดเงินบัญชี ให้ทราบทุกเดือน สมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากผู้ถูกร้อง คู่สมรสไม่ได้เก็บรักษา ผู้ถูกร้องเก็บรักษาไว้เอง ตามข้อเท็จจริงผู้ถูกร้องต้องทราบว่า มีบัญชีเงินฝากประเภทใดบ้าง มีบัญชีอยู่จำนวนเท่าใด จำนวน บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินในบัญชีมีมากเมื่อเปรียบเทียบกับเฉพาะเงินฝากคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของเงินที่ฝาก หากผู้ถูกร้องตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ให้ถูกต้องตามที่มืออยู่ก็สามารถทำได้

เกี่ยวกับที่ดิน ปรากฏตามหลักฐานว่าที่ดินทุกแปลง ผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อขาย ผู้ถูกร้อง จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเอง บางแปลงผู้ถูกร้องไม่ทำเองแต่ก็ต้องลงลายมือชื่อมอบอำนาจให้ผู้อื่น ทำแทน ผู้ถูกร้องต้องเสียภาษีประจำปี ผู้ถูกร้องต้องทราบว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินกี่แปลง จะอ้างว่า คู่สมรสเก็บเอกสารสิทธิไว้ตนจึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่ามีที่ดินอยู่หรือไม่ จำนวนกี่แปลง นั้น ฟังไม่ขึ้น

เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องและผู้สมรสประกอบธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่าง ๆ ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นรายใหญ่อยู่ไม่น้อยกว่าหกบริษัท กลุ่มสมรสเป็นกรรมการบริหารอยู่สองบริษัท ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจมานานจากประสบการณ์เชื่อว่า ผู้ถูกร้องน่าจะรู้ว่า กลุ่มสมรสมีรายได้และมีเงินฝากอยู่จำนวนมากน้อยเท่าใด และมีที่ดินกี่แปลง เงินฝากในบัญชีของกลุ่มสมรสมีอยู่เกือบสี่ร้อยล้านบาทกับที่ดินอีกจำนวนมาก เชื่อว่าผู้ถูกร้องทราบ ที่อ้างว่าไม่กล้าถามเพราะกลัวภริยานั้นไม่น่าเชื่อ

เกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายผู้ร้องแถลงว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ และผู้ถูกร้องก็ได้ยื่นตามเงื่อนไขที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแล้ว ข้อเท็จจริงอย่างเดียวกันนี้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓

ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ นั้น พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ผ่านการสรรหาได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา ก่อนเสนอโปรดเกล้า ฯ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินการส่งแบบหนังสือแสดงรายการรับรองว่าไม่มีลักษณะต้องห้าม หรือประกอบวิชาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ประกอบมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรอง กรณีของผู้ร้องได้ผ่านขั้นตอนและกระบวนการโดยชอบ และพระมหากษัตริย์ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ประธานกรรมการและกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งหมดเรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ องค์กรประกอบของผู้ร้องจึงครบตามมาตรา ๒๕๓ ถัดต่อมา กรรมการ ป.ป.ช. คนใดคนหนึ่งต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ที่เหลืออยู่ก็ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ตามนัยมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง อย่างไรก็ดี กรณีที่มีการกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง ผู้มีอำนาจชี้ขาดคือศาลรัฐธรรมนูญ ตราบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่วินิจฉัยชี้ขาด ผู้นั้นก็ยังเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไป จนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งโดยเหตุอื่น เช่น ดายหรือลาออก ตามมาตรา ๒๖๐ และผู้ที่จะยื่นคำร้องได้ต้องเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือประธานรัฐสภาเท่านั้น ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัยได้เอง กรณีที่มีปัญหาเรื่องคุณสมบัติตามหลักกฎหมายมหาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านกระบวนการแต่งตั้งโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งโดยกฎหมาย ถือว่ามีผลสมบูรณ์จนกว่าจะมีองค์กรที่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ได้บัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๕ หลักการไม่มีผลย้อนหลังยังมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ว่า การออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังจากวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง

หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก และหลักการนี้ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระด้วย ปราบฏตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ ให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือไม่ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งด้วยโดยอนุโลม ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระเช่นเดียวกันกับกรรมการการเลือกตั้ง จึงอาจนำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้กับผู้ร้องโดยอนุโลมซึ่งหมายความว่า แม้องค์ประกอบขององค์กรจะไม่สมบูรณ์ แต่การใดที่ได้กระทำมาแล้วก่อนที่องค์กรที่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติ หรือลักษณะต้องห้ามถือว่ากระทำโดยชอบ

ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ใช้บังคับได้จนถึงวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ใช้บังคับทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงมีผลใช้บังคับถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ผู้ร้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ อย่างไรก็ดีเพื่อความเป็นธรรมผู้ร้องก็เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง และผู้ถูกร้องก็ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เมื่อผู้ร้องไม่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ ผู้ร้องก็ไม่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ

เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากนั้น ผู้ถูกร้องมีอยู่หลายบัญชี ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีเอง หลายบัญชีมีการเคลื่อนไหวทางบัญชี ที่ดินมีอยู่หลายแปลง เป็นที่ดินที่ซื้อมา บัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรสก็มีอยู่จำนวนมาก จึงเชื่อว่าทราบทั้งทรัพย์สินของตนเองและของกลุ่มสมรสว่ามีอยู่มากน้อยเท่าใด

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อยู่ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่งก็เป็นมาตรการหนึ่งเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ว่ามีหนี้สินและทรัพย์สินอยู่เท่าใด การยื่นบัญชี ฯ ทั้งสามครั้ง ก็เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบในภายหลังว่า มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นขณะดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองมากน้อยเพียงใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือรั่วหายผิดปกติหรือไม่ ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์หรือไม่

ผู้ถูกร้องแถลงปิดคดีมีข้อความทำนองเดียวกันกับที่ได้ชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ร้อง
พิจารณาแล้ว คดีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

๑. ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ หรือไม่ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มิใช่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง... (๔) สมาชิกวุฒิสภา...”

มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้...”

มาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ... (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง... ตามมาตรา ๒๕๑...”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามความหมายของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง แม้จะได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับแต่งตั้งมาก่อนที่รัฐธรรมนูญนี้จะประกาศใช้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อรัฐธรรมนูญบทเฉพาะกาลบัญญัติรับรองฐานะของผู้ถูกร้องว่ายังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ โดยวินิจฉัยว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมได้สิ้นสภาพไปตามรัฐธรรมนูญและเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยถือเอาวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อเลขาธิการวุฒิสภา

ซึ่งอยู่ในระยะเวลาภายในสามสิบวันนับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐) ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว มิใช่เป็นการยื่นบัญชี ๑ ตามพระราชบัญญัติ ๑ มาตรา ๓ ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชี ๑ ต่อประธานวุฒิสภาภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ เนื่องจากหากเป็นการยื่นบัญชีตามพระราชบัญญัติ ๑ ดังกล่าวจะต้องกระทำภายในวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๐ แต่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเกินเวลาที่กำหนด ประกอบกับแบบบัญชี ๑ ที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อผู้ร้องนั้น มีช่องลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายลงลายมือชื่อกำกับตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓

๒. ผู้ถูกร้องอยู่ในบังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้อง ไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแล้ว

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ได้วินิจฉัยตามปัญหาข้อแรกว่า แม้ผู้ถูกร้องจะได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ แต่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งได้รับแต่งตั้งมาก่อนที่รัฐธรรมนูญนี้จะประกาศใช้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ถูกร้อง จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ส่วนจะยื่นอย่างไร เมื่อใด หากยื่นแล้วมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ยื่น เมื่อเข้าสู่กระบวนการของผู้ร้อง ผู้ร้องจะดำเนินการต่อไปอย่างไรนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔ ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ๑ ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่า ผู้ถูกร้องมีเจตนาไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือไม่ ตามมาตรา ๒๕๕ เป็นการกำหนดมาตรการที่มีสภาพบังคับ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่ยื่นบัญชี ๑ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญตามมาตราต่างๆ ที่กล่าวมาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะได้พิจารณาวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงต่อไป อนึ่งตามข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า ตามมาตรา ๒๕๕ กำหนดโทษเป็นสองสถานเกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่ง และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และได้อ้างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้น พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่... ฯลฯ” ประกอบด้วย และอ้างต่อไปว่าเป็นเรื่องที่ต้อง ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๖ กล่าวคือหากเห็นว่าร้ายแรงผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก็ต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุด ดำเนินการต่อไป ทำให้เห็นว่าต้องมีตำแหน่งทางการเมือง จึงจะให้พ้นจากตำแหน่งได้ และเมื่อลงโทษ

ให้พ้นจากตำแหน่งไม่ได้ ก็ไม่อาจลงโทษตามเงื่อนไขข้อต่อมาที่ว่าห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งได้ ข้อนี้พิจารณาแล้วเห็นว่า ได้พิจารณาวินิจฉัยมาแล้วว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามเงื่อนไข และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕๒ ไม่ใช่เป็นเรื่องและผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม เป็นเรื่องและผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ และผู้ถูกร้องก็ได้ยื่นบัญชี ฯ ไว้แล้ว แต่ไม่ยื่นบัญชี ฯ ทั้งหมดทุกรายการ สำหรับโทษนั้นก็ยังมีสภาพบังคับได้ แม้ขณะลงโทษผู้ถูกร้อง จะพ้นจากตำแหน่งไปแล้วก็อาจลงโทษข้อที่มีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีกำหนดเวลาได้ มิใช่ว่า ลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งไม่ได้ ก็ไม่อาจลงโทษตามข้อหลังได้ ผู้ถูกร้องจึงอยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๓. คณะกรรมการ ป.ป.ช. บางคนขาดคุณสมบัติหรือไม่ ผู้ถูกร้องอ้างว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะพลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อรุณยา ขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม

พิจารณาแล้ว ปัญหาเกี่ยวกับ พลโท สวัสดิ์ ฯ กรณีมีปัญหาและข้อเท็จจริงเป็นอย่างเดียวกัน กับคำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๔๔ และในคดีนั้น ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้แล้วว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ต่อพลเอก เอี่ยมศักดิ์ จุละจาริตต์ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท พลเอก เอี่ยมศักดิ์ ฯ รับทราบ การแสดงเจตนาลาออกแล้ว ซึ่งอยู่ในกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ กรณี จึงไม่ต้องวินิจฉัยปัญหานี้ซ้ำอีกว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้วหรือไม่ และได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือไม่

สำหรับคุณหญิงปรียา ฯ ข้อที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ขณะดำรงตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. นั้น กรณีเกี่ยวกับบริษัท วงศ์อมร ฯ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๔๔ ว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้แสดงเจตนาลาออกทั้งด้วยวาจา และทำเป็นหนังสือยื่นต่อกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทได้รับทราบการลาออกแล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยปัญหานี้ซ้ำอีก คงมีปัญหาเฉพาะบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ กรณีบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ นั้น ได้ความจากคำชี้แจงของคุณหญิงปรียา ฯ ว่า ได้ยื่นหนังสือลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ ต่อคุณหญิงวนิดา ฯ

กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัทแล้ว และได้อ้างหนังสือของคุณหญิงวนิดา ฯ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ เป็นพยานประกอบก็ได้ความทำนองเดียวกันว่า คุณหญิงปรียา ฯ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แล้ว ตั้งแต่ประมาณวันที่ ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๕๒ นายทะเบียนจดทะเบียนดอนชื่อคุณหญิงปรียา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ คุณหญิงปรียา ฯ ไม่เคยเป็นลูกจ้าง ไม่เคยได้รับค่าจ้าง หรือได้รับค่าตอบแทนใดๆ จากบริษัทที่คุณหญิงปรียา ฯ ลงลายมือชื่อในแบบนำส่งงบดุล ฯ และในงบดุล ฯ ปี ๒๕๕๒ ในฐานะผู้ทำบัญชีและกรรมการบริษัท เพราะเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวที่เป็นกรรมการของบริษัท คือระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๒ อยู่ในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งสามารถรับรองงบดุลได้ คุณหญิงปรียา ฯ ไม่มีความรู้ทางบัญชี ไม่สามารถทำบัญชีบริษัท หลังจากนายทะเบียนดอนชื่อคุณหญิงปรียา ฯ ออกจากการเป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แล้ว ไม่เคยมีมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นให้คุณหญิงปรียา ฯ กลับไปเป็นกรรมการบริษัทดังกล่าวอีกเลย นอกจากนี้ยังมีนางน้ำทิพย์ พันไพศาล เบิกความเป็นพยานสนับสนุนอีกว่า ได้ตรวจงบดุลบัญชี และแบบนำส่งงบดุลของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ หลังจากนำส่งเอกสารดังกล่าววันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พบว่าคุณหญิงปรียา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ แล้ว ที่ลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวารมย์ ฯ ปี ๒๕๕๒ อาจเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือให้บริการทำบัญชี แต่ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท เห็นว่าพยานหลักฐานผู้ร้องมีน้ำหนัก และเหตุผลฟังได้ว่า คุณหญิงปรียา ฯ ไม่ขาดคุณสมบัติเพราะไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗

เมื่อฟังว่า พลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรียา ฯ ไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง กรณีก็ไม่ต้องวินิจฉัยว่า องค์ประกอบของผู้ร้องครบหรือไม่ และคุณหญิงปรียา ฯ ปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ชอบหรือไม่ และจะนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้หรือไม่

๔. ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังมีผลใช้บังคับอยู่หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ บัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้...”

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ แต่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงได้กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ระเบียบนี้ตามรัฐธรรมนูญให้ใช้บังคับได้จนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามรัฐธรรมนูญ กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงสิ้นผล กล่าวคือ มีผลใช้บังคับเพียงถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมายจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ ที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๓๐ บัญญัติให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ใช้บังคับ ใช้บังคับได้ต่อไปนั้นเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จึงใช้บังคับไม่ได้ อย่างไรก็ตามก็อาจมีระเบียบ ข้อบังคับ ฯ ที่ออกมาและใช้อยู่ที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป หรือเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือไปจากกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ ก็ยังมีผลใช้บังคับได้ต่อไป เมื่อวินิจฉัยว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ต้องปฏิบัติตามกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ แต่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ผู้ร้องก็ไม่ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจง และอ้างพยานเอกสารประกอบคำชี้แจง ตามกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ ฯ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๑ และการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องก็ไม่จำเป็นต้องกระทำภายในกำหนดเวลาสามสิบวันตามข้อ ๒๒ การสอบสวนและการทำคำวินิจฉัยของผู้ร้องถูกต้องตามขั้นตอนและกฎหมายแล้ว

๕. ปัญหาที่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่จะเข้าตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องอ้างทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิด เป็นผลร้าย และเป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือ การกระทำโดยเจตนาซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่ว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น” และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ก็ให้ความหมายว่า “จงใจ” หมายความว่า การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ คำว่า “จงใจ” ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือ “ปกปิด” และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๕ คำว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ” ไม่ได้อาศัยเจตนาธรรมดาต้องมีมูลเหตุจงใจ กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน และประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือร้ายวัยผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์เพื่อตนเอง หรือผู้อื่น ผู้ถูกร้องไม่ได้มีมูลเหตุจงใจในการที่ไม่แจ้งบัญชี ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงไม่เข้าตามเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ...ฯลฯ...” พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติไว้ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ต้องการให้ผู้ที่จะเข้าสู่การใช้อำนาจรัฐแสดงถึงความบริสุทธิ์ และโปร่งใส เพื่อพิจารณาประกอบมาตรา ๒๕๒ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ (๑) ในกรณีที่เป็นกรณีสืบตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นกรณีสืบตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง (๓) จะเห็นได้ว่า การยื่นบัญชี ฯ ต้องทำโดยรีบด่วน ทำให้เห็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่า ในกรณีเข้ารับตำแหน่งต้องแสดงความบริสุทธิ์ในโอกาสแรก และเพื่อประโยชน์ที่จะตรวจสอบในภายหลังร้ายวัยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ ในช่วงเวลาที่สั้นเช่นนี้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่ได้ การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงอาศัยเจตนาธรรมดา คือ เพียงแต่รู้ หรือสำนึกในการกระทำก็เพียงพอแล้วไม่จำเป็นต้องอาศัยเจตนาพิเศษ

หรือมูลเหตุจงใจแต่อย่างใด สำหรับกรณีปัญหาว่ามีเจตนาทุจริต หรือมีมูลเหตุจงใจแสวงหาประโยชน์
ที่มีควรได้หรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่า
ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดี
ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของ
แผ่นดินต่อไป” ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้ร้องตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินแล้วพบว่า ร่ำรวยผิดปกติ
อันมาจากการใช้อำนาจหน้าที่ตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๒๕๕ เป็นเพียงความรับผิดขั้นแรกที่ผู้ร้อง
จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ฯ

๖. ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความ
อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ
ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้อง คราวเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ (๑)
เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และผู้ร้องได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน
ที่ยื่นดังกล่าวแล้ว พบว่า มีรายการที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ซึ่งผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ (๑)
ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วยเงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ที่ดิน ๕ แปลง
รถยนต์ ๓ คัน (๒) ทรัพย์สินคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน
๒ ฉบับ ที่ดิน ๒๑ แปลง บ้านพักอาศัย ๑ หลัง (๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ
ประกอบด้วยเงินฝาก ๑ บัญชี และที่ดิน ๒ แปลง

พิจารณาแล้ว เกี่ยวกับบัญชีเงินฝาก ผู้ถูกร้องอ้างว่าคู่สมรสเก็บไว้ จึงไม่ทราบว่ามีอยู่ที่บัญชี
และมีเงินอยู่จำนวนเท่าใด แต่ตามคำเบิกความของคู่สมรสกลับได้ความว่าบัญชีเงินฝากผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง
มีบางบัญชีอาจอยู่กับคู่สมรส ข้ออ้างของผู้ถูกร้องจึงขัดแย้งกัน ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ เชื่อว่าบัญชี
เงินฝากผู้ถูกร้องเก็บไว้เอง และทราบถึงการเคลื่อนไหวไม่มาจากการประกอบธุรกิจที่ต้องติดต่อกับธนาคาร
หรือธนาคารแจ้งให้ทราบตามระเบียบปฏิบัติของธนาคาร สำหรับทรัพย์สินที่เป็นที่ดินนั้น มีเอกสาร
เป็นหลักฐานได้มาโดยการซื้อขาย การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมผู้ถูกร้องต้องดำเนินการเอง
หากไม่ดำเนินการเองก็ต้องมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นทำแทน ซึ่งต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือทุกครั้ง
ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่ามีอยู่อย่างไร ตั้งอยู่ที่ไหน มีเนื้อที่มากน้อยเพียงใด

เกี่ยวกับทรัพย์สินของกลุ่มสมรสเป็นบัญชีเงินฝาก ตัวสัญญาใช้เงิน บ้านและที่ดิน และทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีบัญชีเงินฝากและที่ดินนั้น ผู้ถูกร้องอ้างว่า กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเก็บรักษาและดูแล ไม่กล้าถาม เพราะกลัวภรรยา พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสเป็นสามีภริยากัน ต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน ย่อมทราบถึงฐานะและความเป็นอยู่ของกันและกัน ทั้งผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสประกอบธุรกิจขนาดใหญ่โดยมีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักท์ จำกัด บริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการและผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในทุกบริษัท กลุ่มสมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี ฯ และบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล ฯ ย่อมต้องติดต่อปรึกษาหารือกันอย่างไร้ข้อสงสัยอยู่เสมอ เชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีทรัพย์สินอยู่มากน้อยเพียงใด ทรัพย์สินที่ไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ ไม่ว่าจะเป็เงินฝาก ตัวสัญญาใช้เงิน บ้านและที่ดินมีมูลค่าจำนวนมาก การที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ คือจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๗. การนับเวลากรณีพ้นจากตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “...๗๑...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” แยกพิจารณาดังนี้ ตามมาตรา ๒๕๒ กำหนดวันต้องยื่นบัญชี ฯ ไว้ ๓ ครั้ง คือ ๑. ครบสามสิบวันหลังจากเข้ารับตำแหน่ง ๒. ครบสามสิบวันหลังจากวันที่พ้นจากตำแหน่ง ๓. ครบสามสิบวันหลังจากวันที่พ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี ซึ่งคำว่า “วันที่พ้นจากตำแหน่ง” ถ้อยคำตอนแรกของมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง หมายถึงวันใดนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีจงใจยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ตรวจพบการกระทำดังกล่าว ซึ่งตามมาตรา ๓๐๑ (๔) ให้ผู้ร้องมีหน้าที่ตรวจสอบความมีอยู่จริงและความถูกต้องของบัญชี ฯ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ ได้ยื่นไว้ในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๕๒ ดังนั้นวันที่พ้นจากตำแหน่งของถ้อยคำตอนแรก จึงต้องนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว คือ วันที่ผู้ร้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยเป็นข้อสุดท้าย คือ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนั้น “วันที่พ้นจากตำแหน่ง” ถ้อยคำตอนท้ายของมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง หมายถึงวันใดนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มีสองกรณี กล่าวคือ ๑. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำรงตำแหน่งอยู่ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าจงใจตามมาตรา ๒๕๕ ต้องพ้นจากตำแหน่งในวัน

ครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว ๒. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากตำแหน่งโดยหลักทั่วไป มิใช่พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง เช่น ลาออก หรือครบวาระการดำรงตำแหน่ง เป็นต้น ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เนื่องจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ไม่สามารถบังคับให้พ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ที่ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่แสดงความสุจริตในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตรงความเป็นจริง ต้องพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ ส่วนกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง แต่พ้นจากตำแหน่งโดยหลักทั่วไปก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หรือการยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) และกรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีตามมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง จึงไม่อาจให้พ้นจากตำแหน่งอีกได้

การที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๓๒๓ เป็นการพ้นจากตำแหน่งโดยหลักทั่วไปก่อนหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง ดังนั้น วันที่เริ่มนับการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ คือ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามผู้ถูกร้องมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เป็นเวลาห้าปีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

นายอูระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ